

FAMILIER AF BOLIG

13:03

NÅR BØRNEFAMILIER SÆTTES
UD AF DERES LEJEBOLIG

HELENE OLDRUP

ANDERS KAMP HØST

ALVA ALBÆK NIELSEN

BENCE BOJE-KOVACS

KØBENHAVN 2013

SFI – DET NATIONALE FORSKNINGSCENTER FOR VELFÆRD

NÅR BØRNEFAMILIER SÆTTES UD AF DERES LEJEBOLIG

Afdelingsleder: Anne-Dorthe Hestbæk
Afdelingen for børn og familie

Undersøgelsens følgegruppe:

Rafai Al-Atia, KL – Kommunernes Landsforening
Helle Tilburg Johnsen, Børnerådet
Lise Nielsen, Social- og Integrationsministeriet
Henrik Egelund Nielsen, Socialrådgiverforeningen
Margrete Pump, KAB
Carina Seifert, BL – Boligselskabernes Landsforening

ISSN: 1396-1810

ISBN: 978-87-7119-145-5

e-ISBN: 978-87-7119-146-2

Layout: Hedda Bank

Forsidefoto: Anonym børnetegning

Oplag: 300

Tryk: Rosendahls – Schultz Grafisk A/S

© 2013 SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd

SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd

Herluf Trolles Gade 11

1052 København K

Tlf. 33 48 08 00

sfi@sfi.dk

www.sfi.dk

SFI's publikationer kan frit citeres med tydelig angivelse af kilden.
Skrifter, der omtaler, anmelder, henviser til eller gengiver SFI's
publikationer, bedes sendt til centret.

INDHOLD

	FORORD	7
	RESUMÉ	9
1	BAGGRUND OG FORMÅL	13
	Formål	15
	Undersøgelsens data og afgrænsninger	16
	Sammenfatning	18
	Perspektivering	22
	Policyanbefalinger	24
	Oversigt over rapporten	25
2	LOVGIVNING OM UDSÆTTELSE AF LEJEBOLIG	27
	Udsættelsens forløb	28
	Kommunens involvering i udsættelsessager	29

3	UNDERSØGELSENS TEORETISKE GRUNDLAG	33
	Boligens betydning	33
	Boligsituationen efter udsættelse: En form for hjemløshed?	35
	Udsættelse som aspekt af social eksklusion	37
	Afrunding	41
4	KENDETEGN VED BOLIGUDSATTE FAMILIER	43
	Antallet af boligudsatte familier og familier med en fogedsag	44
	Boligudsattes demografiske kendetegn	47
	Socioøkonomiske forhold	57
	Bopælskommune og flyttømønstre	63
5	HVAD SKER DER VED OG EFTER EN UDSÆTTELSE?	69
	Præsentation af de interviewede familier	70
	Familiens håndtering af flytning ved udsættelsen	73
	Boligforhold efter en udsættelse	76
	Kontakten med socialforvaltningen omkring udsættelsen	85
	Afrunding	92
6	FORÆLDRENES OPLEVELSE AF UDSÆTTELSE	95
	Udsættelse som følelsesmæssigt brud for voksne	96
	Tabte ting og børns ting	96
	Tavshed og tabu i sociale netværk	101
	Afrunding	104
7	BØRNEENS OPLEVELSE AF UDSÆTTELSE	107
	Selve udsættelsen	107
	Mistrivsel ved usikre boligforhold	110
	Legetøj	112
	Børnenes rolle i familien	116

Relationer til venner og voksne uden for familien	120
Afrunding	128
8 BØRNEENS SITUATION 1 OG 3 ÅR EFTER FOGEDSAGEN ELLER BOLIGUDSÆTTELSEN	131
Børnenes og de unges alder på tidspunktet for fogedsag eller boligudsættelse	132
Husstandstyper og flyttemønstre	133
Forebyggende foranstaltninger og anbringelser	138
Uddannelseschancer	144
Afrunding	150
BILAG	153
Bilag 1 Undersøgelsens metoder	153
Bilag 2 Tabeller til kapitel 4	175
Bilag 3 Tabeller til kapitel 8	197
LITTERATUR	213
SFI-RAPPORTER SIDEN 2012	217

FORORD

Gennem de senere år er antallet af boligudsættelser og fogedsager i Danmark steget betydeligt. Disse sager rammer ikke kun voksne, idet knap en fjerdedel af alle husstande, der sættes ud, er børnefamilier. På trods af at mange familier med børn årligt mister deres bolig eller har en fogedsag, har vi ikke megen viden om denne gruppe af udsatte borgere. Formålet med denne undersøgelse er derfor at få en større viden om, hvad der kendetegner boligudsatte familier og familier med en fogedsag, og hvad konsekvenserne er for deres boligforløb og trivsel.

Undersøgelsen bygger både på kvantitative data om boligudsættelse og kvalitative interview med børn, unge og forældre.

Det har været afgørende for udarbejdelsen af rapporten, at forældre og børn har indvilliget i at lade sig interviewe om deres udsættelse og boligforløb. En stor tak skal derfor rettes til familierne i undersøgelsen for deres åbenhed og beredvillighed til at fortælle om udsættelsesforløbet. Børnene skal især have tak, fordi vi må bruge deres tegninger. Også en stor tak til sagsbehandlere og frivillige organisationer, der har været bindeled mellem informanter og forskere. I forbindelse med projektet har der været nedsat en følgegruppe, som vi takker for værdifulde input i forskellige faser af undersøgelsen. Desuden takker vi seniorforsker Gunvor Christensen, Kraks Fond Byforskning, der som referee har læst det næsten færdige manuskript og givet konstruktive kommentarer.

Denne rapport er udarbejdet af forsker Helene Oldrup, videnskabelig assistent Alva Albæk Nielsen og videnskabelig assistent Anders Kamp Høst. Helene Oldrup har været projektleder. Studentermedhjælp Rannvá Thomsen har selvstændigt været ansvarlig for rekruttering af informanter og for at koordinere interviewaftaler. Hun har deltaget i interview af børn og forældre, transskriberet interview, kodet interviewdata samt lavet figurer over boligforløb i kapitel 4. Videnskabelige assistenter Kirstine Karmsteen, Katrine Schjødt Vammen, Sofie Heidenheim Christensen og Pia Thomsen har transskriberet interview. Videnskabelig assistent Lotte Rahbek-Slott har lavet bibliografi.

Undersøgelsen er gennemført med støtte fra Egmont Fonden, som skal have stor tak.

København, februar 2013

JØRGEN SØNDERGAARD

RESUMÉ

RESULTATER

Børnefamiliers udsættelse fra egen bolig er en voldsom social begivenhed. Vores undersøgelse viser, at børnefamiliers udsættelse fra egen bolig er et væsentligt problem, idet 0,4 pct. af alle børnefamilier sættes ud hvert år. Dette tal har været voksende siden 2002. Men hvad kendetegner familier, der sættes ud, og familier med en fogedsag, men som undgår boligudsættelsen? Hvordan håndteres og opleves en boligudsættelse af forældre og børn? Og hvordan går det børn og unge i disse familier 1 og 3 år efter fogedsagen eller boligudsættelsen?

Vores undersøgelse viser generelt, at risikoen for at blive sat ud eller for at få en fogedsag er større blandt:

- Enlige forsørgere
- Yngre familier
- Familier med tre eller flere børn
- Familier på dagpenge, orlov eller kontanthjælp
- Familier med lavt uddannelsesniveau
- Familier med dansk baggrund
- Familier med flere flytninger året før.

Undersøgelsen peger også på, at børn efter udsættelse og fogedsag flytter langt mere end børn, der ikke har været gennem denne proces. Ligeledes oplever denne gruppe af børn flere familiebrud end andre børn. Boligudsatte børn er altså kendetegnet ved, at mange har langstrakte usikre boligforhold samt skiftende familieforhold.

Undersøgelsen viser, at udsættelse og midlertidige boligforhold er et voldsomt brud i familiens hverdag, som har umiddelbar negativ betydning for både forældres og børns trivsel og for de sociale relationer. Børnenes sociale relationer er kendetegnede ved bl.a. at være flygtige, brudte, præget af tavshed og stigmatisering.

Undersøgelsen peger desuden på, at børn og unge i familier, der har været udsat eller haft en fogedsag, på længere sigt klarer sig dårligere end andre børn i følgende henseender:

- Flere får forebyggende foranstaltninger
- Flere bliver anbragt uden for hjemmet
- Flere får lavere karakterer til folkeskoleeksamen
- Færre starter på en ungdomsuddannelse.

Dette gælder for både børn i familier med en fogedsag og for børn i familier, der sættes ud, men ikke overraskende klarer de boligudsatte børn sig dårligere end børn generelt.

PERSPEKTIVER

Undersøgelsen peger endvidere på, at det har konsekvenser for børn og unges sociale udvikling og for deres deltagelse i skolelivet at leve med usikre boligforhold. Der er behov for større socialfagligt fokus på udsættelse, risiko for udsættelse og usikre boligforhold som aspekt af et problemkompleks blandt fattige og udsatte familier og især for børn i disse familier.

Der er meget lidt viden om betydningen af usikre boligforhold for familier – og særligt børn – i en europæisk og nordisk kontekst, og undersøgelsen bidrager derfor med grundlæggende ny viden. Den bidrager med en kvantitativ kortlægning af familier, der sættes ud, og af familier, der har en fogedsag. Ligeledes bidrager den med viden om, hvordan det går børn fra disse familier på lidt længere sigt. Den bidrager med kvalitativ viden om, hvordan forældre og børn selv håndterer og oplever udsættelse.

Undersøgelsen er relevant for ledere og medarbejdere i de sociale forvaltninger, der arbejder med boligområdet, eller som arbejder med

udsatte børn og unge, samt for personer i det faglige og politiske system, der håndterer og er ansvarlige for udsættelse og udsattes boligforhold.

DATAGRUNDLAG

Undersøgelsen bygger på registerdata og data fra Domstolsstyrelsen og omfatter boligudsatte børnefamilier, børnefamilier med en gennemført fogedsag i øvrigt samt børnefamilier generelt i perioden 2002-2009.

På baggrund af de kvantitative analyser skønner vi, at 5.503 familier og herunder 11.555 børn blev sat ud eller fraflyttede adressen i forbindelse med en fogedsag i perioden 2002-2009.

Undersøgelsen bygger desuden på kvalitative interviewdata indsamlet blandt 14 familier, der er blevet sat ud mellem 1 og 18 måneder før interviewtidspunktet. I alt er 14 forældre blevet interviewet, mens 16 børn i skolealderen fra 10 familier er interviewet.

BAGGRUND OG FORMÅL

Boligen er en grundlæggende nødvendighed for at kunne fungere i en hverdag, og den er afgørende for en families hverdag, tryk og trivsel. Det er boligen, som forældre og børn etablerer en fornemmelse af at høre til, og her, de oplever at høre sammen (Brannen & O'Brien, 1996; Winther, 2004). Der har gennem de seneste år været et stigende antal udsættelser af lejere fra egen bolig som følge af huslejerestance såvel som et stigende antal fogedsager. En ny undersøgelse med fokus på udsatte lejere viser, at familier med børn udgør en overraskende stor andel af de boligudsatte, nemlig 23 pct. (Høst m.fl., 2012). Ligeledes viser denne rapport, at børnefamilier, der blev sat ud eller havde en fogedsag i perioden 2003-2009, udgjorde 0,8 pct. af alle familier, hvoraf 0,4 pct. oplevede faktisk udsættelse. I alt blev 5.503 børnefamilier udsat i perioden, heraf 1.043 i 2009, mens 11.555 børn blev udsat i perioden, heraf 2.146 i 2009.

I denne rapport sætter vi fokus på familier, der sættes ud af egen bolig. Vi belyser:

- Hvad der kendetegner familier, der sættes ud, og familier med en fogedsag
- Hvordan en udsættelse opleves af forældre og børn
- Hvordan det går børn og unge i familier, der sættes ud, og i familier med en fogedsag på mellemlangt sigt.

Vi anvender registerdata fra Domstolsstyrelsen og fra Danmarks Statistik vedrørende boligudsatte familier og familier med en fogedsag i perioden 2002-2009. Ligeledes anvender vi data fra kvalitative interview med boligudsatte forældre og deres børn, som er blevet udsat i perioden 2009-2011.

Udsættelse og usikre boligforhold er en overset problematik i boligforskningen. Der er lang tradition for at belyse sammenhænge mellem det at have dårlige boligforhold og det at bo i udsatte boligområder på den ene side og så levekår, helbred og trivsel på den anden side (Kristensen, Andersen & Larsen, 2011). Der har været langt mindre fokus på det at blive sat ud og det at have usikre boligforhold.

I Danmark er der lavet to nyere undersøgelser om udsættelser (Christensen & Nielsen, 2008; Høst m.fl., 2012), som denne undersøgelse udspringer af. Disse undersøgelser viser, at det er mennesker med begrænsede økonomiske, sociale og helbredsmæssige ressourcer, der boligudsættes, ligesom det ofte er mennesker i krise. Det er således grupper, der har lavere indtægt, højere gæld, svagere tilknytning til arbejdsmarkedet, ringere uddannelsesniveau og vanskeligere ved at styre egen økonomi end gennemsnittet af lejere. Omstændigheder som misbrug, kriminalitet og psykiske lidelser samt fysiske sygdomme er medvirkende årsager til, at lejere sættes ud, ligesom som kriser som jobtab og skilsmisse kan spille samme rolle. Disse danske resultater understøttes af amerikanske undersøgelser af risikofaktorer for hjemløshed blandt familier (Bassuk m.fl., 1997; Goodman, 1991; Toohey, Shinn & Weitzman, 2004).

Der er få internationale undersøgelser, der fokuserer særligt på boligudsatte børnefamilier (Pleace m.fl., 2008), men forskningen antyder, at det kan have særlige omkostninger for familier og for børn og unge at blive sat ud og at have usikre boligforhold. De to danske undersøgelser viser, at både forældre og børn lider tab af sociale relationer ved udsættelse, bl.a. som følge af flytning til andre områder. En del af familierne går i opløsning, og en del af børnene oplever at miste venner og at skifte skole (Christensen & Nielsen, 2008; Høst m.fl., 2012). Fra andre undersøgelser om børn, der mistrives, ved vi, at en ustabil boligsituation kan være en stærk indikator for børns trivsel. Eksempelvis ved vi, at der blandt anbragte børn er mange, som har oplevet mange flytninger (Egelund m.fl., 2008).

FORMÅL

I denne rapport sætter vi fokus på familier, der sættes ud, såvel som på familier, der har en fogedsag, dvs. familier, der befinder sig i en proces frem mod at blive sat ud, men hidtil har undgået dette. Undersøgelsens overordnede formål er at belyse, *hvad udsættelse af egen lejebolig og fogedsag betyder for forældre og børns hverdagsliv, boligforhold og trivsel.*

Undersøgelsen er struktureret ud fra fire underspørgsmål. Disse undersøgelsesspørgsmål benytter sig af forskellige metoder og data. De fire spørgsmål er:

- Hvilke kendetegn har familier, der sættes ud, og familier med en fogedsag?
- Hvordan håndterer familier udsættelse og tiden derefter, set ud fra de betingelser, de har i forhold til ressourcer, netværk og socialforvaltning?
- Hvordan oplever børn og forældre en udsættelse og perioden efter udsættelsen?
- Hvad er konsekvenser af en boligudsættelse og en fogedsag for forældre og for børn 1 og 3 år efter en udsættelse eller fogedsag?

I rapporten bygger vi på tidligere undersøgelser af udsættelse og hjemløshed (Benjaminsen, 2009; Benjaminsen & Christensen, 2007; Christensen & Nielsen, 2008; Høst m.fl., 2012; Lauritzen, Boje-Kovacs & Benjaminsen, 2011). Vi ser udsættelse fra egen bolig som udtryk for samfundsmæssige eksklusionsmekanismer, hvor social eksklusion er associeret med arbejdsløshed, dårlige boligforhold, dårligt helbred og lav deltagelse i sociale netværk.

Vi belyser udsættelser og fogedsager som social eksklusion fra et strukturelt og et mikrosociologisk perspektiv. Det strukturelle perspektiv bygger på en forståelse af, at det er strukturelle forhold, der i samspil med personbårne faktorer medvirker til, at borgere bliver sat ud af deres bolig. Disse forhold belyses gennem registerdata om boligudsatte familier. Det mikrosociologiske perspektiv ser udsættelse i konteksten af hverdagslivets praksis og relationer og har fokus på, hvordan boligudsatte selv håndterer og oplever denne begivenhed. Dette belyses gennem kvalitative interviewdata hentet fra både børn og voksne. Rapporten har dermed to niveauer, hvor den både har blik for de generelle sociale træk

ved familier, der sættes ud, og for, hvordan den enkelte forælder og det enkelte barn håndterer og oplever udsættelse.

UNDERSØGELSENS DATA OG AFGRÆNSNINGER

Undersøgelsen er baseret på registerdata og på kvalitative data. *Registerdata* kommer fra Domstolsstyrelsen, der registrerer udsatte lejere og lejere med fogedsager, og disse data er koblet med registerdata fra Danmarks Statistik om børn og deres familier. Dette er unikke data, idet de giver mulighed for at foretage omfattende analyser af denne gruppe, som ellers er svær at få omfattende talmateriale om vedrørende deres boligsituation. De registre, der benyttes i undersøgelsen, er (i alfabetisk rækkefølge):

- Befolkningsstatistikregisteret
- Bygnings- og boligstatistikregisteret
- Integreret database for arbejdsmarkedsforsikring (IDA)
- Register over bistand til børn og unge (BU)
- Uddannelsesregisteret.

I undersøgelsen ser vi på familier, der er blevet udsat, og familier med en fogedsag. Familier med en fogedsag opfatter vi som værende i risiko for at blive sat ud, idet der er påbegyndt en fogedsag med henblik på at sætte dem ud. De har imidlertid haft ressourcer til at undgå udsættelse, hvorefter fogedsag er afsluttet før effektiv udsættelse. Begge typer af familier har usikre boligforhold. Børnefamilier, som bor i lejebolig, og som ikke er berørt af en fogedsag, benyttes som sammenligningsgruppe.

BOKS 1.1

Definitioner af boligstatus blandt familier, der bor til leje (kvantitativ analyse).

Familier generelt: Familier, der ikke berøres af en fogedsag.

Familier med en fogedsag: Familier, der berøres af en fogedsag, men som ikke fraflytter adressen.

Boligudsatte familier: Familier, der sættes ud ved en effektiv udsættelse, eller som fraflytter adressen, inden udsættelsen effektueres.

Anm.: Definitionen afviger fra definitionen anvendt i Høst m.fl., 2012. Det skyldes, at vi her har fokus på brud og usikre boligforhold for børnefamilier som udtryk for børnenes livsvilkår.

Vi opdeler familierne i fem forskellige typer familier:

- Familier med enlige fædre
- Familier med enlige mødre
- Kernefamilier
- Sammenbragte familier
- Familier bestående af andre voksne med børn. Omfatter børnefamilier i husstande med to voksne, der ikke danner par, samt husstande med tre eller flere voksne.

Følgende husstandstyper falder ind under kategorien 'familier bestående af andre voksne med børn':

- Bofællesskaber og kollektiver med tre eller flere voksne, hvoraf mindst én har et barn under 18 år
- Husstande, hvor bedsteforældre, forældre og deres børn bor i samme lejebolig
- Husstande, hvor et eller flere af børn er over 25 år, og mindst et barn er under 18 år.

Hver af disse husstande omfatter således mindst to familier, hvoraf ikke alle nødvendigvis har børn. Familierne uden børn udgår af analysen.

I registeranalysen følger vi familierne i perioden 2002-2009, henholdsvis før boligudsættelsen samt 1 år og 3 år efter.

De *kvalitative data* er baseret på interview med børn og forældre i 14 familier. De er blevet interviewet i perioden fra januar 2011 til februar 2012, og familierne er blevet udsat fra deres bolig mellem 1-18 måneder før interview. I familierne er 14 forældre blevet interviewet, mens 16 børn fordelt på 10 familier er blevet interviewet. Forældrene var mellem 25 og 54 år på interviewtidspunktet, og i alt blev 13 kvinder og 2 mænd interviewet. En informant er af anden etnisk baggrund end dansk. De interviewede børn er alle i skolealderen på interviewtidspunktet: Fem børn var 6-7 år, syv børn var 9-12 år, og fire børn var 13-17 år. Informanterne og deres børn er gennemgående ældre end blandt boligudsatte familier generelt, men vi har af indlysende grunde ikke interviewet små børn under 6 år. Interview af forældre har fokus på baggrund for udsættelsen, selve udsættelsen og genetablering af ny bolig og hverdagsliv samt

forhold til socialforvaltning. Interview af børn har fokus på deres hverdagsliv, venner og oplevelse af boligudsættelse/flytning.

I rekrutteringen af informanter har vi nok fået fat i de relativt bedre fungerende familier. Det var en særlig udfordring at få sammenhængende fortællinger om hverdagsliv i perioden under og efter udsættelse. Som vi skal se, er det en stor omvæltning at blive sat ud, ligesom det medfører usikre boligforhold i en periode. For både forældre og børn med flere og skiftende boliger efter udsættelse kan det være svært at fortælle mere detaljeret om begivenhederne som et kontinuerligt forløb. For at hjælpe især de mindre børn med at fortælle om det at flytte er børnene blevet inviteret til at tegne og fortælle om udsættelsen som en måde at hjælpe med at sætte ord på deres oplevelser. Nogle af disse tegninger er medtaget i præsentationen af data.

SAMMENFATNING

I det følgende sammenfatter vi rapportens hovedresultater. I perioden 2002-2009 skete der næsten en tredobling af antallet af familier, der blev sat ud, eller som havde en fogedsag, og over en fordobling af antallet af børn, der blev sat ud. Børnefamilier, der blev sat ud, eller som havde en fogedsag, udgjorde i samme periode 0,8 pct. af alle børnefamilier, og 0,4 pct. af alle familier oplevede faktisk udsættelse. Det er skønnet, at det i perioden drejer sig om i alt 11.555 børn. Usikre boligforhold i form af udsættelse og fogedsag er derfor et væsentligt og voksende problem. I denne rapport har vi undersøgt:

- Hvad der kendetegner familier, der sættes ud, og familier med en fogedsag
- Hvordan en udsættelse opleves af forældre og børn
- Hvordan det går børn og unge dels i familier, der sættes ud, dels i familier med en fogedsag henholdsvis 1 og 3 år efter udsættelsen.

HVAD KENDETEGNER FAMILIER MED USIKRE BOLIGFORHOLD?

Familier, der oplever at blive sat ud, og som har en fogedsag, er kendetegnet ved at være mere økonomisk udfordrede og ved at have færre socioøkonomiske ressourcer. Udsættelse og fogedsag kan ses som eksklusionsmekanismer på boligmarkedet for lejeboliger, som samtidig er rela-

teret til eksklusionsmekanismer inden for andre områder – her beskæftigelsesområdet og uddannelsesområdet. Når det især er familier med enlige forsørgere, sammenbragte familier og familier med mange børn samt yngre familier, der sættes ud og har fogedsag, kan det siges at være familier, der har færre økonomiske ressourcer til rådighed.

Ser vi på husstandstyper, er der langt flere enlige blandt boligudsatte familier og familier med en fogedsag end blandt familier generelt. Enlige mødre udgør omkring halvdelen af de boligudsatte og er derfor den største gruppe. Familier med enlige fædre udgør en lille andel af de boligudsatte familier, men andelen af boligudsatte fædre i forhold til alle enlige fædre er højest. En fogedsag med en enlig far ender oftere med egentlig udsættelse end en fogedsag gør for andre husstandstyper.

Det er især yngre familier, der sættes ud. Andelen, der boligudsættes, er højere, jo yngre den ældste i familien er. Antallet af børn har også stor betydning. Andelen af store kernefamilier eller sammenbragte familier med et eller flere børn er overrepræsenterede blandt både boligudsatte familier og familier med en fogedsag. Familiernes samlede profil indebærer, at de er mere økonomisk udfordrede, idet de i højere grad er enlige, yngre og har flere børn.

Etnicitet har betydning for, om en familie sættes ud. Andelen af boligudsatte er højere blandt danske og vestlige familier end blandt ikke-vestlige familier. Det kan undre, da disse familier oftere har færre socio-økonomiske ressourcer i form af lavere uddannelsesniveau og ringere tilknytning til arbejdsmarkedet. Mulige forklaringer kan være andet forbrugsmønster eller stærkere socialt netværk om familien.

Ser vi på familiernes socioøkonomiske ressourcer, har familier med en fogedsag og boligudsatte familier færre ressourcer. De har meget lavere uddannelsesniveau og er i langt højere grad uden uddannelse. Det er især familier, der modtager dagpenge, er på orlov eller på kontanthjælp, som sættes ud. Dog udgør familier med beskæftigelsesindtægt som primær indkomstkilde langt den største gruppe af de boligudsatte.

Endelig har disse familier flere flytninger end andre familier.

HVAD SKER DER VED OG EFTER EN UDSÆTTELSE?

Det er imidlertid også vigtigt at være opmærksom på, at udsættelse kan forværre en families økonomiske og sociale situation. Den kvalitative undersøgelse viser, at familier med et ressourcerstærkt netværk klarer flytning ved udsættelse og boligforhold i perioden efter lidt bedre end andre.

Når familien har et godt netværk, har familien mulighed for at håndtere flytningen før selve udsættelsen. Det betyder, at flytningen bedre kan forberedes og foregå mindre kaotisk, ligesom familien kan bevare flere af sine ting. Ligeledes har familier med ressourcestærkt netværk mulighed for at få midlertidigt ophold ét sted.

Familier med ressourcetsvagt netværk har en mere kaotisk flytning, hvor de mister indbo. Ligeledes bor de ofte midlertidigt i lange perioder med ophold forskellige steder.

Den kvalitative undersøgelse peger derfor på, at disse familier reelt er hjemløse, idet de ikke har egen lejekontrakt. At familierne har usikre og midlertidige boligforhold efter en udsættelse, bliver underbygget af den kvantitative undersøgelse i kapitel 8, der viser, at en del familier 1 og 3 år efter udsættelse fortsat flytter flere gange om året. Vi kan ikke vide, hvor stor en andel af de udsatte familier der har midlertidige boligforhold uden lejekontrakt, og som sådan er hjemløse, men den kvalitative undersøgelse peger på, at der er grund til at have fokus på dette.

Samtidig kan man betragte dette som skjult hjemløshed, idet familierne ikke oplever, at de får hjælp af socialforvaltningen til at få ny egen bolig, ud over at de er skrevet op på en akutliste til bolig. De oplever, at forvaltningen har et relevant fokus på deres børns tarv, men at barnets tarv bliver anskuet uden sammenhæng med familiens boligsituation og økonomiske situation. Familiens usikre og ustabile boligsituation opleves derfor som uset af forvaltningen, samtidig med at forvaltningens opmærksomhed opleves som truende i forhold til potentiel anbringelse af deres barn uden for hjemmet.

HVORDAN OPLEVER FORÆLDRE OG BØRN EN UDSÆTTELSE?

Undersøgelsen har belyst, hvordan udsættelse bliver oplevet af både forældre og børn. For voksne er erkendelsen af udsættelsen et voldsomt følelsesmæssigt chok. Ved og efter udsættelse har forældrene svært ved at sikre alt, herunder dyrt husholdningsudstyr og ting med affektionsværdi, dvs. ting, det har været en kamp at få, og ting, familiens medlemmer er særligt knyttede til. Disse ting indgår derfor i en erfaring af tab og mistet kontinuitet. Forældrene oplever derfor både et økonomisk og et emotionelt tab efter en udsættelse. I den kaotiske situation, som familien står i, søger forældrene aktivt at sikre børnenes ting, ligesom de prioriterer at få indrettet børneværelser, når de får en ny bolig. Det kan ses som en måde, hvorpå de forsøger at bevare deres forældrerolle – forældrene har ikke

formålet at bevare en bolig for deres børn, men de forsøger at sætte børnenes behov i centrum, så godt de kan.

I de sociale relationer er det bemærkelsesværdigt, at forældrene i vid udstrækning opretholder stor tavshed om udsættelsen. Det gælder både over for familie, venner og bekendte. De ønsker ikke at fortælle om det, da de oplever det som skamfuldt og flovt, og nogle føler skyld over at være blevet udsat. Når de holder udsættelsen hemmelig, betyder det samtidig, at de ikke har særlig mange steder at få støtte og hjælp. Ligeledes sætter de børnene i en situation, hvor udsættelsen er tabuiseret.

Børnene har også stærke reaktioner ved og efter udsættelse. De fortæller om, hvordan de oplever stor kropslig uro i form af mange tanker, ked-af-det-hed, smerter i hoved og mave og fysisk uro. Den usikre boligsituation kommer til udtryk som en kropslig og psykisk utilpashed. På trods af at forældrene søger at prioritere deres ting ved flytning, oplever børnene, at de ikke har kontrol over deres egne ting. Børnenes relationer til især venner og bekendte er påvirkede. Nogle børn fortæller om den store betydning, en god ven eller kammeratskabskreds kan have, men der er mange erfaringer med brudte venskaber, flygtige nye venner og med oplevelse af isolation. Ligeledes fortæller nogle børn og unge om stigmatiserende oplevelser og om tavshed, dvs. ikke at kunne snakke med andre om at være udsat. Denne tavshed kan både være selvpålagt eller pålagt af forældrene. Samlet set påvirker en udsættelse og de usikre boligforhold derfor børnenes trivsel og relationer.

HVORDAN GÅR DET BØRNE OG DE UNGE 1 OG 3 ÅR EFTER EN UDSÆTTELSE?

Generelt oplever flere boligudsatte børn og unge brud og ændringer i deres nære familieforhold, ligesom de oplever flere flytninger. En stor andel af de boligudsatte børn og unge må flytte flere gange inden for 1 år efter boligudsættelsen. Ligeledes oplever de oftere, at voksne i husstanden går fra hinanden. Deres livsvilkår er derfor præget af flere skift og ændringer.

Forebyggende foranstaltninger og anbringelser kan ses som et mål for barnets sociale og psykiske situation. Boligudsatte børn og unge er oftere kendt af kommunen forud for boligudsættelsen end børn og unge generelt. Det vil sige, at de har en forebyggende foranstaltning, har været anbragt, har fået en sanktion eller lignende forud for tidspunktet for boligudsættelsen. Ser vi på børnene og de unge 1 eller 3 år efter ud-

sættelsen (ekskluderet er børn, som ikke tidligere har været i kontakt med kommunen angående en forebyggende foranstaltning, en anbringelse, en sanktion eller lignende), finder vi for hele perioden generelt, at andelen med sanktioner eller foranstaltninger er højere for de boligudsatte børn end for børn og unge generelt. Det kan skyldes, at kommunerne først på udsættelsestidspunktet bliver gjort opmærksom på de psykiske og sociale vanskeligheder, som de unge har. Det kan dog også skyldes, at de boligudsatte børn og unge udvikler psykiske og sociale vanskeligheder efter boligudsættelsen, hvorfor kommunen iværksætter en foranstaltning eller anbringer den unge.

Sluttelig har vi set på de unges uddannelsespræstationer. Vi finder her, at flere af de boligudsatte unge end unge generelt ikke består eller slet ikke opnår en folkeskoleeksamen, og at de, der gør det, opnår et noget lavere karaktergennemsnit end unge generelt. Boligudsatte unge påbegynder sjældnere en ungdomsuddannelse 1, 2 eller 3 år efter afslutningen af 9. eller 10. klasse eller det år, de fylder 16, end unge generelt.

PERSPEKTIVERING

Undersøgelsen dokumenterer, at boligudsatte børnefamilier er et stort og voksende problem. Undersøgelsen rejser spørgsmål om, hvorvidt dette kan opfattes som en form for hjemløshed, idet undersøgelsen tyder på, at en stor del af familierne fortsætter med at opleve ustabile boligforhold både 1 og 3 år, efter at de blev sat ud. Samtidig tyder den kvalitative undersøgelse på, at der ifølge forældrene ikke er specifikt socialfagligt fokus på at afhjælpe familiens midlertidige boligforhold – det er familiens eget ansvar.

Når familierne sættes ud eller får en fogedsag, hænger det sammen med økonomisk eksklusion i form af svag tilknytning til arbejdsmarkedet. Denne økonomiske marginalisering forværres af udsættelsen. Selve udsættelsen er omkostningstung, og flytning, opbevaring og genanskaffelse af indbo og ting giver ekstra omkostninger. Ligeledes er det vanskeligere at passe eller søge et arbejde, når man bor midlertidigt. Den økonomiske eksklusion fører derfor til bolig-mæssig eksklusion for disse familier. Den bolig-mæssige eksklusion indebærer, at de bor uden lejekontrakt hos andre. Det kan både være stabilt og med skiftende boliger. Kun de allermost marginaliserede får tilsyneladende hjælp til nødbolig af socialforvaltningen.

Den boligmæssige eksklusion har igen konsekvenser for social eksklusion. I den kvalitative undersøgelse så vi, hvordan forældre oplever emotionelt tab omkring deres hjem, ligesom de trækker sig fra de spinkle sociale netværk, de er i, ved at være tavse om, at de er sat ud. Børnene oplever ligeledes mistro og får vanskeligere ved at være i deres sociale relationer. På længere sigt har de svært ved at klare sig i skolen og starte ungdomsuddannelse op, og denne børne-/ungegruppe klarer sig derfor markant dårligere på langt sigt.

Der er derfor en nedadgående spiral, hvor forskellige former for eksklusion spiller sammen og gør det svært for en familie og dens børn at få fodfæste.

NY VIDEN OM BÅDE DANSK OG INTERNATIONALT PERSPEKTIV

Undersøgelsen supplerer både dansk og international forskning i udsættelser og hjemløshed ved at sætte særlig fokus på familier med børn. Da der er begrænset viden om familier med usikre boligforhold, bidrager den kvantitative del af undersøgelsen med at give helt grundlæggende viden om, hvad der kendetegner disse familier, og hvordan det går dem efter udsættelse. Der er ikke fundet andre større europæiske, kvantitative undersøgelser, der har belyst denne særlige gruppe af boligudsatte familier. Der er ligeledes få kvalitative undersøgelser om denne gruppe, og den kvalitative del bidrager med viden om, hvordan en udsættelse opleves set fra familiernes eget perspektiv. Den giver ny viden om, hvordan udsættelse hænger sammen med social eksklusion i forældres og børns hverdagsliv. Samlet peger undersøgelsen på, at der er behov for at medtænke boligforhold i forståelsen af fattige familiers og udsatte børns livsvilkår.

I en dansk sammenhæng supplerer undersøgelsen den igangværende fattigdomsdebat, når den viser, at fattige familier har vanskeligere ved at opretholde stabile boligforhold. I den igangværende fattigdomsdebat er der et tema om, hvordan fattige familier konstant må prioritere deres forbrug og ofte må fravælge forbrugsgoder. Et andet tema bør imidlertid være fattige familiers boligsituation og vanskeligheden ved at opretholde en stabil bolig, hvis man er i en belastet situation. Det kan være endnu vanskeligere at skabe rammer for sine børn og holde styr på sin økonomi, hvis man ikke har stabile boligforhold. Spørgsmålet om fattigdom i Danmark handler derfor også om det at have stabile boligforhold.

Undersøgelsen bidrager til at udvide det socialfaglige blik, der er på udsatte børn, og det socialfaglige blik, der er på hjemløse. I den kvali-

tative undersøgelse ser vi, at mange familier nok oplever, at socialforvaltningen undersøger barnets tarv i familien, men at familiens økonomiske situation og dens boligsituation ikke inddrages som noget, forvaltningen handler på. Børn og unge i disse familier oplever tydeligvis mistrivsel og svære sociale relationer til andre, ligesom de på længere sigt klarer sig markant dårligere i skolesystemet. Familiens boligsituation bør derfor inddrages i den socialfaglige undersøgelse, og der bør være fokus på at sikre stabile boligforhold for familien.

I forhold til hjemløseområdet falder mange boligudsatte familier udenfor, idet de selv finder midlertidige steder at opholde sig gennem deres netværk. Der er imidlertid behov for, at den boligsociale indsats har fokus på denne særlige gruppe, både for at forebygge udsættelser og fogedsager og for at bidrage til at sikre, at der bliver etableret stabile boligforhold. Samlet er der måske behov for at se familiens situation mere sammenhængende.

POLICYANBEFALINGER

På baggrund af undersøgelsens resultater har vi en række policyanbefalinger:

1. Det ser ud til, at kommunerne i nogle sager kan skride mere aktivt og tidligere ind for at forebygge udsættelser af børnefamilier. Det kan være i form af langsigtet forebyggelse gennem gældsrådgivning og økonomiplanlægning. Det kan være i form af tværgående rådgivning af familien ud fra dens samlede situation, hvor både forældres beskæftigelsessituation, boligsituation og gældssituation samt børnenes tarv inddrages.
2. Lovgivningen bør strammes op, så kommunerne får pligt til tidligere at afgøre, om der er grundlag for at yde hjælp til børnefamilier; eksempelvis efter 8 dage frem for 14 dage, som den nuværende lovgivning fastslår.
3. Hvis udsættelse ikke kan undgås, bør kommunen kunne handle hurtigt, fx ved at give hjælp i form af lån. Der bør efterfølgende være opfølgning i form af tværgående rådgivning af familien ud fra dens samlede situation.

4. Når kommunen er til stede ved en udsættelse for at vurdere barnets tarv, bør den børnefaglige vurdering inddrage familiens boligsituation. Hvis familien ikke har udsigt til ny bolig – med lejekontrakt – bør kommunen hjælpe familien med en realistisk strategi for at finde ny bolig.
5. Kommunen bør have en særlig strategi for, hvordan den håndterer familier, der sættes ud. Den kan indeholde forskellige aspekter: at den faglige medarbejder har viden om udsættelse og om, hvad det indebærer for familien; at der er fokus på at mindske chok og usikkerhed i udsættelsessituationen, ikke mindst af hensyn til børnene; og at der foretages en vurdering af, om familien og især om børnene har behov for særlige foranstaltninger. Det kan være i form af fx børnefaglige undersøgelser, 'hjemme-hos'-støtte eller aflastning.
6. Kommunen bør have særlig fokus på børnenes forhold. Efter en udsættelse bør der være en børnerådgiver, der følger op på barnets og den unges situation og trivsel for at vurdere, om barnet og eventuelt familien har behov for særlige foranstaltninger senere.
7. Forældrene kan støttes i at kommunikere om den svære situation, deres børn står i, med voksne i barnets omgivelser (fx pædagoger, lærere, andre forældre) for derved at hjælpe deres barn. Der kan fx laves en pjece, der beskriver den særlige situation, de står i.

OVERSIGT OVER RAPPORTEN

I næste kapitel – kapitel 2 – præsenterer vi lovgivning om udsættelse og om kommunens handlepligt og handlemuligheder i forbindelse med en udsættelse. I kapitel 3 præsenterer vi begreber og den teoretiske ramme. For at forstå den boligsituation, som familierne står i efter en udsættelse, præsenteres forskellige definitioner af hjemløshed med fokus på midlertidige boligforhold og skjult hjemløshed. Undersøgelsen forstår boligudsættelse og det at have en fogedsag som en del af de samfundsmæssige eksklusionsmekanismer og har to teoretiske perspektiver på fogedsager og boligudsættelse, nemlig et strukturelt perspektiv og et mikrosociologisk perspektiv. Til slut præsenterer vi teorier om boligens – hjemmets – betydning, der kan forklare dens særlige sociale og kulturelle rolle.

Den empiriske del af undersøgelsen er i rapporten fremstillet kronologisk i forhold til før og efter udsættelse. I kapitel 4 beskriver vi

vigtige kendetegn ved familier, der sættes ud, og familier med en fogedsag. I kapitlet ser vi på omfang, køn, alder, etnicitet, husstandstype, uddannelse, beskæftigelse, flyttemønstre og regionale forskelle. Disse analyser sker ud fra registerdata.

I kapitel 5, 6 og 7 undersøger vi udsættelsen og perioden umiddelbart efter denne med afsæt i de kvalitative data. I kapitel 5 begynder vi med at præsentere de interviewede familier. Herefter undersøger vi, hvordan en udsættelse foregår, og hvor familierne bor efter udsættelsen. Til slut undersøger vi, hvordan forældrene oplever lovgivningens udmøntning i forvaltningens praksis. I kapitel 6 og 7 belyser vi, hvordan henholdsvis forældre og børn oplever en udsættelse med fokus på familiens trivsel, ejendele og relationer. Endelig følger vi i kapitel 8 børnene 1 og 3 år efter fogedsag og udsættelse og ser, hvordan det går dem på mellem- og langt sigt.

LOVGIVNING OM UDSÆTTELSE AF LEJEBOLIG

Formålet med dette kapitel er at præsentere de lovgivningsmæssige rammer for udsættelse samt kommunens handlepligt og handlemuligheder i forhold til børnefamilier. Udsættelse af lejebolig er den tvangsmæssige flytning af personer fra en lejebolig og er bestemt i lovgivningen (Scherer, 2012). Det er således lejeloven og sociallovgivningen, der definerer, hvad en fogedsag og udsættelse er i Danmark, ligesom denne sætter de rammer, hvorunder fogedsag og udsættelse af børnefamilier foregår. I kapitel 4 vender vi tilbage til, hvordan familierne håndterer udmøntningen af denne lovgivning.

Lovgivningen giver rammer for, at en udlejer kan igangsætte udsættelse af lejer ved misligholdelse af lejemål. Årsager kan være betalingsmisligholdelse, men også tilsidesættelse af god skik og orden. I denne undersøgelse er det betalingsmisligholdelse, der er i fokus.

Før vi gennemgår lovgivningen, skal det fremhæves, at der i 2007 og 2009 blev vedtaget en række tiltag og lovændringer, hvor der bl.a. var særligt fokus på at forebygge udsættelser af børnefamilier. I 2007 pålagde en ændring i retssikkerhedsloven kommunerne at vurdere borgernes behov for hjælp, når fogedretten behandler en sag om udsættelse af børnefamilier. I 2009 fik de almene boligorganisationer pligt til at underrette kommunen ved manglende huslejebetaling fra lejer, og når der blev oversendt sag til fogedretten. Kommunen blev her forpligtet til at vurde-

re behovet for hjælp hos børnefamilier, allerede når kommunen modtager underretning. Hensigten er, at kommunens vurdering skal ske på et tidligere tidspunkt, så de har mulighed for at handle tidligst muligt i sager, hvor der er risiko for, at borgeren bliver sat ud af egen bolig.

UDSÆTTELSENS FORLØB

Forløbet af sager om huslejerestance er fastsat i lov om leje af almene boliger og i lejeloven. Et forløb starter typisk med, at udlejer registrerer, at en lejer ikke har betalt sin husleje til tiden (betalingsmisligholdelse). Såfremt udlejer ønsker at inddrive sit krav, sender denne herefter en rykker, et såkaldt 'påkrav'. Heraf fremgår det skyldige beløb samt en betalingsfrist på minimum 14 dage efter modtagelse af rykkeren. Hvis lejer betaler det skyldige beløb inden påkravsfristens udløb, sker der ikke yderligere i sagen, ud over at lejer typisk skal betale et lovbestemt rykkergebyr. Hvis lejer ikke betaler hele det skyldige beløb inden for de 14 dage, kan udlejer ophæve lejeaftalen. Udlejer kan herefter skrive en ophævelse til lejer, der hermed juridisk set sættes ud af lejemålet med øjeblikkelig virkning. Såfremt lejer hverken betaler huslejen eller fraflytter af sig selv, er det herefter nødvendigt at få fogedrettens hjælp til at sætte lejer ud af lejemålet.

Hvis ikke gælden er betalt inden ophævelsen, og ophævelsen er gyldig, eventuelt efter at dette fastslås af fogedretten, kan der ske en effektiv udsættelse af lejeren med fogedens bistand. Udlejer iværksætter en fogedsag ved at sende en fogedrekvisition til fogedretten bilagt sagens dokumenter i form af lejekontrakt, rykker og ophævelsesbrev samt en erklæring om, at den stedlige kommune er underrettet om sagen. I mange retskredse indledes fogedsagen med et møde i fogedretten, hvor formalia afklares. Lejer og udlejer indkaldes til mødet. Først i anden omgang, når udlejer konkret anmoder om det (senest 4 uger efter første møde), berammer fogeden den effektive udsættelse, der efterfølgende gennemføres. Dog berammes der i enkelte retskredse direkte effektiv udsættelse uden forudgående møde i retten, hvorfor tiden fra ophævelse til effektiv udsættelse er væsentligt kortere. Udsættelsesdatoen varsles ofte med nogle uger, men kan varsles med ned til 8 dages frist.

Når et lejemål ophæves som følge af manglende huslejebetaling, kan lejeren forsøge at undgå udsættelse ved at lave en afdragsordning

med udlejer, som dog ikke er forpligtet til at imødekomme en anmodning om en afdragsordning.

Familierne har forud for udsættelsen modtaget brev om dato og tidspunkt for udsættelsen. Ved en *effektiv udsættelse* ankommer foged, politi, en låsesmed, et flyttefirma og en repræsentant for udlejer til boligen.¹ Indboets genstande vurderes af foged og politi, og genstande af objektiv værdi tages i forvaring, mens resten af indboet bliver bortskaffet for lejers regning. Udsættelsen tager normalt 15 minutter og består i at vurdere indboet og udskifte låse og i, at lejeren pakker eventuelle personlige ejendele, hvis dette ikke er gjort, inden fogeden ankommer. Efter udsættelsen har lejeren ikke ret til eller mulighed for at komme ind i lejligheden eller råde over tilbageværende genstande. Senere kommer et flyttefirma efter aftale med politiet og pakker det hele ned og fjerner det. Hvis indboet er meget dårligt, destrueres det umiddelbart uden at blive sendt til opbevaring. Ellers bliver bohavet opbevaret på hittegodskontorets lager i 2 måneder eller for politiets regning. I denne periode har den udsatte lejer mulighed for at købe sit indbo fri. Når de 2 måneder er gået, sættes bohavet på auktion (eller det destrueres), hvis ejeren ikke har frikøbt det. Politiet modregner deres tilgodehavende i provenuet, som herefter udbetales til den udsatte lejer. Reglerne for, hvor længe boligsekskabet har pligt til at sørge for, at beboernes efterladte ejendele bliver opbevaret forsvarligt, er imidlertid ikke entydige, og praksis kan derfor ifølge boligsekskaberne variere (BL, 2010; KL & BL, 2011).

KOMMUNENS INVOLVERING I UDSÆTTELSESSAGER

Kommunen har en række forpligtelser og handlemuligheder i forbindelse med udsættelsessager, særlig når der bor eller opholder sig børn og unge under 18 år på adressen.² Som nævnt har almene boligorganisationer og fogedretten praksis om at underrette kommunen om en forestående udsættelse. Boligorganisationerne skal således varsle kommunen, når de anmoder fogedretten om udsættelse (Bekendtgørelse af lov om leje af almene boliger. Lov nr. 961 af 11-08-2010 (Almenlejeloven) § 92), mens fogedretten skal give besked, når der fastsættes et tidspunkt for behand-

1. Siden undersøgelsen blev gennemført, er der kommet nye regler, således at politiet kun deltager, hvis fogeden beder om det.

2. Vejledning om kommunernes handlepligt og handlemuligheder i forhold til udsættelsestruede eller udsatte lejere. VEJ nr. 72 af 10-08-2010.

lingen af sagen i fogedretten, og når der træffes afgørelse om, hvornår lejeren skal udsættes.

KOMMUNENS HANDLEPLIGT I FORHOLD TIL BØRNEFAMILIER

Når der er børn eller unge under 18 år i en udsættelsestruet husstand, er kommunen forpligtet til straks at behandle spørgsmål om hjælp. Kommunen skal senest 14 dage efter modtagelsen af en underretning om en borgers snarlige udsættelse afgøre, hvorvidt der er grundlag for at yde hjælp (Bekendtgørelse af lov om retssikkerhed og administration på det sociale område. Lov nr. 1054 af 07-09-2010 (Retssikkerhedsloven) § 5a). En vurdering af, hvorvidt den udsættelsestruede familie har brug for hjælp, skal ske, uafhængigt af om forældrene selv henvender sig til kommunen for at få hjælp. Det vil altså sige, at kommunen selv skal opsøge den udsættelsestruede familie med henblik på at vurdere, hvorvidt familien har brug for hjælp. Denne henvendelse kan ske på forskellige måder: Nogle kommuner skriver et afgørelsesbrev, nogle angiver, hvor familien kan få hjælp, mens andre retter personlig henvendelse.

Der skal foretages en helhedsvurdering af familiens behov for hjælp i forhold til de muligheder, der findes for hjælp i sociallovgivningen, herunder rådgivning og vejledning. Der skal tages stilling til muligheden for at undgå og forebygge den aktuelle udsættelse, såvel som muligheden for at hjælpe familien i forhold til en ny bolig og begrænse risikoen for udsættelse i fremtiden (Vejledning om kommunernes handlepligt og handlemuligheder i forhold til udsættelsestruede eller udsatte lejere. VEJ nr. 72 af 10-08-2010, § 19).

Kommunen skal desuden sikre, at der bliver taget hensyn til børnene. Hvis kommunen antager, at et barn/en ung har behov for særlig støtte, skal kommunen undersøge barnets/den unges forhold (Servicelovens § 50). På den baggrund bør kommunen vurdere, om der er behov for at yde særlig støtte i form af familierådgivning eller andre forebyggende foranstaltninger eller i særligt alvorlige tilfælde anbringelse af barnet/den unge uden for hjemmet (Bekendtgørelse af lov om social service. Lov nr. 81 af 04-02-2011 (Serviceloven), § 52).

Hvis en sag alligevel munder ud i en effektiv udsættelse af en børnefamilie, skal kommunen tage hensyn til børnene ved at sikre, at de ikke er til stede ved selve fogedforretningen. Ved en udsættelse, hvor der er børn og unge under 18 år i husstanden, skal der ud over en medarbejder fra socialforvaltningens voksenteam også være en medarbejder fra

socialforvaltningens børnefamilieteam til stede (Københavns Kommunes Socialforvaltning, Notat af 10-07-2009, § 5). Denne medarbejder skal sikre sig, at familien har et sted at tage hen efter udsættelsen.

Har den boligudsatte familie *ikke* et sted at tage hen, er kommunen forpligtet til at anvise husly mod betaling (Bekendtgørelse af lov om social service. Lov nr. 81 af 04-02-2011 (Serviceloven), § 80). I forbindelse med kommunens tilbud om midlertidigt husly tages der hensyn til borgernes tilknytning til kommunen, om der er børn, som går i institution, arbejdsmarkedstilknytning og lignende (Bekendtgørelse af lov om social service. Lov nr. 81 af 04-02-2011 (Serviceloven), § 80, Vejledning om kommunernes handlepligt og handlemuligheder i forhold til udsættelsestruede eller udsatte lejere. VEJ nr. 72 af 10-08-2010, § 72,37). *Har* familien et sted at tage hen efter udsættelsen, og vurderer socialforvaltningen, at familien ikke har ret til hjælp efter den sociale lovgivning, ophører kontakten til socialforvaltningen normalt umiddelbart efter udsættelsen.

KOMMUNENS HANDLEMULIGHEDER

I sager, hvor kommunen bliver involveret, har den en række muligheder for at hjælpe den udsatte familie. Følgende er eksempler på de handlemuligheder, som kommunen har:

- Rådgivning om afdragsordning med udlejer
- Oplysning om brug af betalingservice
- Gældsrådgivning
- Rådgivning om søgning af passende bolig
- Beboerindskudslån
- Flyttehjælp
- Administration af offentlige ydelser
- Boligstøtte.

UNDERSØGELSENS TEORETISKE GRUNDLAG

Formålet med dette kapitel er at præsentere undersøgelsens teoretiske grundlag. I *første del* præsenterer vi teorier, der beskriver hjemmets særlige betydning, som kan bidrage til at forklare, hvorfor en udsættelse kan være en voldsom og gennemgribende social begivenhed for den enkelte. I *anden del* præsenterer vi forskellige definitioner af hjemløshed, der kan anvendes til at beskrive de udsattes boligsituation. Hvor lovgivningen afgrænser en særlig boligsituation, som en gruppe mennesker kommer i, nemlig, at de mister deres hidtidige bolig, forklarer den imidlertid ikke, hvad det er for en boligsituation, som de boligudsatte familier står i efter udsættelsen. Endelig præsenterer vi i *tredje del* det overordnede teoretiske perspektiv for en forståelse af udsættelse. Vi ser udsættelse som aspekt af samfundsmæssige eksklusionsprocesser og forstår dette gennem et strukturelt og mikrosociologisk perspektiv.

BOLIGENS BETYDNING

Boligen er en særlig arena i hverdagslivet, og i dette afsnit vil vi gennemgå eksempler på, hvordan boligens – og hjemmets – betydning forstås i sociologiske og geografiske teorier. Disse teorier bidrager med at forstå

boligens – hjemmets – betydning som mere end en materiel ramme, men også som noget, der har symbolsk og følelsesmæssig betydning.

Undersøgelser om hjemmets betydning inden for boligforskningen viser, at dette associeres med husly, kontinuitet og status. Det er en ramme, hvor mennesker føler tryghed og tilhør, og som reflekterer deres selv. Ligeledes udtrykker mennesker deres identitet gennem hjemmet, selvom disse betydninger kan variere på tværs af køn og klasse. Hjemmet er også centrum for hverdagslivets aktiviteter (Blunt & Dowling, 2006; Saunders & Williams, 1988; Winther, 2004). Inden for humanistisk geografi ses hjemmet som et særligt sted, der gør, at mennesker kan skabe sammenhæng i deres verden. Hjemmet er her mere end et sted at føle tilhør, det er et ankerpunkt, der giver mennesket jordforbindelse (Blunt & Dowling, 2006; Tuan, 1971). Inden for flere teoretiske retninger ses hjemmet altså i tæt sammenhæng med selvet og identitet.

For familier har hjemmet desuden særlig betydning. Hjemmet er den vigtigste kontekst for familielivet, og det sted, hvor forældre og børn udgør kernefamilien. Det er en central arena for både forældres og børns sociale og følelsesmæssige liv, hvor forældrene er ansvarlige for børnenes trivsel og socialisering. Familiehjemmet er det sted, hvor tilhørsforhold udtrykkes og etableres, uanset materielle, ideologiske og følelsesmæssige betingelser (Douglas, 1991). Hverdagens praksis i boligen over tid transformerer den til et hjem, dvs. et sted, hvor både børn og voksnes identitet og tilhørsforhold bliver til.

I forlængelse af disse forståelser har Nettleton og Burrows taget et skridt videre og foreslået, at hjemmet hænger sammen med ontologisk sikkerhed (Nettleton & Burrows, 2000, 1998). Begrebet ontologisk sikker henviser til en fornemmelse af orden og sammenhæng i den enkeltes livserfaring. I konteksten af stigende individualisering og usikkerhed tilbyder hjemmet ontologisk sikkerhed, her forstået som følelsesmæssig tryghed.

Disse undersøgelser og teorier understreger hjemmets betydning i hverdagslivet og for familier og bidrager til at forstå betydningen af det brud, som en udsættelse er. Set i dette perspektiv er en udsættelse mere end tab af bolig. Det er fratagelse af en materiel ramme, der har betydning for både børn og voksnes identitet og tilhør.

BOLIGSITUATIONEN EFTER UDSÆTTELSE: EN FORM FOR HJEMLØSHED?

En boligudsættelse er en juridisk defineret begivenhed, men lovgivningen vedrører ikke den boligsituation, som de udsatte står i efter en udsættelse. Boligen er den materielle ramme for familien, og familier, der sættes ud, mister denne ramme. I dette afsnit vil vi se på andre definitioner af at bo for at beskrive, hvad det er for en situation, som de boligudsatte familier står i. Vi tager afsæt i definitioner af hjemløshed, som netop afsøger andre måder at bo på end det at have et fast opholdssted. Dette er relevant, da vi fra forskningen ved, at udsættelse fra bolig er én af hovedårsagerne til hjemløshed (Benjaminsen, 2009; Benjaminsen & Christensen, 2007; Edgar & Meert, 2005; Lauritzen, Boje-Kovacs & Benjaminsen, 2011). Vores undersøgelse viser ligeledes, at de fleste familier i den kvalitative undersøgelse ikke har et nyt sted at flytte til, mens den kvantitative undersøgelse gør klart, at børnene i boligudsatte familier flytter flere gange i det år, der går efter en udsættelse.

En snæver definition af hjemløshed afgrænser en 'hjemløs' som en person, der sover på gaden, dvs. ingen bolig har. FN's organ for bolig- og bebyggelsesmiljø, UN-HABITAT, foreslår imidlertid, at definitionen af hjemløshed breddes ud, så begrebet også dækker personer, der har tilfældige eller risikofyldte opholdssteder (Blunt & Dowling, 2006, Habitat for Humanity, 2013). UN-HABITAT taler derfor om, at hjemløshed i industrialiserede lande kan ses som punkter på et kontinuum. I dette kontinuum findes i den ene ende personer uden bolig, som lever på gaden, og i den anden ende personer, der har tag over hovedet, men en bolig, der ikke lever op til tilstrækkelige standarder.

Den europæiske paraplyorganisation på hjemløhedsområdet, FEANTSA (Benjaminsen & Christensen, 2007; Edgar & Meert, 2005) har udviklet en definition af hjemløshed, den såkaldte ETHOS-klassifikation (European Typology on Homelessness and Housing Exclusion). Den sondrer mellem fire kategorier:

- Personer uden opholdssted (sover fx i det offentlige rum)
- Personer med boligløshed (bor fx i tilbud for hjemløse)
- Personer med usikker bolig (bor fx midlertidigt hos familie/venner)
- Personer med utilstrækkelig bolig (bor fx i campingvogne, der ikke er egnede til beboelse).

Af særlig interesse her er personer med usikre boligforhold, der dækker over personer, der bor midlertidigt hos familie/venner, og som lever med trussel om udsættelse, herunder fra lejet bolig.

I den danske kortlægning af hjemløshed (Benjaminsen, 2009; Benjaminsen & Christensen, 2007; Lauritzen, Boje-Kovacs & Benjaminsen, 2011) tages udgangspunkt i ETHOS-klassifikationen, der tilpasses danske forhold. Den begrebslige definition er som følger:

Som hjemløse regnes personer, som ikke disponerer over egen (ejet eller lejet) bolig eller værelse, men som er henvist til midlertidige bo-alternativer, eller *som bor midlertidigt og uden kontrakt hos slægtninge, venner eller bekendte*. Som hjemløse regnes også personer uden et opholdssted den kommende nat. (Vores kursiv)(Lauritzen, Boje-Kovacs & Benjaminsen, 2011)

I denne definition indgår bl.a. personer, der overnatter på hotel, vandrehjem eller lignende; bor midlertidigt uden kontrakt hos familie, venner og bekendte; som opholder sig på herberger eller botilbud; eller som overnatter på gaden eller værested mv. Personer, der bor til fremleje, er dog ikke medtaget.

Hjemløshed kan også være skjult. Valentine (2001) skelner mellem forskellige former for hjemløshed således:

- De officielle hjemløse, dvs. dem, som er registrerede af staten som hjemløse og har ansøgt om bolig
- De enlige hjemløse, der ikke har ret til bolig og ender på gaden
- De skjulte hjemløse, dvs. mennesker, der falder uden for definitionen af hjemløshed, og som ikke lever på gaden, mens de har en ustabil boligsituation, men fx bor hos familie og venner.

Disse definitioner synliggør mange forskellige situationer, når man ikke længere kan bo i sin bolig. De viser, hvordan hjemløshed er et kontinuum, der strækker sig fra at sove på gaden og til at bo midlertidigt. Definitionerne kommer ikke nærmere ind på, hvor lang en periode man skal bo midlertidigt for at høre til denne kategori

I forhold til boligudsatte familier er definitionen af midlertidig bolig og skjult hjemløshed særlig aktuell. *Midlertidige – eller usikre – boligforhold* forstår vi som det at bo midlertidigt hos familie, venner og bekendte uden lejekontrakt. At have en lejekontrakt i et boligselskab eller hos pri-

vat udlejer er at have stabil egen bolig. Hvor længe man skal bo midlertidigt for at være hjemløs må bero på en vurdering – én uge, én måned eller ét år? Forståelsen af *skjult hjemløshed* er relevant, fordi den skelner mellem formelt anerkendt og skjult hjemløshed. I kapitel 4 undersøger vi de udsattes familiers bo-mønstre efter en udsættelse for at vurdere, om de falder inden for definitionen af hjemløse. Vi ser også på, hvordan de boligudsatte oplever, at deres boligforhold og situation anerkendes af de sociale myndigheder.

UDSÆTTELSE SOM ASPEKT AF SOCIAL EKSKLUSION

I et bredere samfundsmæssigt perspektiv kan udsættelse og usikre boligforhold forstås som aspekt af sociale eksklusionsmekanismer. Vi anlægger både et strukturelt og et mikrosociologisk perspektiv på social eksklusion. Det strukturelle perspektiv synliggør, hvordan strukturelle forhold i samfundet i samspil med individnære faktorer medvirker til, at borgere bliver sat ud af deres bolig, såvel som boligudsættelse får konsekvenser for individnære forhold. Det mikrosociologiske perspektiv tager afsæt i praksisser og betydninger som boligen – og udsættelse fra den – får i hverdagslivet af dens beboere. De to tilgange giver forskellige perspektiver på udsættelse og usikre boligforhold.

DET STRUKTURELLE PERSPEKTIV

Når vi betragter udsættelse som aspekt af social eksklusion, bygger det på en forståelse af, at strukturelle forhold spiller sammen med forhold på individniveau, således at borgere bliver sat ud af deres bolig. Der er tale om et samspil mellem makrosociale forhold og forhold på individniveau, der medfører, at nogle borgere kommer i risiko for at blive sat ud af deres bolig. Denne tilgang er udviklet i tidligere undersøgelser af udsættelse og hjemløshed (Benjaminsen & Christensen, 2007; Christensen & Nielsen, 2008; Järvinen, 1993) og er inspireret af Bourdieus teori om marginaliseringsprocesser i det sociale rum (Bourdieu, 1999, 1984).

Denne teori betoner, hvordan strukturelle forhold som fordelingen af sociale ressourcer og positioner på fx arbejdsmarked og boligmarked spiller sammen med individuelle dispositioner og karakteristika. Dette samspil er med til at sætte rammerne for de livschancer, muligheder og begrænsninger, der kendetegner den enkeltes sociale situation (Benjamin-

sen & Christensen, 2007). Ud fra denne opfattelse opstår udsættelse i et samspil mellem eksklusionsmekanismer på det strukturelle niveau og eksklusionsmekanismer på mikroniveauet. Samtidig er dette samspil ikke statisk, men indgår i et forløb, hvor udsættelsen er én begivenhed, der samtidig kan betyde for det videre forløb inden for forskellige andre områder.

I denne forståelse af udsættelse og usikre boligforhold opstår og fastholdes disse altså i samspil mellem sociale kræfter på forskellige niveauer, nemlig det strukturelle niveau, det institutionelle niveau, det relationelle niveau og det individuelle niveau (Benjaminsen & Christensen, 2007; Edgar & Meert, 2005).

Blandt de strukturelle forhold er eksklusion fra arbejdsmarkedet eller boligmarkedet i form af arbejdsløshed og mangel på boliger, særligt boliger til mennesker med lav betalingsevne. Sådanne strukturelle forhold spiller sammen med individuelle sårbarhedsfaktorer. Det kan være relationelle forhold, som karakteren af familie- og bekendtskabsrelationer, og individuelle forhold, og det kan være fx fysiske og psykiske sygdomme, misbrugsproblemer eller kriminalitet. Sårbarhedsfaktorer kan også være knyttet til livsfase (om man er ung eller gammel), eller om man tilhører en særlig gruppe (om man eksempelvis har indvandrerbaggrund).

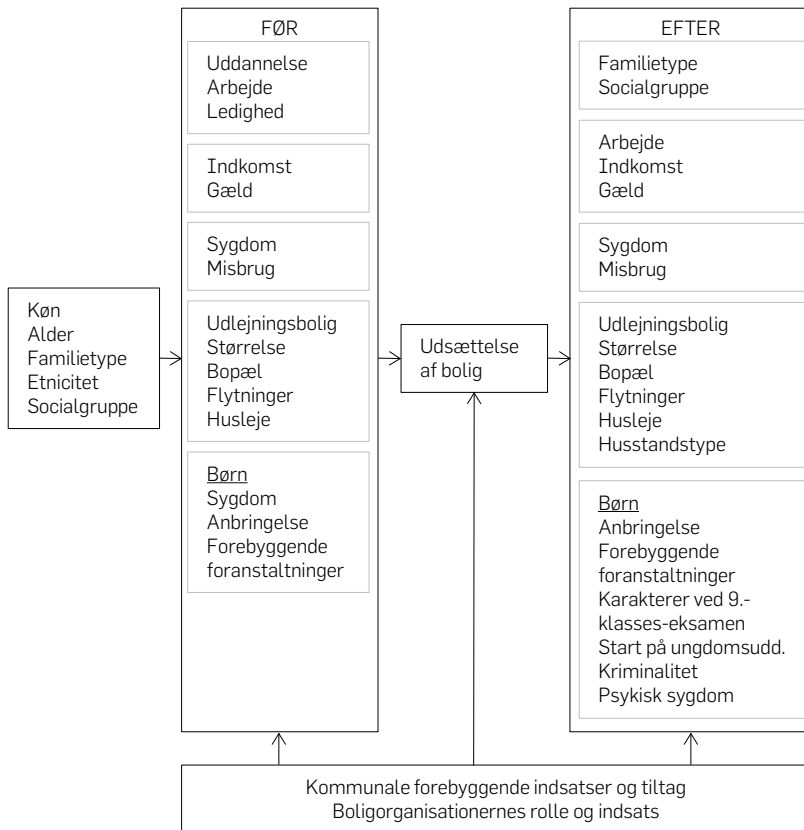
Endelig er der det institutionelle niveau, der befinder sig mellem det strukturelle og det individuelle niveau. Det består i offentlige og private tiltag, der søger at modvirke processer, der skaber og fastholder udsættelse og usikre boligforhold. Staten og civilsamfundet kan således påvirke processer bag udsættelse og usikre boligforhold og afhjælpe deres konsekvenser. Dette niveau rummer bl.a. de sociale tiltag, der er til rådighed for de udsatte i form af eksempelvis boligtilbud, lånetilbud, gældsrådgivning mv., eller de tilbud, der er til børn og deres familier, eksempelvis i form af forebyggende foranstaltninger eller anbringelser.

I dette samspil mellem forhold på forskellige niveauer er tidsdimensionen vigtig: På det strukturelle niveau kan der opstå nye grupper af udsatte, hvis forhold, der skaber udsættelse, forandres. På individniveau er der tale om en foranderlig tilstand, hvor individet kan bevæge sig mellem fast egen bolig, udsættelse, usikre boligforhold og ny egen bolig.

Med udgangspunkt i denne forståelsesramme har vi opstillet en oversigt over operationaliseringen af udvalgte sårbarhedsfaktorer, der i særlig grad kendetegner familierne med en fogedsag og boligudsatte familier, og som er associeret med en højere risiko for at blive sat ud (figur 3.1).

Desuden viser vi en række sociale tilstande, som boligudsættelser kan have betydning for. Oversigten viser således udvalgte demografiske, socioøkonomiske og boligmæssige forhold, der kendetegner familierne i tiden op til fogedsag og boligudsættelse, samt de forhold, der kendetegner børnene i tiden efter fogedsag og boligudsættelse. Disse forhold belyser vi gennem brug af registerdata.

FIGUR 3.1
Sårbarhedsfaktorer før og efter en udsættelse.

Analysen identificerer – på baggrund af sårbarhedsfaktorerne – de familier, der har den største samlede risiko for at få en fogedsag og for at blive sat ud, samt hvilke familier der udgør den største andel af de boligudsatte familier og af familierne med en fogedsag. Vi afdækker ikke her sårbarheds-

faktorenes direkte betydning for risikoen for at få en fogedsag og for at blive sat ud eller boligudsættelsens direkte betydning for børnenes senere livsvilkår og chancer. Vi ser her på demografiske forhold (husstandstyper, alder og etnicitet), socioøkonomiske forhold (uddannelsesniveau og beskæftigelsesstatus) samt boligforhold (bosætning og flyttemønstre).

Analysen undersøger også, hvorledes de implicerede børn og unge udgør en særligt socialt udsat gruppe også efter fogedsagen eller boligudsættelsen. Boligudsættelsen indgår således – på linje med de demografiske, socioøkonomiske og boligmæssige forhold op til udsættelsen – en del af børnenes livsvilkår og altså en del af børnenes og de unges sårbarhedsbillede. Tilsammen har disse forhold betydning for børnenes senere livschancer. Vi ser på ændringer i deres familieforhold, flyttemønstre, omfanget af forebyggende foranstaltninger og anbringelser og endelig de unges skolepræstationer, herunder karaktergennemsnit i 9. eller 10. klasse og påbegyndelse af en ungdomsuddannelse.

DET MIKROSOCIOLOGISKE PERSPEKTIV

Det mikrosociologiske perspektiv tager afsæt i praksisser og betydninger som boligen – og udsættelse fra den – får og tillægges af dens beboere. Det strukturelle perspektiv kan gennem kvantitative analyser vise statistisk signifikante sammenhænge mellem udsættelse og fogedsag og social skævhed i form af eksempelvis lavere indtægt og mindre uddannelse. Det er imidlertid også nødvendigt at se på, hvordan folk selv forstår og håndterer sociale begivenheder, her med fokus på udsættelse.

For at forstå betydningen af udsættelse på mikroniveau tager vi afsæt i Claphams forståelse af *housing pathway* eller boligforløb (Clapham, 2005). Dette begreb er defineret som det mønster af praksisser og betydning omkring bolig og hjem, som beboerne skaber. Begrebet lægger op til et forløbsperspektiv og ser boligen gennem rum og tid. Her laver vi et enkelt nedslag i de boligudsattes boligforløb, nemlig omkring udsættelsen. I dette perspektiv er det familiens sociale praksisser og betydninger, der står centralt. Samtidig bliver disse til i interaktion med andre felter. Her vil være fokus være på den enkeltes rammer og betingelser i form af de netværk og ressourcer, den enkelte har, og i form af lovgivning. Der vil også være fokus på familiens interaktion med andre felter i hverdagslivet, lokalområde, skole og bekendtskabskreds, og på, hvordan hjemmet får betydning her.

I familien struktureres tid gennem aktiviteter såsom spising, forpligtelser og arbejdsfordeling og forældre ansvarlige for børns trivsel og socialisering (Christensen & O'Brien, 2003). Det er vigtigt at være opmærksom på, at praksis og betydning i husholdet afhænger af, hvordan den enkelte er positioneret i den sociale interaktion i husholdet (Blunt & Dowling, 2006). En familie er en enhed, men børn og voksne vil have forskellige perspektiver på udsættelse.

Fokus på praksis og betydninger på mikroniveau bidrager med at forstå, hvordan boligsættelse har mere gennemgribende betydning i hverdagslivet end 'bare' at være fravær af bolig, men også har betydning for oplevelsen af at være socialt inkluderet.

AFRUNDING

I dette kapitel har vi skitseret undersøgelsens teoretiske ramme. Vi indledte med at præsentere teorier, der bidrager til at perspektivere og forklare, hvordan hjemmet har betydning ud over som en materiel ramme. Hjemmet har symbolsk og følelsesmæssig betydning og giver følelse af tilhør og tryghed. Herefter præsenterede vi definitioner af hjemløshed for at forstå den boligsituation, som en udsat familie kan stå i efter en udsættelse, hvis de ikke længere har egen bolig. Det forstår vi som det at bo midlertidigt hos familie, venner og bekendte uden lejekontrakt. Midlertidige boligforhold er en form for hjemløshed, og den kan også være skjult, dvs. ikke formelt anerkendt. Disse begreber trækker vi på i kapitel 5, når vi undersøger de udsattes familiers bo-mønstre efter en udsættelse, og når vi undersøger deres kontakt med socialforvaltningen.

Undersøgelsens teoretiske indfaldsvinkel er et strukturelt perspektiv, der forstår udsættelse som aspekt af sociale eksklusionsmekanismer, hvor forhold på strukturelt, individuelt og institutionelt niveau spiller sammen og fører til udsættelse. I følgende kapitel – kapitel 4 – undersøger vi således, hvilke faktorer der har betydning for, om en familie sættes ud eller har fogedsag. I kapitel 8 undersøger vi, hvordan det går de børn, der har oplevet at blive sat ud, og ser dermed på, hvordan udsættelse spiller sammen med andre forhold.

Det strukturelle perspektiv suppleres med et mikrosociologisk perspektiv. Her undersøger vi familiens sociale praksisser og betydninger omkring boligen. Ligeledes undersøger vi, hvordan familiens praksisser

bliver til i interaktion med rammer og betingelser (fx ressourcenetværk og socialforvaltning) og lokalområde og venner og bekendte. Både forældre og børn er aktører i husholdet. I kapitel 5 undersøger vi familiernes praksis omkring bo-mønstre og kontakt med forvaltningen efter udsættelse, mens vi i kapitel 6 og 7 undersøger praksis og betydninger blandt forældre og børn om bolig i hverdagslivet.

KENDETEGN VED BOLIGUDSATTE FAMILIER

I kapitlet giver vi for perioden 2002-2009 en oversigt over fordelingen af demografiske, socioøkonomiske kendetegn samt bopælskommune og flyttemønstre for både boligudsatte familier og familier med en fogedsag, der ikke sættes ud eller fraflytter adressen. Yderligere undersøger vi, hvor stor en andel de boligudsatte børnefamilier hvert år i perioden 2002-2009 udgør af alle børnefamilier i lejeboliger, særskilt for en række demografiske og socioøkonomiske forhold.

En målrettet indsats til forebyggelse af boligudsættelser af børn og unge må først og fremmest bygge på viden om, hvilke typer af børnefamilier der er overrepræsenterede blandt børnefamilier med en fogedsag og blandt boligudsatte familier.

Vi finder, at enlige mødre udgør langt den største gruppe af de boligudsatte børnefamilier. Enlige mødre, enlige fædre og sammenbragte familier er overrepræsenterede blandt især boligudsatte familier, men også blandt familier med en fogedsag. Vi finder også, at familier med en fogedsag og især de boligudsatte familier har en yngre aldersprofil end familier generelt. I forlængelse heraf finder vi, at især boligudsatte børnefamilier, men også børnefamilier med en fogedsag, udgør en særligt socialt udsat gruppe. En højere andel heraf har således ikke familiemedlemmer med en kompetencegivende uddannelse eller familiemedlemmer i

beskæftigelse og har generelt mere usikre boligforhold forud for fogedsagen end børnefamilier generelt.

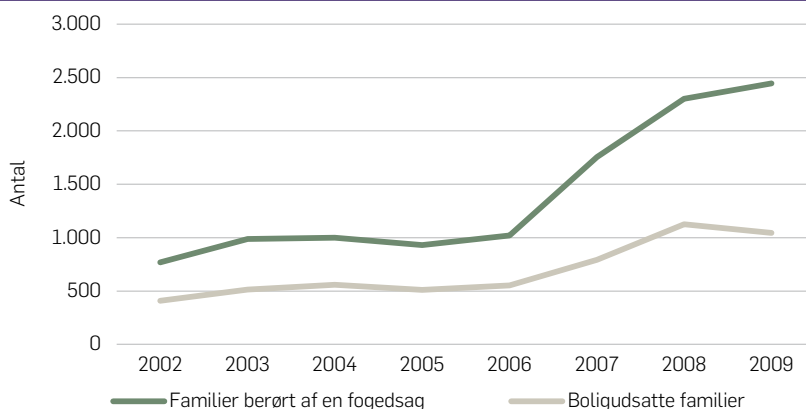
ANTALLET AF BOLIGUDSATTE FAMILIER OG FAMILIER MED EN FOGEDSAG

I dette afsnit giver vi et skøn over omfanget af boligudsatte børnefamilier og børnefamilier med en fogedsag samt antallet af børn, der bliver sat ud eller flytter fra deres bolig i forbindelse med en fogedsag.

I figur 4.1 kan vi se det skønnede antal familier, der blev berørt af en fogedsag i perioden 2002-2009, samt hvor mange af disse der blev sat ud af deres bolig. Der er tale om en tredobling af det totale antal, der blev berørt af en fogedsag. Mens det i 2002 drejede sig om i alt 767 familier, var det i 2009 2.444 familier.

FIGUR 4.1

Det skønnede antal familier, der blev berørt af en fogedsag, og det skønnede antal børnefamilier heraf, der blev sat ud af deres bolig. 2002-2009. Antal.

Anm.: Det reelle antal er højere i 2002 end angivet i tabellen. Det skyldes, at Domstolsstyrelsen ikke har registreret samtlige fogedsager i 2002.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata fra Domstolsstyrelsen og Danmarks Statistik.

Vi kan af figuren også se antallet af boligudsatte familier. Det vil sige familier, der sættes ud med fogedens bistand eller fraflytter adressen i forbindelse med fogedsagen. Det fremgår, at der er sket mere end en for-

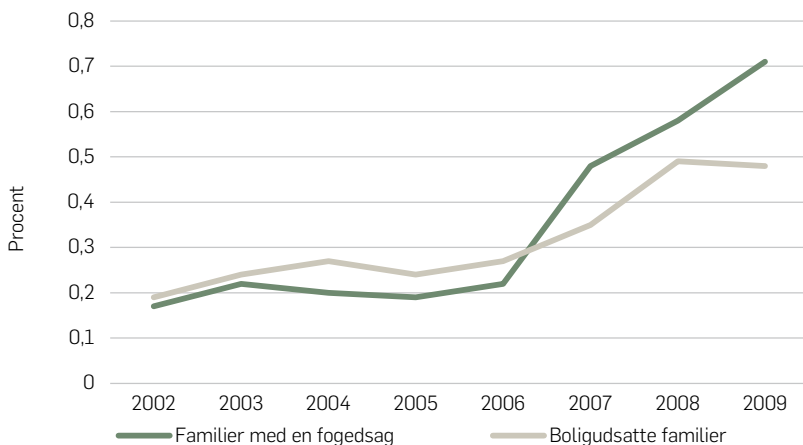
dobling i antallet af boligudsatte familier i perioden fra 2002 til 2009. I 2002 blev 407 familier sat ud eller flyttede inden udsættelsen, mens det drejede sig om 1.043 i 2009. I alt blev 5.503 boligudsat i løbet af perioden på 8 år.

Forskellen mellem antallet af familier, der berøres af en fogedsag, og antallet af boligudsatte familier, angiver altså antallet af familier med en fogedsag, men som umiddelbart undgår udsættelsen – de omtales i det nedenstående som familier med en fogedsag.

I figur 4.2 har vi yderligere opgjort, hvor stor en andel de boligudsatte børnefamilier og børnefamilier med en fogedsag udgør af alle børnefamilier i lejeboliger. Som det fremgår, er andelen af børnefamilier med en fogedsag steget markant siden 2006. I 2009 havde 0,71 pct. af børnefamilierne i lejeboliger en fogedsag mod 0,17 pct. i 2002 – uden at det dog førte til en boligudsættelse. Stigningen aftegner sig ligeledes i andelen af boligudsatte børnefamilier. Denne stigning synes at aftage fra 2008 til 2009. I 2009 blev næsten 0,5 pct. af alle børnefamilier i lejeboliger sat ud ved en udsættelse, mens der i 2002 blev boligudsat 0,19 pct.

FIGUR 4.2

Andelen af familier, der har en fogedsag, og andelen, der boligudsættes. 2002-2009. Procent.

Anm.: De reelle andele er højere i 2002 end angivet i tabellen. Det skyldes, at Domstolsstyrelsen ikke har registreret samtlige fogedsager i 2002.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata fra Domstolsstyrelsen og Danmarks Statistik.

I tabel 4.1 har vi opgjort det skønnede antal boligudsatte børn i perioden 2002-2009. I alt drejer det sig om 11.555 børn. I 2002 måtte 934 børn forlade deres hjem i forbindelse med en fogedsag, mens det i 2009 var 2.146 børn. Der er altså sket mere end en fordobling i antallet af boligudsatte børn. Udviklingen følger således i vid udstrækning udviklingen i antallet af børnefamilier, der sættes ud.

TABEL 4.1

Det skønnede antal boligudsatte børn. 2002-2009. Antal.

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	Total
I alt	934	1.086	1.196	1.130	1.175	1.615	2.273	2.146	11.555

Anm.: Det reelle antal er højere i 2002 end angivet i tabellen. Det skyldes, at Domstolsstyrelsen ikke har registreret samtlige fogedsager i 2002.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata fra Domstolsstyrelsen og Danmarks Statistik.

Samlet set er der i perioden 2002-2009 sket en voldsom stigning i antallet af familier, der berøres af en fogedsag, og af boligudsatte familier. Mere end 2.400 børnefamilier var i 2009 berørt af en fogedsag. Omkring 1.400 af disse undgik boligudsættelsen, mens omkring 1.000 blev sat ud eller flyttede i forbindelse med fogedsagen.

Der er ikke nogen entydige forklaringer på stigningen i antallet af boligudsatte børnefamilier og børnefamilier med en fogedsag. Der kan være en række forhold, der har betydning. Den økonomiske lavkonjunktur, der satte ind fra 2008, i kombination med udbredelsen af dyre forbrugslån i 00'erne kan være en del af forklaringen. Endvidere betød kommunalreformen i 2007, at sagsbehandlingen i børn- og ungeafdelingen, socialforvaltningen og beskæftigelsesforvaltningen i kommunerne blev adskilt (Høst m.fl., 2012) og dermed også i sager vedrørende familier i risiko for at komme i huslejerestance samt i fogedsager. I forlængelse heraf kan man fremhæve stigningen i antallet af rådighedssanktioner af dagpenge- og kontanthjælpsmodtagere (www.jobindsats.dk), som også sagsbehandlerne i kommunerne henviser til som forklaring på det stigende antal fogedsager (Høst m.fl., 2012).

BOLIGUDSATTES DEMOGRAFISKE KENDETEGN

I dette afsnit ser vi nærmere på de boligudsatte familiers demografiske karakteristika sammenlignet med familier med en fogedsag og familier generelt. Vi ser på husstandstyper, antal børn i familien, voksne og børns aldersfordeling samt etnicitet.

HUSSTANDSTYPER

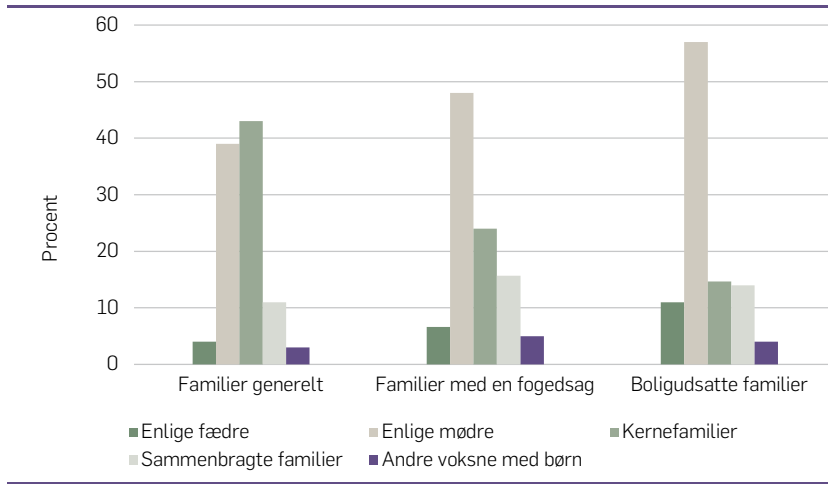
Vi ser først på fordelingen på husstandstyper, henholdsvis enlige fædre, enlige mødre, kernefamilier, sammenbragte familier og andre voksne med børn. Kategorien 'andre voksne med børn' omfatter børnefamilier i husstande med to voksne, der ikke danner par, samt husstande med tre eller flere voksne.

I figur 4.3 ses for årene 2002-2009 fordelingen af boligudsatte familier og familier med en fogedsag samlet set. Vi gengiver her den samlede fordeling over alle årene, da vi ikke finder en statistisk signifikant forskel mellem fordelingen af husstandstyper over årene, når vi ser bort fra året 2002, hvor Domstolsstyrelsens registrering af fogedsager er mangelfuld, jf. bilagstabel B2.1.

Som det fremgår af figur 4.3, udgør enlige mødre mere end halvdelen af de boligudsatte familier og lidt under halvdelen af familier med en fogedsag. Familier med enlige mødre er således på familieniveau langt den største gruppe af de boligudsatte lejere og lejere med en fogedsag. Kernefamilier og sammenbragte familier med to voksne i husstanden udgør samlet den næststørste gruppe. Begge udgør omkring 14 pct. af de boligudsatte lejere og henholdsvis 24 og 16 pct. af familierne med en fogedsag. Således udgør familier med to voksne samlet set 28 pct. af de boligudsatte familier og 30 pct. af familier med en fogedsag. Familier med enlige fædre udgør 11 pct., en relativt lille andel af de boligudsatte familier, og 7 pct. af familier med en fogedsag. Familier af husstandstypen 'andre voksne med børn' udgør den mindste gruppe med omkring 4 pct., både for boligudsatte familier og for familier med en fogedsag. Forskellen mellem fordelingen for familier med en fogedsag og boligudsatte familier er statistisk signifikant. Det skyldes primært forskellen i andelen af kernefamilier og herefter enlige fædre og mødre.

FIGUR 4.3

Familier fordelt på husstandstyper, særskilt for familier generelt, familier med en fogedsag og boligudsatte familier. Samlet 2002-2009. Procent.

Anm.: Forskellen i fordelingen mellem familier med en fogedsag og boligudsatte familier: χ^2 -værdi = 148, P-værdi < 0,001.

Forskellen i fordelingen mellem familier med en fogedsag og familier generelt: χ^2 -værdi = 650, P-værdi < 0,001.

Forskellen i fordelingen mellem boligudsatte familier og familier generelt: χ^2 -værdi = 1.323, P-værdi < 0,001.

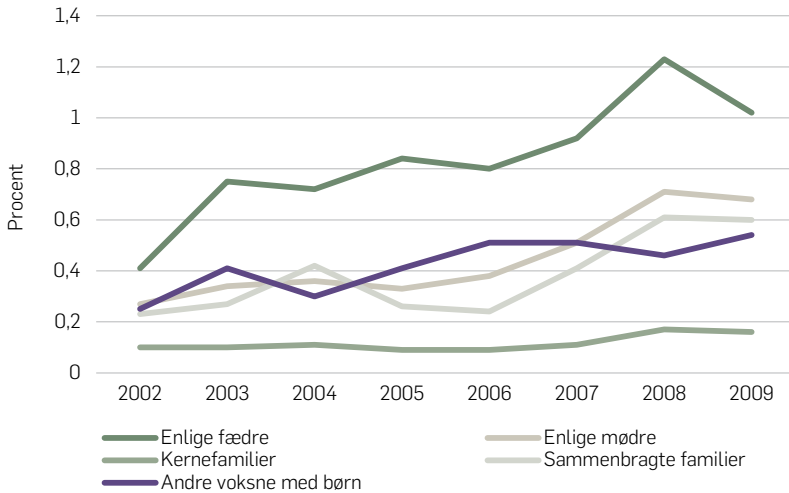
Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata fra Domstolsstyrelsen og Danmarks Statistik.

Som det fremgår af figur 4.3, adskiller både boligudsatte familier og familier med en fogedsag sig fra familier generelt. Disse forskelle er statistisk signifikante og skyldes primært den højere andel af enlige mødre og fædre blandt familier med en fogedsag og blandt boligudsatte familier, samt at kernefamilier i særlig grad er underrepræsenteret blandt familier med en fogedsag og især blandt boligudsatte familier. Sammenbragte familier og familier i kategorien andre voksne med børn er derimod kun svagt overrepræsenteret for både familier med en fogedsag og boligudsatte familier.

I figur 4.4 viser vi andelen af alle familier, der i løbet af et kalenderår sættes ud eller fraflytter adressen i forbindelse med en fogedsag, særskilt for husstandstyper. Vi kan se, at forekomsten varierer over tid og husstandstype, men at andelen af boligudsatte familier generelt er steget, især efter 2006. Der er altså en lidt højere stigningstakt efter 2006.

FIGUR 4.4

Andelen af alle familier, der boligudsættes, særskilt for husstandstyper. 2002-2009. Procent.

Anm.: Andelen er reelt højere i 2002 end angivet i figuren. Det skyldes, at Domstolsstyrelsen ikke har registreret samtlige fogsager i 2002.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata fra Domstolsstyrelsen og Danmarks Statistik.

Andelen er højest for enlige fædre i hele perioden. I 2009 blev 1 pct. af de enlige fædre boligudsat, mens andelen af boligudsatte enlige mødre er lavere, nemlig 0,75 pct. For sammenbragte familier er den 0,65 pct. i 2009, mens den for kernefamilier er lavest, nemlig 0,18 pct. i 2009. Ligeledes har kernefamilier en meget lav stigningstakt. Vi finder med statistisk sikkerhed, at den gennemsnitlige andel boligudsatte familier er forskellig alt efter husstandstype, jf. bilagstabel B2.2.

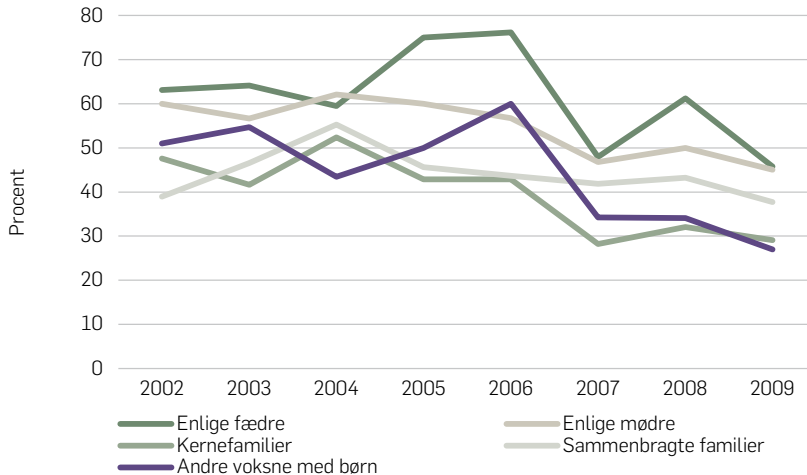
Yderligere finder vi med statistisk sikkerhed, at kernefamilierne forventeligt har en lavere gennemsnitlig stigningstakt end de øvrige husstandstyper. Samtidig er der ikke statistisk forskel på den gennemsnitlige stigning for de øvrige husstandstyper, jf. bilagstabel B2.3.

I figur 4.5 viser vi andelen af familier med en fogsag, der sættes ud eller fraflytter adressen. Disse tal giver et indtryk af, hvor mange af familierne med en fogsag der hindrer udsættelsen. Dette til trods for, at fogedretten vurderer, at der er tilstrækkeligt juridisk grundlag for udsættelse. Hvor det i 2002 var mellem 40 og 64 pct. af alle sager, der endte

med udsættelse eller flytning, var det i 2009 mellem 31 og 46 pct., altså en noget lavere andel.

FIGUR 4.5

Andelen af familier med en fogedsag, der boligudsættes, særskilt for husstandstyper. 2002-2009. Procent.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata fra Domstolsstyrelsen og Danmarks Statistik.

Der er imidlertid tydelige forskelle mellem de forskellige husstandstyper. For enlige fædre, tæt efterfulgt af enlige mødre, er denne andel størst. I 2009 var omfanget af fogedsager, der endte med fraflytning, sammenfaldende for enlige fædre og mødre, nemlig 46 pct. En relativt mindre andel af kernefamilier med en fogedsag blev sat ud. I 2009 var det 31 pct.

Den gennemgående tendens er nedadgående, dvs. at stadig færre af de familier, der berøres af en fogedsag, ender med at blive sat ud. Betragter vi den gennemsnitlige udvikling over tid, finder vi, at der ikke er statistisk signifikant forskel de forskellige husstandstyper imellem. Den nedadgående tendens synes altså at gøre sig gældende på samme måde for alle husstandstyperne, jf. bilagstabel B2.4 og bilagstabel B2.5.

Sammenholder man dette resultat med resultaterne i figur 4.1, ser man, at den nedadgående tendens skyldes, at antallet af boligudsættelser ikke stiger i samme omfang som antallet af fogedsager generelt. Det kan derfor ikke direkte antages, at den nedadgående tendens er udtryk

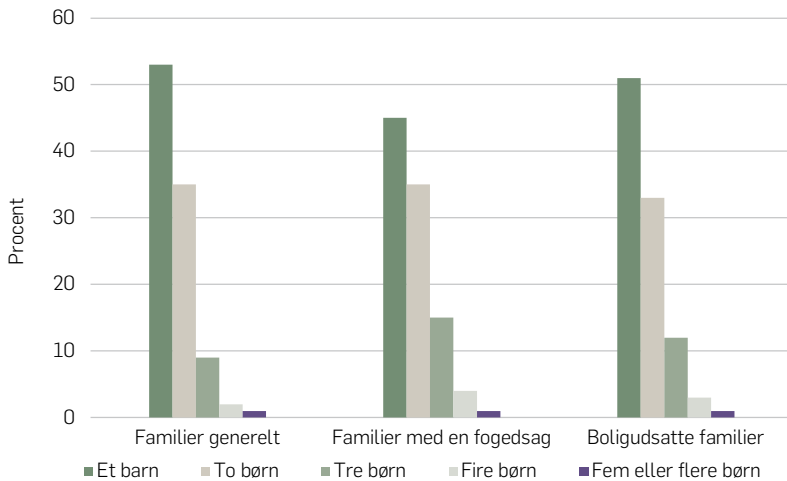
for, at familierne med en fogedsag, udlejerne og kommunerne er blevet bedre til at finde løsninger.

ANTAL BØRN I FAMILIEN

Når vi ser på antallet af børn i familierne, har vi opdelt i antal børn for enlige fædre og mødre samt for kernefamilier og sammenbragte familier, jf. figur 4.6 og figur 4.7. Igen sammenligner vi familier med en fogedsag og boligudsatte familier med familier generelt inden for de relevante husstandstyper. Vi finder ingen statistisk signifikant forskel i fordelingen af antal børn i de boligudsatte familier og familier med en fogedsag over årene, når vi ser bort fra året 2002, hvor Domstolsstyrelsens registrering af fogedsager er mangelfuld, jf. bilagstabel B2.6. Vi gengiver derfor her den samlede fordeling for årene 2002-2009.

FIGUR 4.6

Familier med enlige fædre og enlige mødre fordelt efter antal børn, særskilt for familier generelt, familier med en fogedsag og boligudsatte familier. Samlet for årene 2002-2009. Procent.

Anm.: Forskellen i fordelingen mellem familier med en fogedsag og boligudsatte familier: χ^2 -værdi = 20, P-værdi < 0,001.

Forskellen i fordelingen mellem familier med en fogedsag og familier generelt: χ^2 -værdi = 202, P-værdi < 0,001.

Forskellen i fordelingen mellem boligudsatte familier og familier generelt: χ^2 -værdi = 71, P-værdi < 0,001.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata fra Domstolsstyrelsen og Danmarks Statistik.

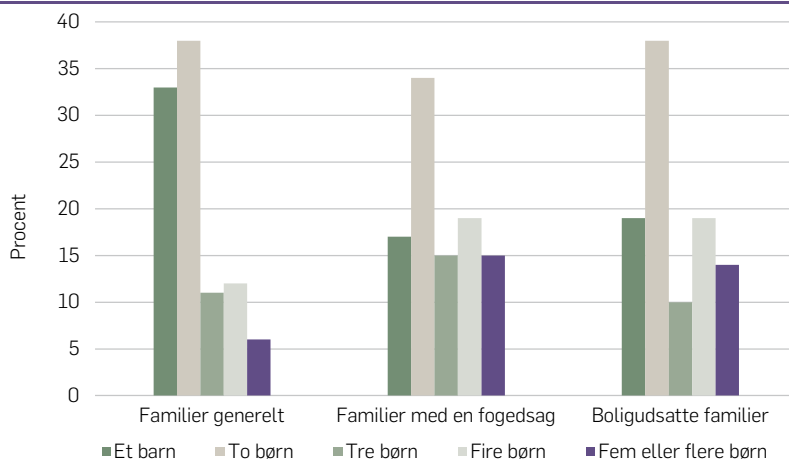
For enlige mødre og fædre ses det i figur 4.6, at omkring halvdelen af de boligudsatte enlige forældre har ét barn i husstanden. For de enlige for-

ældre med en fogedsag er det lidt færre, der har ét barn, nemlig omkring 45 pct. Derimod har en større andel af de enlige forældre med en fogedsag tre eller fire børn i husstanden end enlige boligudsatte forældre. Forskellen i fordelingen er statistisk signifikant. Sammenligner vi med enlige forældre generelt i 2005, finder vi, at en større andel af de enlige forældre med en fogedsag og boligudsatte enlige forældre har tre eller flere børn i husstanden, end det gælder for de enlige forældre generelt. Der er tale om mindre, men tydelige og statistisk signifikante forskelle.

Ser vi på antal af børn blandt kernefamilier og sammenbragte familier, er billedet det samme, om end det synes at være mere markant, jf. figur 4.7. Der er flere med et eller to børn blandt boligudsatte familier end blandt familier med en fogedsag, ligesom flere boligudsatte enlige forældre end enlige forældre med en fogedsag har ét barn. Tilsvarende har færre tre eller flere børn. Forskellen mellem fordelingen af antallet af børn i boligudsatte familier og familier med en fogedsag er statistisk signifikant.

FIGUR 4.7

Kernefamilier og sammenbragte familier fordelt efter antal børn, særskilt for familier generelt, familier med en fogedsag og boligudsatte familier. Samlet for årene 2002-2009. Procent.

Anm.: Forskellen i fordelingen mellem familier med en fogedsag og boligudsatte familier: χ^2 -værdi = 12, P-værdi < 0,05.

Forskellen i fordelingen mellem familier med en fogedsag og familier generelt: χ^2 -værdi = 360, P-værdi < 0,001.

Forskellen i fordelingen mellem boligudsatte familier og familier generelt: χ^2 -værdi = 197, P-værdi < 0,001.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata fra Domstolsstyrelsen og Danmarks Statistik.

Sammenligner vi med kernefamilier og sammenbragte familier generelt, finder vi tilsvarende flere familier med tre, fire, fem eller flere børn blandt boligudsatte familier og familier med en fogedsag, jf. bilagstabel B2.7. Ligeledes har halvt så mange af de boligudsatte familier og familierne med en fogedsag ét barn. Forskellen mellem boligudsatte familier og familier med en fogedsag på den ene side og kernefamilier og sammenbragte generelt på den anden er statistisk signifikant.

Familier med tre eller flere børn er således – uanset antallet af voksne i husstanden – overrepræsenteret blandt boligudsatte familier og familier med en fogedsag. Det må således forventes, at de boligudsatte familier og familier med en fogedsag har færre økonomiske ressourcer pr. barn i husstanden.

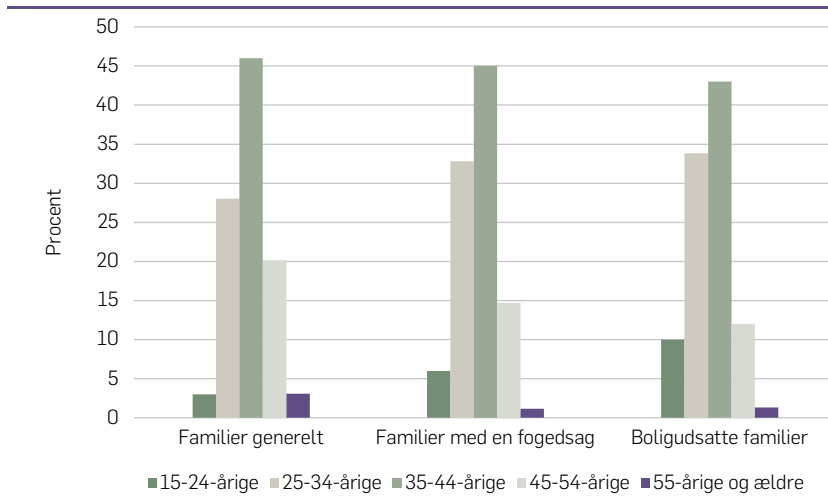
ALDER FOR DEN ÆLDSTE I FAMILIEN

Vi ser her på, hvordan alderen for den ældste i husstanden er fordelt, kategoriseret i intervaller af 10 år. Vi finder ingen statistisk signifikant ændring over årene i denne aldersfordeling for familier med en fogedsag og for boligudsatte familier, jf. bilagstabel B2.8, og gengiver derfor i figur 4.8 aldersfordelingen samlet for perioden 2002 til 2009. Som det fremgår, udgør de 35-44-årige den største gruppe blandt både boligudsatte og familier med en fogedsag. Den næststørste gruppe er familier, hvor den ældste er i alderen 25-34 år. Imidlertid udgør de 45-54-årige den tredje største andel blandt familier med en fogedsag, hvor det for de boligudsatte er de 15-24-årige. Boligudsatte familier har således en betydelig yngre aldersprofil end familier med en fogedsag. Denne forskel er statistisk signifikant.

Sammenligner vi med familier generelt, finder vi, at familier med en fogedsag igen har en betydeligt yngre aldersprofil end familier generelt. Samlet set har boligudsatte familier altså en yngre aldersprofil end familier med en fogedsag, der igen har en yngre aldersprofil end familier generelt.

FIGUR 4.8

Familier fordelt efter alder for den ældste i familien, særskilt for familier generelt, familier med en fogedsag og boligudsatte familier. Samlet for 2002-2009. Procent.

Anm.: Forskellen i fordelingen mellem familier med en fogedsag og boligudsatte familier: χ^2 -værdi = 60, P-værdi < 0,001.

Forskellen i fordelingen mellem familier med en fogedsag og familier generelt: χ^2 -værdi = 282, P-værdi < 0,001.

Forskellen i fordelingen mellem boligudsatte familier og familier generelt: χ^2 -værdi = 859, P-værdi < 0,001.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata fra Domstolsstyrelsen og Danmarks Statistik.

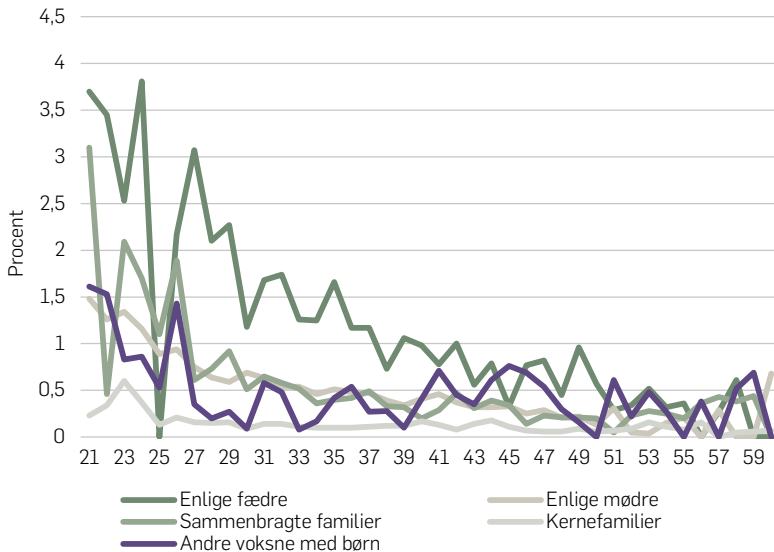
Vi ser ligeledes på andelen af familier, der for hver aldersårgang bliver boligudsat. I figur 4.9 kan vi se andelen af familier i en given alderskategori, der boligudsættes, særskilt for husstandstype. Figuren er opdelt på alderskategorier af 1 år for alderen 21-60 år. Vi ser altså ikke på, om der over tid er en udvikling i andelen, der bliver boligudsat, men på den gennemsnitlige andel for hele perioden. Figuren viser en tydelig tendens. Andelen, der bliver sat ud, er langt højere, jo yngre den ældste i husstanden er. Det gælder for alle husstandstyper, undtagen andre voksne med børn. Det kan dog bemærkes, at der er relativt færre observationer i de yngste alderskategorier, og at resultatet derfor må tages med forbehold.

Ser vi nærmere på forskelle mellem de enkelte husstandstyper, fremgår det, at yngre og enlige fædre har den højeste andel udsættelser af alle aldersgrupper. Frem til midten af 30'erne er andelen af enlige fædre, der sættes ud, over 2 pct., og for nogle alderskategorier op mod 4 pct. For enlige mødre er andelen omkring 2,5 pct. ved 21-års-alderen og omkring 1 pct. i midten af 30'erne. Andelen af sammenbragte familier, der

sættes ud, er 2-5 pct. frem mod 30-års-alderen og falder herefter. Kernefamilier har den laveste andel for alle alderskategorier og er under 1 pct.

FIGUR 4.9

Andelen af familier, der sættes ud, opgjort for aldersårgangene 21-60 år, særskilt for husstandstyper. Samlet for 2002-2009. Procent.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata fra Domstolsstyrelsen og Danmarks Statistik.

Samlet set er det altså især de yngre familier, der har en fogedsag, og som boligudsættes. Der synes derfor at være en sammenhæng mellem alder og risikoen for at blive sat ud.

ETNICITET

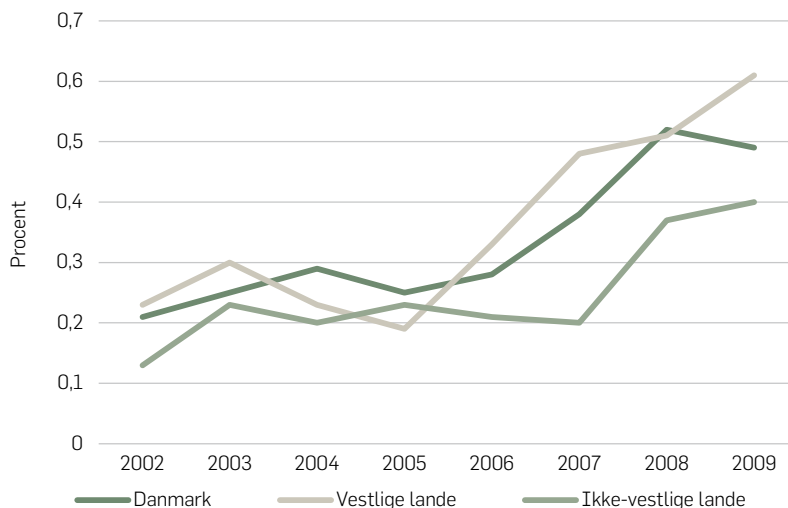
Vi ser her på andelen, der boligudsættes, ud fra familiernes etniske baggrund. Etnisk baggrund er opgjort efter familiens tilknytning til Danmark identificeret på baggrund af de voksne familiemedlemmers fødeland, her opgjort i tre kategorier: Danmark, vestlige lande og ikke-vestlige lande. Det er gennemgående, at andelen, der boligudsættes, er steget efter 2006-2007 for alle tre grupper. Andelen af familier, der boligudsættes, varierer efter etnisk baggrund. Det er gennemgående, at andelen, der sættes ud, er højere for familier med dansk baggrund end for familier fra ikke-vestlige

lande. Forskellene er statistisk signifikante i årene 2003, 2005 og 2007-2009, jf. bilagstabel B2.9.

I en tidligere rapport om udsatte lejere (Høst m.fl., 2012) fremgår det, at husstande fra ikke-vestlige lande samlet set har den højeste risiko for at blive sat ud. Dette gør sig imidlertid ikke gældende, når vi isoleret betragter familier med børn.³

FIGUR 4.10

Andelen af familier, der boligudsættes, særskilt for familiens etniske baggrund. 2002-2009. Procent.

Anm.: Andelen er reelt højere i 2002 end angivet i figuren. Det skyldes, at Domstolsstyrelsen ikke har registreret samtlige fogsagsager i 2002.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata fra Domstolsstyrelsen og Danmarks Statistik.

Vi ved ikke, hvilke forhold der gør, at familier med ikke-vestlig baggrund ikke sættes ud i nær så stort omfang som danske familier. Mulige forklaringer kunne være, at disse familier har en anden måde at organisere deres hverdagsliv på, der gør, at de har et andet forbrugsmønster. De er bedre til at leve med et meget lille forbrug. Det kan også være, at de har

3. Det skal her fremhæves, at vi for boligudsatte familier medtager familier, der flytter inden fogsagsagen afsluttes, hvilket ikke er tilfældet i Høst m.fl., 2012. Tallenes sammenlignelighed er derfor ikke entydig.

et større familienetværk, der afbøder for betydningen af sociale begivenheder og dermed medvirker til at undgå boligudsættelse.

Forskellen synes endvidere at blive større over tid. Således har familier med en ikke-vestlig baggrund en lavere gennemsnitlig stigning fra 2003 til 2009 end danske familier, jf. bilagstabel B2.10.

Andelen af familier fra andre vestlige lande, der sættes ud af deres bolig, svinger lidt mere, men ligger efter 2006 højere end den tilsvarende andel af danske familier. Det kan hænge sammen med, at sådanne familier i mindre grad end danske familier har et netværk at trække på. Vi finder dog ingen statistisk signifikante forskelle mellem familier med vestlig baggrund og familier med dansk eller ikke-vestlig baggrund, hverken i relation til forskellen i andelen, der boligudsættes de enkelte år, eller den gennemsnitlige udvikling heri over perioden. Det skyldes imidlertid primært deres lille antal.

SOCIOØKONOMISKE FORHOLD

I dette afsnit ser vi nærmere på familiernes socioøkonomiske forhold, nemlig familiernes uddannelsesbaggrund og beskæftigelsessituation.

UDDANNELSESBAGGRUND

Familierne er kategoriseret efter den voksne i husstanden, der har det højeste gennemførte uddannelsesniveau. Vi har her prioriteret uddannelsesniveauer i rækkefølgen:

- Mellemlang eller lang videregående uddannelse
- Erhvervsfaglig eller kort videregående uddannelse
- Under uddannelse, ingen kompetencegivende uddannelse, herunder folkeskole og gymnasiale ungdomsuddannelser
- Uoplyst.

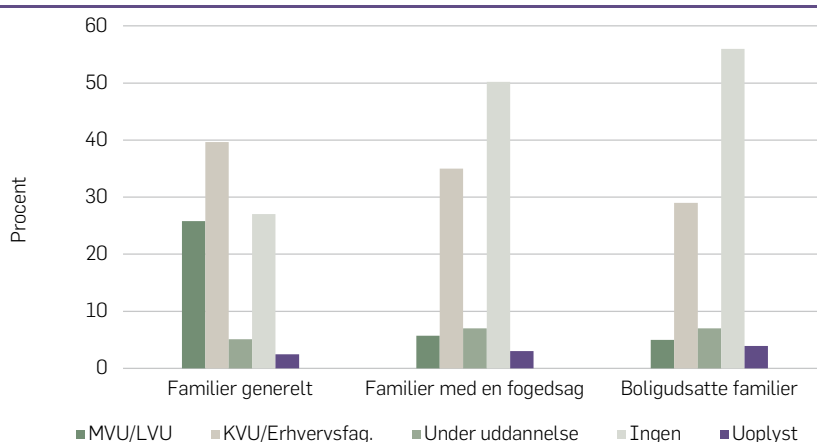
Vi finder ingen statistisk signifikant forskel i uddannelsesfordelingen for de boligudsatte familier og familier med en fogedsag over årene, når vi ser bort fra året 2002, jf. bilagstabel B2.11. Vi gengiver derfor her den samlede fordeling for årene 2002-2009.

Af figur 4.11 kan man se, at halvdelen af familierne med en fogedsag og over halvdelen af de boligudsatte familier ingen kompetence-

givende uddannelse har på tidspunktet for fogedsagens afslutning. Den næststørste gruppe blandt dem er familier, hvor mindst én i familien har en kort videregående uddannelse eller en erhvervsfaglig uddannelse. Andelen heraf er større blandt familier med en fogedsag end blandt boligudsatte familier, henholdsvis lidt over og lidt under 30 pct. Familier under uddannelse og med mellemlange og lange videregående uddannelser udgør altså den mindste andel af både familier med en fogedsag og af de boligudsatte familier. Forskellen i fordelingen mellem de boligudsatte familier og familier med en fogedsag er statistisk signifikant og skyldes primært forskellene i andelen af familier uden en kompetencegivende uddannelse og andelen af familier med en kort videregående eller erhvervsfaglig uddannelse.

FIGUR 4.11

Familier fordelt efter familiernes uddannelsesbaggrund, særligt for familier generelt, familier med en fogedsag og boligudsatte familier. Samlet 2002-2009. Procent.

Anm.: Forskellen i fordelingen mellem familier med en fogedsag og boligudsatte familier: χ^2 -værdi = 44, P-værdi < 0,001.

Forskellen i fordelingen mellem familier med en fogedsag og familier generelt: χ^2 -værdi = 1,079, P-værdi < 0,001.

Forskellen i fordelingen mellem boligudsatte familier og familier generelt: χ^2 -værdi = 1,973, P-værdi < 0,001.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata fra Domstolsstyrelsen og Danmarks Statistik.

Ved sammenligning med familier generelt finder vi, at familier med en fogedsag og boligudsatte familier adskiller sig markant. En væsentligt større andel af de boligudsatte familier og af familierne med en fogedsag har ingen kompetencegivende uddannelse. Omvendt har færre en kort

videregående eller erhvervsfaglig uddannelse, og især er andelen med en lang eller mellemlang videregående uddannelse langt mindre blandt de boligudsatte familier og familier med en fogedsag end blandt familier generelt. Disse forskelle er statistisk signifikante.

BESKÆFTIGELSESSITUATION

Beskæftigelsessituationen bliver identificeret på baggrund af den primære indkomstkilde året forinden, og familierne er her kategoriseret efter den voksne i husstanden, der har den højeste arbejdsmarkedstilknytningsgrad. Vi har her prioriteret arbejdsmarkedstilknytningen i rækkefølgen:

- Beskæftigede, herunder selvstændige og lønmodtagere
- Dagpengemodtagere
- Kontanthjælpsmodtagere
- Familier, der modtager en varig ydelse
- Familier under uddannelse
- Familier i restgruppen.⁴

Den primære indkomstkilde anvendes således som udtryk for familiens arbejdsmarkedstilknytning.

I modsætning til de demografiske og socioøkonomiske forhold, der behandles tidligere i dette kapitel, finder vi, at fordelingen i forhold til beskæftigelsesstatus ændrer sig over tid, både for boligudsatte familier og for familier med en fogedsag, jf. bilagstabel B2.12. Imidlertid synes ændringerne heri i vid udstrækning at følge ændringerne i fordelingen blandt familier generelt.

Vi gengiver i figur 4.12 den samlede fordeling over perioden 2002-2009. Dette både for boligudsatte familier, familier med en fogedsag og for familier generelt.

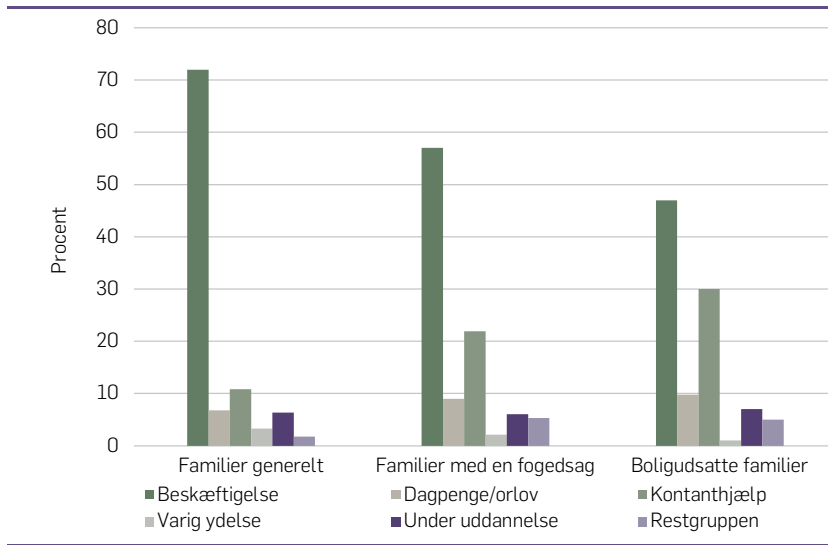
Af figur 4.12 kan vi se, at familier, hvor en eller begge voksne er i beskæftigelse året inden, udgør lidt over og lidt under halvdelen af henholdsvis familier med en fogedsag og boligudsatte. Den næststørste gruppe er familier med kontanthjælp som primær indkomstkilde. Andelen udgør lidt over en femtedel blandt familier med en fogedsag og lidt over en fjerdedel af de boligudsatte familier.

4. Familier i restgruppen har ingen eller næsten ingen erhvervsrelateret indkomst og er ikke registreret med en overførselsindkomst. De er endvidere ikke uddannelsessøgende pr. 1. oktober og har ikke været uddannelsessøgende i mindst 3 måneder i løbet af året.

FIGUR 4.12

Familier fordelt efter familiens primære indkomstkilde særskilt for familier generelt, familier med en fogedsag og familier, der sættes ud. Samlet 2002-2009.

Procent.

Anm.: Forskellen i fordelingen mellem familier med en fogedsag og boligudsatte familier: χ^2 -værdi = 85, P-værdi < 0,001.

Forskellen i fordelingen mellem familier med en fogedsag og familier generelt: χ^2 -værdi = 880, P-værdi < 0,001.

Forskellen i fordelingen mellem boligudsatte familier og familier generelt: χ^2 -værdi = 1.708, P-værdi < 0,001.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata fra Domstolsstyrelsen og Danmarks Statistik.

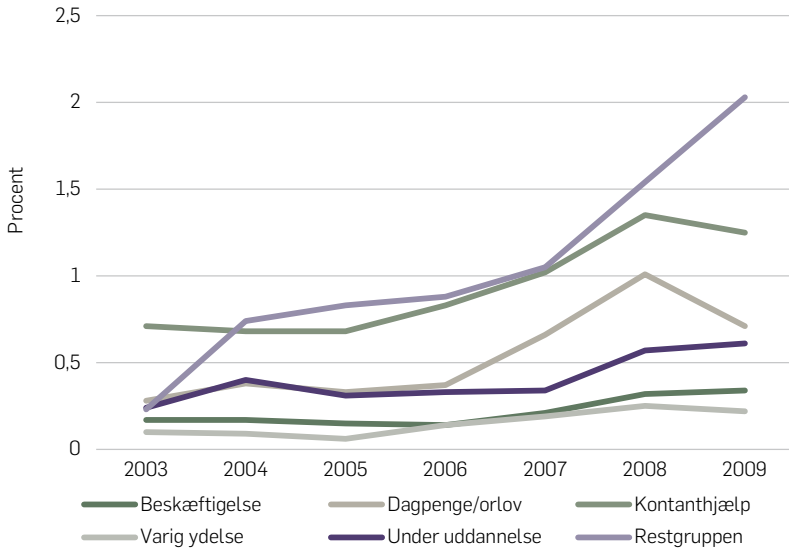
Den tredjestørste gruppe blandt både familier med en fogedsag og boligudsatte familier har dagpenge eller orlov som primær indkomst. Både for familier med en fogedsag og for boligudsatte familier udgør disse familier knap en tiendedel. Forskellen i fordelingerne er statistisk signifikant.

Sammenligner vi med familier generelt, finder vi, at familier med dagpenge eller kontanthjælp som primær indkomstkilde samt familier i restgruppen er overrepræsenterede både blandt familier med en fogedsag og især blandt boligudsatte familier. Til gengæld er familier i beskæftigelse underrepræsenterede og det igen især blandt boligudsatte familier. Forskellene er statistisk signifikante.

Med figur 4.13 ser vi på andelen af alle familier, der sættes ud eller fraflytter lejemålet, særskilt for familiens primære indkomstkilde året forinden. Andelen kan tolkes som den samlede risiko for at blive sat ud eller for at fraflytte lejemålet i forbindelse med en fogedsag.

FIGUR 4.13

Andelen af familier, der boligudsættes, særskilt for familiens primære indkomstkilde året forinden. 2002-2009. Procent.

Anm.: Andelen er generelt højere i 2002 end angivet i grafen. Det skyldes, at Domstolsstyrelsen ikke har registreret samtlige fogedsager i 2002.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata fra Domstolsstyrelsen og Danmarks Statistik.

Vi kan se af figur 4.13, at andelen af boligudsatte er højest for familier i de kategorier, hvor kontanthjælp eller dagpenge udgør den primære indkomst samt for familier i restgruppen.

Andelen af boligudsatte familier, der primært modtager kontanthjælp, og familier i restgruppen, er i vid udstrækning sammenfaldende i det meste af perioden til og med 2008 og er da heller ikke statistisk signifikant forskellig, jf. bilagstabel B2.13. Omvendt er andelen af boligudsatte blandt de to grupper statistisk signifikant højere end for andelen i de øvrige grupper hvert år i hele perioden fra 2003 og frem.

For familier, der primært modtager dagpenge, er andelen, der boligudsættes, altså også statistisk signifikant lavere end for de to grupper. Imidlertid er udviklingen i andelen af boligudsatte for familier, der har dagpenge som primær indkomstkilde, enslydende med udviklingen for familier, der modtager kontanthjælp. Andelen af boligudsatte falder således fra 2008 til 2009 for begge grupper, og den gennemsnitlige udvikling

i andelen af boligudsatte er ikke statistisk signifikant forskellig mellem de to grupper.

Hvor andelen falder fra 2008 til 2009 for de to sidstnævnte grupper, stiger andelen for familier i restgruppen. Forskellen i den gennemsnitlige udvikling mellem restgruppen på den ene side og de to sidstnævnte grupper på den anden er da også statistisk signifikant. Vi ser her bort fra 2002, jf. bilagstabel B2.14.

At andelen af boligudsatte falder fra 2008 til 2009 for familier, der modtager kontanthjælp eller dagpenge, kan skyldes ændringer i den socioøkonomiske sammensætning af disse grupper. Disse ændringer kan både relateres til strukturelle og institutionelle forhold.

I forhold til de strukturelle forhold kan det nævnes, at der grundet en generel stigning i beskæftigelsen i 2008 er flere familier i 2009, der er registreret med beskæftigelse som primær indkomstkilde året forinden, end der er i 2008. En større andel af de lejere, der ellers har været på kanten af arbejdsmarkedet, har således fundet beskæftigelse. Det er derfor forventeligt, at der blandt de familier, der i 2009 er registreret med kontanthjælp eller dagpenge som primær indkomstkilde året forinden, er en større andel, der har modtaget kontanthjælp eller dagpenge i længere tid. En mulig tolkning af udviklingen er dermed, at disse familier har haft mulighed for at tilpasse deres boligudgifter til kontanthjælps- og dagpengesatserne, hvormed en mindre andel kom i huslejerestance og blev sat ud. Eventuelle ændringer i institutionelle forhold som ændrede regler for kontanthjælps- og dagpengemodtagere samt boligsikring kan ligeledes have betydning for ændringen i andelen.

I forlængelse heraf vil også restgruppen i 2009 i mere udbredt grad end i 2008 bestå af de mest marginaliserede familier og således de familier, der i længere tid har været uden for arbejdsmarkedet. Da denne gruppe imidlertid netop er defineret ved, at familien ikke har haft en indtægt året forinden, er det forventeligt, at andelen, der sættes ud, stiger desto mere.

Igennem hele perioden er andelen af boligudsatte familier derimod lavest og i vid udstrækning sammenfaldende for familier med beskæftigelse og familier med en varig ydelse som primær indkomstkilde. Der er således ikke forskel i andelen af boligudsatte familier mellem de to grupper. For begge grupper stiger andelen frem til og med 2009. Den gennemsnitlige udvikling heri er da heller ikke statistisk signifikant forskellig. Imidlertid må det forventes, at hvor den socioøkonomiske sam-

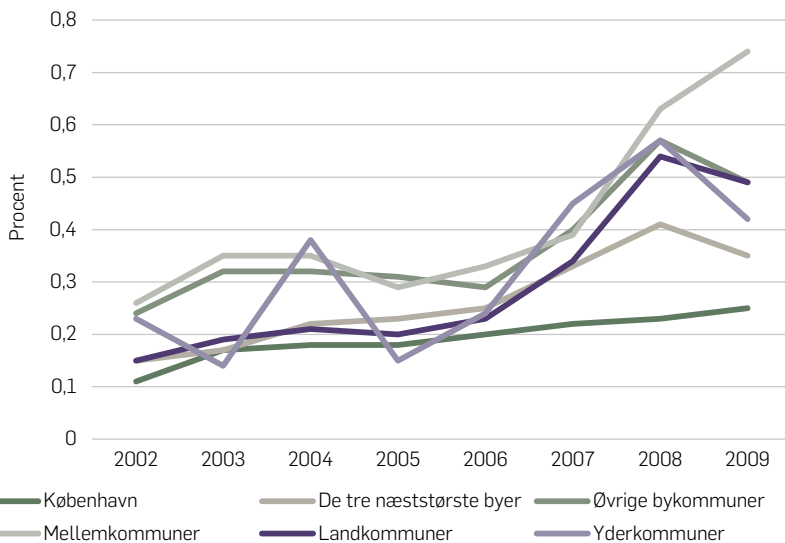
mensætning af familier i beskæftigelse i vid udstrækning er givet af strukturelle forhold, er den for familier med en varig ydelse som primær indkomstkilde givet af institutionelle forhold. Dynamikken bag udviklingen i andelen af boligudsatte er således forskellig for de to grupper.

BOPÆLSKOMMUNE OG FLYTTEMØNSTRE

Til sidst ser vi på familiernes bosætningsmønstre og flyttemønstre. Vi har inddelt familierne i seks geografiske områder på baggrund af deres adresseoplysninger. Kategorierne omfatter København, de tre næststørste bykommuner, øvrige bykommuner, mellemkommuner, landkommuner og yderkommuner.

FIGUR 4.14

Andelen af familier, der boligudsættes, særskilt for kommunekategorier. 2002-2009. Procent.

Anm.: Andelen er generelt højere i 2002 end angivet i grafen. Det skyldes, at Domstolsstyrelsen ikke har registreret samtlige fogedsager i 2002.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata fra Domstolsstyrelsen og Danmarks Statistik.

Som man kan se af figur 4.14, er andelen af boligudsatte i Københavns Kommune, i de tre næststørste kommuner og i landkommunerne i vid

udstrækning enslydende i den første del af perioden frem til og med 2006. Forskellen herimellem er ikke statistisk signifikant, jf. bilagstabel B2.15. Tilsvarende er andelen af boligudsatte familier i de øvrige bykommuner og i mellemkommunerne i vid udstrækning enslydende og ikke statistisk signifikant forskellig i samme periode.

Fra og med 2007 sker der imidlertid en væsentlig ændring i andelen af boligudsatte inden for de seks kommunekategorier. Ser vi på den gennemsnitlige udvikling i perioden 2003-2009, jf. bilagstabel B2.16, er udviklingen i mellemkommunerne, landkommunerne og yderkommunerne ikke signifikant forskellig, om end andelen af boligudsatte er lavere i landkommunerne end i mellem- og yderkommunerne i begyndelsen af perioden. Den gennemsnitlige udvikling i de tre kommunekategorier er dog med statistisk sikkerhed kraftigere end i de øvrige kommunekategorier, dvs. i København, de tre næststørste kommunekategorier og i de øvrige bykommuner.

Forskellen mellem kommunekategorierne kan tilskrives forhold som befolkningssammensætning, befolkningstæthed og kommunernes, boligorganisationernes og andre aktørers håndtering af fogedsager. Der kan være flere nærliggende forklaringer på, at stigningen i andelen af boligudsatte familier er kraftigere i mellem- og landkommunerne end i bykommunerne. En forklaring kan være, at kommunalreformen har haft størst betydning for sagsbehandlingen i mellem- og landkommunerne. Det kan også være den økonomiske afmatning i slutningen af 00'erne, som ramte først og hårdest i mellem- og landkommunerne. Ligeledes kan det være, at der i perioden sker væsentlige forskydninger i beboersammensætningen i mellem- og landkommunerne. Endelig kan det være en kombination af disse tre forklaringer.

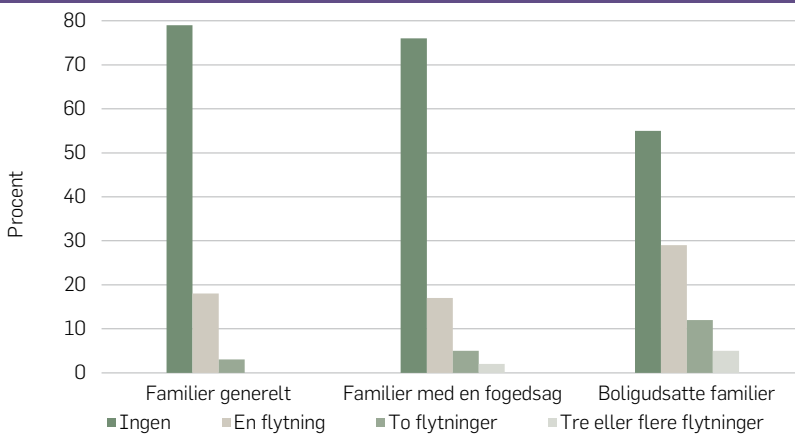
En boligudsættelse og en fogedsag kan være associeret med usikre boligforhold forud for fogedsagen. Vi ser derfor på familiernes flyttemønstre 1 år før fogedsagens afslutning eller boligudsættelsens effektivering.

Som vi kan se af figur 4.15, udgør andelen af familier, hvor ingen i familien er registreret med en flytning inden for det seneste år, omkring halvdelen af de boligudsatte familier og næsten tre fjerdedele af familierne med en fogedsag. Tilsvarende udgør familier, hvor en eller flere af de voksne har flyttet en, to, tre eller flere gange en større andel blandt de boligudsatte familier end blandt familier med en fogedsag. Denne forskel er statistisk signifikant.

Det skal dog fremhæves, at fordelingen for familier med en fogedsag er statistisk signifikant forskellig over tid, jf. bilagstabel B2.17. Andelen, hvor ingen i familien er flyttet inden for det seneste år, er højere i perioden 2007-2009 end i perioden 2004-2006. Det tyder således på, at familierne med en fogedsag i den senere periode udgør en mere ressourcestærk gruppe set i forhold til de tre forudgående år.

FIGUR 4.15

Familier fordelt efter flyttmønstre det seneste år før udsættelsen, særligt for familier generelt, familier med en fogedsag og boligudsatte familier. Samlet 2002-2009. Procent.

Anm.: Forskellen i fordelingen mellem familier med en fogedsag og boligudsatte familier: χ^2 -værdi = 411, P-værdi < 0,001.

Forskellen i fordelingen mellem familier med en fogedsag og familier generelt: χ^2 -værdi = 76, P-værdi < 0,001.

Forskellen i fordelingen mellem boligudsatte familier og familier generelt: χ^2 -værdi = 2,075, P-værdi < 0,001.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata fra Domstolsstyrelsen og Danmarks Statistik.

Sammenligner vi familier med en fogedsag og boligudsatte familier med familier generelt, finder vi, at de familier, hvor en eller flere i familien er flyttet en eller flere gange inden for det sidste år, udgør en væsentlig større andel af familierne med en fogedsag og af de boligudsatte familier end af familier generelt. Kun omkring 20 pct. af familierne generelt er registreret med en eller flere flytninger inden for det sidste år. Det er statistisk signifikant færre end for familier med en fogedsag og for boligudsatte familier. Mange flytninger kan derfor være et tegn på fremtidige usikre boligforhold. For de berørte familier peger dette på, at deres hver-

dagsliv allerede på et tidligt tidspunkt ofte vil være mere ustabil end for familier generelt.

AFRUNDING

Som det fremgår, er antallet af familier og børn, der berøres af en fogedsag, steget voldsomt i perioden 2002 til 2009. Der er sket en tredobling af antallet af familier med en fogedsag og af antallet af boligudsatte familier. I alt er 5.503 børnefamilier boligudsat i løbet af perioden på 8 år. Antallet af børn, der er sat ud, er fordoblet, og i alt er 11.555 børn sat ud. Alene i 2009 blev 2.146 børn sat ud. Der er derfor tale om relativt mange børnefamilier, der har oplevet at blive sat ud.

Ser vi på, hvad der kendetegner de boligudsatte familier og familier med en fogedsag, tegner der sig et tydeligt billede af, at det er familier, der familiemæssigt er økonomisk udfordrede, og som har få socioøkonomiske ressourcer.

Ser vi på husstandstyper, er der langt flere enlige blandt boligudsatte familier og familier med en fogedsag end blandt familier generelt. Enlige mødre udgør omkring halvdelen af de boligudsatte og er således langt den største gruppe. Mens enlige fædre antalmæssigt udgør en relativt lille andel af de udsatte familier, er det dog værd at bemærke, at andelen af boligudsatte blandt enlige fædre er højest, og en fogedsag ender oftere med egentlig udsættelse for en enlig far end for andre husstandstyper.

Det er især yngre familier, der sættes ud, og andelen, der boligudsættes, bliver markant højere, jo yngre den ældste i familien er. Ser vi på antallet af børn, er andelen af store kernefamilier eller sammenbragte familier med tre eller flere børn overrepræsenteret blandt både de boligudsatte familier og blandt familier med en fogedsag. Blandt enlige har familier med en fogedsag eller boligudsatte lidt flere børn end familier generelt. Samlet set indebærer familiernes profil, at de økonomisk er mere udfordrede, dvs. i højere grad er enlige eller sammenbragte familier, er yngre og har flere børn end familier generelt.

Etnicitet har betydning for, om en person bliver sat ud. Således er andelen af boligudsatte højere blandt danske og vestlige familier end blandt ikke-vestlige familier. Det må imidlertid undre, idet husstande med anden etnisk baggrund end dansk oftere er uden uddannelse og arbejdsmarkedstilknytning. At en mindre andel af familierne fra ikke-

vestlige lande bliver boligudsat, kan skyldes sociale netværk, der kan afbøde konsekvenserne af uforudsete sociale begivenheder.

Ser vi på familiernes socioøkonomiske ressourcer, har familier med en fogedsag og boligudsatte familier færre ressourcer end familier generelt. De har et meget lavere uddannelsesniveau og er i langt højere grad uden uddannelse. Ser vi på deres beskæftigelsessituation, er det især familier, der modtager dagpenge, er på orlov eller modtager kontanthjælp, som sættes ud. Dog udgør familier med beskæftigelsesindkomst som primær indtægtskilde antalmæssigt stadig langt den største gruppe af de boligudsatte.

HVAD SKER DER VED OG EFTER EN UDSÆTTELSE?

I dette og de næste to kapitler bruger vi de kvalitative data til at zoome ind på, hvordan udsættelse og perioden efter ser ud fra forældres og børns perspektiv. Formålet med dette kapitel er at beskrive konkret, hvordan familierne agerer ved og efter en udsættelse, mens vi i de to følgende kapitler undersøger, hvordan henholdsvis forældre og børn og unge oplever udsættelse og de usikre boligvilkår. I dette kapitel ser vi boligen som en fysisk ramme i hverdagslivet og søger at afdække, hvordan familien håndterer udsættelse, boligforløb efter udsættelse, skole-/institutionstilknytning for deres børn og deres kontakt til socialforvaltningen. Kapitlet består derfor af følgende dele:

- Kort præsentation af de interviewede familier
- Familiens håndtering af flytning ved udsættelsen
- Boligforløb og skole-/institutionstilknytning efter en udsættelse
- Kontakten med socialforvaltningen.

Der er stor variation blandt de interviewede, og dette kapitel afdækker typiske mønstre og tendenser. Kapitlet viser, at der er sammenhæng mellem familiens ressourcer i form af netværk i forhold til, hvordan familien håndterer udsættelsen, og i forhold til, hvordan de håndterer boligfor-

holdene efterfølgende. Ligeledes tyder det på, at jo færre ressourcer en familie har, jo voldsommere en social begivenhed bliver udsættelsen.

PRÆSENTATION AF DE INTERVIEWEDE FAMILIER

Dette afsnit giver en karakteristik af de forældre og børn, der indgår i den kvalitative undersøgelse. I kapitlet gennemgår vi centrale kendetegn ved informanterne som køn, alder, familiestatus, job og uddannelse, såvel som andre belastninger i form af dårligt helbred, svagt netværk og børn med handicap. Det er oplysninger, som informanterne selv er fremkommet med som en del af interviewet.

FORÆLDRENES JOB OG UDDANNELSE

Blandt de interviewede forældre er 10 af de 15 interviewede ufaglærte. Blandt de ufaglærte var to informanter i gang med en uddannelse ved udsættelsestidspunktet, men har ikke været uddannelsesaktive efter udsættelsen. Fire informanter har en erhvervsfaglig uddannelse, mens en har en mellemlang videregående uddannelse. Som sådan stemmer det overens med det generelle billede i den kvantitative undersøgelse, at de boligudsatte ingen eller kort uddannelse har.

En ustabil arbejdsmarkedstilknytning op til udsættelsen er karakteristisk for de interviewede forældre. Mens nogle af forældrene har været uden for arbejdsmarkedet i mange år, er denne tilknytning for andre gået tabt for nylig. 12 af de 15 informanter er på kontanthjælp på interviewtidspunktet, mens en er på dagpenge, og to er i arbejde. Den ene af de to arbejder i et fuldtidsjob, mens den anden arbejder i et deltidsjob. Blandt de interviewede er der lidt færre i job, end hvad man kunne forvente, mens langt størstedelen af kontanthjælpsmodtagerne har været på arbejdsmarkedet, men har en mere ustabil tilknytning til det.

FYSISK OG PSYKISK HELBRED SAMT ANDRE BELASTNINGER

Fysiske eller psykiske lidelser er for flere af de interviewede årsag til den ustabile arbejdsmarkedstilknytning. Fem informanter er ramt af depression, angst eller stress, mens seks informanter har fysiske lidelser såsom diskusprolaps, mavesygdomme og hjerteproblemer. For disse informanter gælder det, at deres fysiske og/eller psykiske lidelser er medvirkende til en ustabil tilknytning til arbejdsmarkedet. Derudover taler mange af

informanterne om søvnproblemer relateret til udsættelsen. En forsøgte selvmord op til udsættelsen.

Familierne er ikke kun belastede af sygdomme, men også af andre forhold. En kvinde har selv været anbragt som barn på grund af misbrugsproblemer i sit barndomshjem. En far er misbruger, og i to familier er den anden forælder psykisk syg. Én kvinde har været i flere voldelige forhold. Skilsmisse kan bidrage til øget økonomisk pres på den enkelte og kan dermed føre til udsættelse.

Flere børn har særlige vanskeligheder, der belaster familierne. Således har børn i fire familier ADHD, autisme, psykisk sygdom, dysleksi (dvs. læsevanskeligheder) eller angst, og et barn har en kronisk, medicinkrævende sygdom.

Vi har ikke i den kvantitative undersøgelse kunnet belyse helbredsmæssige faktorer. Blandt de interviewede har de helbredsmæssige problemer stor betydning for deres ustabile tilknytning til arbejdsmarkedet. Ligeledes er der andre forskellige sårbarhedsfaktorer, der giver familierne særlige udfordringer.

GÆLD, UFORUDSETE ØKONOMISKE UDGIFTER OG BOLIG

For nogle hænger udsættelsen sammen med gæld, der hober sig op. Ofte er denne gæld stiftet med eller af en tidligere samlever, og den udsatte har betalt af på denne gæld eller bidraget til overforbrug hos den tidligere samlever. To enlige forsørgere har været samlevende med en ludoman og betaler/har betalt af på gæld i mange år.

Den marginaliserede økonomiske position, som mange har, betyder, at små udsving i indtægten vælter budgettet hos den enkelte familie. De interviewede nævner som eksempler herpå uregelmæssigheder i udbetaling af hjælp fra kommunen eller ekstra store udgifter som eksempelvis en tandlægeregning. Endelig er mange på det private boligmarked, hvor flere oplever at blive smidt ud med kort varsel eller har fremlejekontrakter.

SOCIALE NETVÆRK

Ser vi på de interviewede familiers sociale netværk, er det vigtigt at være opmærksom på, at dette netværk generelt er begrænset. De sociale netværk kan deles op i familienetværk og venne-netværk. I forhold til *familien* angiver omkring halvdelen af de interviewede familier, at de har fået hjælp af deres familie i forbindelse med de usikre boligforhold. Men

mange har først fået hjælpen på et noget senere tidspunkt end ved selve udsættelsen, fordi de har holdt denne hemmelig, eller fordi familien tager afstand fra dem (se kapitel 5). Den anden halvdel har ikke fået hjælp af familien, fordi de ikke har kontakt med den, har et problematisk forhold til den eller fordi, de ikke har nogen familie.

En del af de interviewede familier har netværk i form af venner. Omkring halvdelen har et sådant netværk af venner og bekendte. Nogle familier har et særdeles spinkelt netværk, forstået som enkelte venner og bekendte, som familien har sporadisk kontakt til, men som hverken har støttet i hverdagen eller ydet praktisk hjælp i forbindelse med udsættelsen. Således har tre familier et meget spinkelt netværk, mens tre familier stort set intet netværk har, dvs. de kender stort set ingen, de kan tale med eller få praktisk hjælp af. Disse tre familier, der ikke har et netværk af venner, har heller ikke kontakt til deres familie.

Ser vi på børnenes kontakt til den forælder, de ikke bor hos, har størstedelen af børnene ikke kontakt til denne. 6 af de 16 børn ser regelmæssigt den anden forælder.

Det begrænsede sociale netværk – både familie og venner – betyder, at familierne ikke har så mange, de kan få hjælp og støtte fra. Her tænkes ikke i økonomisk forstand, men også i social og praktisk forstand: praktisk hjælp, støtte og opmuntring eller aflastning.

OPSAMLING: PRÆSENTATION AF FAMILIERNE

Et gennemgående fællestræk ved de udsatte er, at de har en svag position på arbejdsmarkedet, idet de alle er på overførselsindkomst, primært på kontanthjælp. De fleste har ingen uddannelse, enkelte har korte uddannelser eller er under uddannelse. Deres situation på arbejdsmarkedet er for mange forværret af, at de er eller har været syge og dermed ikke kan arbejde eller har svært ved at komme ind på arbejdsmarkedet igen. Nogle har syge/handicappede børn, der gør, at de har haft svært ved at fastholde job. Nogle har ikke udsigt til umiddelbart at komme på arbejdsmarkedet igen på grund af sygdom. Enkelte har fået arbejde, og nogle håber på revalidering. Et andet fællestræk er, at de stort set alle, på nær én familie, er enlige forsørgere med ingen eller kun lidt kontakt med den anden forælder. Det gør familierne mere udsatte økonomisk set. Ligeledes er det et fællestræk, at mange har et spinkelt eller intet netværk, hvilket gør dem mindre robuste over for fattigdom, sygdom og andre hændelser.

Ud over disse fællestræk er der flere faktorer, der bidrager til at gøre dem økonomisk belastede. For nogle hænger udsættelsen sammen med gæld. En anden faktor er skilsmisse. Det betyder, at den udsatte er blevet eneforsørger og har fået øget husleje og udgifter. En tredje faktor er det private boligmarked, hvor flere bliver smidt ud med kort varsel eller har fremlejekontrakter. Ligeledes nævner de interviewede forældre en lang række sårbarhedsforhold. Det er forhold som vold i familien, socialt udsathed tidligere i livet med opvækst i misbrugshjem eller det at have været udsat for seksuelt overgreb eller at have barn med særlige vanskeligheder. Det er derfor vigtigt at have for øje, at der – ud over selve boligsituationen – kan være forhold omkring familierne, der gør dem mere skrøbelige.

Disse sårbarhedsfaktorer bidrager til langstrakte forløb af fattigdom og social udsathed, som følges af en marginal position på boligmarkedet, som er forløber for udsættelsen.

FAMILIENS HÅNDTERING AF FLYTNING VED UDSÆTTELSEN

En udsættelse er oftest kulminationen på et længere forløb, hvor familierne har forsøgt at finde penge til at betale restancer, har opsøgt familie, venner og socialforvaltning og har forsøgt at få udsættelse af betaling af husleje hos udlejer. Selve udsættelsen er i høj grad en praktisk proces, hvor den udsatte familie skal håndtere flytning af indbo, finde andet sted at være samt håndtere sine børn. Selve processen med at blive sat ud har familierne tre forskellige måder at håndtere på:

- Flytning før udsættelsesdagen
- Flytning på selve udsættelsesdagen
- Ingen forberedelse af udsættelsen.

De juridiske regler i forbindelse med udsættelse er præsenteret i kapitel 2.

FLYTNING FØR UDSÆTTELSESDAGEN

Nogle familier erkender før udsættelsen, at de ikke har mulighed for at betale restancen. Nogle har mulighed for at finde andet opholdssted, blandt informanterne her er det hos familien. De søger hjælp hos familie

og venner og bruger derfor tiden fra varsling af udsættelse til at pakke indbo, opmagasinere indbo, arrangere flytning og finde nyt opholdssted. En kvinde, der er alene med to store børn, fortæller:

Mine børn opdagede det faktisk slet ikke på den måde. Vi er så heldige at have en kolonihave, så vi var faktisk flyttet måneden i forvejen. Så den dag, vi skulle sættes ud, der mødte jeg bare op og afleverede nøgler og sådan nogle ting. Og der kom en dame – der var faktisk rigtig mange mennesker, synes jeg – der så på lejligheden, at den var tom, og at der ikke var noget af værdi. Og viceværten var der og sige: ”Den er jo rigtig pæn”. Så det tog 5 minutter. (Enlig mor, to børn)

FLYTNING PÅ SELVE UDSÆTTELSESDAGEN

Informeranter, der flytter på selve udsættelsesdagen, har oftest ikke et særligt godt alternativt opholdssted og venter derfor til det sidste med at flytte. De bruger tid på at pakke indbo og planlægge flytning op til udsættelsen. Nogle får hjælp af familie og især bekendte. Ikke alt indbo når at blive pakket, og noget indbo bliver stående, således at fogedretten står for pakning af det. Indbo bliver opbevaret, hvor det kan hos familiemedlemmer og venner. En enlig kvinde med to børn fortæller:

Jeg brugte så en masse tid på at få pakket. Jeg havde en kammerat, som kørte ud efter flyttekasser for mig og over hos grønthandleren og hente papkasser og hos bageren. Alle mulige steder og klunse papkasser. Jeg gik jo og pakkede sådan lidt ude i resten af lejligheden og fik pakket ... forsøgte at pakke en masse af min datters ting ned også. Vi kørte så mange læs væk med alt muligt, altså ting, som bare skulle væk, så meget som muligt. Det lyder, som om vi har fyldt en hel lejlighed, det gjorde vi ikke, for han havde en lille bil, og det er begrænset, hvad der kan være i sådan en bil, kan man sige. Min kammerat havde tilbudt det, vi kunne godt være derhjemme, han havde godt nok kun en lille lejlighed på 40 kvadratmeter, men som han sagde: ”Så må vi sgu’ ligge i lag”.

En anden mor med fire børn fortæller:

Vi måtte have tingene ud og stå. Alle vores ting blev næsten ødelagt, vi ejer næsten ikke nogen ting længere. Børnene har hver en

lille seng og et skab. Vi har ingen møbler tilbage, fordi vi nærmest mistede alt.

INGEN FORBEREDELSE AF UDSÆTTELSEN

Endelig er der nogle informanter, der enten ikke ved, at familien skal sættes ud eller ikke har alternative muligheder og derfor ikke ved, hvad de skal gøre. De handler derfor heller ikke i forhold til udsættelsen. De har ikke forberedt sig ved at pakke indbo eller finde en alternativ bolig. Deres indbo bliver pakket og opbevaret af fogedretten. Et eksempel er en informant, der ikke vidste, at hun skulle sættes ud. Hun var sammen med sine to sønner mindre end 1 måned forinden flyttet til sin eksmand i Storkøbenhavn fra en mindre by i Sønderjylland for at søge efter bolig i København.

[Min eksmand] mister sin lejlighed, og det vidste vi ingenting om. For det første kom det jo som et kæmpechok. Jeg var taget i skole, og så ringer han og siger: ”De kommer og tager lejligheden”. Selv samme morgen siger jeg: ”Er du nu sikker på, at du har fået det ordnet?”, og ja, det var han. Og så ringer han der lidt i 10, så det var jo totalt kaos inde i mit hoved. Han fik lov til at pakke en taske, og den havde han jo pakket, da jeg kom. Og det var bare tøj. Der havde han faktisk været rimelig god, for vi kunne klare os med det tøj. Så det var det eneste, han lige fik lov til. (Enlig mor, to børn)

TRE MÅDER AT BLIVE SAT UD PÅ

Forskellen mellem de tre måder at håndtere flytning på kan forklares ved, hvor godt et netværk og øvrige ressourcer familierne har i forhold til at få hjælp med et nyt sted at bo. De familier, der flytter inden udsættelse, har enten kolonihavehus eller kan bo hos familie. Familier, der flytter på selve dagen, har et mindre og måske mere ressourcervagt netværk og har ikke gode alternative bomuligheder. Endelig har de familier, der ikke har forberedt flytning, ingen alternative bomuligheder. Denne kategorisering understøttes af tidligere forskning, der antyder, at forberedelserne til en flytning ved udsættelse afhænger af, hvor mange ressourcer den boligudsatte familie har (Christensen & Nielsen, 2008). De familier, der er i boligen, når fogeden kommer, er mere sårbare end de, der flytter forinden.

BOLIGFORHOLD EFTER EN UDSÆTTELSE

Ingen af de interviewede familier havde en ny egen bolig at flytte ind i efter udsættelsen, og de gennemgår alle en periode med midlertidige boligforhold. I dette afsnit følger vi familiernes bo-mønstre i den midlertidige periode efter udsættelsen. Vi beskriver:

- Hvor længe familierne har midlertidige boligforhold
- Hvad bo-mønsteret er, indtil de finder ny bolig
- Hvordan deres vej er mod en ny bolig.

Familierne er blevet interviewet mellem 1 og 18 måneder efter en udsættelse, de fleste mellem 6 og 12 måneder efter en udsættelse. Det betyder, at det er forskelligt, hvor længe vi kan følge informanterne efter en udsættelse. Ligeledes er det langt fra alle, der på interviewtidspunktet har fået ny fast egen bolig, som vi definerer som kontrakt på bolig i enten boligselskab eller privat udlejning.

USTABILE BOLIGFORHOLD OG SKOLE-/INSTITUTIONSLIV EFTER UDSÆTTELSE

Ingen af de interviewede familier har ny stabil egen bolig klar, når de bliver sat ud. Ser vi på, hvor længe familierne har boet med midlertidige boligforhold, har de en længere periode med midlertidige boligforhold. Familierne fordeler sig således i forhold til perioder med ustabile boligforhold:

TABEL 5.1

De interviewede boligudsatte familier fordelt efter midlertidige boligforhold.

Varighed af periode for midlertidige boligforhold	Antal familier
Under 3 måneder	Ingen
3-6 måneder	4 familier
7-12 måneder	5 familier
Over 12 måneder	5 familier

De interviewede familier har altså i en relativt lang periode midlertidige boligforhold. Familierne bor også mere end ét sted. Uafhængigt af hvor længe siden det er, at familierne blev udsat, har de på interviewtidspunktet haft forskelligt antal midlertidige hjem:

- 1 midlertidigt hjem: fire familier
- 2-3 midlertidige hjem: syv familier
- 4+ midlertidige hjem: tre familier.

Disse mønstre er afspejlet i den kvantitative analyse i kapitel 8, der viser, at boligudsatte familier har relativt mange flytninger både året efter en udsættelse såvel som 3 år efter. Det tyder på, at det er en relativt langstrakt proces at få ny fast bolig.

De familier, der har fået ny, fast egen bolig på interviewtidspunktet, har fået det gennem et boligselskab, mens én familie har en fremlejebolig. Den nye bolig ligger (oftest) ikke i den bydel, hvor de tidligere boede, og det indebærer enten skoleskift eller længere transportvej for børnene. Nogle informanter fremhæver, at den nye bolig ligger i et mere børnevenligt og trygt kvarter. Andre nævner, at boligen ikke er ideal: Én nævner, at hun må sove i stuen på grund af pladmangel, og at lejligheden ligger højt (tredje sal) i forhold til en sygdom, hun har, som gør hende udmattet.

De øvrige familier er skrevet op på kommunens akutliste, men der er ventetid, især i københavnsområdet. Familiernes har alle et problem i forhold til det at betale indskud til en ny lejlighed, og de har derfor behov for yderligere hjælp fra kommunen. De har ingen penge og er gældssatte og har derfor svært ved at låne fra banken. Dette gør det vanskeligere for dem selv at finde bolig på det private marked.

De skiftende boligforhold har betydning for børnenes skole- og institutionsliv, og mange børn oplever flere skift. Det er især yngre børn, der skifter, mens børn og unge i de ældste klasser og på ungdomsuddannelse ikke flytter. Ældre børn kan selv transportere sig. Den længere transporttid – og boligforholdene – påvirker imidlertid regelmæssigheden i deres skolegang.

Nogle forældre nævner, at de – i det omfang, det er muligt – prøver at undgå et skift i børnenes institutionsliv. Det gør de på flere måder:

- Fortsættelse i oprindelig institution/skole, dog med noget længere transporttid (ældre børn)
- Pauser ved 'naturlige' institutions- og skoleskift, dvs. skift, der alligevel ville være forekommet
- Udskydelse af start på institutionsliv.

Nogle af forældrene forsøger således at bevare kontinuitet for deres børn under de vanskelige omstændigheder.

HVAD ER BOMØNSTRE I DEN MIDLERTIDIGE PERIODE?

Vi har opdelt familierne i tre måder at bo på i den midlertidige periode. I de tre grupper ser vi på, hvad bo- og flyttemønster er, og om børnene oplever skole-/institutionsskift. Opdelingen er defineret ud fra, hvor stabilt opholdsstedet er, og om familien har modtaget hjælp fra kommunen. Opdelingen hænger derfor sammen med de ressourcer, familien har adgang til.

- *Bor stabilt hos familie.* Har ophold hos familie – eller andet netværk – i en længere periode efter udsættelsen.
- *Bor hos venner, familie, fremleje mv.* Bor forskellige steder efter udsættelsen. Nogle familier har særligt langstrakte forløb med midlertidige boligforhold.
- *Får hjælp af socialforvaltningen med at bo.* Familier, der får hjælp af socialforvaltningen til at bo.

Opdelingen er lavet ud fra det empiriske materiale og kan ses som en skelnen mellem tre hovedmåder at agere på efter en udsættelse i forhold til at bo og til skole-/institutionsliv. Der kan naturligvis være overlap mellem de forskellige typer.

For at give bedre overblik over de komplicerede boligforløb har vi lavet en grafisk fremstilling af forskellige boligforløb efter en udsættelse. Den grafiske fremstilling har fokus på boligforløb, men inddrager skole-/institutionsskift, som vi undersøger i næste afsnit.

BOR STABILT HOS FAMILIE

Nogle familier har mulighed for at bo hos deres familie og har gjort det i stort set hele perioden, efter at de er sat ud. For disse familier gælder, at det er over 1 år siden, at de er blevet sat ud, og deres ophold hos familien er derfor langstrakt. Familierne har et stabilt opholdssted efter udsættelsen, hvor de kan restituere sig økonomisk og psykisk. Det er kendetegnende, at disse familier har et ressourcestærkt netværk – her i form af familie – der har både socialt og boligmæssigt overskud til at have familien boende.

Disse familier er samtidig ikke flyttet langt, og børnene i disse familier har kunnet blive i de skoler og institutioner, de gik i før udsættelsen, eller der har været mulighed for at køre dem.

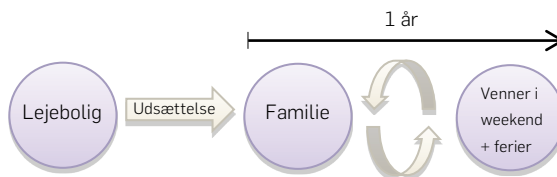
Boligen kan dog ikke karakteriseres som egen bolig, dvs. med kontrakt. Familierne bor da også på børneværelse eller gæsteværelse. De nævner da også, at det opleves som krævende at bo midlertidigt hos familien:

Og jeg har også slæbt min søn rundt i tasker til alle mine venner og lejligheder, der har været lånt. Du ved, når folk er på ferie, jamen, så er jeg den første, der melder sig til at passe deres lejligheder, og så får vi lige en uge for os selv, ikk'? Så det er jo klart, at det også har påvirket ham. Jeg synes, at jeg gør det så godt, jeg kan, i forhold til at vi samtidig får den her alenetid, fordi det synes jeg er vigtigt. Og jeg har da også nogle gange råbt ad mine forældre uberettiget, fordi ”gå for helvede jeres vej, så jeg kan være alene og rende rundt i bar røv, hvis det er det, jeg har lyst til”, ja, et eller andet. Ja, så det har været hårdt. Og jeg ved jo godt, at jeg er en af de rigtigt heldige, som har kunnet flytte hjem i forhold til mange andre, der bare står og skal på alt mulig krisehjem, og jeg ved ikke hvad, men det gør det ikke mere sjovt, tror jeg. (Enlig mor, et barn)

Familierne kan således udvikle strategier for at få et pusterum fra livet hos familien. En familie bor undervejs andre steder i nogle weekender og ferier, hvor venners boliger lånes for at få en 'pause' fra deres bosted hos familien. Familien bor derfor *sideløbende andre steder* end hos familien. Et eksempel på et sådant forløb ses i figur 5.1:

FIGUR 5.1

Boligforløb for boligudsat kvinde, 29 år, enlig med ét barn.

BOR HOS VENNER, FAMILIE, FREMLEJE MV.

Langt de fleste familier bor midlertidigt hos venner, familie, fremleje mv. efter udsættelsen, dvs. de bor ikke ét fast midlertidigt sted, men flere. Familierne bor i stuer og ledige værelser hos familie, venner, bekendte, kæreste og i kolonihavehuse.

Nogle af disse familier får tilbudt hotelværelse af kommunen. Selvom det er hjælp fra kommunen, er det dog kendetegnet ved at være en midlertidig bolig, der ikke er velegnet til en familie:

Jeg har været glad for, at vi har haft så mange venner, som vi har kunnet overnatte hos, ikk'? Altså, havde de ikke været der, så havde vi da stået på gaden, og vi prøvede virkelig alt og fik nogle telefonnumre, som kommunen sagde, ”jamen, prøv nede på [nabokommunens] hotel”, der kunne man få et værelse eller sådan noget. Det kunne kommunen gå ind og betale, hvis det var, men der var jo et værtshus nedenunder. Det syntes jeg ikke lige, man kunne tilbyde et barn. (Enlig mor, et barn)

En mor finder selv en ny bolig i nabobyen hos en privat udlejer. Hun er dog uheldig:

Så fandt vi noget, vi kunne leje fra 1. februar. Vi havde bare brug for noget fra august og så frem til januar i den her faktisk usikre situation. Så der fandt vi noget, som vi kunne få fra den første i anden. Det synes jeg var fint, men det kunne jeg så ikke få nogen hjælp til. Jeg var så lidt heldig, at udlejeren var til at snakke med, så jeg kunne afdrage på noget indskud til ham, men det var også dyrt. Det viste sig, da var vi ikke andet end lige flyttet ind. Problemerne tog til i den lejlighed, for det viste sig, at der var skimmelsvamp [børnene blev syge]. (Enlig mor, fire børn)

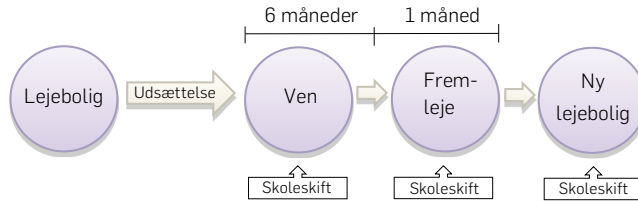
Når familierne bor flere steder, er det udtryk for, at deres opholdssteder er ustabile, og at de ikke kan bo der i længere tid. Til forskel fra den førnævnte familie har disse familier ikke et ressourcestærkt netværk, som kan tilbyde bolig. De får hjælp, hvor de kan, og oftest kun i kortere perioder.

For disse familier er det forskelligt, om børnene oplever skift. Mange af disse familier flytter til et andet lokalområde, og det betyder, at de ældre børn bliver på deres skole, mens yngre børn skifter skole. I nogle familier oplever børnene ét skoleskift, mens andre oplever tre skift.

Familiene har mange forskellige forløb i perioden efter, at de er blevet sat ud, som kan have forskellig længde. Figur 5.2 og figur 5.3 er eksempler på to forløb, hvor familien bor forskellige steder i forlængelse af hinanden efter en udsættelse:

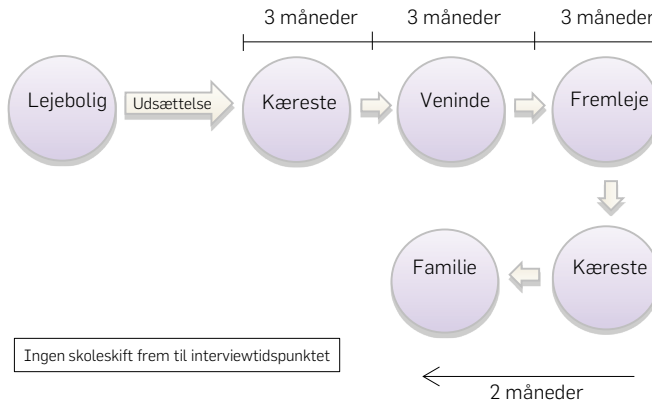
FIGUR 5.2

Boligforløb for boligudsat kvinde, 37 år, enlig med to børn.

FIGUR 5.3

Boligforløb for boligudsat kvinde, 32 år, med kæreste og to børn.

En forælder og et barn (ikke i samme familie) fortæller om at bo midlertidigt:

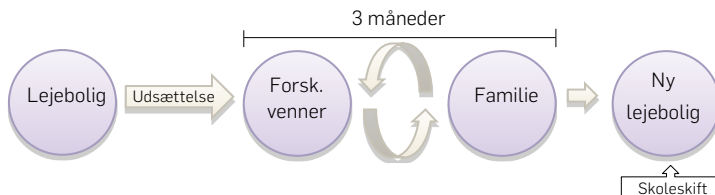
Jeg kunne slet ikke bo på sådan et lille værelse. Jeg var ved at blive vanvittig, unger og kat på et værelse. Alle vores ting på det lille bitte hummer, ikk'? (Enlig mor, tre børn)

Altså, vi havde for det meste kun vores, da vi boede hos Lene, der havde vi stort set kun sådan nogle store sækkeposer med vores tøj i, det var det eneste. (Dreng, 13 år)

Som tidligere nævnt bor nogle familier også *sideløbende forskellige steder*. Det dækker over, at familien måske bor et sted i weekenden og et andet sted i løbet af ugen. Eksempelvis bor en familie (enlig mor og barn) hos forskellige venner i byen i løbet af ugen, så barnet kan komme i skole, mens de i weekenden opholder sig hos bedstemor, der bor i en anden by (figur 5.4).

FIGUR 5.4

Boligforløb for boligudsat kvinde, 47 år, enlig med ét barn.

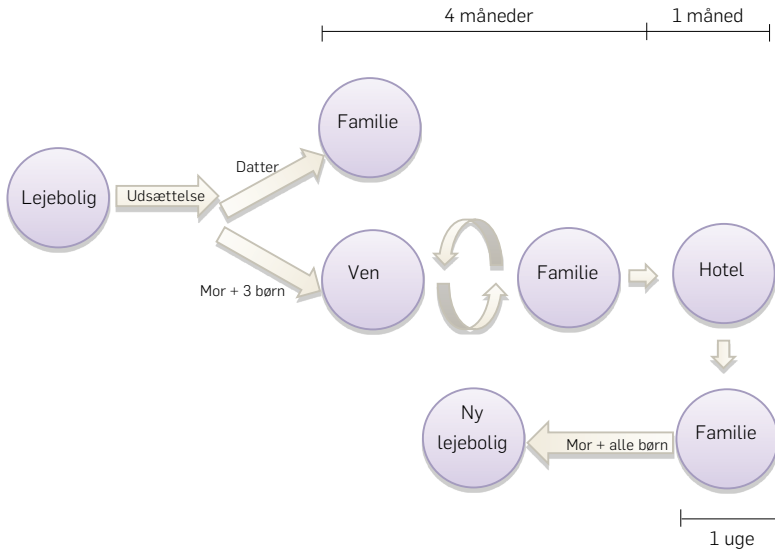

Der er også eksempler på, at *familierne splætter sig op*, dvs. nogle bor et sted, andre et andet sted. Et eksempel er en familie, hvor et ældre barn bor hos bedsteforældre, mens moren med de øvrige børn bor hos en ven (figur 5.5):

Der er også eksempler på, at den midlertidige periode er særdeles langstrakt, dvs. at der er flere udsættelser og hyppige flytninger over en periode på flere år. Ligeledes er der familier, der har oplevet flere udsættelser. Nogle af disse får nu hjælp fra socialforvaltningen, som vi skal se i næste afsnit, men ikke alle. Fælles for disse familier er dog, at det er familier, for hvem midlertidige boligforhold er blevet det normale frem for undtagelsen.

FIGUR 5.5

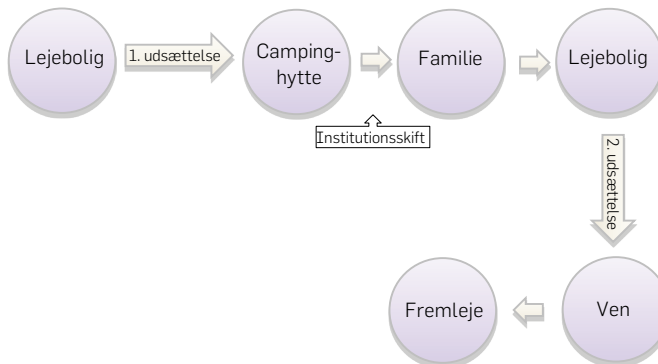
Boligforløb for boligudsat kvinde, 49 år, enlig med fire børn (tre hjemmeboende).

Én familie har oplevet to udsættelser gennem de sidste 5 år og er derudover flyttet et par gange. Deres forløb ser sådan ud (figur 5.6):

FIGUR 5.6

Boligforløb for boligudsat mand, 54 år, enlig med to børn.

Hos disse familier er udsættelsen ikke ét enkeltstående brud, men indgår i et langstrakt forløb af midlertidige boligforhold. Familierne har ikke selv økonomiske ressourcer til at løse deres boligproblem, ej heller har de andre ressourcer at trække på. Det fører til mange år med usikre boligforhold.

FÅR HJÆLP AF SOCIALFORVALTNINGEN MED AT BO

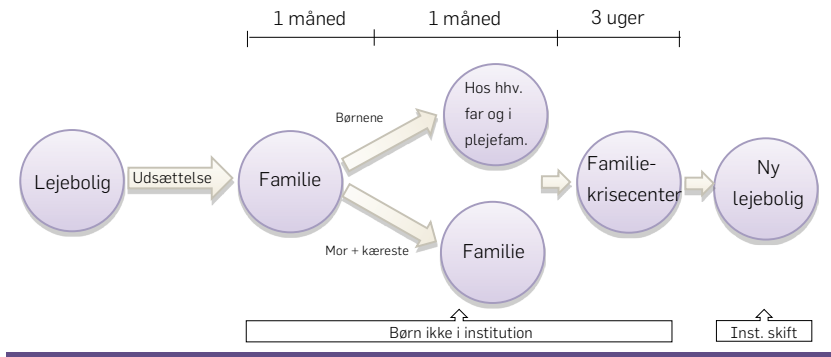
Nogle familier får hjælp af socialforvaltningen til at bo, enten som kulmination på et forløb, hvor de har boet rundt omkring i en periode, eller med det samme efter udsættelse. I denne kategori indgår også en familie, hvor den unge i familien er blevet anbragt ved udsættelsen. Fælles for disse familier er, at de ingen steder har at tage hen, og at de ville stå på gaden, hvis ikke de fik tilbudt nødbolig eller herberg. Familierne har forskellige sociale problemkomplekser. Eksempelvis er én enlig kvinde voldsramt og har intet netværk. Én familie er tilflytter fra en anden region og har derfor intet netværk i området. Én enlig forælder opholder sig i sin kærestes kolonihavehus, mens den unge bliver anbragt på efterskole i forbindelse med udsættelsen. Fælles er, at de intet netværk har til at hjælpe sig, og at de ofte har andre store sociale problemer.

Blandt disse familier har flere børn og unge oplevet skole- og institutionsskift, men ikke alle. Børnene i én familie er fortsat på samme skole, selvom familien er flyttet hvert år de seneste 5 år. Det har til gengæld betydet, at børnenes skolegang har været uregelmæssig i perioder. Andre børn og unge har oplevet voldsomme skift. Én ung er blevet anbragt på efterskole som en udløber af anbringelse, et barn blev midlertidigt anbragt og derfor taget ud af sin institution, og i en anden familie bliver et barn hjemmeundervist, indtil ny fast bolig er fundet. Børn og unge i denne gruppe af familier har derfor relativt voldsomme skift.

Familier, der får hjælp af socialforvaltningen til at bo efter udsættelse, har meget forskellige bo- og flytteforløb i den midlertidige periode efter udsættelsen.

FIGUR 5.7

Boligforløb for boligudsat kvinde, 25 år, med kæreste og to børn.

Figur 5.7 viser en families turbulente forløb efter udsættelsen – men familien får tilbudt bolig relativt kort tid efter udsættelsen. En anden familie fortæller om ophold på krisecenter:

Og da vi så kom, viste det sig faktisk, at det var rigtigt godt. Vi fik godt nok kun et værelse, hvor vi så skulle ligge alle sammen, men det brugte vi faktisk kun til at sove i, for der var rigtig mange fællesarealer. Der var rigtig meget for børnene, fordi det netop var for børnefamilier, så der var tonsvis af spillemaskiner, computere, kæmpe legesal, gymnastiksal, legetøj, udflugtsture og alt muligt. Så det var faktisk rigtigt godt. (Far, tre børn, om indflytning på krisecenter)

En kvinde oplever på det nærmeste at være glemt af kommunen, idet hun først får tilbudt bolig på hotel og herefter bor over 1 år i kommunens akutbolig, der er saneringsmoden og ikke beregnet til længere ophold.

KONTAKTEN MED SOCIALFORVALTNINGEN OMKRING UDSÆTTELSEN

I dette afsnit ser vi på, hvordan familierne oplever kontakten med socialforvaltningen i forbindelse med udsættelsen. Det er vigtigt at understrege, at vi er opmærksomme på, at vi ser sagerne udelukkende fra forældrenes

perspektiv. Vi har ikke indhentet oplysninger om socialforvaltningens opfattelse af sagen.

Som udgangspunkt har alle de interviewede familier kontakt med socialforvaltningen, da alle i stort omfang er afhængige af økonomisk støtte fra socialforvaltningen. De interviewede familier modtager konthjælp, boligsikring eller ansøger om enkeltydelser eller andre former for støtte. Nogle har kontakt med børn og unge-afdelingen, fordi de får forebyggende foranstaltninger, eksempelvis i form af familierådgivning, eller fordi de har et handicappet barn. Nogle har kontakt med kommunens jobcenter. De fleste interviewede har derfor kontakt med flere forskellige afdelinger i socialforvaltningen, mens andre har mere begrænset kontakt med forvaltningen.

KONTAKT MED BØRN OG UNGE-FORVALTNINGEN VED UDSÆTTELSEN

Som beskrevet i kapitel 2 skal der være en repræsentant fra kommunens børn og unge-forvaltning til stede ved udsættelsen, når der er børn eller unge under 18 år i husstanden. Denne repræsentant skal sikre sig, at der bliver taget hensyn til børnene ved selve udsættelsen, og repræsentanten skal samtidig vurdere, hvorvidt familien har behov for hjælp efter den sociale lovgivning. Hvis den boligudsatte familie ikke har et sted at tage hen, skal kommunen skaffe familien midlertidigt husly under hensyntagen til borgerens tilknytning til kommunen.

Blandt informanterne har to fortalt, at de ikke havde kontakt med forvaltningen ved udsættelsen. Blandt de 12 familier, der har haft kontakt med børn og unge-forvaltningen i forbindelse med udsættelsen, har kontakten været af forskellig karakter. Enkelte familier fik tilbudt en nødbolig umiddelbart efter udsættelsen. For nogle familier fandt kontakten sted, da familien blev sat ud. De traf kommunens repræsentant ved selve udsættelsen. For andre var der en telefonisk kontakt før udsættelsen. Her ringede kommunens repræsentant til dem før udsættelsen for at sikre sig, at familien havde et sted at tage hen. Andre refererer til et brev, som de modtog før udsættelsen. I brevet var et telefonnummer til børn og unge-forvaltningen, hvor de kunne henvende sig.

Flere informanter gør opmærksom på, at de ikke mener, at kontakten med kommunen har været tilstrækkelig. Nogle informanter fortæller, at de før udsættelsen har henvendt sig til kommunen gentagne gange for at få hjælp og for at gøre opmærksom på deres situation. Flere har

søgt om hjælp eller lån for at betale en husleje, men oplever det som vanskeligt at få hjælp.

En informant er sat ud, fordi kontanthjælpen er taget fra hende, fordi hun ikke mødte op til et indkaldt møde, som hun dog hævder ikke at have fået indkaldelse til. Hun har efterfølgende søgt om hjælp gentagne gange hos socialforvaltningen. Hun fortæller:

Jeg har ikke andet at sige til det, end at jeg hvert fald ikke har lyst til at gå op til voksenenheden. Jeg stod og råbte om hjælp fra den 10. januar, og først da min moster vælger at smide mig på gaden, kan de hjælpe med et hotelværelse og få mig ind på et krisecenter på 2 dage. Det kunne de have gjort den 10. februar, de vidste jo godt, at krisecentret var der. Men nej, de skulle lige køre linen ud, det var ikke nødvendigt [mente socialforvaltningen], for vi havde tag over hovedet hjemme hos [moster og onkel]. (Kvinde med samlever, to børn)

En anden informant føler ligeledes, at socialforvaltningen ikke greb ind i tide:

Jeg manglede 4.000 kroner, og dem ansøgte jeg så kommunen om et lån på, og det ville de ikke. Så blev vi sat ud. (Enlig kvinde, to børn)

Andre informanter oplever, at børn og unge-forvaltningen ikke følger op på deres sag, selvom de er blevet informeret om deres udsættelse. Et eksempel er en kvinde, der fik brev om, at hun var sat ud:

Jeg kunne ringe til den råd- og vejledningsdame, men hun var på ferie, så det hjalp jo ikke noget. Der stod, at ”børn og unge” ville få besked, men de vidste ikke noget. (Enlig, et barn)

Et andet eksempel er en mor, der siger:

Så ringede sagsbehandleren også til mig og sagde, at han havde fået brev om, at der var børn under 18 år, og vi blev sat ud. ”Ja, jeg ved ikke, hvad vi skal gøre”, sagde jeg. Det skulle han nok finde ud af. Han fandt ikke ud af noget. Jeg troede måske, han ville gøre et eller andet – ringe til boligselskabet. Men der skete ikke noget. (Enlig mor, et barn)

De fleste informanter oplever således, at de står i en rigtigt svær situation. De er ved at blive sat ud fra deres bolig, og de har ingen ny bolig at flytte ind i. Samtidig oplever de, at socialforvaltningen ikke hjælper dem.

OPLEVELSE AF AT BLIVE UDELUKKET AF FORVALTNINGEN

Den manglende hjælp fører for nogle til, at de begynder at nære mistro til socialforvaltningens motiver, og nogle føler sig ligefrem forfulgte, nogle flytter til en anden kommune, og andre opgiver at søge hjælp.

En kvinde, der bor midlertidigt, har opgivet at få hjælp fra socialforvaltningen:

Når man tror, at man gør det rigtige, og siger, ”Nå, men det råd har jeg faktisk fået i Mødrehjælpen af nogle økonomiske rådgivere”, så løber man igen panden mod en mur. Så lige nu har jeg det sådan, at jeg kan ikke komme hurtigt nok ud af det her system. (Enlig mor, et barn)

En anden informant føler sig direkte forfulgt af den kommune, han har boet i gennem mange år, fordi han føler, at de ikke har givet ham medhold i en række sager af forskellig karakter. Han siger eksempelvis:

Det bekræftede mig bare i mine antagelser om, at [x] Kommune, de bærer nag ... Jeg har fået dem ned med nakken så mange gange, og det kan de ikke have i [x] Kommune. De bærer nag, og jeg synes, det er uprofessionelt.

[I:] Hvem har du så kontakt med i socialforvaltningen nu?

Jamen, jeg undgår al kontakt med [x] Kommune. (Enlig far, to børn)

En anden informant fortæller også om en oplevelse af, at kommunen forfølger hende. Hun har via kommunen ansøgt om en mindre lejlighed til lavere husleje uden at få det, hun kan ikke få revalidering på grund af sin sociale situation, og kommunen har undersøgt hendes børns tarv. Hun er desuden undersøgt af kommunens kontrolgruppe og er blevet bedt om at betale ekstraordinære tilskud tilbage, fordi man har vurderet, at hun har boet hos sin kæreste. Hun fortæller:

De har ikke gjort andet end at spænde ben for mig hele vejen igennem. Så det slutter nu ... Så nu vælger jeg at sige farvel og tak til [x] Kommune. Nu synes jeg ikke, de er sjove mere. De kører generel hetz, og det vil jeg ikke være en del af, og jeg vil ikke lægge mine skattekroner i [x] Kommune. (Enlig mor, to børn)

For disse informanter betyder oplevelsen af ikke at få hjælp, at de føler mistro, at de føler sig forfulgte, eller at de føler, at kommunen fører en hetz mod dem.

ENKELTE SOCIALRÅDGIVERE HJÆLPER

Men der er også nogle, der oplever, at socialforvaltningen hjælper dem. Her er det ofte enkelte sagsbehandlere, der bliver fremhævet som hjælpende. Informanterne fortæller, hvordan enkelte sagsbehandlere går ind og konkret hjælper både med deres boligsituation, vanskeligheder med ydelsessystemet og/eller rådgivning til familien og får igangsat hjælp på flere fronter i familien. Eksempelvis oplever en mor, at barnets sagsbehandler, efter at hendes barn har fået diagnosticeret en sygdom, engagerer sig i familiens situation og får lagt en plan for genetablering af ny egen bolig. Disse sagsbehandlere bliver af familierne fremhævet som kontrast til den øvrige erfaring med forvaltningen.

FORVALTNINGEN SOM BÅDE OMSORG OG TRUSSEL

Forvaltningens myndighedsudøvelse ved udsættelse kan have en dobbelt betydning for forældrene. Nogle informanter oplever, at børn og ungeafdelingens repræsentant er den eneste af de tilstedeværende ved udsættelsen, som viser omsorg, og at den person dermed er det eneste forsonende element ved udsættelsen.

Der var jo også én med fra børnefamiliecenteret, da vi blev smidt ud. Hun var rigtig, rigtig sød. Hun blev jo hos mig, da jeg brød sammen, hvor hende fra [boligselskabet] og politimanden og alle de der fra fogedretten, de var jo bare ligeglade. Men hende her, hun blev. Det var dejligt, at hun gad det.

Samtidig er det repræsentantens opgave at sikre, at familien har et andet sted at tage hen, og at børnene ikke står på gaden. Det opleves af flere som en slet skjult trussel:

Da advokaten og fogeden var gået videre til den næste udsættelse, kom de to damer fra kommunen om til os i haven. Vi snakkede lidt frem og tilbage, ”om vi havde noget sted at gå hen?” ”Ja, det har jeg, hvorfor?” Det var jo vigtigt for dem at vide, for de skulle sikre, at der skulle være et sted til børnene. Jeg kiggede på dem: ”Til børnene?” ”Ja”. ”Altså, hør her, børnene er ved mig, I skal ikke begynde at tænke på, at mine børn anbringes et eller andet sted, og så kan jeg tage på krisecenter alene. Glem det!” ”Nej, men det var jo fint nok, og hvor var vi på vej hen?” ”Vi tager hjem til én af mine kammerater, og så må vi være der”.

En anden mor siger som svar på en forespørgsel fra kommunens repræsentanter, om hun har et sted at tage hen:

”Ja”, sagde jeg, ”jeg har en god kammerat, vi flytter ned der, hvor han også bor, så du kan tage det helt roligt. Jeg skal nemlig nok passe på mine børn, stol trygt på det”.

Kommunens repræsentanter søger her at sikre sig, at familien har et sted at tage hen, men det opleves af de udsatte forældre som en trussel, idet de opfatter en antydning af, at børnene kan blive anbragt, hvis de ikke har et sted at tage hen.

En mor har i årevis været fanget mellem på den ene side at skulle passe sit arbejde og på den anden side at have et barn med en ADHD-diagnose, barnet har hverken været velplaceret i folkeskolen eller i ungdomsuddannelsen. Det har betydet, at hun ofte ikke har kunnet passe sit arbejde, fordi hun valgte at være hjemme og passe barnet. Hun var derfor i perioder nødt til at modtage kontanthjælp. Hun har nu fået besked om, at hun er sat ud og har været til møde i fogedretten.

Mindre end 14 dage før udsættelsen lykkedes det os først at få et møde med sagsbehandleren, en meget ung pige fra børn og unge. Det var ikke særligt positivt. Jeg oplevede egentlig bare, at de sad og truede mig i stedet for. Hvis jeg ikke havde nogen steder at bo med mine børn, så kunne de da bare tage mine børn, og så kunne jeg sådan set sejle min egen sø.

Børn og unge-forvaltningens repræsentanter spiller således en dobbeltrolle: De skal både være omsorgsgivende og sikre sig, at familien har et sted at tage hen, hvor familien kan blive sammen – men det er også dem,

der skal kunne anbringe børnene midlertidigt, hvis familien ikke har et sted at tage hen.

Flere informanter oplever, at deres børns tarv bliver genstand for opmærksomhed fra socialforvaltningens side i forbindelse med udsættelsen. En informant fortæller, at hun har boet i akutbolig i over 1 år og har sendt klagebreve på grund af manglende hjælp til at finde ny bolig. Kommunen ønsker nu at vurdere børnenes trivsel og hendes forældreevne:

Men vi har jo så ikke været hjemløse i den forstand, altså, vi er ligesom blevet taget sig af, og det er jeg jo dybt taknemmelig for. Det har jeg også skrevet i de klagebreve, fordi jeg skriver det der med barnets tarv, i anden omgang: Hvordan kan han snakke om barnets tarv, når vi har boet tre steder for det første, og de 9 måneder havde vi kun senge at opholde os i. Hvordan kan han tale om barnets tarv, når vi har været udsat for det her? Og så bo så småt her, når vi er fire. Og så skriver jeg. Men jeg er taknemmelig, jeg klager absolut ikke, jeg er meget taknemmelig over, at vi har tag over hovedet, men hvordan kan man snakke om barnets tarv, når vi har været udsat for det her. (Enlig mor, tre børn)

En anden informant har fået konstateret en sygdom, der betyder, at hun må omskoles, og hun har søgt revalidering. Hun fortæller:

Ringede til kommunen igen og sagde: ”Prøv at høre, nu står jeg i en rigtig, rigtig dårlig situation igen”. Og der skynder min sagsbehandler på sygedagpengeområdet sig at kontakte børnefamilieområdet uden min viden og informerer om, at nu er han bekymret for mine børn, fordi jeg har sagt, at vi bor på gaden og på må og få hos venner og bekendte. Så ringer hun pludselig til mig, og jeg skælder hende rigtig meget ud og siger til hende, at hvis hun var så bekymret for mine børn, så kunne hun have hjulpet mig, inden jeg stod i denne her situation. (Enlig mor, to børn)

Her vælger kommunen også at undersøge børnenes tarv, som den har pligt til, hvis den er i tvivl om børnenes tarv. Moren udtrykker også her, at det er hun ikke bange for. En far siger:

Og kommunen, de ville jo ikke hjælpe, de ville tage børnene. De ville hjælpe børnene, men ikke mig, de ville ikke hjælpe os som familie.

Flere informanter oplever, at kommunen bliver bekymret for børnenes tarv grundet familiens situation og igangsætter undersøgelser af barnets forhold. Undersøgelserne af børnene opleves af informanterne som dobbelt pres og af nogle som en trussel. På den ene side har børnene nogle vanskelige kår i familien, som forældrene har svært ved at løse og ikke altid føler, de får hjælp til. På den anden side oplever de, at kommunen godt vil hjælpe børnene, men altså ikke familien som helhed.

AFRUNDING

I kapitlet har vi beskrevet konkret, hvad der sker ved og efter en udsættelse ud fra familiens perspektiv. Vi har præsenteret familierne og haft fokus på flytning ved udsættelse, boligforløb efter udsættelse og på kontakten til forvaltningen. Præsentationen af de interviewede familier viste det samme billede, som den kvantitative analyse viste i kapitel 3: Det er familier med få socioøkonomiske ressourcer, som samtidig enten har relativt mange børn eller er enlige.

Overordnet viser kapitlet, at den måde, en familie agerer på ved og efter en udsættelse, afhænger af familiens ressourcer. Ligeledes viser det, at en udsættelse er mere end et kortvarigt brud. En udsættelse indebærer en længere periode med midlertidige og usikre boligvilkår og med konsekvenser for børnenes skole- og institutionsliv i form af skift og uregelmæssig skolegang. Ligeledes oplever en del af familierne, at de ikke får hjælp og støtte fra socialforvaltningen.

Karakteren af udsættelsen og de usikre boligvilkår kan variere, afhængigt af familiens ressourcer og netværk. Selve flytningen ved udsættelse foregår forskelligt, afhængigt af familiens ressourcer. Har familien et socialt netværk, der kan hjælpe med nyt opholdssted, kan pakning og udflytning foregå i god tid. Hvis det er begrænset, hvilke muligheder der er for nyt opholdssted, foregår pakning og flytning i sidste øjeblik – eller slet ikke.

Familiernes boligforløb efter udsættelse er også afhængig af de ressourcer – især i form af netværk – som familien har. Boligforløbene er opdelt i tre typer: bor stabilt hos netværk (her familie), bor hos venner,

familie, fremleje mv. eller får hjælp af socialforvaltningen. Opdelingen skitserer familiegrupper med faldende ressourcer, afhængigt af hvor mange ressourcer og især netværk den enkelte familie har adgang til. I forløbet omkring udsættelse og boligforhold efter en udsættelse er det tydeligt, at familiens ressourcer i form af et netværk, der kan hjælpe, har betydning og er afgørende. Jo bedre et netværk en familie har, jo mere stabile forhold kan den skabe – i forhold til selve flytningen og i forhold til bolig. Familier med et ressourcestærkt (i form af socialt overskud og boligmæssig plads) socialt netværk har mulighed for at skabe et mere stabilt opholdssted efter udsættelse og stabil institutions-/skolegang for deres børn. Familier med et mere sparsomt netværk har mere kaotisk flytning og lever med midlertidige boligforhold, som medfører ustabile rammer for børnenes skolegang og institutionstilknytning. Endelig har familier, der får hjælp af kommunen, ofte et meget lille eller slet intet netværk, ligesom de har andre sociale problemkomplekser. Udsættelsen har her oftest de største konsekvenser for børnene, idet der her var flere eksempler på anbringelser og uregelmæssig skolegang. Det tyder på, at jo mere ekskluderet en familie er i form af sociale netværk og ressourcer, jo mere voldsom en begivenhed bliver udsættelsen og de efterfølgende ustabile boligforløb for familien. Der er derfor tale om et samspil mellem forskellige eksklusionsmekanismer, hvor udsættelse og usikre boligforhold virker sammen.

Endelig kan det fremhæves, at de interviewede forældre i vidt omfang ikke oplevede, at de modtog hjælp i forbindelse med udsættelsen, eksempelvis til at blive i boligen eller få ny bolig. Samtidig oplever familierne, at socialforvaltningen begynder at sætte fokus på barnets tarv i forbindelse med udsættelsen. Dette fokus opleves ikke som irrelevant af forældrene, men som isoleret i forhold til familiens samlede situation. I kontakten med socialforvaltningen er der fokus på barnets sociale forhold i familien, mens den samlede økonomiske situation såvel som familiens boligsituation ikke i samme omfang er i fokus.

Hvis vi vender tilbage til definitionerne af hjemløshed i kapitel 2, så falder disse familier ind under en bred definition af hjemløshed. I denne definition er mennesker hjemløse, når de har en usikker og ustabil boligsituation, og når de bor midlertidigt og med trussel om udsættelse. Ud fra denne definition er familierne hjemløse, så længe de bor midlertidigt. Når familierne i praksis ikke modtager hjælp til at få en mere stabil boligsituation på kort sigt, kan det ses som manglende anerkendelse af, at

de er reelt hjemløse og derfor som en skjult hjemløshed. De familier, der ikke får hjælp af socialforvaltningen til at bo efter en udsættelse, er nok registreret på kommunens akutlister for at få ny bolig, men samtidig bliver de ikke anset for hjemløse i den forstand, at børne- og ungeforvaltningen aktivt skal gå ind og hjælpe familien.

FORÆLDRENES OPLEVELSE AF UDSÆTTELSE

Formålet med dette (og det næste) kapitel er at belyse, hvordan forældre henholdsvis børn og unge oplever udsættelse og midlertidige boligforhold. I det forgående kapitel så vi boligen som en fysisk ramme i hverdagslivet og undersøgte, hvordan familien agerede ved udsættelse og efter udsættelsen. Boligen er imidlertid – ud over at være et sted med tag over hovedet – også et hjem, og den indgår i vores følelse af at høre til et sted. I dette (og i det næste) kapitel ser vi derfor på, hvordan udsættelse opleves af forældrene og blandt børn og unge. I dette kapitel ser vi først på, hvordan selve udsættelsen opleves. Herefter ser vi på, hvordan de udsatte forældre håndterer og erfarer udsættelsen i forhold til indbo, familie, venner og bekendte.

Kapitlet viser, at forældrene både har et økonomisk og et emotionelt tab i forbindelse med udsættelsen, og at manglende egen bolig er noget, de holder hemmeligt, fordi det er forbundet med skyld. Boligen – hjemmet – er derfor ikke et særligt privat sted, der giver tryghed, men det sted, der er forbundet med tab og manglende kontinuitet. Forældrenes erfaringer med udsættelse betyder, at de bliver mere skrøbelige.

UDSÆTTELSE SOM FØLELSESMÆSSIGT BRUD FOR VOKSNE

Udsættelsen er ikke bare en ophævelse af familiens bolig og dermed et praktisk problem for forældrene om, hvor de skal bo. Hjemmet har en følelsesmæssig betydning som et trygt sted at være. Udsættelsen har derfor et følelsesmæssigt aspekt, når forældrene erkender, at de ikke længere kan blive boende. Mange af de interviewede forældre giver udtryk for stærke følelsesmæssige reaktioner i forbindelse med udsættelsen. Disse reaktioner kommer både ved meddelelsen om udsættelse og ved selve udsættelsen:

Jeg ringede grædende til min mor onsdag aften og siger til hende, at nu kan jeg ikke mere. De [forældrene] havde sagt til mig i et par måneder, ”tror du ikke, at du skal kaste håndklædet i ringen?” ”Nej, jeg klarer den sgu’ nok”, jeg skulle fandeme ikke hjem at bo. Men det ender med, at jeg ringer til hende onsdag aften og siger, nu kan jeg ikke mere. (Enlig mor, et barn)

Det banker så på min dør en eftermiddag – hvem banker på døren, vi har dørtelefon, som folk plejer at bruge? Jeg går ud og åbner. Det står en mand udenfor: ”Goddag, jeg har en stævning til dig”. ”Hvad?” Det viste sig så, at det var en stævning fra boligelskabet – jeg havde 14 dage, så skulle jeg være ude. Jeg fik metalsmag i munden, begyndte at svede, hjertebanken. (Enlig mor, to børn)

Citaterne viser, hvordan de interviewede forældre umiddelbart får en voldsom følelsesmæssig reaktion på erkendelsen af, at familien sættes ud.

TABTE TING OG BØRNS TING

Indbo og de ting, som mennesker har, og som de bruger i deres hjem, er en del af det at have og skabe et hjem. Ting og indbo indgår i de daglige praksisser. Når de boligudsatte sættes ud af deres egen bolig, er det derfor ikke blot deres bolig, som de skal flytte fra, det er også indbo og ting, som de skal flytte. I dette afsnit belyser vi, hvordan de udsatte informanter håndterer deres ting og indbo ved udsættelsen og i den efterfølgende periode.

De udsatte informanter opdeler deres indbo i forskellige typer af ting, eksempelvis fortæller en forælder:

Nogle af mine ting, som egentlig var ligegyldige for mig, kom ikke med. Men det vigtigste, det kom med. (Enlig mor, tre børn)

Der er nogle ting, der opfattes som særligt vigtige, og der er ting, som de forsøger at udvælge og tage med sig i udsættelsesprocessen, eller som de ærgrer sig specielt over, at de har mistet. Det er dyrt husholdningsudstyr som vaskemaskiner, tv og støvsuger, det er ting med affektionsværdi, og endelig er det deres børns ting.

HUSHOLDNINGSUDSTYR OG TING MED AFFEKTIONSVÆRDI

Informanterne er særligt opmærksomme på de dyre husholdningsmaskiner, som er en særlig økonomisk byrde at anskaffe, men som samtidig er almindelig standard i en husholdning. En informant fortæller, hvordan hun sørgede for at få familiens fjernsyn med:

Min kammerat, han kørte de ting, som jeg ikke lige ville risikere forsvandt: fjernsyn og sådan nogle ting og sager. Ikke fordi det var noget stort og fancy fjernsyn, det var et gammelt 28-tommers billede, det vejede en halv krig. (Enlig mor, to børn)

I hendes historie om udsættelsen formår hun at 'redde' fjernsynet. Det er dog ikke altid, at disse ting 'overlever' en udsættelse. En informant fortæller:

Jeg har heldigvis mit køleskab, der var i lejligheden, og det har jeg stadig med. Jeg har været så heldig – jeg ved så ikke, hvor længe – at det kan stå udenfor, men det er sådan lige den eneste valgmulighed. Det gør min vaskemaskine også. Så jeg har de her ting, men jeg ved ikke, om de overlever flytningen [til eget hjem udi fremtiden]. (Enlig mor, et barn)

En anden informant mistede de fleste af familiens ting ved en auktion efter udsættelsen:

Ja, vi havde opvaskemaskine og tørretumbler og mikrobølgeovn, men nu er vi tilbage fra begyndelsen igen, og jeg bliver 10 år ældre for hver dag, der går. (Enlig far, to børn)

Informanternes udsagn kan ses på baggrund af forestillinger om, hvilket husholdningsudstyr en normal og almindelig bolig skal indeholde, ligesom det er udstyr, det er svært at leve foruden. For de udsatte familier, der alle er økonomiske trængte, har dette udstyr været en kamp at opnå – det er noget, de har sparet op til og måske taget lån for at få. Ved en udsættelse kan de miste tingene og har dermed ikke adgang til dette udstyr, som er almindeligt, men må starte forfra med at få genetableret dette udstyr.

En anden type ting, som informanterne fremhæver, er ting, der har affektionsværdi:

Det er jo en totalt latterlig, lillebitte ting, men min mormor døde for 8 år siden, og hun havde lavet stiklinger til en kongevinplante, som hun havde, og dem havde jeg to af. Og dem har de åbenbart smidt væk. (Enlig mor, tre børn)

Jeg fik dem flyttet ud på et andet lager og får kigget tingene igennem, og der manglede rigtig mange af vores ting. Det er banale ting, men alligevel ting, som havde affektionsværdi. Da jeg blev 1 år, fik jeg sådan en lille slagbænk, som har fulgt mig altid – den har vi ikke mere. (Enlig mor, to børn)

Jeg var heldig at være ude til auktion dengang. Vores møbler var solgt på en auktion i forvejen – rigtig mange af børnenes legesager og nogle af vores ting fra Asien. Men jeg var også heldig fordi, [jeg fandt] de ting fra Asien [på auktion]. (Enlig far, to børn)

Ting med affektionsværdi er ting, der er knyttet til børnenes eller den voksnes opvækst, til slægten eller til særlige steder, familien har boet. Det er ting, som skaber kontinuitet og sammenhæng over tid, og som derfor har særlig betydning for den voksne. Identitet er også at have erindring, og sådanne personlige genstande indgår i éns historie og er en del af, hvem man er. Disse historier om familiens ting viser, hvordan familierne søger at holde fast i deres ejendele, men at det ikke altid lykkes, og at der både er et økonomisk og emotionelt tab.

BØRNENES TING, LEGETØJ OG VÆRELSER

Endelig er der en tredje type ting, som forældrene har en særlig opmærksomhed mod, nemlig børnenes ting. En informant fortæller om pakning af ting og indbo:

Jamen, alle mine datters ting var det første, jeg pakkede ned. Og så bagefter mine egne ting. (Enlig mor, et barn)

En anden kvinde, der ikke havde pakket, før fogeden kom, fortæller:

Så prøvede jeg at forklare fogedretten, da han kom, at jeg ikke havde fået kontanthjælp, at jeg ikke har kunnet gøre noget, og at socialcenteret ikke ville hjælpe. Der var ikke noget at gøre. Det var meningen, vi skulle gå med det samme, men det nægtede jeg altså. Jeg skulle have pakket børnenes ting. (Samlevende, to børn)

Når den udsatte forælder her står i en presset situation, er det børnenes ting, hun vælger at prioritere.

En kvinde, der har mistet alle sine ting ved udsættelsen, fortæller:

Jeg håber bare, jeg kan købe en seng til min baby. Det vigtigste, for hende er, at hun har en seng. For mig er det lige meget. Jeg køber en madras. (Enlig mor, tre børn)

En familie mistede mange ting ved udsættelsen, men ét af de møbler, de sørgede for at få med, var datterens bord, der har fine udskæringer. Datteren har tegnet et billede af deres første aften efter udsættelsen. Hun fortæller:

Vi havde ikke noget bestik. Så vi var nødt til at købe pizza. Ja, vi brugte plastikbestik. Om morgenen, da vi skulle have mælk til morgenmad, da brugte vi et lille glas som ske. Vi brugte skrivebordet til at spise på. Der havde vi ikke nogen senge, så sov vi bare inde ved mor. (Datter, 9 år)

Bordet indgår i hendes tegning (figur 6.1), der viser børnene i familien, der sidder og spiser pizza ved hendes bord. Selvom familien har mistet de fleste andre møbler og helt dagligdags køkkenting, har moren sørget for at redde hendes særlige bord ved udsættelsen.

Det er et gennemgående træk, at informanterne fremhæver, at de sørger for at få pakket børnenes ting først og for i det hele taget at få børnenes ting med.

FIGUR 6.1

Piges tegning af måltid i det nye hjem efter at have boet midlertidigt.

Prioriteringen af børns ting ved udsættelse understreges af, at vores besøg hos informanterne viser, at børneværelserne er velindrettede. Indretningen af boligerne er i forskellig stand, til dels afhængig af, om familien har fået ny varig bolig. Hos informanter, der er flyttet i egen bolig igen, er der ikke alle steder færdigindrettet, og det afspejler den længere proces, det er at få genanskaffet indbo til lejligheden. Nogle steder mangler møbler, fx stuemøblering, hylder, møbler i entre osv. Informanterne kan også finde på selv at undskylde for mangler ved deres bolig, når de byder os velkomne. En informant undskyldte for eksempel et tæppe i entréen, fordi det ikke var et rigtigt indendørs tæppe. En anden informant undskylder, at der ikke er kommet knager op til overtøj.

Samtidig er børneværelserne velindrettede. Disse værelser er fint møblerede med forskellige møbler. Der er farvelagt på væggene, og der er legetøj, også elektronisk legetøj som play-station. Mange familier har købt nyt legetøj til børnene, mens deres legetøj var opmagasineret, og har prioriteret at få indrettet børneværelserne først. Det afspejler, hvordan børnenes ting og børneværelserne er prioriteret i familien. Sikring af børnenes ting ved udsættelsen, køb af legetøj og indretning af børneværelser fremstår som en måde, hvorpå forældrene forsøger at fastholde kontinuitet og stabilitet i børnenes hverdagsliv såvel som i familiens hverdagsliv.

Forældrene gør derfor, hvad de kan for at opretholde forældrerollen. Selvom de udefra set har fejlet, fordi familien og dermed børnene

har mistet deres hjem, så kæmper forældrene for, at børnenes behov fortsat er i centrum.

TAVSHED OG TABU I SOCIALE NETVÆRK

Et gennemgående tema blandt de interviewede voksne er, at det er svært at tale om udsættelsen i deres sociale netværk. Der er stor tavshed om udsættelsen og dermed også om familiens boligsituation efter udsættelsen. Denne tavshed optræder både i forhold til familien og i forhold til andre sociale netværk. Samtidig er det vigtigt at være opmærksom på, at de udsatte ofte har et begrænset socialt netværk, som angivet i kapitel 4.

Flere af de interviewede familier forsøger at holde udsættelsen – og dermed flytning fra deres bopæl – hemmelig for deres nærmeste familie:

Ja, jeg holdt det hemmeligt for min familie, indtil de selv opdagede det. Det var lidt mærkeligt, når de ville komme forbi, så var vi aldrig hjemme. Der var ikke den ting, der ikke var i vejen i den periode. (Samboende mor, to børn)

Der boede vi så ude, og jeg turde ikke fortælle mor, at det var sket. Jeg var bange for deres reaktioner. Det var flovt. (Enlig mor, tre børn)

Vigtige undtagelser er de informanter, der opholder sig hos familien. Her er der en stor fortrolighed med familiemedlemmerne omkring udsættelsen. En kvinde kan kun fortælle det til sin mor, men holder det hemmeligt for andre:

Altså, der er ikke nogen, der kender hele sandheden – ud over min mor. Hvor mange penge jeg skylder væk, og hvor svært det har været, for meget af det her er jo min egen skyld. (Enlig mor, et barn)

For nogle er det også svært at tale med andre om. Nogle fremhæver, at de ikke kan tale om det i den knap så tætte bekendtskabskreds:

Normalt er jeg en meget åbenmundet pige og snakker om alting, men lige præcis det her, det var for tæt. Jeg er jo frygtelig skamfuld over, at man er i den situation, man er. (Enlig mor, et barn)

Én informant fortæller, at hun har svært ved at fortælle det selv i en selvhjælpsgruppe for enlige, der har det svært:

Der har jeg så brugt vores [selvhjælpsgruppe]. Og jeg er helt sikker på, at havde jeg ikke haft den, så var jeg slet ikke kommet igennem det. Jeg har også kendskab til flere, der har stået i lignende situationer. Og det har været positivt. Man er ikke helt alene om det. Men der gik faktisk et stykke tid, inden jeg fortalte om det. I starten holdt jeg det for mig selv.

[I:] Hvorfor tror du, at du ikke ville sige det netop sådan et sted?

Jamen, man føler nok selv, at man er dum. Så føler man, det er ens egen skyld, selvom man kæmper, og kan forklare, at det er det i hvert fald ikke. (Enlig mor, fire børn)

Eksemplet viser, at informanten ikke umiddelbart fortalte de andre i selvhjælpsgruppen, at hun blev sat ud, selvom hun mødtes med dem jævnligt, og at de i gruppen delte andre svære ting. Også i denne særlige kontekst er udsættelsen svær at tale om.

En anden informant, der er meget aktiv i foreningslivet i kommunen, oplever, at en medarbejder ved kommunen bryder sin tavshedspligt, således at mennesker i foreningen får at vide, hun er sat ud. Her brydes tavsheden om udsættelsen af en anden end hende selv, og det oplever hun meget voldsomt.

Folk gik meget op i at snakke om det, og det syntes jeg var meget nedværdigende. I stedet for at fokusere på de andre ting, man arbejder med, begyndte folk at hviske og tiske: "Hvad og hvorfor bor du ikke der, og hvad er der galt?". Det er utroligt ubehageligt. Ja, der kommer man faktisk endnu mere ud i psykisk krise, og det er det, der er hårdt, tror jeg, for de mennesker, der bliver sat ud. Både dem, der tager afstand, og dem, der ikke kan forstå den situation, man står i. Det er næsten værre end det at stå og ikke have noget sted. Det er det værste, det tror jeg. (Enlig mor, to børn)

Her sidestiller informanten selve udsættelsen med det psykiske pres, det er at håndtere, at folk ved, hun er sat ud, og at hun oplever, at de taler nedsættende om det.

Andre fortæller, at de har svært ved at fortælle det til børnenes lærere:

Jeg kan ikke huske, om jeg fortalte læreren – som var rigtig sød – om det. Jeg kunne godt have fortalt hende, at der var sket det og det. Det synes jeg er lidt ærgerligt, at jeg ikke fik fortalt det. Gad vide hvorfor? Måske fordi det er svært. Man kan ikke bare sige sådan og sådan. (Enlig mor, tre børn)

Andre fortæller det til deres barns lærer, men de gør det først noget senere end ved selve udsættelsen.

Samlet set fortæller mange informanter om, hvordan de oprettholder en stor tavshed om deres udsættelse, både over for familie og venner og bekendte i deres sociale netværk. Når en udsættelse er svær at tale om, er det, fordi det er flovt og pinligt – noget skamfuldt og noget, den udsatte måske føler, hun eller han selv er skyld i.

I kontrast hertil er der enkelte informanter, der har en demonstrativ åbenhed og understreger, at det ikke er hemmeligt, at de er blevet sat ud.

Det er slet ikke nogen hemmelighed for nogen. Heller ikke over for venner og bekendte eller nogen andre. Det er ikke nogen hemmelighed. Altså, jeg gider ikke gå og skjule mig selv. Folk var også sådan lidt, at jeg ville tage ind til det her interview – hvorfor det? Så siger jeg, ”om jeg sidder og snakker om det eller ej, kendsgerningen er, at jeg blev sat ud af fogeden”. Længere er den jo ikke. Jeg kan jo ikke lade være med at tale om det, og så går det væk. Det er bare sket, sådan er det. (Enlig mor, to børn)

Informanten her vælger ikke at holde udsættelsen hemmelig, men forholder sig meget nøgternt til, at det er kendsgerningen. Som sådan erkender hun, at andre opfatter en udsættelse som noget, der bør hemmeligholdes, men vælger bevidst at tale om det.

Informanterne fortæller, at de i vid udstrækning ikke fortæller om, at de er blevet sat ud, til deres familie eller til mennesker i deres sociale netværk. De udtrykker, at udsættelsen og det ikke at have egen bolig er skamfuldt, pinligt og flovt og noget, de kan føle skyld over. Hemmeligholdelsen af udsættelsen skal desuden ses i lyset af, at flere informanter har et spinkelt netværk.

AFRUNDING

I dette kapitel har vi belyst, hvordan forældre oplever en udsættelse, med fokus på selve udsættelsen, på familiens indbo og på sociale netværk. I kapitel 3 fremhævede vi, hvordan hjemmet har betydning for vores følelse af at høre til. Overordnet viser kapitlet, at disse familier både får et økonomisk og et emotionelt tab i forbindelse med udsættelsen, og at udsættelse og manglende egen bolig er noget, de holder hemmeligt, fordi det er tabuiseret og forbundet med skyld.

Selve udsættelsen indebærer et stort følelsesmæssigt chok for den enkelte forælder ved erkendelsen af, at udsættelsen sker. Ved og efter udsættelsen skal familien håndtere indbo og ting, som har været i hjemmet. Forældrene opdeler deres indbo i tre typer: dyrt husholdningsudstyr, ting med affektionsværdi og børns ting. De udsatte familier har svært ved at sikre og bevare dyrt husholdningsudstyr og ting med affektionsværdi. Disse ting er derfor en del af en erfaring om både økonomisk og emotionelt tab. Hvad angår børnenes ting, så søger forældrene aktivt at prioritere at sikre og opbevare disse, ligesom de prioriterer at få indrettet børneværelser i forbindelse med en ny bolig efter udsættelsen. I den kaotiske situation, de står i, vender de opmærksomheden mod at skabe kontinuitet og sammenhæng for deres børn. Det kan samtidig ses som en måde, hvorpå de søger at gøre, hvad de kan for at bevare forældrerollen som omsorgsgivere. Forældrene har ikke formået at bevare et hjem for deres børn, men de kæmper fortsat for, at børnenes behov er i centrum.

Denne prioritering af børn og deres ting er vist i andre undersøgelser af økonomisk trængte forældre. I en undersøgelse af forbrug blandt fattige viser Hohnen (2005), hvordan forældre tilsidesætter egne ønsker for at kunne give børnene mere end det fornødne. Her er forældrene optagede af at give deres børn det samme, som andre børn har. På samme vis viser de boligudsatte forældres prioriteringer, at de søger at sikre, at børnenes hverdagsliv i hjemmet – i form af legetøj og værelse – er vigtigt, mens hjemmets øvrige indbo må vente.

Ser vi på, hvordan forældrene håndterer udsættelsen i deres sociale relationer, er de i vid udstrækning tavse om udsættelsen. Det gælder både over for familie, venner og bekendte. De ønsker ikke at fortælle om det, da de oplever det som skamfuldt og flovt, og nogle føler skyld over at være blevet udsat. Samtidig er det værd at bemærke, at mange familier har et spinkelt netværk, og at enkelte stort set intet netværk har. Når de

holder udsættelsen hemmelig, betyder det samtidig, at de ikke har særlig mange steder at få støtte og hjælp. Vender vi tilbage til betydningen af 'hjem', så er hjem for forældrene forbundet med et økonomisk og emotionelt tab og manglende kontinuitet. Dette tab er samtidig noget, der skal holdes hemmeligt, og er forbundet med skam. Forældrenes erfaringer gør dem mere skrøbelige.

BØRNEENS OPLEVELSE AF UDSÆTTELSE

Formålet med dette kapitel er at undersøge, hvordan børn og unge opfatter den situation, at de sættes ud af deres bolig. Som i foregående kapitel, der fokuserede på, hvordan forældre opfatter udsættelsen, betragter vi her boligen som et hjem, der indgår i vores følelse af at høre til. I dette kapitel ser vi først på, hvordan selve udsættelsen opleves, herefter hvordan barnet/den unge oplever mistriksel ved usikre boligforhold, sine erfaringer med legetøj og relationer til andre end familien, dvs. venner og andre voksne.

Kapitlet viser, at udsættelse og usikre boligforhold for disse børn og unge fører til mistriksel og vanskeligere betingelser for at opbygge og opretholde sociale relationer uden for familien. De manglende stabile rammer for hverdagslivet, som de usikre boligforhold giver, betyder, at børnene og de unge får vanskeligere ved at have relationer uden for familien. Det gør børnene og de unge skrøbeligere.

SELVE UDSÆTTELSEN

Det varierer, om børnene er til stede ved udsættelsen og vidende om den. Nogle forældre fortæller, at de, så vidt det er muligt, sørger for, at børnene

ikke er til stede ved selve udsættelsen. Nogle børn er i skole eller institution, mens udsættelsen og flytningen står på. En mor med to børn fortæller:

Den dag, vi blev sat på gaden, sender jeg så [min datter] af sted i skole og siger, ”mor, hun er her, når du kommer hjem, jeg bliver ude i haven og venter på dig, og så tager vi hjem til min kammerat”.

Nogle børn sendes til eksempelvis bedsteforældre, mens udsættelse og flytning foregår, mens andre børn bliver bedt om at vente lidt med at komme hjem fra skole. Endelig får især de yngre børn ikke at vide, at familien sættes ud. De får i stedet at vide, at familien flytter, eksempelvis fordi lejligheden skal renoveres. Det er derfor ikke alle børn, der er fuldt vidende om eller store nok til at forstå, at familien er sat ud.

Men barnet kan også ses som en særlig ressource ved udsættelse. Der er eksempler på, at et barn bliver bedt om at hjælpe til. Barnet bor midlertidigt hos et familiemedlem i en anden landsdel. Hun kaldes hjem for at hjælpe familien.

De interviewede børn, som er vidende om udsættelsen, giver udtryk for stærke følelser i forbindelse med udsættelsen. En pige på 10 år har tegnet situationen, hvor familien får det at vide, og fortæller:

Ja. Her, der får vi det at vide, der bliver jeg ked af det, og mor bliver også ked af det, det her, det er tårer. Og vi græd bare en heeeeeel masse.

En anden pige på 15 år fortæller om udsættelsen:

[I:] Og så flyttede I ud?

Ja, så flyttede vi ud, fordi vi på en måde blev smidt ud af lejligheden.

[I:] Okay, ja. Kan du huske, hvordan det var?

Jeg kom hjem fra skole og alle mine ting, de var væk.

[I:] Hvor var de henne?

Min mor havde pakket dem ned, og så blev jeg bare rigtig ked af det.

En dreng på 12 år har tegnet en tegning af udsættelsen (figur 7.1). Han fortæller:

[I:] Græd du den dag?

Jeg græd ikke, men jeg var meget ked af, at vi skulle flytte.

FIGUR 7.1

Drengs tegning af udsættelsen, 12 år.

Andre børn fortæller om, hvordan de skændes, da de sættes ud:

Hertil var min søster ikke med. Hun var ikke med til den her flytning. Kun et lille øjeblik og så ville hun have, at jeg skulle gøre det hele. Og så blev vi ret uvenner og den dag. Der snakkede jeg ikke så meget med min mor, fordi jeg bliver både lidt sur på min mor, når vi skal flytte, og faktisk lidt ked af det over, at vi skal væk fra sådan et hus, jeg har boet i og godt kan lide. (Pige, 13 år)

En 11-årig pige fortæller:

[I:] Hvad tænkte du så, da I skulle flytte derfra?

Så tænkte jeg, det var, fordi vi skulle flytte over hos en, som har gået i min børnehave, og som nu går i min klasse. Og han er dreng, og så tænkte jeg, åh nej, hvad skal jeg gøre? Hvad skal jeg gøre? Hvad skal jeg sige og sådan, når vi kommer derover? Hej! Nu bor vi her. (Pige, 11 år)

Børnenes historier om selve udsættelsen viser, hvordan de er kede af det og usikre ved udsættelsen. Udsættelsen er et tab af hjem og et brud med de kendte rammer for hverdagen, som giver store følelsesmæssige reaktioner.

MISTRIVSEL VED USIKRE BOLIGFORHOLD

Mange af de interviewede børn oplever stor utryghed og usikkerhed ved den usikre boligsituation og giver udtryk for uro og smerter.

Flere børn giver udtryk for, at den usikre situation giver dem mange tanker. I én familie har de flyttet og været smidt ud flere gange, og moren lider af kroniske smerter:

Jeg var rigtigt ked af det indeni. Også fordi min mors nerver, de holder sgu' ikke til så meget. Så sad jeg og spekulerede på, hvordan det ville gå. (Dreng, 15 år)

I en anden familie blev de sat ud, og efterfølgende var moren indlagt med en alvorlig sygdom:

Hver gang så tænker man, skal jeg ryge ud igen? Skal vi bo på gaden igen?

[I:] Så det har du tit tænkt, når du er flyttet et sted hen: "Hvornår flytter vi ud igen?"

Ja. Men det tænker jeg ikke så meget over her. Nu har vi boet her 1 år, så jeg er ikke så bange mere, som jeg har været.

[I:] Hvordan har du været bange?

Altså, jeg er bange for, at jeg er kommet hos nogen, som jeg slet ikke kendte. Nogen af min mors venner. Og jeg har været meget

ked af det dengang, fordi der var alt muligt inde i hovedet på mig. (Pige, 12 år)

Tankerne om boligsituationen kan både handle om ikke at vide, hvad der skal ske, men også om usikkerhed i forhold til, hvordan det nye liv på det nye sted skal gå:

[I:] Hvad har du tænkt, når du er kommet et nyt sted?

Så tænker man, får jeg nu venner her, eller skal jeg bare sidde herhjemme og kede mig? (Pige, 15 år)

De mange tanker kan også give hovedpine og mavepine. I en familie har de flyttet flere gange inden for de seneste 2 år:

[I:] Hvordan havde du det med [flytningen]?

Ikke så godt, fordi jeg har det ikke så godt med alt det flytteri.

[I:] Nej?

Jeg får ondt i maven over det og hovedpine.

[I:] Ja. Hvorfor gør du det?

Det er, fordi jeg spekulerer på alle mulige ting. Og på, når man er flyttet ind, hvordan det så bliver, om man skal flytte igen på et tidspunkt. Men nu håber jeg, at vi bliver boende her i noget tid. (Dreng, 15 år)

Et andet barn får også hovedpine.

Jeg har meget, meget tit hovedpine. Og det har jeg hver dag, fordi jeg skærer tænder. Og derfor bliver jeg dårligere og dårligereovre i skolen. For jeg gør det også i timerne. Og så her den sytinde, da skal jeg have en bøjle, som jeg skal have på om dagen og om natten. Jeg må ikke spise med den på, jeg må ingenting med den. Jeg skal bare have den i, og det har jeg så hver dag. Jeg håber, den hjælper. (Pige, 11 år)

Andre børn fortæller om, at de bliver mere urolige. En pige på 11 år, der fortsat bor forskellige steder med sin familie, fortæller om nogle af sine reaktioner:

Jeg er begyndt at blive sådan lidt mere uvenner med mine venner og så lidt mere med drengene. Det plejede ikke at være sådan. Bare lidt mere uro. Og der var der også en hel masse omkring mig. Jeg kunne ikke overskue det. Nogle gange bliver jeg rigtig, rigtig uvenner med min lillebror og nogle gange med min mor. Fordi hun siger, at jeg skal dæmpe mig lidt, fordi jeg råber ad min lillebror, så siger jeg noget til min mor, og så svarer hun igen, og sådan bliver vi ved. (Pige, 11 år)

Her giver pigens usikre boligsituation sig udslag i motorisk uro, der fører til skænderier med hendes søskende og mor.

Når børnene fortæller om de forskellige kropslige reaktioner som mange tanker, hovedpine og uro, er det fælles, at de især henviser til usikkerheden – at de ikke ved, hvad der skal ske. De usikre rammer i børnenes hverdagsliv har derfor stor betydning for deres trivsel.

LEGETØJ

Legetøj bruges af børnene i de daglige rutiner og praksis i hjemmet, det indgår i børn og unges leg og fremhæves som aspekt af børns hverdagsliv og identitet (Martens, Southerton & Scott, 2004). Fokus på legetøj er med til at synliggøre, hvordan udsættelsen har betydning for børns hverdagsliv. I dette afsnit ser vi på, hvad børnene fortæller om deres legetøj efter en udsættelse.

Mange børn nævner, at de i forbindelse med udsættelsen enten blev spurgt af deres forældre om, hvilke ting de ville have med sig, når familien flyttede og boede midlertidigt, dvs. hvilke af deres ting der ikke skulle opbevares og dermed være utilgængelige i længere tid. Nogle børn deltager også i pakning af deres ting. I foregående kapitel så vi, at forældrene fremhæver, hvordan prioriteringen af børns legetøj og værelser er central i deres forsøg på at håndtere udsættelse, og denne prioritering kan her aflæses hos børnene.

Samtidig er de øvrige omstændigheder ved udsættelse og midlertidige boligforhold meget kaotiske. For nogle børn er det minimalt, hvad

de får med af legetøj eller egne ting ved flytning, enten fordi udsættelsen sker med kort varsel, eller fordi familien ikke har noget fast opholdssted. En dreng på 13 år, der boede midlertidigt et halvt år, fortæller:

Altså, vi havde for det meste kun vores tøj, da vi boede hos Christine. Der havde vi stort set kun nogle store sækkeposer med vores tøj i, det var det eneste.

To søskende på 7 og 17 år har boet i midlertidig bolig over 1 år. Den 17-årige fortæller:

[I:] Hvor var jeres ting henne?

De var ude ved et 3x34-lager. Vi hentede legetøj til [lillebror] og mere tøj, så vi havde forskellige ting. Til sidst fik vi alle tingene herud. Vi har også et lager tæt på, hvor vi har flere ting. Vi tager nogle gange derover og kigger, hvis vi mangler noget, men det er lidt svært. Der er rimelig mange kasser. Vi ved ikke rigtigt, hvor tingene er, for det er ikke os, der har pakket det. Det er flyttemændene, som vi ikke kender.

Lillebror på 7 år fortæller:

Jeg har en stor legetøjs-cementblander, hvor man også kunne hælde vand ned i, og så kunne den også sprøjte. Men den er gemt væk. Så er der en grøn lastbil, men den er også gemt væk, og det er også ret irriterende. Jeg kan godt lide tog, og det er derfor, jeg har en togtræbane. Den er også gemt væk, og det er også lidt irriterende. For det er ret sjovt at lege med dem.

Børnene her har ikke fået ting med, da familien blev sat ud og boede midlertidigt. Indbo og ting står nu til opbevaring, men her kan det være svært at finde det ønskede legetøj.

En anden dreng på 7 år bor med sin mor hos familiemedlemmer. Det meste af hans legetøj er opbevaret, og hans mor har købt nye ting til ham. Han har lavet en tegning af, hvor de bor nu (figur 7.2).

FIGUR 7.2

Drengs tegning af opbevaret legetøj efter udsættelsen, 7 år.

Han fortæller om sine ting (se figur 7.2):

Jeg har også fået en masse andre ting, der er mine yndlingsting.

[I:] Hvad med de ting, du havde før på det gamle sted, har du fået dem med dig?

Jah, men nogle af dem ligger oppe på loftet.

Der skal holdes godt styr på, hvor legetøjet er opbevaret, hvis ikke det er opbevaret på ét sted. En pige på 15 år fortæller:

[I:] Hvad skete der så med dine ting?

De kom ud i sommerhuset, som vi har. Og så blev de kørt hen til min mormor. Og efter det blev de kørt hen til min søster.

I processen med at flytte ind i ny fast bolig kan nogle ting blive væk eller mistes. En pige på 10 år fortæller:

[I:] Hvad så med dit legetøj, kom det også med fra [den midlertidige bolig]?

Ja, men mit dukkehus, det var nede i kælderen. Nej, for vi havde ikke nogen kælder. Det var omme i skuret, tror jeg. Jeg kan ikke engang huske, hvor mit eget dukkehus var.

For nogle er legetøj og ting blevet mistet eller gået i stykker i processen:

Vi fik alle de ting med, vi selv havde pakket ned. Men jeg blev rigtig sur, da jeg fik mine ting, som *de* havde pakket ned. Noget af det havde de smidt ud, nogle af tingene havde de bare krøllet sammen, for eksempel alle mine dansediplomer, for jeg har gået til dans, nogle af tingene havde de smidt ud, så ... (Pige, 10 år)

Andre oplever at skulle købe noget af deres legetøj tilbage. En pige på 9 år fortæller:

[I:] Hvad så med alle dine ting og legetøj?

Det købte vi også. Jeg havde en rigtig flot prinsesseseng før.

[I:] Hvad skete der med den?

Den fik vi ikke.

[I:] Hvor blev den af?

Ja, fordi kommunen, de tog vores ting hen på sådan et sted, hvor man kunne købe det.

Børnenes fortællinger om deres legetøj efter udsættelsen viser, at de kun har adgang til en mindre del eller næsten intet, at de har svært ved at få fat i de ting, der er opbevaret, at det kan være svært at holde styr på, hvor éns ting egentlig er, at nogle ting går i stykker undervejs i processen, eller at legetøj og ting bliver solgt.

For børnene indgår legetøj her i en erfaring om tab og om brud på sammenhæng og kontinuitet. Ligeledes oplever børnene mangel på kontrol over deres ting. Børnenes erfaring fortæller derfor her den samme historie som forældrenes erfaring med tab og brud.

Enkelte familier har etableret sig i en ny egen bolig på interview-tidspunktet. I en af disse familier nævner en pige på 15 år, at det er rart at have fået sit eget værelse. Hun fortæller:

Det var lidt hårdt, og jeg kunne ikke lave lektier, som jeg kan nu. Nu kan jeg bare lukke mig ind på mit værelse og sidde der og lave lektier. Og det er fordi, jeg rigtig godt kan lide at lave lektier og sidde for mig selv og slappe af og tænke og drømme.

En anden familie, der har flyttet mange gange, er netop flyttet i egen bolig. Her fremhæver datteren på 12 år, hvordan de er ved at indrette sig:

Jeg tror, vi har boet her i en måned. Ikke engang faktisk, for vi flyttede ind i november, den 15. november.

[I:] Nå, det er ikke så lang tid siden.

Nej, men jeg synes, at vi har fået mange ting hængt op og sådan noget.

Interview med de yngre børn er kendetegnet ved, at en del af interviewet går med at vise legetøj frem og lege med det. Når børnene er veletablede i nye omgivelser, er værelser og legetøj taget i brug og noget, de værdsætter.

BØRNENES ROLLE I FAMILIEN

I dette afsnit ser vi på, hvad børnene fortæller om deres rolle i familien. At blive sat ud og at have usikre boligforhold kan have betydning for børnenes rolle og relationer i familien. Det kan være svært at adskille betydningen af boligforhold med andre forhold, men vi fremhæver her to temaer, nemlig at børnene påtager sig flere opgaver og ansvar i familien, og at nogle vil væk fra familien.

BØRNENE BLIVER LIDT MERE VOKSNE

Der er eksempler på, at børnene i høj grad søger at hjælpe deres forældre ved at påtage sig flere opgaver. En pige på 9 år bor i midlertidig bolig med sine forældre og to søskende. Hendes mor har en depression, og

hendes far forsøger at sørge for alt det praktiske. Hun fortæller, at det ofte er hende, der åbner, når nabobørnene banker på:

Det er hele tiden den lille irriterende dreng, som kommer og banker på. Og så er det altid, næsten, mig og min bror, fordi mor og far, de har lidt svært ved at forklare, hvorfor vi ikke kan komme ud og lege. Så bliver det altid mig og min bror. Og så tit, så er det mig.

Hun fortæller også, at det ofte er hende, der tager opvasken. Andre børn fortæller, at de forsøger at passe på deres sårbare forældre. En dreng på 15 år, hvis mor har kroniske smerter, fortæller:

[I:] Har I snakket med jeres mor om [at I er stressede over situationen?]

Ja, det er stort set det eneste, vi laver. Vi sidder og snakker og spekulerer.

Drengen giver her udtryk for en situation, hvor børnene forsøger at støtte moren omkring de mange vanskeligheder, familien har. En pige på 10 år, der har haft usikre boligforhold de sidste 5 år og i den periode har boet på krisecenter et par gange, hos familiemedlemmer og i fremlejede boliger, fortæller om situationen med at være sat ud, og at man må prøve at tænke positivt om det at flytte:

Jeg synes, at hvis de skulle flytte, skulle de tænke positivt om det sted, hvor de kommer til at bo, og ikke sige, hvis det nu er et dårligt sted, så skulle man ikke være negativ. (Pige, 10 år)

Pigen har også lavet en lille tegneserie om familiens seneste flytning. Den viser, hvordan familien flyttede til nødbolig, først med møbler og herefter i personbil (figur 7.3). Det sidste billede viser fremtiden: at familien snart skal flytte i lejlighed. Pigens kommentarer viser, hvordan hun tænker positivt om flytningen. Hun skriver ”superflytning” og ”flytning igen til nyt sted – hurra-hurra”.

FIGUR 7.3

Piges tegneserie, der beskriver udsættelse, 10 år.

Det er en fornuftig voksentankegang om at forsøge at få det bedste ud af situationen, hun her giver udtryk for, og måske noget, hun har fået at vide. Set i lyset af familiens vanskelige omstændigheder er det udtryk for, at opgaver og ansvar, som de voksne ikke påtager sig, skubbes over på hende. Det er udtryk for ekstrem tilpasning til familiens situation.

VÆK FRA FAMILIEN

For nogle børn og unge betyder den usikre boligsituation, at de selv beslutter, at de vil flytte fra familien og hen til den anden forælder, i tilfældene her faren. De har oplevet så meget kaos i familiens hverdagsliv, at de ønsker at forlade familien.

I en familie, der har været sat ud årligt de sidste 5 år, har drengen på 11 år nu – efter den seneste udsættelse – selv valgt, at han vil flytte over til sin far, der bor i en anden region.

Fordi jeg flytter, inden de andre er flyttet, jeg flytter ind til min far til sommerferien.

[I:]Har du været med til at bestemme, at du skal flytte ned til din far?

Mm, det er noget, jeg selv har valgt.

Drengen giver udtryk for, at han har fået nok af flytteriet og derfor vil flytte hen til sin far. Han har haft jævnlig kontakt med faren og er på besøg hver anden weekend og i ferier. Mor og papfar er bekymrede for, hvordan det vil gå, om han vil få den rette støtte og forståelse fra faren, da drengen er ved at blive diagnosticeret med ADHD. De har valgt at bakke op om hans ønske, da de godt kan se, at han har haft dårlige rammer i deres familie de seneste år.

I en anden familie fortæller moren, at hendes ældste søn på 16 år har valgt at flytte hjem til sin far. Moren bryder sammen efter et langt forløb, hvor hun dels har forsøgt at komme i arbejdsprøvning og dels forsøgt at få en ældre datter med ADHD placeret rigtigt. Hun er fysisk og psykisk udmattet af sin uafklarede situation, og hendes søn prøver at overtale hende til at søge førtidspension, men hun vil gerne forsøge med arbejdsprøvning. Moren fortæller:

Og min 16-årige søn, han kom hjem fra skole og siger, ”mor, vi kan ikke holde det der ud mere”. Han ville prøve at tage op til sin far. Han havde pakket sit tøj. Han har aldrig haft nogen kontakt med sin far. I ’08 søgte hans far fælles forældremyndighed. Det fik vi så også. Han har bare ikke haft kontakt med sin far siden ’08.

Den langstrakte, uafklarede og trængte situation hjemme får sønnen til at beslutte, at han vil flytte hjem og bo hos en far, som han – ifølge moren – i øvrigt ikke har haft særlig meget kontakt til.

Disse to børn/unge vælger her selv at træde ud af familien og flytte hen til en far, som de ikke før har delt hverdagsliv med. Det kan ses som udtryk for, at de under de kaotiske og vanskelige vilkår tvinges væk fra deres primære forælder og flytter til den anden forælder. Forholdene i familien er så økonomisk og bolig-mæssigt usikre, at de ikke kan holde situationen i familien ud længere og tager initiativ til at flytte.

RELATIONER TIL VENNER OG VOKSNE UDEN FOR FAMILIEN

At blive sat ud af boligen sammen med sin familie indebærer ofte flere flytninger, forskellige bosteder og skoleskift eller længere til skole. Relationer til venner, bekendte, klassekammerater og andre voksne end familien bliver derfor påvirket. I dette afsnit ser vi på, hvad der kendetegner børn og unges relationer uden for familien, primært til andre børn og unge, men også til særlige voksne.

GODE VENNER

Flere af de interviewede børn og unge fremhæver, hvordan de mødte hjælp og støtte hos deres venner og klassekammerater. En pige, der var 8 år, da familien blev sat ud, fortæller om, hvordan hun fik hjælp af sin veninde, da hun skulle pakke og flytte:

Jeg kommer hjem fra skole. Mor siger, at jeg skal pakke mit værelse ned. ”Hvorfor?” ”Fordi vi ikke kan bo her mere.” Jeg blev rigtigt ked af det, men så kom en af mine veninder og så, at jeg sad ude i haven og var ked af det. Hun hjalp mig og gjorde mig glad. Det kan jeg huske. (Pige, 8 år)

En ung dreng på 15 år fortæller om sit stress i den lange usikre og ustabile periode, som familien lever i, og at det betyder, at han har svært ved at fungere og gøre, som han plejer:

Så sagde jeg bare til de fleste af mine venner: ”Kan I ikke lige lade mig være, fordi det går mig sgu’ lidt på nerverne alt det her stress?”. De sagde, at det kunne de godt gøre. Nu, da vi var flyttet fra byen, var der mange, der kom og gav mig et håndtryk eller hjalp mig eller trøstede mig. (Dreng, 15 år)

En pige på 8 år fortæller:

[I:] Hvad tænkte du så, da I skulle flytte, kan du huske det?

Når far sagde, vi var blevet smidt ud, så troede jeg ikke helt på det, da vi skulle sove hos min veninde, men så sagde hun, det var rigtigt.

[I:] Ja, og hvad tænkte du så?

Jeg var bare ked af det.

[I:] Hvad gjorde du så?

Så lod jeg være med at tænke på det og legede med min veninde.

De interviewede fremhæver, hvordan det at møde støtte og forståelse fra deres venner og daglige omgangskreds gør det lidt bedre for dem.

FLYGTIGE OG BRUDTE VENSKABER

Det kan være svært at fastholde venskaber ved flytning, og i hvert fald bliver venskaber, der oftest er baseret på den daglige omgang, sværere at opretholde, fordi transport er vanskelig, selv når den udsatte familie 'blot' flytter til en anden bydel.

Da tænkte jeg bare, åh nej, nu skal jeg flytte væk fra mine venner. Fordi jeg havde allerede fået nogle rigtig gode venner og sådan noget. Og så var det faktisk, at jeg skulle undvære min veninde, der hedder Sally. Den weekend, hvor vi flyttede, da var min veninde Sally, hende der bor hos sin far, da var hun hjemme hos sin mor. Så jeg fik egentlig ikke rigtig sagt farvel til hende. Så det var lidt ærgerligt.

En udsættelse indebærer, at der skal siges farvel til gode bekendtskaber og venskaber, uden at man altid ved, om man ses igen.

For [familieherberget] var det bedste sted, vi har boet, der fik jeg en ven, med en lillesøster, som [min søster] blev ven med.

[Søster:] Jeg græd også, da vi flyttede derfra.

[I:] Kunne I så stadig være venner med de to?

Nej. De er også flyttet ud på landet. Og ingen ved, hvor de bor.

Familien her flytter flere gange – som andre af de interviewede familier – og der skabes nye bekendtskaber på de steder, familien bor, bekendtskaber, som så glider ud igen.

Nogle børn oplever også tiltagende isolation som følge af udsættelsen. En pige på 8 år forklarer, at det kan være svært at have nogen at

tale med ud over mor og bror, efter at hun bliver udsat: ”Nej, der havde jeg ikke nogen venner.”

I et eksempel har en familie boet i en ny og dyr lejlighed, som de blev henvist til, før de bliver smidt ud. Ikke alle lejligheder i ejendommen er beboede, og der bor stort set ikke andre børn. Der er en legeplads, men ikke nogen børn at lege med. Efterfølgende bor de i nødbolig, og her ønsker de ikke at lege med de andre børn, som de opfatter som larmende og vanskelige at lege med.

En anden familie bor midlertidigt i 2-3 forskellige akutboliger gennem 1 år. Der bor ikke andre børnefamilier i områderne, hvor disse boliger er, og der er derfor heller ikke nogen legekammerater for familiens 7-årige dreng. Moren har valgt at hjemmeundervise drengen, således at han ikke skal skifte skole, når familien finder en ny fast egen bolig. På interviewtidspunktet er drengen blevet hjemmeundervist i 9 måneder. Drengen bliver testet, og moren får bøger og vejledning af den lokale skole.

Så det har været svært, synes jeg, og det har været synd for min dreng, at han ikke har sine legekammerater, eller at han ikke har *nogen* legekammerater at lege med. Det synes jeg er trist. Det savner de og jeg. Jeg kan ikke have sådan en hverdag. Selvfølgelig kommer man ind i en ny hverdag, men i længden bliver det jo lidt med: Hvad skal vi så i dag? For vi er næsten nødt til at komme ud hver dag, for det er simpelthen så trist at sidde i sådan en lejlighed.

Det betyder, at drengen ikke har nogen omgangskreds, han omgås ikke andre børn i skolen eller i lokalområdet, da der ikke er andre børn. Hans mor forsøger at skabe en hverdag for ham, hvor de kommer ud og gør nogle ting, men grundet familiens omstændigheder indgår han ikke i nogen relationer med andre børn.

I forbindelse med en udsættelse oplever børnene, at venskaber med 'gamle' venner i det hidtidige lokalområde brydes, men også, at det samme sker i forhold til bekendtskaber opstået i de midlertidige boliger, som de bor i. Nogle børn oplever også en isolation, når de bor i omstændigheder, hvor de har svært ved at møde andre børn.

TAVSHED

For især unge er udsættelsen dog et emne, de har svært ved at dele med deres venner. For en ung gælder, at familien er blevet udsat kort efter en

flytning til en anden region, hvor han er startet på ny ungdomsuddannelse og nyt fritidsliv. Familien har boet i den midlertidige nødbolig over 1 år. Han fortæller hverken sine venner fra det sted, hvor han boede før, eller sine nye klassekammerater og venner til sport om udsættelsen og de midlertidige boligforhold.

Mine venner fra [hvor jeg boede før] har jeg ikke sagt det til. Det er jeg ikke så glad for, heller ikke dem, jeg går til sport med – der har jeg nogle venner, og det er lidt svært, de ved det heller ikke. Jeg tror heller ikke [mine venner, fra hvor jeg boede før], de ville opdage det, hvis de spurgte. Man kan jo altid sige, at vi var flyttet til en anden bydel. Det er jo ikke sådan, at man siger, at det er et sted for folk, der ikke har lejlighed.

Det er svært at fortælle til både nye og gamle venner og bekendte, at han bor i nødbolig sammen med sin familie. Han uddyber:

Jeg syntes ikke, det er sjovt [ikke at fortælle det], selvom det heller ikke er sjovt, at man nærmest lidt lyver-agtigt heller ikke siger sandheden om, hvor man bor. Men de spørger ikke rigtigt ind til, hvor vi bor ... Jeg gør jo normale ting, det eneste, jeg ikke gør, det er at fortælle, hvor jeg bor.

Han bryder sig ikke om at holde sine boligforhold skjult, men fremhæver hvordan han gør alle de normale ting i sit hverdagsliv som en måde at understrege, at han jo også er en normal ung mand.

En mor fortæller om sin søn på 15 år, at han har taget familiens udsættelse meget tungt. De bor midlertidigt hos familiemedlemmer og har gjort det i over 1 år. Hun siger:

I starten tog han det rigtig, rigtig tungt og var ked af det længe. Og det var også derfor, han ikke havde lyst til at komme [med til interview] og snakke om det. Det var noget med i forhold til kammerater, ”Hvorfor bor I ikke dér?”. Han skulle sige: ”Nå ja, vi er blevet sat ud, fordi vi er fattige”. Det var et stort slag for ham at skulle sige det.

Det er meget svært for den unge at skulle fortælle andre om den svære situation, som familien er kommet i, og tale om, at de er blevet sat ud.

Der er også nogle børn, der får at vide af deres forældre, at de ikke skal fortælle om udsættelsen til andre:

[I:] Har du fortalt dine venner om det?

Nogen, men mor og far, de har sagt, at vi ikke må fortælle det til for mange, de siger, det er pinligt.

Her har forældrene påbudt børnene at holde sig tilbage med at tale om udsættelsen til andre, sikkert for at beskytte børnene mod drillerier.

For især de unge er der, som for de voksne, selvpålagt tavshed omkring det at blive sat ud. Det er svært for den unge at skulle fortælle venner og kammerater om, at de er sat ud, og det opleves som stigmatiserende. Tavsheden kan også være pålagt af forældrene. Det er nærliggende, at en del af børnene kan føle sig i klemme mellem på den ene side forældrenes behov for at hemmeligholde udsættelsen og på den anden side deres eget behov for at tale med nogen om den barske oplevelse.

STIGMA

Nogle børn og unge oplever at blive drillet med, at familien efter en udsættelse ikke har deres eget sted at bo, men bor midlertidigt forskellige steder. En familie er flyttet midlertidigt ind hos en bekendt i en halvandetværelseslejlighed, og datteren på 9 år er startet i en ny skole. Datteren har svært ved at falde til i den nye klasse. Moren fortæller om sin 9-årige datters oplevelser med at tage venner hjem fra den nye klasse:

Det var sådan lidt underligt for [min datter], da hun var i den nye klasse. Pigerne spurgte, om de måtte komme med hjem, og hun sagde, det må de jo gerne, og det fik de lov til [af min bekendt]. Men når de så kom hjem, spurgte de: ”Hvor er dit værelse?”, så stod min datter bare der og kiggede på dem og gjorde en gestus ud i stuen og sagde: ”Det er her”. Så kiggede de lige lidt, og der kunne man godt mærke, at de trak sig lidt, fordi det var mærkeligt.

Moren beskriver de reaktioner, som de andre børn har over for hendes datter, fordi deres boligforhold er så anderledes. Senere flytter familien igen, og datteren skifter skole.

En pige på 15 år fortæller, at hun bliver drillet, efter at familien er blevet sat ud, og familien bor midlertidigt hos en bekendt og hos hendes bedsteforældre.

Altså, da vi var flyttet ud, blev jeg mobbet med, at jeg ikke boede derhjemme. Så det var hårdt at komme i skole. Man kunne ikke komme der ret meget, fordi man ikke boede tæt på skolen. Jeg kom i hvert fald ikke særligt meget i skolen.

[I:] Hvorfor synes de, det var dumt, at du boede ude?

Fordi det gjorde de jo ikke selv. Så ville de gerne mobbe mig med, at jeg boede ude.

[I:] Ja. Hvad gjorde du så?

Jeg kunne ikke gøre noget.

Her fortsætter pigen på skolen efter udsættelsen, men det er svært at komme på skolen, fordi de bor længere væk fra skolen, så hun får mere fravær. Det er også svært, fordi hun bliver drillet af de andre med, at hun ikke har sit eget hjem. Det ikke at have egen bolig kan derfor virke stigmatiserende blandt andre unge, fordi det er anderledes.

SÆRLIGE VOKSNE

Nogle børn nævner også, at andre voksne end deres forældre har hjulpet dem. Flere af de interviewede børn fortæller om, at en lærer i deres klasse har snakket med dem om udsættelsen. Nogle fortæller om, at læreren har taget initiativ til at snakke med dem om, at de var flyttet, og hvor de boede. Nogle børn fremhæver bestemte lærere, som har betydet noget særligt for dem.

Jeg har altid kunnet komme til min matematiklærer, som jeg har nu. Hun har været der utroligt meget for mig. (Pige, 15 år)

Nu har jeg en rigtig sød klasselærer, som godt kunne forstå det og havde hørt om alt flytteriet og de ting, der er sket. Hende kunne jeg godt snakke med. (Pige, 10 år)

Andre børn oplever, at der ikke er nogen at snakke med ud over deres familie. En pige på 10 år bor i en familie med mor og to andre søskende, og hvor moren er nedslidt. Pigen fortæller:

Hvis der nu var nogen, der godt gad tage sig af os og passe på os herude. Altså være sammen med os.

[I:] Hvem gjorde det?

Det var der faktisk ingen, der gjorde.

Senere efterlyser hun en kontaktperson og fortæller, at hendes bror engang har haft en. Hun synes, kontaktpersonens kone var meget sød, og ønsker, at hun kunne blive hendes kontaktperson. Det er en måde at udtrykke et savn efter en voksenperson, der kan være sammen med hende.

Børnene/de unge har forskellige oplevelser med at tale med andre voksne. Mange nævner at have talt med deres lærer om at flytte og om deres forhold, men kun to af børnene fremhæver en lærer, som har betydet noget særligt for dem. Endelig er der nogle børn, som direkte udtrykker et savn efter en voksen at tale med.

Venner og kammerater kan være gode støtter, men ligeså ofte skal børnene og de unge håndtere brudte gamle og nye relationer. Enkelte børn oplever at ikke at have andre børn at omgås og dermed isolation som følge af familiens midlertidige boligforhold. Ligeså ofte er de unge tavse om oplevelsen, eller de oplever den som stigmatiserende.

BØRNS RÅD TIL ANDRE BØRN, DER OPLEVER AT BLIVE SAT UD
Afslutningsvis bringer vi et afsnit, som har en anden status end de øvrige. De interviewede børn og unge blev spurgt, om de havde nogle gode råd til andre børn og unge, der oplever at blive sat ud. Det er vigtigt at bemærke, at rådene er kommet som en del af et interview om deres hverdagsliv, og at de ikke har haft tid til at reflektere i længere tid eller sammen med andre over, hvad de kan give af råd. Rådene er derfor deres helt umiddelbare tanker om, hvordan man kan håndtere den situation, de har været eller er i. Det er derfor et forsøg på at få deres egen fortolkning og bud på, hvordan man kan handle, når man står i den situation, de står i. Her er et udpluk af deres svar:

Jeg ved ikke, om det rigtigt er et råd, men hvis de keder sig, så synes jeg bare, at de skulle finde på noget at lege med. Find nogle biler frem og leg politi eller ambulance eller bus. Og så kunne de også lave kakao, hvis de har noget flødeskum: kakao med flødeskum eller bare kakao uden flødeskum. Hvis de har et biltæppe, så synes jeg rigtigt meget, de skulle lege med det, for det er rigtigt sjovt. Jeg kan godt gå til trommer, der finder jeg ting frem, som larmer, og så har jeg nogle blyanter, som jeg kan tromme med – det er også ret sjovt. Så hjælper jeg også med at gøre rent: støvsuge, vaske gulv, gøre badeværelset rent. Hvis de godt kunne lide at tegne, så synes jeg, de skulle tegne meget, for det er sjovt, det er rigtigt, rigtigt sjovt. Og hvis de har en cykel, så kunne de også cykle sig en tur, det er også hyggeligt. Hvis der var en god legeplads tæt på, så kunne de også gå på den. (Dreng, 7 år)

Jeg synes, at hvis de skulle flytte, så skulle de bare tænke positivt på det sted, hvor de kommer til at bo, og ikke sige, hvis det nu er et dårligt sted, så skulle man ... eller, du ved, være negativ. Man skal i hvert fald være glad for det sted, man bor, og lade være med at tænke på det som et dårligt sted, men prøve at tænke på det som et godt sted. (Pige, 9 år)

Få ens veninder til at komme og gøre en glad igen. (Pige, 10 år)

Så ville jeg bare sige, at nogle gange, så kan det godt være lidt skidt at flytte. Men nogle gange, så kan man faktisk også få meget glæde af det. For eksempel kan man få nogle nye venner og sådan noget. Man kan godt komme til at savne sine andre venner. Så kan man jo bare tage bussen ind og besøge dem, der bor langt væk fra eller et eller andet. Men nogle gange, så skal man også have lidt glæde af det faktisk. Man skal ikke hele tiden være ked af det, for man kan faktisk godt få glæde af det. Og jo mere man bliver ked af det over det, jo mere tænker man på det. Man skal også, man skal ikke blive ved med at tænke på det, for så bliver man bare ked af det. Eller hvis der nu var nogen, der godt gad at tage sig af os og passe på os herude. Sådan altså være sammen med os. (Pige, 10 år)

Bare tænke på, at der nok kommer en tid, hvor de kan få deres eget igen. At de ikke behøves at være kede af det, for der skal nok komme en tid, hvor de skal få deres eget igen. (Pige, 12 år)

Man skal bare fokusere på, at det kan blive noget rigtigt rod i skolen, læreren bliver stresset, og man bliver også selv stresset af meget af det. (Dreng, 15 år)

Man skal holde sig gode venner med sin mor. Man skal ikke blive så let sur, og det er virkeligt, virkeligt svært, men man skal gøre det så godt, man kan. Jeg har faktisk et råd alligevel. At man stadig skal holde kontakten til dem, man har været venner med, for så kan man jo stadig være sammen med dem. Men stadig bo et andet sted. (Pige, 16 år)

AFRUNDING

I dette kapitel har vi belyst, hvordan børnene oplever udsættelse, usikre boligforhold, legetøj og relationer i og uden for familien. I kapitel 3 fremhævede vi, at hjemmet har betydning for vores betydning af at høre til og føle tryghed, og for børn er det samtidig et udgangspunkt i forhold til at skabe relationer uden for familien. Overordnet viser kapitlet, at udsættelse og usikre boligforhold er associeret med mistrivsel, oplevelse af tab, med større ansvar hjemme og med vanskeligheder med at kunne opbygge sociale relationer uden for familien.

For de børn, der ved, at familien sættes ud – de større børn – er udsættelsen forbundet med brud og chok. Efterfølgende fortæller børnene, hvordan de oplever stor kropslig uro i form af mange tanker, ked-af-det-hed, smerter i hoved og mave og fysisk urolighed. Den usikre boligsituation og mangel på et fast hjem giver sig derved udtryk i en kropslig utilpashed.

Børnene fortæller også om tab og mangel på kontrol i forhold til deres legetøj. Legetøj indgår i børns hverdagsliv og er en del af deres identitetsskabelse (Martens, Southerton & Scott, 2004). Børns brug af legetøj får mening og betydning gennem hverdagslivets praksis. Børnesociologer har især haft fokus på, hvordan forældre socialiserer børn til forskellige forbrugsmønstre (Martens, Southerton & Scott, 2004). Selvom forældre, som vi så i det foregående kapitel, forsøger at prioritere børns ting, så har børnenes erfaringer med deres legetøj ved udsættelsen givet dem en oplevelse af tab og mangel på kontrol, der afspejler deres forældres.

I forbindelse med beskrivelsen af relationerne i familien fremhævede vi, hvordan nogle børn påtager sig/får overladt et større ansvar, fordi de voksne ikke tager det, mens nogle børn skubbes ud af familien, fordi der er for meget kaos og for lidt plads til dem. I relationerne uden for familien fortæller nogle om den store betydning, en god ven eller kammeratskabskreds kan have. Men der er mange erfaringer med brudte venskaber og flygtige nye venner og med isolation. Det er svært at opbygge og opretholde sociale relationer. Ligeledes fortæller nogle børn og unge om stigmatiserende oplevelser og om tavshed, dvs. ikke at kunne snakke med andre om det at være udsat. Denne tavshed kan både være selvpålagt eller pålagt af forældrene. Børnenes relationer til andre bliver mere skrøbelige og kan blive mere negative.

Vender vi tilbage til betydningen af hjemmet, så er 'hjem' ikke for disse børn et særligt privat sted, der giver tryghed og følelse af tilhør, og det er heller ikke en base, som barnet/den unge opsøger verden ud fra. Samlet set påvirker en udsættelse og usikre boligforhold børnenes hverdagsliv, og både deres trivsel og relationer bliver mere skrøbelige. Boligudsættelse og usikre boligforhold som en form for eksklusion bidrager dermed til, at børnene yderligere oplever eksklusion på mikro-niveau i hverdagslivet.

Børnenes egne forslag til, hvordan deres situation kan afhjælpes, peger ikke overraskende på det helt nære. Nogle har fokus på barnets egen rolle og foreslår, at barnet skal være dygtigt til selv at finde på, at det skal forsøge at hjælpe til og være god ved mor og far. Der er også nogle, der har fokus på, at hjælpen skal komme udefra, og at venner eller kontaktvoksne kan hjælpe.

BØRNEENES SITUATION 1 OG 3 ÅR EFTER FOGEDSAGEN ELLER BOLIGUDSÆTTELSEN

I dette kapitel ser vi på udvalgte aspekter af børn og unges situation 1 og 3 år efter boligudsættelsen eller fogedsagen. Vi har ikke her fokus på boligudsættelsens direkte betydning for børnenes senere livsvilkår og chancer, men viser med analysen, hvorledes de børn og unge, hvis forældre har en fogedsag – og især de boligudsatte børn og unge – udgør en særligt socialt udsat gruppe. Vi betragter således boligudsættelsen og usikre boligforhold som en del af disse vilkår og altså som en del af børnenes og de unges sårbarhedsbillede, der sammen med de øvrige livsvilkår kan have betydning for børnenes senere livschancer.

Vi ser på først på ændringer i deres familieforhold og på deres flyttemønster. Herefter ser vi på omfanget af forebyggende foranstaltninger og anbringelser, og endelig ser vi på børnenes og de unges skolepræstationer, herunder karaktergennemsnit i 9. eller 10. klasse og påbegyndelse af en ungdomsuddannelse. Indledningsvis ser vi på børnenes og de unges aldersfordeling på tidspunktet for fogedsagen og boligudsættelsen.

Vi finder, at de boligudsatte børn og unge har væsentligt mere usikre bolig- og familieforhold 1 og 3 år efter boligudsættelsen end andre børn og unge. Samtidig er der flere af de boligudsatte børn, der får en foranstaltning, og som bliver anbragt uden for hjemmet. Slutteligt finder vi indikationer på, at færre af de boligudsatte unge gennemfører 9. eller 10. klasse og blandt dem, der gør, er der færre, der består. I forlængelse

heraf finder vi, at relativt få af de boligudsatte unge fortsætter i en ungdomsuddannelse indtil 3 år efter endt folkeskoleeksamen.

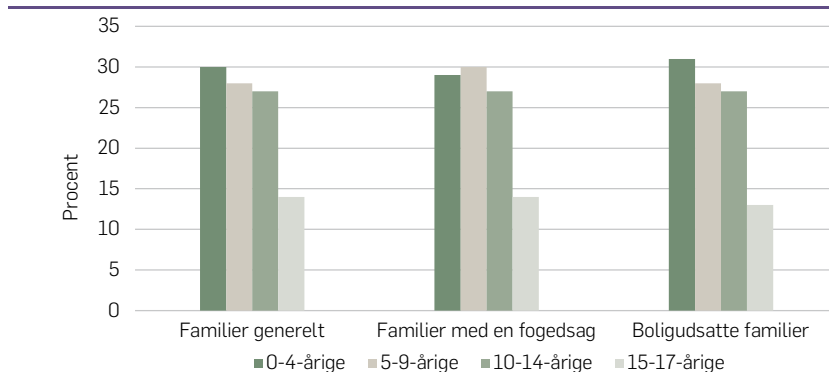
Vi sammenligner her boligudsatte børn og unge og børn og unge, hvis forældre har en fogedsag med børn og unge, der ikke på noget tidspunkt, inden de fylder 18 år, berøres af en fogedsag.

BØRNENES OG DE UNGES ALDER PÅ TIDSPUNKTET FOR FOGEDSAG ELLER BOLIGUDSÆTTELSE

Det må antages, at barnets alder har betydning for, hvordan fogedsagen og boligudsættelsen påvirker barnets og den unges senere psykiske og sociale vanskeligheder. Vi ser derfor først på aldersfordelingen for børn, første gang de boligudsættes, eller første gang deres forældre har en fogedsag. Hvis barnet eller den unge først er berørt af en fogedsag, uden at det fører til boligudsættelse, og senere boligudsættes fra samme eller en anden adresse, angives alderen ved boligudsættelsen.

FIGUR 8.1

Børn fordelt efter alder, særskilt for børn og unge i familier generelt, i familier med en fogedsag og i boligudsatte familier. Samlet 2002-2009. Procent.

Anm.: Forskellen i fordelingen mellem familier med en fogedsag og boligudsatte familier: χ^2 -værdi = 10,9, P-værdi = 0,012.

Forskellen i fordelingen mellem familier med en fogedsag og familier generelt: χ^2 -værdi = 11,7, P-værdi = 0,009.

Forskellen i fordelingen mellem boligudsatte familier og familier generelt: χ^2 -værdi = 8,69, P-værdi = 0,034.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata fra Domstolsstyrelsen og Danmarks Statistik.

Af figur 8.1 kan vi se, at der er statistisk forskel mellem aldersfordelingen for børn og unge, hvis forældre har en fogedsag og for boligudsatte børn.

Sammenligner vi med børn og unge generelt, finder vi, at forskellen mellem disse børn og unge, hvis forældre har en fogedsag samt boligudsatte børn og unge er statistisk signifikant forskellig. Boligudsatte børn og unge og børn og unge, hvis forældre har en fogedsag, har således generelt en yngre aldersprofil end den samlede population af børn og unge.

HUSSTANDSTYPER OG FLYTTEMØNSTRE

I dette afsnit ser vi på andelen med ændringer i familieforhold og skiftende boligforhold efter fogedsagen eller boligudsættelsen.

FAMILIEÆNDRINGER EFTER UDSÆTTELSEN

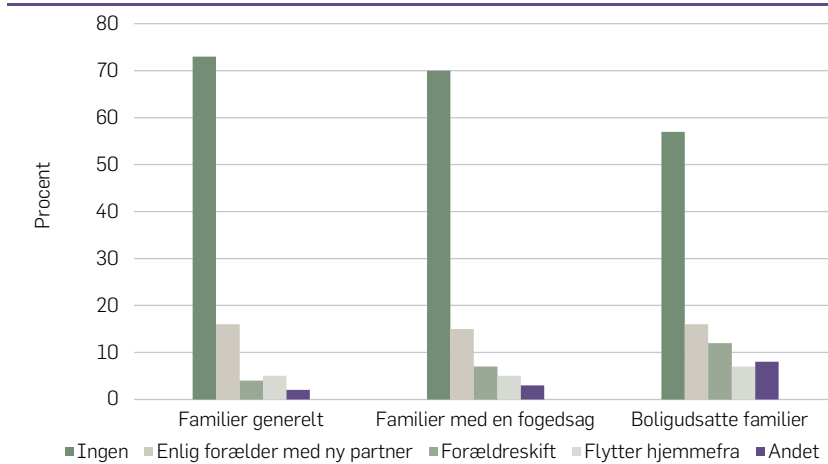
Vi ser her på ændringer i børnenes og de unges nære familieforhold og inddeler dem i børn og unge, der bor hos enlige forældre, samt børn og unge, der bor i kernefamilier og sammenbragte familier. I figur 8.2 og figur 8.3 ser vi på andelen af:

- Børn, der ikke oplever skift i bopælsfamilie
- Børn, hvis enlige forælder finder en ny partner
- Børn, hvis forældre bliver skilt
- Børn, der bor hos den anden af sine forældre eller bor i plejefamilie, og dermed skifter til anden forælder
- Børn, der flytter hjemmefra
- Andre børn, som omfatter børn og unge, der flytter til en institution og lignende
- Børn og unge, der ikke kan findes i registrene året efter, enten fordi de er flyttet ud af landet, eller fordi de ikke er registreret med en folkeregisteradresse.

Som det ses af figur 8.2, oplever lidt over halvdelen af de boligudsatte børn og unge ingen ændringer i deres familieforhold. 1 til 2 år efter boligudsættelsen bor de således stadig hos den samme enlige forælder. Sammenholder vi med de børn og unge, hvis forældre har en fogedsag, har en større andel (ca. 70 pct.) stabile familieforhold 1 til 2 år efter fogedsagen.

FIGUR 8.2

Børn og unge, der bor hos enlige forældre, fordelt efter familieændringer inden for 1 til 2 år for børn og unge, der bor hos enlige forældre, særskilt for børn og unge fra henholdsvis familier generelt, familier med en fogedsag og boligudsatte familier. Samlet 2002-2009. Procent.

Anm.: Forskellen i fordelingen mellem familier med en fogedsag og boligudsatte familier: χ^2 -værdi = 178, P-værdi < 0,001.

Forskellen i fordelingen mellem familier med en fogedsag og familier generelt: χ^2 -værdi = 121, P-værdi < 0,001.

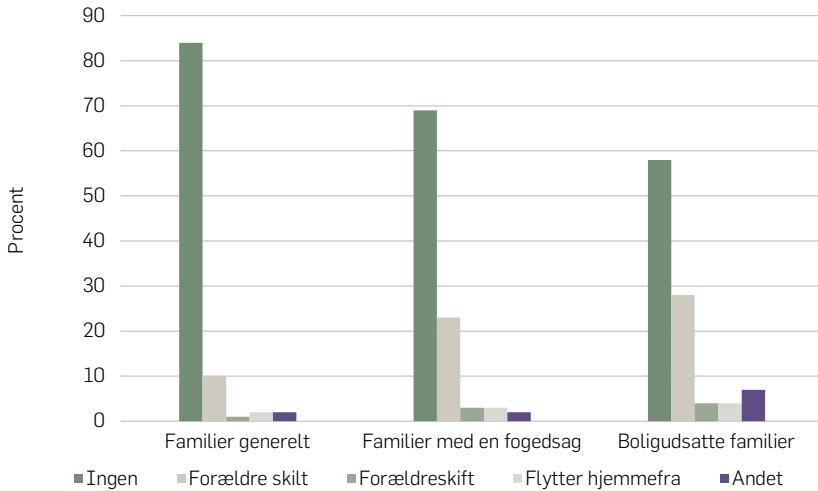
Forskellen i fordelingen mellem boligudsatte familier og familier generelt: χ^2 -værdi = 1.401, P-værdi < 0,001.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata fra Domstolsstyrelsen og Danmarks Statistik.

Omkring 15 pct. af både de boligudsatte børn og unge og børn og unge, hvis enlige forældre har en fogedsag, oplever, at deres far eller mor flytter sammen med en ny eller den tidligere partner. Yderligere finder vi, at lidt flere af de boligudsatte børn og unge flytter hen til den anden forælder, bliver anbragt i familiepleje eller flytter hjemmefra inden for 1 til 2 år efter udsættelsen end blandt børn og unge, hvis forælder har en fogedsag. Denne forskel er statistisk signifikant. Sammenligner vi med børn og unge generelt, har de nære familieforhold ændret sig inden for 1 til 2 år for flere blandt både børn og unge, hvis forælder har en fogedsag, og blandt boligudsatte børn og unge især.

FIGUR 8.3

Børn og unge, der bor i kernefamilie eller i sammenbragt familie, fordelt efter familieændringer inden for 1 til 2 år efter boligudsættelsen, særskilt for børn og unge i familier generelt, i familier med en fogedsag og i boligudsatte familier. Samlet 2002-2009. Procent.

Anm.: Forskellen i fordelingen mellem familier med en fogedsag og boligudsatte familier: χ^2 -værdi = 102, P-værdi < 0,001.

Forskellen i fordelingen mellem familier med en fogedsag og familier generelt: χ^2 -værdi = 721, P-værdi < 0,001.

Forskellen i fordelingen mellem boligudsatte familier og familier generelt: χ^2 -værdi = 1.112, P-værdi < 0,001.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata fra Domstolsstyrelsen og Danmarks Statistik.

Vi har ligeledes set på ændringerne i familieforhold for børn og unge i kernefamilier og i sammenbragte familier, jf. figur 8.3. Her finder vi i vid udstrækning samme mønster som for børn hos eneforsørgere. Med statistisk sikkerhed oplever flere af de boligudsatte børn og unge, at de voksne i husstanden går fra hinanden. Ligeledes flytter flere hjem til den anden forælder, bliver anbragt i familiepleje eller flytter hjemmefra – dette til forskel for både børn og unge, hvis forældre har en fogedsag og børn og unge generelt. Tilsvarende gør sig gældende for forskellen mellem de to sidstnævnte grupper.

FLYTTEMØNSTER EFTER UDSÆTTELSEN

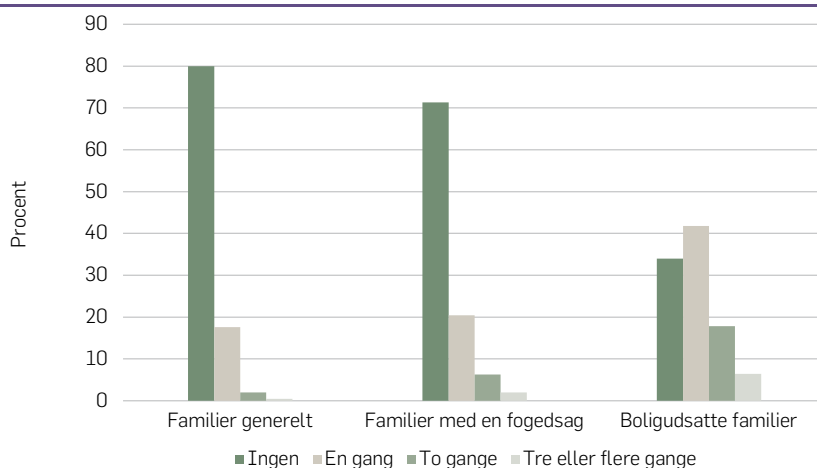
I dette afsnit ser vi nærmere på det antal gange, børn og unge skifter bopæl. Flytninger forstås som alle bopælsændringer og omfatter således både frivillige flytninger og boligudsættelser. Der er tale om adresseænd-

dringer registreret i Folkeregistreret og dermed barnets eller den unges officielle adresser. Den dækker ikke nødvendigvis over barnet reelle adresse og dermed flyttemønster. Som vi så i kapitel 5, kan familiernes flyttemønster året efter udsættelse være meget varieret, og de får ikke altid registreret ny adresse, hver gang de flytter.

I figur 8.4 ser vi, at omkring en tredjedel af de boligudsatte ikke flytter året efter udsættelse i modsætning til familier generelt, hvor det er knap 70 pct. Godt 40 pct. af de boligudsatte flytter én gang, mens knap 20 pct. flytter to gange, og knap 10 pct. flytter tre eller flere gange. Det betyder, at omkring en fjerdedel af de boligudsatte børn og unge flytter to eller flere gange inden for det første år efter boligudsættelsen. For de børn og unge, der ikke boligudsættes, men hvis forældre har en fogedsag, er denne andel væsentligt mindre og udgør omkring en tiendedel.

FIGUR 8.4

Børn og unge, fordelt efter antal flytninger inden for 1 år, særskilt for børn og unge fra familier generelt, i familier med en fogedsag og i boligudsatte familier. Samlet 2002-2009. Procent.

Anm.: Forskellen i fordelingen mellem familier med en fogedsag og boligudsatte familier: χ^2 -værdi = 1.870, P-værdi < 0,001.

Forskellen i fordelingen mellem familier med en fogedsag og familier generelt: χ^2 -værdi = 1.138, P-værdi < 0,001.

Forskellen i fordelingen mellem boligudsatte familier og familier generelt: χ^2 -værdi = 16.743, P-værdi < 0,001.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata fra Domstolsstyrelsen og Danmarks Statistik.

Omvendt bor omkring en tredjedel af de boligudsatte på den nye adresse mindst 1 år efter udsættelsen. For de børn og unge, hvis forældre har en fogedsag, bliver næsten tre fjerdedele boende på den samme adresse op

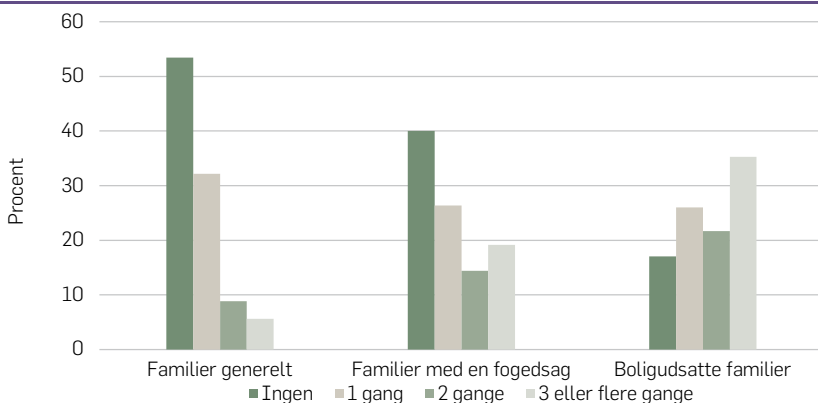
til 1 år efter fogedsagens afslutning. Den største andel af børn og unge, hvis forældre har en fogedsag, kan altså blive boende på samme adresse mindst 1 år efter fogedsagens afslutning. Forskellen i de to fordelinger er statistisk signifikant.

Sammenligner vi med børn og unge generelt, finder vi, at langt de fleste af disse, omkring 80 pct., bliver boende på samme adresse igennem hele året. Det er med statistisk sikkerhed langt flere end blandt både børn og unge med en fogedsag og boligudsatte børn og unge.

Efter 3 år tegner der sig et lignende billede. Vi kan se af figur 8.5, at en tredjedel af de boligudsatte børn og unge har flyttet tre eller flere gange inden for 3 år efter boligudsættelsen. Det er med statistisk sikkerhed flere end blandt de børn og unge, hvis forældre har en fogedsag. Her har lidt under en femtedel oplevet at flytte tre eller flere gange inden for de sidste 3 år, mens det kun gælder ca. 6 pct. af børn i familier generelt.

FIGUR 8.5

Børn og unge, fordelt efter antal flytninger inden for 3 år, særskilt for børn og unge i familier generelt, i familier med en fogedsag og i boligudsatte familier. Samlet 2002-2007. Procent.

Anm.: Forskellen i fordelingen mellem familier med en fogedsag og boligudsatte familier: χ^2 -værdi = 1.306, P-værdi < 0,001.

Forskellen i fordelingen mellem familier med en fogedsag og familier generelt: χ^2 -værdi = 1.171, P-værdi < 0,001.

Forskellen i fordelingen mellem boligudsatte familier og familier generelt: χ^2 -værdi = 9.653, P-værdi < 0,001.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata fra Domstolsstyrelsen og Danmarks Statistik.

Tilsvarende er næsten ingen af de boligudsatte børn blevet boende på deres nye adresse efter boligudsættelsen. Det gør sig gældende for blot lidt under en femtedel. Derimod er mere end to femtedele af de børn og unge,

hvis forældre har en fogedsag, forblevet boende på samme adresse. Sammenligner vi igen med børn og unge generelt, finder vi med statistisk sikkerhed, at flere heriblandt flytter højest én gang eller slet ikke inden for 3 år.

FOREBYGGENDE FORANSTALTNINGER OG ANBRINGELSER

Dette afsnit viser, at flere af de børn og unge, der berøres af en fogedsag, og især de boligudsatte børn og unge, er kendt af kommunen forud for fogedsagen. Disse børn har således fået en forebyggende foranstaltning, har været anbragt uden for hjemmet eller lignende. Flere end blandt unge generelt er altså allerede inden fogedsagen psykisk eller socialt sårbare.

En fogedsag eller en boligudsættelse kan dog ligeledes være den udløsende årsag til, at barnet eller den unge får en forebyggende foranstaltning eller bliver anbragt. Det kan skyldes, at barnets psykiske og sociale vanskeligheder opstår som følge af den traumatiske oplevelse, som boligudsættelsen er. En anden mulig forklaring er, at kommunen først gennem fogedsagen eller ved boligudsættelsen bliver opmærksom på barnets eller den unges psykiske eller sociale vanskeligheder.

Forebyggende foranstaltninger omfatter her ungepålæg, økonomisk støtte til kost-/efterskole, personlig rådgiver og fast kontaktperson, formidling af praktikophold til unge, aflastningsophold for børn/unge med ophold i eget hjem samt tildeling af anden form for støtte. Anbringelser omfatter foreløbige anbringelser samt anbringelser uden for hjemmet med og uden samtykke fra familien og/eller den unge.

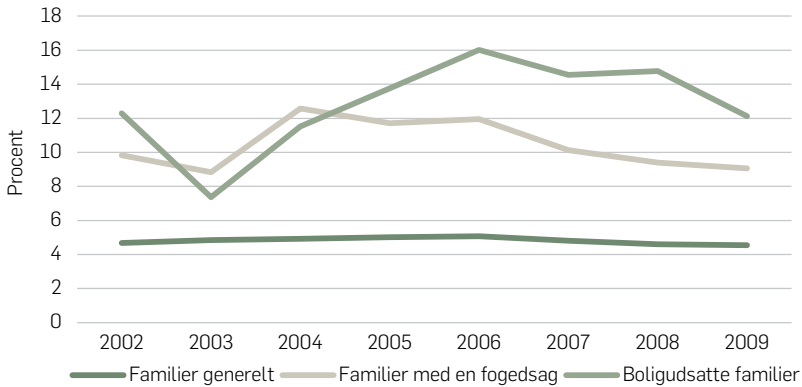
UNGE KENDT AF KOMMUNEN INDEN FOGEDSAGEN

Indledningsvis ser vi på andelen af børn, der er registreret af kommunen forud for fogedsagen eller boligudsættelsen. At være kendt af kommunen henviser her til, at barnet eller den unge modtager forebyggende foranstaltninger og anbringelser og andet i form af fx ungdomssanktioner og afsoninger, forlængelse af hjemtagelsesperioden og efterværn med døgnophold samt registrerede, men uspecificerede anbringelser.

Vi sammenligner her boligudsatte børn og børn med en fogedsag med børn, der ikke på noget tidspunkt, inden de fylder 18 år, berøres af en fogedsag.

FIGUR 8.6

Andelen af børn, der har været genstand for en foranstaltning eller en anbringelse forud for det pågældende år, særligt for børn og unge i familier generelt, i familier med en fogedsag og i boligudsatte familier. 2002-2009. Procent.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata fra Domstolsstyrelsen og Danmarks Statistik.

Omkring 5 pct. af alle børn generelt er kendt af kommunen i forbindelse med en forebyggende foranstaltning, en anbringelse eller en ungdoms-sanktion, figur 8.6. Når vi således betragter perioden i sin helhed, finder vi med statistisk sikkerhed, at en større andel af de børn og unge, hvis forældre har en fogedsag, oftere er kendt af kommunen inden fogedsa-gen, jf. bilagstabel B3.5. Andelen er næsten dobbelt så stor med omkring 10 pct. For de boligudsatte børn er det tilsvarende tal knap 13 pct. Kommunerne er således bekendt med en større andel af både de børn og unge, hvis forældre har en fogedsag og de boligudsatte børn og unge.

Imidlertid er det væsentligt at bemærke, at den gennemsnitlige stigning i andelen af børn, som i forvejen har en sag i socialforvaltningen, er lavere for børn, hvis forældre har en fogedsag end for børn generelt. Derimod er den gennemsnitlige stigning i andelen med en foranstaltning kraftigere for boligudsatte børn, jf. bilagstabel B3.6.

Der er flere mulige forklaringer på en sådan stigning. Det kunne være udtryk for, at kommunerne og andre myndigheder og aktører i stadig stigende omfang identificerer de unge med psykiske og sociale vanskeligheder inden boligudsættelsen. En anden mulig tolkning er, at kommunerne i den pågældende periode formår at forhindre boligudsæt- telser for en stadig mindre del af de familier, hvor kommunen kender et

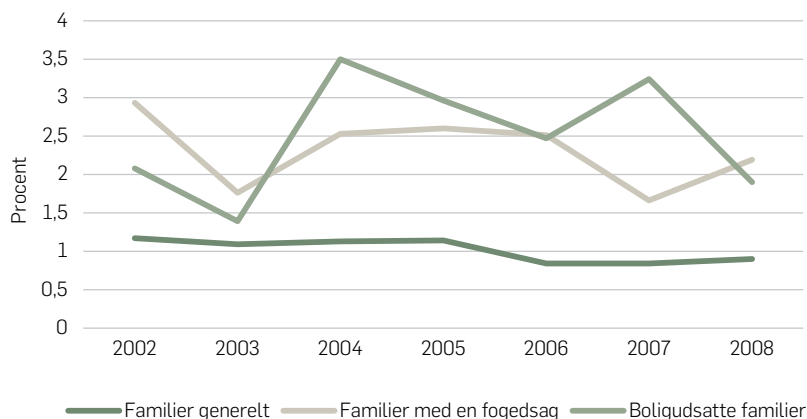
eller flere af børnene i forvejen. En tredje forklaring kunne være, at de boligudsatte familier i stadig stigende omfang udgør en desto mere udsat gruppe. Uanset forklaring må tallene give anledning til bekymring, da kommunerne netop har handlepligt i fogedsager, hvor kommunen kender børnefamilien i forvejen, herunder barnet eller den unge.

FOREBYGGENDE FORANSTALTNINGER EFTER BOLIGUDSÆTTELSE

I figur 8.7 ser vi for hvert år på andelen af børn, der får en forebyggende foranstaltning inden for 12 måneder efter den 1. januar i det pågældende år, efter fogedsagen eller efter boligudsættelsen og således særskilt for børn og unge generelt, børn og unge med en fogedsag og boligudsatte børn og unge. Børn og unge, der i forvejen er kendt af kommunen, er udeladt af figuren.

FIGUR 8.7

Andelen af børn og unge, der ikke tidligere er kendt af kommunen, som får en foranstaltning inden for 12 måneder, særskilt for børn og unge i familier generelt, i familier med en fogedsag og i boligudsatte familier. 2002-2009. Procent.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata fra Domstolsstyrelsen og Danmarks Statistik.

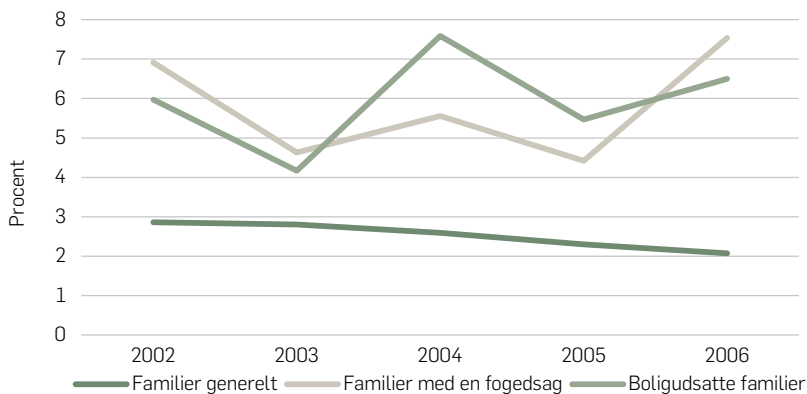
Vi kan se af figur 8.7, at omkring af 1. pct. af børn generelt, der ikke tidligere har fået en forebyggende foranstaltning eller har været anbragt uden for hjemmet eller lignende, får en foranstaltning i løbet af året. Denne andel falder svagt fra 2002 til 2008.

Ser vi på de børn og unge, hvis forældre har en fogedsag samt på de boligudsatte børn og unge, finder vi, at der er større variation hen over årene. Betragter vi andelen samlet set hen over årene, finder vi med statistisk sikkerhed, at andelen er væsentligt større for børn og unge, hvis forældre har fået en foranstaltning og især for boligudsatte børn og unge. For børn og unge, hvis forældre har en fogedsag, er den gennemsnitlige andel omkring dobbelt så stor med 2,09 pct., og for boligudsatte børn er andelen igen lidt større, 2,55 pct., jf. bilagstabel B3.7.

Fra 2003 er den gennemsnitlige udvikling over årene svagt aftagende for både børn og unge generelt, børn og unge, hvis forældre har en fogedsag og boligudsatte børn. Der er ingen statistisk signifikant forskel heri, jf. bilagstabel B3.8.

FIGUR 8.8

Andelen af børn og unge, der ikke tidligere er kendt af kommunen, som får en foranstaltning inden for 36 måneder, særskilt for børn og unge i familier generelt, i familier med en fogedsag og i boligudsatte familier. 2002-2009. Procent.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata fra Domstolsstyrelsen og Danmarks Statistik.

Ser vi på andelen af børn, der får en foranstaltning inden for 36 måneder, genfinder vi i vid udstrækning dette billede, om end andelen er højere. Af figur 8.8 kan vi se andelen af børn, der får en foranstaltning efter 36 måneder i perioden fra 2002 til 2006. Den samlede andel af børn og unge, der får en foranstaltning, er omkring 2,5 pct., 5,8 pct. og 6,0 pct., henholdsvis for børn og unge generelt, børn og unge, hvis forældre har en fogedsag og boligudsatte børn og unge. Forskellen mellem på den ene side

børn og unge generelt og på den anden side børn og unge, hvis forældre har en fogedsag, samt boligudsatte børn er statistisk signifikant, jf. bilagstabel B3.9. Størrelsesforholdet mellem andelen er således i vid udstrækning det samme 12 og 36 måneder efter.

Ser vi på udviklingen over perioden, finder vi også her med statistisk sikkerhed en faldende tendens for børn og unge generelt. Til forskel herfra er andelen stigende for både børn og unge, hvis forældre har en fogedsag, og for boligudsatte børn og unge. Forskellen i udviklingen over perioden er statistisk signifikant forskellig, jf. bilagstabel B3.10.

Vi finder altså, at børn og unge med en fogedsag og især boligudsatte børn og unge hyppigere end unge generelt får en forebyggende foranstaltning – dette til trods for, at børnene ikke i forvejen er kendt af kommunen. Samtidig er andelen heraf stigende, hvorimod andelen er faldende for børn og unge generelt. Spørgsmålet er, om der i nogle af disse sager er tale om familier, som forvaltningen burde have kendskab til, og hvor fogedsagen bliver en udløsende faktor.

Der er tre forhold, der kan være årsag til denne forskel.

For det første kan en del af denne forskel skyldes, at børnene i forvejen er sårbare eller lever i et miljø, der – uanset om de berøres af en fogedsag eller oplever en boligudsættelse – medfører psykiske og/eller sociale vanskeligheder.

For det andet kan forskellen skyldes, at kommunen først gennem fogedsagen bliver opmærksom på barnets vanskeligheder, som allerede forekommer inden fogedsagen.

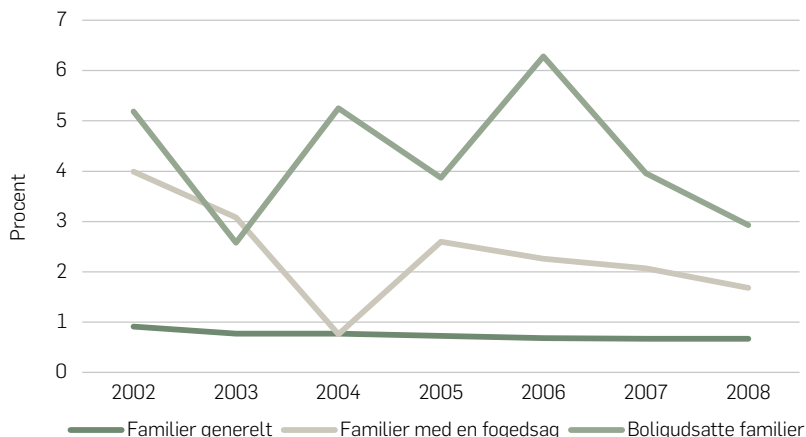
For det tredje kan det skyldes, at barnet eller den unge udvikler psykiske og sociale vanskeligheder som følge af fogedsagen eller boligudsættelsen.

ANBRINGELSER EFTER BOLIGUDSÆTTELSE

I figur 8.9 ser vi for hvert år på andelen af børn, der inden for 12 måneder efter den 1. januar i det pågældende år, efter fogedsagen eller boligudsættelsen anbringes uden for hjemmet, særskilt for børn generelt, børn med en fogedsag og boligudsatte børn. Det skal igen fremhæves, at børn, der i forvejen er kendt af kommunen, ikke indgår i tallene.

FIGUR 8.9

Andelen af børn, der ikke tidligere er kendt af kommunen, som anbringes uden for hjemme inden for 12 måneder, særskilt for børn og unge i familier generelt, i familier med en fogedsag og i boligudsatte familier. 2002-2009. Procent.

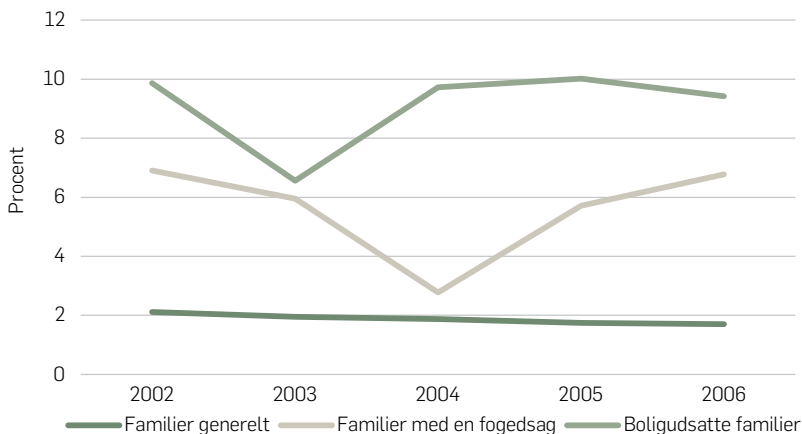
Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata fra Domstolsstyrelsen og Danmarks Statistik.

Vi kan se af figur 8.9, at andelen af børn generelt, der anbringes i løbet af året, er knap 0,7 pct. i de fleste år. Der er over årene større variation i andelen både for børn og unge, hvis forældre har en fogedsag, og for boligudsatte børn og unge. I gennemsnit er andelen af børn, der anbringes omkring tre gange så stor for børn, der berøres af en fogedsag, nemlig 2,8 pct., og lidt under seks gange så stor for boligudsatte børn og unge med 4,0 pct. Forskellen er statistisk signifikant, jf. bilagstabel B3.11, og skyldes nok, at en del af disse familier rent faktisk ikke har et sted at bo, og at børnene derfor får en midlertidig anbringelse, som vi også finder i kapitel 4. Udviklingen over tid er dog generelt aftagende for både børn og unge generelt så vel som for børn og unge, hvis forældre har en fogedsag, og for boligudsatte børn og unge, jf. bilagstabel B3.12.

Ser vi på andelen af børn og unge, der anbringes uden for hjemmet inden for 36 måneder efter den 1. januar i det pågældende år, efter fogedsagen eller efter boligudsættelsen, genfinder vi det samme billede. Af figur 8.10 kan vi se, at andelen af børn og unge, der anbringes, er omkring henholdsvis 1,9 pct., 5,6 pct. og 9,1 pct. for børn og unge generelt, børn og unge, hvis forældre har en fogedsag, og boligudsatte børn og unge. Denne forskel er statistisk signifikant, jf. bilagstabel B3.13.

FIGUR 8.10

Andelen af børn, der ikke tidligere er kendt af kommunen, som anbringes uden for hjemme inden for 36 måneder, særskilt for børn og unge i familier generelt, i familier med en fogedsag og i boligudsatte familier. 2002-2009. Procent.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata fra Domstolsstyrelsen og Danmarks Statistik.

Ligeledes er forskellen i den gennemsnitlige udvikling over årene statistisk signifikant forskellig, jf. bilagstabel B3.14. Børn og unge, hvis forældre har en fogedsag, og især boligudsatte børn og unge bliver hyppigere end børn og unge generelt anbragt uden for hjemmet. Igen er dette til trods for, at børnene ikke i forvejen er kendt af kommunen.

UDDANNELSESCHANCER

Børnenes uddannelsespræstationer og senere uddannelseschancer kan både være influeret af børnenes opvækstvilkår før og efter fogedsagen eller boligudsættelsen. Børnenes og de unges uddannelsespræstationer kan dog ligeledes direkte og indirekte være influeret af deres usikre boligvilkår og deraf følgende mistrivsel og svage relationer, jf. kapitel 5 og 7. Det har ikke her været muligt at skelne mellem betydningen af de socio-økonomiske opvækstvilkår og af selve boligudsættelsen.

I nedenstående ser vi på to mål for, hvordan de unge klarer sig i uddannelsessystemet, nemlig deres karaktergennemsnit på udvalgte karak-

terer det sidste år, de går i 9. eller 10. klasse, samt om de herefter påbegynder en ungdomsuddannelse op til 1 år efter endt folkeskoleeksamen.

Vi opgør her unge i det år, de sidste gang er registreret med mindst én karakter i dansk, matematik eller engelsk i 9. eller 10. klasse eller det år, de fylder 16⁵ i perioden 2003-2009. Vi ser her på unge, der indtil 1 år før deres afgangseksamen er blevet berørt af en fogedsag eller har oplevet en boligudsættelse. Hvis den unge er registreret med både en fogedsag og en boligudsættelse, giver vi boligudsættelsen forrang.

Som i de forudgående afsnit sammenligner vi her boligudsatte unge, unge, hvis forældre har en fogedsag, og unge generelt.

KARAKTERGENNEMSNIT

Vi ser her på karaktergennemsnittet for dansk, matematik og engelsk, der udgør de primære fag til gennemførelse af folkeskolernes afgangseksamen (Undervisningsministeriet, 2013). Karaktererne er for samtlige år opgjort efter den nye karakterskala.

I beregningen af det samlede karaktergennemsnit ser vi bort fra, hvor mange karakterer den enkelte unge har, og ser dermed også bort fra, om de opnår en eller flere karakterer i alle tre fag. Karaktergennemsnittet har vi inddelt i følgende kategorier:

- Ej bestået, under 2 efter 7-trinsskalaen
- Under middel, mellem 2 og 7 efter 7-trinsskalaen
- Over middel, mellem 7 og 10 efter 7-trinsskalaen
- Godt, over 10 efter 7-trinsskalaen

I figur 8.11 viser vi den samlede fordeling af karaktergennemsnittet for unge, der boligudsættes, eller hvis forældre har en fogedsag inden for 1 år før deres 9.- eller 10.-klasses-afgangseksamen. Fordelingen for hvert år fremgår af bilagstabel B3.15. Vi finder en statistisk signifikant forskel mellem de samlede fordelinger for boligudsatte unge og unge, hvis forældre har en fogedsag.

Lidt under halvdelen af de boligudsatte unge og de unge, hvis forældre har en fogedsag, opnår et karaktergennemsnit under middel, og lidt over en tiendedel består ikke. Tilsvarende er andelen, der opnår et karaktergennemsnit på 10 eller derover, næsten nul. Imidlertid finder vi med statistisk sikkerhed, at andelen med et karaktergennemsnit over

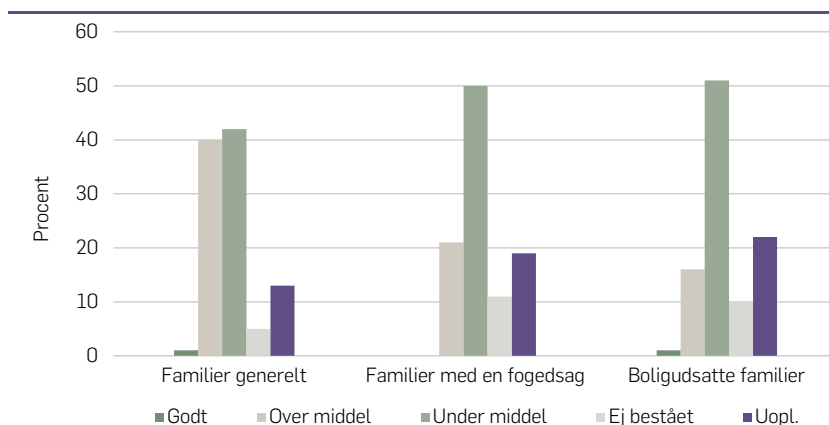
5. Hvis ikke de indgår i registrene for karakterer.

middel er større blandt unge, hvis forældre har en fogedsag end blandt boligudsatte unge. Vi har også her opgjort andelen, der ikke har mindst én karakter i mindst ét af de tre fag. Det er primært unge, der slet ikke er registreret i karakterdata. Det kan være udtryk for, at de unge ikke går i en almindelig folkeskole eller privatskole, eller at de går på en skole, der ikke har indrapporteret karakterer for hele skolen et eller flere år. Som det fremgår, er andelen, der ikke har et karaktergennemsnit højere for boligudsatte unge end for unge, hvis forældre har en fogedsag.

Sammenligner vi med den samlede fordeling for unge generelt, finder vi med statistisk sikkerhed, at andelen, der ikke indgår i karakterdata for denne gruppe, er væsentligt mindre. Det tyder således på, at en stor del af de boligudsatte unge og unge, hvis forældre har en fogedsag, slet ikke går i en almindelig folkeskole eller en privatskole. Det er umiddelbart ikke muligt at give et enkelt skøn over, hvor stor en andel der er tale om, da det ikke kan forventes, at det uoplyste karaktergennemsnit er udtryk for de samme forhold for de unge generelt. Vi skønner dog, at mellem 10 og 20 pct. af de boligudsatte unge slet ikke opnår en folkeskoleeksamen.

FIGUR 8.11

Unge fordelt efter karaktergennemsnit ved afgangseksamen, særskilt for unge i familier generelt, i familier med en fogedsag og i boligudsatte familier. Samlet 2003-2009. Procent.

Anm.: Forskellen i fordelingen mellem familier med en fogedsag og boligudsatte familier: χ^2 -værdi = 9,9, P-værdi = 0,042.

Forskellen i fordelingen mellem familier med en fogedsag og familier generelt: χ^2 -værdi = 133, P-værdi < 0,001.

Forskellen i fordelingen mellem boligudsatte familier og familier generelt: χ^2 -værdi = 164, P-værdi < 0,001.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata fra Domstolsstyrelsen og Danmarks Statistik.

Imidlertid gennemfører ikke alle elever alle tre fag og har dermed reelt ikke bestået folkeskolens afgangseksamen. Vi har derfor opgjort andelen af de unge, der indgår i karakterdata, men som ikke har minimum to karakter i hvert af de tre fag. Vi finder her, at det er tilfældet for omkring 9 pct. af de boligudsatte unge, 7 pct. af de unge, hvis forældre har en fogedsag, og for 5 pct. af unge generelt. En statistisk signifikant større andel af både boligudsatte unge og unge, hvis forældre har en fogedsag, end af de unge generelt, består således reelt ikke folkeskolens afgangseksamen.

UNGDOMS UDDANNELSER

Vi ser her på andelen af de unge, der fortsætter i en ungdomsuddannelse, 1, 2 og 3 år efter deres afslutning af 9. eller 10. klasse eller det år, de blev 16 år. Igen opgør vi unge i det år, hvor de sidste gang er registreret med mindst én karakter i dansk, matematik eller engelsk i 9. eller 10. klasse eller det år, de fylder 16⁶ i perioden 2003-2009.

I figur 8.12 opgør vi samlet for perioden 2003-2009 unge fordelt efter, om de påbegynder på en ungdomsuddannelse, herunder erhvervsfaglige eller gymnasiale ungdomsuddannelser,⁷ inden for 1 år efter afslutningen af 9. eller 10. klasse. Fordelingen for hvert år fremgår af bilagstabel B3.16.

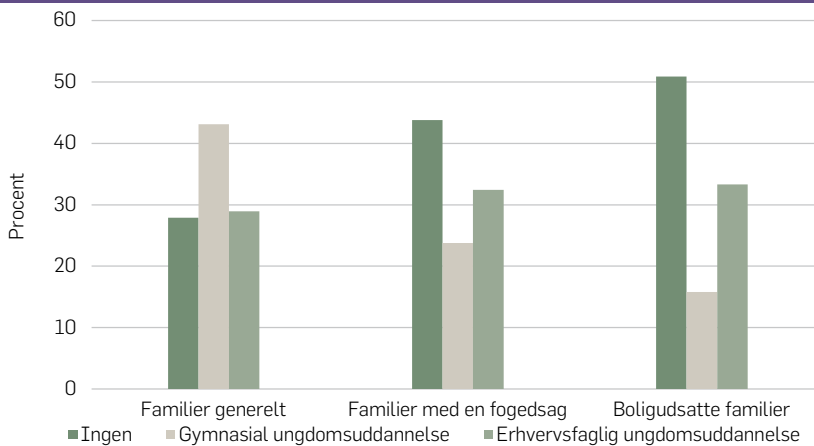
Vi kan se af figur 8.12, at omkring 60 pct. af de unge, hvis forældre har en fogedsag, og 50 pct. af de boligudsatte unge påbegynder en ungdomsuddannelse inden for 1 år efter afslutningen af 9. eller 10. klasse eller den sommer, de er fyldt 16 år. Det er en mindre andel end blandt unge generelt. Hvor under en tredjedel af de unge generelt ikke påbegynder en ungdomsuddannelse, er det tilfældet for knap halvdelen af de unge, hvis forældre har en fogedsag og for de boligudsatte unge.

6. Hvis ikke de indgår i registrene for karakterer.

7. I fald den unge fortsætter i en videregående uddannelse, herunder konservatorieuddannelserne eller lignende, er de medtaget i gymnasiale uddannelser.

FIGUR 8.12

Unge fordelt efter påbegyndelse af ungdomsuddannelse et år efter afsluttet 9. eller 10. klasse, særskilt for unge i familier generelt, i familier med en fogedsag og i boligudsatte familier. Samlet 2003-2009. Procent.

Anm.: Forskellen i fordelingen mellem familier med en fogedsag og boligudsatte familier: χ^2 -værdi = 16,3, P-værdi < 0,001.

Forskellen i fordelingen mellem familier med en fogedsag og familier generelt: χ^2 -værdi = 158,7, P-værdi < 0,001.

Forskellen i fordelingen mellem boligudsatte familier og familier generelt: χ^2 -værdi = 251,3, P-værdi < 0,001.

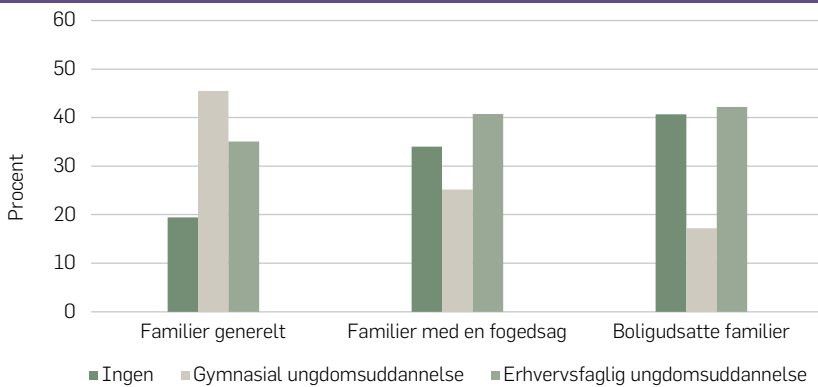
Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata fra Domstolsstyrelsen og Danmarks Statistik.

Ser vi på tallene fra 2 og 3 år efter endt folkeskole, finder vi samme tendens, jf. figur 8.13 og figur 8.14.

Vi finder, at lidt mindre end to tredjedele af de boligudsatte unge og lidt mere end to tredjedele af de unge, hvis forældre har en fogedsag, påbegynder en ungdomsuddannelse. For de unge generelt er det tal mere end fire femtedele. Endvidere finder vi, at de boligudsatte unge og de unge, hvis forældre har en fogedsag, primært begynder på erhvervsfaglige uddannelser, hvorimod den største andel af de unge generelt påbegynder en gymnasial ungdomsuddannelse. Fordelingerne for hvert år fremgår af bilagstabel B3.17 og B3.18.

FIGUR 8.13

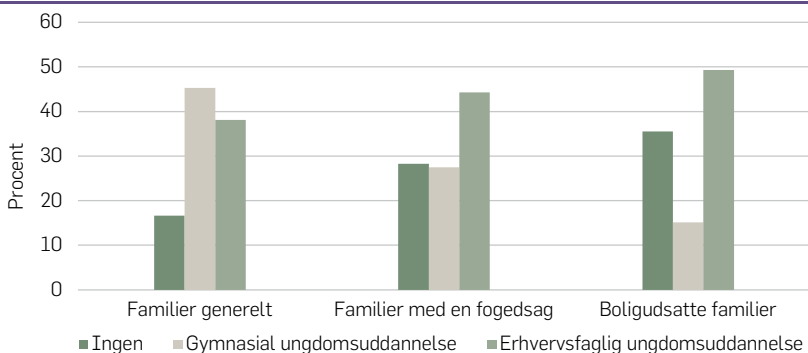
Unge fordelt efter påbegyndelse af ungdomsuddannelse to år efter afsluttet 9. eller 10. klasse, særskilt for unge i familier generelt, i familier med en fogedsag og i boligudsatte familier. Samlet 2003-2008. Procent.

Anm.: Forskellen i fordelingen mellem familier med en fogedsag og boligudsatte familier: χ^2 -værdi = 13,9, P-værdi = 0,001.
 Forskellen i fordelingen mellem familier med en fogedsag og familier generelt: χ^2 -værdi = 155,6, P-værdi < 0,001.
 Forskellen i fordelingen mellem boligudsatte familier og familier generelt: χ^2 -værdi = 252,8, P-værdi < 0,001.
 Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata fra Domstolsstyrelsen og Danmarks Statistik.

FIGUR 8.14

Unge fordelt efter påbegyndelse af ungdomsuddannelse to år efter afsluttet 9. eller 10. klasse, særskilt for unge i familier generelt, i familier med en fogedsag og i boligudsatte familier. Samlet 2003-2007. Procent.

Anm.: Forskellen i fordelingen mellem familier med en fogedsag og boligudsatte familier: χ^2 -værdi = 942, P-værdi < 0,001.
 Forskellen i fordelingen mellem familier med en fogedsag og familier generelt: χ^2 -værdi = 81, P-værdi < 0,001.
 Forskellen i fordelingen mellem boligudsatte familier og familier generelt: χ^2 -værdi = 194,5, P-værdi < 0,001.
 Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata fra Domstolsstyrelsen og Danmarks Statistik.

Den store forskel mellem boligudsatte unge og unge, hvis forældre har en fogedsag, på den ene side og unge generelt på den anden side kan skyldes, at de familiespecifikke socioøkonomiske forhold, der er associeret med en øget risiko for at få en fogedsag og for at blive boligudsat, i sig selv mindsker sandsynligheden for at opnå et karaktergennemsnit over middel og for at fortsætte i en ungdomsuddannelse 1, 2 eller 3 år efter afslutningen af 9. eller 10. klasse. Forskellen kan dog også skyldes de usikre boligvilkår og det usikre hverdagsliv, der opstår i kølvandet på en fogedsag eller på en boligudsættelse.

AFRUNDING

Det fremgår af kapitlet, at især de boligudsatte børn og børn, hvis forældre har en fogedsag, er en særligt udsat gruppe i tiden efter fogedsagen eller boligudsættelsen.

Flere af de unge, der boligudsættes, flytter hjemmefra inden for 1 år efter boligudsættelsen. Det gør sig gældende både for unge, der bor hos enlige forældre, og for unge, der bor i kernefamilier eller i sammenbragte familier. Blandt børn og unge, der bor hos enlige forældre, flytter en større andel også hjem til den anden forælder, og blandt børn og unge, der bor i kernefamilier eller sammenbragte familier, oplever flere, at de voksne i husstanden går fra hinanden. Generelt oplever flere boligudsatte børn og unge brud og ændringer i deres nære familieforhold. I forlængelse heraf finder vi, at en stor andel af de boligudsatte børn og unge må flytte flere gange inden for 1 år efter boligudsættelsen. Børnene og de unge oplever derfor mange skift i deres hverdagsliv i forbindelse med fogedsag og udsættelse.

Boligudsatte børn og unge er oftere kendt af kommunen forud for boligudsættelsen end børn og unge generelt. Det vil sige, at de har en forebyggende foranstaltning, har været anbragt, har fået en sanktion eller lignende forud for tidspunktet for boligudsættelsen.

Når vi ser på andelen af børn og unge, der får en forebyggende foranstaltning eller som bliver anbragt uden for hjemmet 1 eller 3 år efter boligudsættelsen, og som ikke tidligere har været i kontakt med kommunen angående en forebyggende foranstaltning, en anbringelse, en sanktion eller lignende, finder vi for hele perioden generelt, at andelen er højere for de boligudsatte børn end for børn og unge generelt. Det kan skyl-

des, at kommunerne først på udsættelsestidspunktet bliver gjort opmærksom på de psykiske og sociale vanskeligheder, som de unge har. Det kan dog også skyldes, at de boligudsatte børn og unge udvikler psykiske og sociale vanskeligheder efter boligudsættelsen, hvorfor kommunen iværksætter en foranstaltning eller anbringer den unge.

Sluttelig har vi set på de unges uddannelsespræstationer. Vi finder her, at flere af de boligudsatte unge end unge generelt ikke består eller slet ikke opnår en folkeskoleeksamen, og at de, der gør det, opnår et noget lavere karaktergennemsnit end unge generelt. I forlængelse heraf finder vi, at de boligudsatte unge sjældnere påbegynder en ungdomsuddannelse 1, 2 eller 3 år efter afslutningen af 9. eller 10. klasse eller det år, de fylder 16, end unge generelt.

BILAG

BILAG 1 UNDERSØGELSENS METODER

Dette bilag giver en uddybende redegørelse for undersøgelsens design og de anvendte metoder. Undersøgelsen anvender to typer data til at belyse børnefamiliers hverdagsliv og trivsel efter en udsættelse, kvantitative registerdata og kvalitative interviewdata. Vi præsenterer her data og metoder, der er anvendt i den kvantitative og den kvalitative analyse. Afslutningsvis diskuterer vi metodernes muligheder og begrænsninger.

DEN KVANTITATIVE DELUNDERSØGELSE

Den kvantitative del af rapporten er baseret på data fra Domstolsstyrelsens administrative registre og registerdata fra Danmarks Statistik. I det følgende redegør vi først i mere generelle vendinger for data fra Domstolsstyrelsen, kobling til registerdata samt datarensningen. Herunder følger en mere detaljeret præsentation af, hvordan vi identificerer husstande med en fogedsag og boligudsatte husstande med henvisning til de koder, Domstolsstyrelsen anvender, proceduren for rensning af Domstolsstyrelsens rådata samt identifikation af relevante husstande og lejere og dermed rensning af data efter kobling til registerdata. Herefter præsenterer vi de anvendte registre og herunder de anvendte variable. Slutte- lig beskriver vi kort de anvendte kvantitative metoder.

I analyserne indgår data for gennemførte sager⁸ hos Domstolsstyrelsen og dermed sager, hvor fogedretten har tilkendegivet, at der er tilstrækkeligt juridisk grundlag for en effektivering af udsættelsen, omtalt som 'effektive udsættelser'. Imidlertid afsluttes ikke alle gennemførte sager med en effektiv udsættelse. Lejeren vil i nogle tilfælde kunne indgå en aftale med udlejer om indfrielse af huslejerestance, så lejeren kan blive boende. I andre tilfælde vil lejeren være fraflyttet lejemålet, inden udsættelsen bliver effektueret. De resultat-koder, der ligger til grund for identifikation af effektive udsættelser, fremgår af bilagsboks B1.1 og bliver præsenteret nærmere i særskilt afsnit nedenfor.

I perioden 2002-2009 indgår Domstolsstyrelsens administrative registre i en retskredsstruktur, der i perioden til og med december 2006 omfattede 82 retskredse. Fra 1. januar 2007 var det 24 retskredse. Fejlregistreringer af fogedsager kan derfor forekomme, og data er rensset for dubletter. Den nærmere procedure fremgår af særskilt afsnit nedenfor.

Det årlige antal effektive udsættelser afviger svagt fra tallene fremlagt af Domstolsstyrelsen efter datarensningen. Det skyldes forskellige fremgangsmåder i datarensningen. At forskellene er så små, tyder på en relativ robust fremgangsmåde i databehandlingen.

Med udgangspunkt i de rensede data har Danmark Statistik på baggrund af adresseoplysninger identificeret de relevante adressekoder i registerdata. Omkring 55 pct. af adresserne er blevet identificeret hvert af de 5 år. For perioden 2007-2009 har en ekstern konsulent gennemført en lignende, men mere dybdegående procedure, og det har derfor været muligt at identificere knap 80 pct. af adresserne for hvert år. På baggrund heraf har det været muligt at identificere de berørte individer og dermed koble til registeroplysninger for perioden 2002-2009.⁹ Den resterende andel, henholdsvis 45 og 20 pct. af fogedsagerne, er ikke identificeret, dels fordi adresseoplysningerne har været mangelfulde, dels fordi lejerne boede i udlandet eller var i fængsel, da lejemålet blev ophævet.

For at gøre boligudsatte familier og familier med en fogedsag sammenlignelige med familier, der ikke berøres af en fogedsag de pågæl-

8. De afsluttede sager omfatter: I Domstolsstyrelsens registre gennemførte, tilbagekaldte, afviste og henviste sager og afsluttede sager i øvrigt.

9. Da cpr-oplysningerne ikke er nødvendige for sagsbehandlingen i fogedretten, tilsiger dataloven, at fogedretten ikke registrerer disse oplysninger. Det har derfor ikke været muligt at koble til registerdata på baggrund heraf.

dende år, har vi defineret en relevant population af lejere på baggrund af oplysninger om udlejningsforhold, boligens anvendelse samt inddelingen i husstandstyper. Dermed også sagt, at vi har udeladt et mindre antal børnefamilier og børnene i disse familier af datamaterialet, som ellers er identificeret på baggrund af Domstolsstyrelsens registre. Definitionen af lejemål og husstandstyper er herefter anvendt til at identificere lejemål, der ikke er registreret med en fogedsag de pågældende år. Heriblandt har vi for hvert af de enkelte år trukket en stikprøve svarende til andelen af de identificerede husstande med en fogedsag. Det vil sige, at vi for perioden 2002-2006 for hvert år har udtrukket omkring 55 pct. af de børnefamilier, der bor i lejeboliger, og som ikke er identificeret i Domstolsstyrelsens data. For perioden 2007-2009 er det omkring 80 pct.

Data omfatter altså henholdsvis 55 og 80 pct. af alle børnefamilier, der er registreret i udlejningsbolig anvendt til beboelse, samt husstande og børn, der kan kategoriseres inden for husstandstyperne enlige fædre, enlige mødre, kernefamilie, sammenbragt familie og andre voksne med børn i perioden 2002-2006 og i perioden 2007-2009.

KODER FOR GENNEMFØRTE FOGEDSAGER OG EFFEKTIVE UDSÆTTELSE

I analysen sonderer vi mellem familier med en fogedsag og boligudsatte familier. Hvor førstnævnte omfatter familier, der ikke fraflytter adressen, til trods for at fogeden vurderer, at der er tilstrækkeligt juridisk grundlag, for at husstanden sættes ud, omfatter sidstnævnte både familier, der er sat ud ved en effektiv udsættelse, og familier, der fraflytter adressen, inden udsættelsen effektueres.

De effektive udsættelser er defineret ud fra underkoderne 171.04-171.06. De resterende underkoder 171.01, 171.02, 171.03, 171.07 og 171.99 omfatter de fogedsager, hvor en effektiv udsættelse ikke er registreret. Familier registreret med en af de sidstnævnte underkoder, hvor samtlige familiemedlemmer er fraflyttet adressen inden fogedsagens afslutning, indgår dermed ligeledes i kategorien boligudsatte familier. De resterende familier med underkoderne 171.01, 171.02, 171.03, 171.07 og 171.99 indgår dermed i kategorien familier med en fogedsag.

BILAGSBOKS B1.1

Underkoder anvendt i forbindelse med gennemførte fogedsager.

171.01 Dekret udsat, lejer mødt

Kendelse om, at lejer, der er til stede på mødet i fogedretten, er udsat af lejligheden. Lejer skal straks fraflytte, og udlejer kan få afgørelsen gennemført med hjælp fra fogeden, hvis det ikke sker.

171.02 Udsat med dato, lejer ej mødt

Lejer møder ikke. Der afsiges ikke kendelse, men sagen udsættes til en bestemt dato på lejers adresse. Her vil kendelse om udsættelse blive afsagt, og udsættelse vil samtidig ske med fogedens bistand.

171.03 Dekret udsat med dato, lejer til stede

Kendelse om, at lejer er udsat af det lejede. Fastsættelse af dato for, hvornår udsættelse skal ske med fogedens bistand. Lejer er til stede på mødet i fogedretten.

171.04 Effektiv udkørende

Fysisk udsættelse af lejer med fogedens bistand (efter 171.01 eller 171.03).

171.05 Dekret og effektiv udkørende

Kendelse på stedet (det lejede) om, at lejer, der er til stede, er udsat af lejligheden og gennemførelse af det med det samme (nogle gange direkte, andre gange efter 171.02).

171.06 Dekret og effektiv udkørende, lejeren ej til stede

Kendelse på stedet (det lejede) om, at lejer, der ikke er til stede, er udsat af lejligheden og gennemførelse af det med det samme (nogle gange direkte, andre gange efter 171.02).

171.07 Dekret udsat med dato, lejer ej til stede

Kendelse om, at lejer er udsat af det lejede. Fastsættelse af dato for, hvornår udsættelse skal ske med fogedens bistand. Lejer er ikke til stede på mødet i fogedretten.

171.99 Andet

Det er en underkode, der anvendes, når øvrige underkoder ikke er dækkende.

Kilde: Høst m.fl., 2012.

PROCEDUREN FOR DATARENSNING AF DOMSTOLSSTYRELSENS ADMINISTRATIVE REGISTERDATA

I nedenstående gengiver vi proceduren for rensning af domstolsstyrelsens administrative data (se også Høst m.fl., 2012) for data fra perioden 2002-2006 og for data fra perioden 2007-2010.

Generelt gælder følgende, hvis intet andet er nævnt, når sagsdubletter slettes:

- Der gives forrang til den sidst registrerede sag.
- Der gives forrang til sagskoderne 171.04-171.06 (effektiv udsættelse), hvis der er mindre end eller lig med 2 måneders forskel i registreringen af den sidste sag, med underkoden 171.99, og den næstsidste sag med underkoden 171.04-06.

For sager med samme identifikationsnummer for to eller flere sager, hvor:

- sagsfilerne oplyser samme navn samt modtagelses- og slutdato, men forskellig resultatcodedato og underkode (første sag med underkode mellem: 171.1-171.3, 171.7 og den sidste mellem: 171.4-171.6) antager vi, at der er tale om samme sag, hvorfor sagen med underkode 171.4-171.6 opretholdes.
- sagsfilerne oplyser samme adresse, samme modtagelses- og slutdato, samme resultatkode og underkode, men forskellige navne, antager vi, at der er tale om samme sag, hvorfor kun den ene sag opretholdes.
- sagsfilerne indeholder samme oplysninger om modtagelses- og slutdato, men forskellige navne og adresser, antager vi, at der er tale om to sager, hvorfor begge sager opretholdes.
- sagsfilerne indeholder samme oplysninger om navn, modtagelses- og slutdato samt underkode, men forskellige adresser, antager vi, at der er tale om samme sag, hvorfor kun den ene sag opretholdes.

For sager med forskellige identifikationsnumre og:

- forskellige navne, men hvor sagsfilerne indeholder samme adresse, modtagelses- og slutdato samt underkodeoplysninger, antager vi, at det er samme sag, hvorfor kun den ene opretholdes.
- forskellige navne og resultatkode, men hvor sagsfilerne indeholder samme adresse samt modtagelses- og slutdatooplysninger, antager vi, at det er samme sag, hvorfor kun den ene opretholdes.
- forskellige navne, sagens modtagelses- eller slutdato, men som er registreret inden for en periode på 2 måneder eller derunder, antager vi, at der er tale om samme sag, hvorfor den sidste i tid (medmindre udsættelsessagen kommer først) opretholdes.
- forskellige navne og resultatkode divergerer, men hvor sagsfilerne indeholder samme modtagelses- og slutdatooplysninger, antager vi, at det er samme sag, hvorfor kun den ene opretholdes.
- modtagelses- og slutdato, men hvor sagsfilerne indeholder samme navn og adresse, antager vi, at der er tale om to forskellige sager på samme person og adresse, hvorfor begge sager opretholdes.
- forskellige navne samt modtagelses- og slutdato, men hvor sagsfilerne indeholder samme adresseoplysninger, antager vi, at der er tale

om forskellige sager på samme adresse, men med forskellige personer, hvorfor begge sager opretholdes.

- og adresser, men samme navn og datoer, hvorfor begge opretholdes.

For sager med forskellige identifikationsnumre, hvor sagsfilerne indeholder samme navne- og adresseoplysninger, men:

- hvor sagsfilerne indeholder forskellige modtagelses- og slutdatooplysninger, der er mindre end 2 måneder forskudt, antager vi, at der er tale om samme sag, hvorfor den ene (seneste i tid) opretholdes.
- hvor sagsfilerne indeholder forskellige modtagelses- og slutdatooplysninger, hvoraf den ene sags modtagelses- og slutdato ligger inden for modtagelses- og slutdatoen for den anden sag, antager vi, at der er tale om samme sag, hvorfor kun udsættelsessagen opretholdes.

For sager med forskellige identifikationsnumre og forskellige navneoplysninger med samme adresseoplysninger:

- med samme modtagelses- og slutdatooplysninger, men med forskellige resultatcodedatoer antager vi, at der er tale om samme sag. Kun den ene (seneste resultatcodedato, medmindre udsættelsessagen kommer først) opretholdes.
- med forskellige slut- eller modtagelsesdato (den anden er den samme), der falder inden for 2 måneder, antager vi, at der er tale om samme sag. Kun den ene (seneste i tid, medmindre udsættelsessagen kommer først) opretholdes.
- med samme modtagelses- og slutdatooplysninger, men med forskellige underkoder, antager vi, at der er tale om samme sag. Kun den ene sag opretholdes.
- med forskellige navne, slutdato og modtagelsesdato antager vi, at der er tale om forskellige sager og begge opretholdes.

DEFINITION AF LEJERE

Identifikationen af relevante børnefamilier er baseret på definitionen af lejemål og husstandstyper.

På baggrund af BBR-registrets oplysninger om udlejningsforhold og boligens anvendelse har vi identificeret samtlige lejemål. Lejemål er registreret som udlejet og indgår i kategorierne:

- Stuehuse til landbrugsejendomme
- Fritliggende énfamilieshuse
- Række-, kæde- eller dobbelthuse
- Etageboligbebyggelse
- Kollegier
- Andre enheder til helårsbeboelse.

Børnefamilier udgår af analysen, hvis deres adresse er registreret som:

- Sommerhuse
- Kolonihavehuse og andre enheder til fritidsformål
- Daginstitution og døgninstitutioner (plejehjem, alderdomshjem, børne- eller ungdomshjem)
- Andre institutioner, herunder kaserner, fængsler mv.
- Adresser, der anvendes til erhverv.

Husstandstyperne er defineret på samme måde som i Høst m.fl. (2012) og dermed på baggrund af en række kriterier for antallet af beboere, alders- og kønsfordeling i husstanden samt ud fra et unikt familieidentifikationsnummer, der kan anvendes i identifikationen af familiemedlemmer og den enkeltes status i familien.

Som i Høst m.fl. (2012) udelader vi følgende:

- Husstande med mere end 15 beboere på adressen
- Husstande, hvor den ældste i husstanden er registreret som værende under 15 år
- Husstande, hvor den yngste er under 15 år, den ældste er under 25 med en aldersforskel mindre end 15 år mellem den yngste og den ældste i husstanden, og hvor beboerne i husstanden er registreret med hver deres familieidentifikationsnummer
- Husstande med mere end tre beboere med mere end to forskellige familieidentifikationsnumre, hvor den yngste i husstanden er over 65 år.

Beskrivelsen af de anvendte husstandsdefinitioner, der dannes på baggrund af de tilbageværende familier, fremgår af nedenstående.

REGISTERDATA OG VARIABELBESKRIVELSE

Danmarks Statistik har udtrukket registerdata fra en række registre:

- Arbejdsløshedsstatistikregisteret (fx beskæftigelsesstatus)
- Befolkningsstatistikregisteret (fx køn, alder, civilstand)
- Bygnings- og boligstatistikregisteret (fx ejerforhold)
- Integreret database for arbejdsmarkedsforsikring (IDA) (fx stilling, familietype, højst fuldførte uddannelse)
- Uddannelsesregisteret (fx eksamenskarakterer)
- Velstandsstatistikregisteret (fx familieindkomst før og efter skat)

På baggrund heraf er det muligt at indhente oplysninger om køn og alder, uddannelsesniveau og arbejdsmarkedstilknytning, indkomstgrundlag samt boligforhold for hele befolkningen. Registeroplysningerne er registreret primo eller ultimo hvert år i perioden 2001-2010.¹⁰

For de boligudsatte familier samt familier med en fogedsag anvendes registreringen af baggrundsvariablene, der i tid ligger tidligere og tættest på udsættelsestidspunktet. De anvendte baggrundsvariable følger i vid udstrækning Høst m.fl. (2012).

HUSSTANDSTYPER

Familier udgør den primære analyseenhed i den kvantitative analyse og danner grundlag for dannelsen af de øvrige variable. Med variabelen husstandstyper kategoriserer vi således de forskellige beboerkonstellationer i enlige fædre, enlige mødre, kernefamilier, sammenbragte familier og andre voksne med børn. Vi anvender her kombinationen af alder, familieidentifikationsnummer, familieplads samt personnummeret på barnets biologiske forældre.

Familieidentifikationsnummer er dannet af Danmarks Statistik og udgør en unik kode til identifikation af de familiemedlemmer, der tilhører samme familie. Familieplads angiver det enkelte individs plads i familie, herunder hovedperson, ægtefælle/partner og hjemmeboende barn, se eventuelt Danmarks Statistiks hjemmeside for yderligere dokumentation. På baggrund af familieidentifikationsnummeret er det således muligt at identificere familierne og deres familiemedlemmer. Da lejere med en fogedsag og boligudsatte lejere imidlertid oftere flytter adresse

10. Enkelte variable indgår dog kun frem til 2009, herunder indkomstvariablene, eller fra og med 2003 primær indkomstkilde.

end lejere generelt, vil de to førstnævnte grupper oftere indgå i kategorien andre voksne med børn, til trods for at de reelt har skiftet partner eller nær bofælle.

Vi har derfor udvidet definitionen af kernefamilier og sammenbragte familier, der dermed ikke blot omfatter voksne registreret med samme familieidentifikationsnummer, men ligeledes to voksne af forskelligt køn og en aldersforskel på under 15 år, hvor begge er over 15 år. Yderligere tillader vi, at der i husstanden er børn under 15 år, der har et andet familieidentifikationsnummer end de to voksne i husstanden. Tilsvarende tillader vi, at enlige forældre kan have børn under 15 år boende, der ikke har samme familieidentifikationsnummer som den enlige forælder.

Familiekonstellationerne enlige fædre, enlige mødre, kernefamilier og sammenbragte familier er kongruente med husstandstyperne med samme betegnelse og således med lejemålet, idet der ikke bor flere familier på adressen.

- Enlige fædre: Børnefamilier, hvor den ældste i husstanden er mand. Aldersforskellen mellem den ældste og den næstældste i husstanden er mere end 15 år. Den næstældste i husstanden er mindre end 15 år eller har samme familieidentifikationsnummer som den ældste i husstanden og hjemmeboende barn som familieplads.
- Enlige mødre: Børnefamilier, hvor den ældste i husstanden er kvinde. Aldersforskellen mellem den ældste og den næstældste i husstanden er mere end 15 år. Den næstældste i husstanden er mindre end 15 år eller har samme familieidentifikationsnummer som den ældste i husstanden og hjemmeboende barn som familieplads.
- Kernefamilier: Børnefamilier, hvor begge voksne har samme familieidentifikationsnummer, og hvor hver især har familieplads som hovedperson eller ægtefælle/partner, samt børnefamilier, hvor aldersforskellen mellem den ældste og den næstældste i husstanden er mindre end 15 år, den næstældste i husstanden er mere end 15 år og har andet køn end den ældste i husstanden. Der er overensstemmelse mellem personnummeret for de to ældste i husstanden og samtlige personnumre for børnenes biologiske forældre.
- Sammenbragte familier: Børnefamilier, hvor begge voksne har samme familieidentifikationsnummer, og hvor hver især har familieplads som hovedperson eller ægtefælle/partner, samt børnefamilier, hvor aldersforskellen mellem den ældste og den næstældste i hus-

standen er mindre end 15 år, den næstældste i husstanden er mere end 15 år og har andet køn end den ældste i husstanden. Der er uoverensstemmelse mellem personnummeret for mindst én af de to ældste i husstandens og personnumrene for mindst ét af børnenes biologiske forældre. Mangler børnene i husstanden identifikation af mindst en af deres biologiske forældre, indgår familien i sammenbragte familier.

- Andre voksne med børn: Børnefamilier i husstande med to voksne, der ikke danner par som for kernefamilier eller sammenbragte familier, samt husstande med tre eller flere voksne. Kategorien dækker bl.a. over bofællesskaber og kollektiver med tre eller flere voksne, hvoraf mindst én har et barn under 18 år, husstande, hvor bedsteforældre, forældre og deres børn bor i samme lejebolig, samt husstande, hvor et eller flere af børn er over 25 år, og mindst et barn er under 18 år. Hver af disse husstande omfatter således mindst to familier, hvoraf ikke alle nødvendigvis har børn. Familier, der indgår i kategorien andre voksne med børn uden selv at have børn, udgår af analysen.

ANTAL BØRN I FAMILIEN

Antallet af børn i familien er beregnet inden for de enkelte familier. For enlige fædre, enlige mødre, kernefamilier, sammenbragte familier og familier i kategorien andre voksne med børn opgøres antallet af børn i alderen 0 til 17 år.

ALDER FOR DEN ÆLDSTE I FAMILIEN

Alder for den ældste i familien angiver uden yderligere beregninger alderen for den ældste i familien. Alder opgøres pr. 1.1. det pågældende år.

ETNISK BAGGRUND

Vi kategoriserer her familierne efter den højeste tilknytning til Danmark, vestlige lande og ikke-vestlige lande, prioriteret i den nævnte rækkefølge. Variablen omfatter dermed kategorierne:

- Dansk baggrund, hvor mindst en voksen har dansk baggrund
- Vestlig baggrund, hvor mindst en voksen er registreret som indvandrer eller efterkommer med oprindelse i et vestligt land, og den anden er registreret som indvandrer eller efterkommer fra enten et vestligt eller et ikke-vestligt land

- Ikke-vestlig baggrund, hvor begge voksne har oprindelse i et ikke-vestligt land
- Uoplyst omfatter familier, hvor oprindelsesoplysninger er uoplyst for begge voksne i familien.

FAMILIENS PRIMÆRE INDKOMSTKILDE

Familierne er her kategoriseret efter den voksne i husstanden, der har den højeste arbejdsmarkedstilknytningsgrad. Familier med to voksne kategoriseres således efter den voksne i familien, der har den højeste arbejdsmarkedstilknytningsgrad. Vi har her prioriteret arbejdsmarkedstilknytningen i rækkefølgen:

- Beskæftigede, herunder selvstændige og lønmodtagere
- Dagpengemodtagere
- Kontanthjælpsmodtagere
- Familier, der modtager en varig ydelse
- Familier under uddannelse
- Familier i restgruppen.

Den primære indkomstkilde anvendes således som udtryk for familiens arbejdsmarkedstilknytning. Familier i restgruppen har ingen eller næsten ingen erhvervsrelateret indkomst og er ikke registreret med en overførselsindkomst. De er endvidere ikke uddannelsessøgende pr. 1. oktober og har ikke været uddannelsessøgende i mindst 3 måneder i løbet af året.

FAMILIENS HØJEST OPNÅEDE UDDANNELSESNIVEAU

På familieniveau har vi kategoriseret familierne efter højeste uddannelsesniveau i familien. Familier med to voksne kategoriseres således efter den voksne i familien, der har det højeste uddannelsesniveau. Vi har her prioriteret uddannelsesniveaut i rækkefølgen:

- Mellemlang eller lang videregående uddannelse
- Erhvervsfaglig eller kort videregående uddannelse
- Under uddannelse
- Ingen kompetencegivende uddannelse, herunder folkeskole og gymnasiale ungdomsuddannelser
- Uoplyst.

KOMMUNEKATEGORIER

I analysen inddeler vi kommuner efter deres geografiske beliggenhed:

- København: Københavns Kommune
- De tre næststørste kommuner: Odense, Aalborg og Aarhus Kommune
- Øvrige bykommuner: Albertslund, Ballerup, Brøndby, Dragør, Esbjerg, Frederiksberg, Gentofte, Gladsaxe, Glostrup, Herlev, Hvidovre, Høje Taastrup, Ishøj, Kolding, Lyngby-Taarbæk, Roskilde, Rødovre, Skanderborg, Tårnby og Vallensbæk Kommune.
- Mellemkommuner: Allerød, Egedal, Favrskov, Faxe, Fredensborg, Fredericia, Furesø, Greve, Gribskov, Halsnæs, Herning, Holbæk, Horsens, Hørsholm, Køge, Lejre, Næstved, Ringsted, Rudersdal, Silkeborg, Slagelse, Solrød, Sorø, Stevns og Vejle Kommune
- Landkommuner: Aabenraa, Assens, Billund, Brønderslev-Dronninglund, Faaborg-Midtfyn, Frederikshavn, Frederikssund, Haderslev, Hedensted, Helsingør, Hillerød, Hjørring, Holstebro, Ikast-Brande, Kalundborg, Kerteminde, Mariagerfjord, Middelfart, Nordfyn, Nyborg, Odder, Odsherred, Randers, Rebild, Svendborg, Syddjurs, Sønderborg, Thisted, Vejen, Vesthimmerland, Viborg og Vordingborg Kommune
- Yderkommuner: Bornholm, Fanø, Guldborgssund, Jammerbugt, Langeland, Lemvig, Lolland, Læsø, Morsø, Norddjurs, Ringkøbing-Skjern, Samsø, Skive, Struer, Tønder, Varde og Ærø Kommune.

ANTALLET AF FLYTNINGER

Antallet af flytninger er dannet på baggrund af adresseoplysninger i CPR-registret. Antallet af flytninger i familien angiver antallet af flytninger for den blandt de voksne i familien, der har flyttet flest gange i løbet af det seneste år. For familier med en fogedsag er antallet af flytninger opgjort for 1 år før sagens afslutningsdato. For familier uden en fogedsag er antallet af flytninger opgjort inden for 1 år før 1. januar det pågældende år.

METODE

I den deskriptive analyse af de boligudsatte familiers kendetegn i kapitel 4 gengiver vi fordelingen af deres karakteristika. Ved test for, om fordelingen af karakteristika for familier generelt, familier med en fogedsag og for boligudsatte familier er statistisk signifikant forskellige, anvendes χ^2 -test.

Derudover opgør vi den samlede risiko for, at en børnefamilie bliver boligudsat, som andelen af samtlige børnefamilier, der i løbet af 1 kalenderår bliver sat ud af deres bolig ved fogedens bistand eller fraflytter adressen, umiddelbart inden udsættelsen effektueres.

Forskelle i den samlede risiko mellem forskellige familier kan skyldes flere forhold. Som eksempel kan vi betragte forskellen i den samlede risiko alene på baggrund af familiens primære indkomstkilde. Forskellen mellem familier, der modtager kontanthjælp, og familier, hvor mindst en af de voksne i familien har en beskæftigelsesindkomst, kan både være udtryk for strukturelle institutionelt og individuelt betingede forhold. Som for eksempel, at familier med kontanthjælp har et lavere rådighedsbeløb, og at de er mere sårbare over for uforudsete økonomiske ændringer, fordi de ikke har mulighed for at spare op. Det kan dog også være udtryk for generelle forskelle på baggrund af familiespecifikke forhold som det, at flere udviser en risikobetonet adfærd, herunder alkoholisme og ludomani. At familier med kontanthjælp har en højere samlet risiko for at blive boligudsat, har således flere årsagssammenhænge. Til test for, om forskellen i den gennemsnitlige andel og forskellen i den gennemsnitlige udvikling er signifikant forskellig mellem forskellige kategoriseringer af børnefamilier og husstande, anvendes simpel t-test.

DEN KVALITATIVE DELUNDERSØGELSE

Den kvalitative delundersøgelse bygger på interview med 14 familier. I alle familier er den ene eller begge forældre interviewet, mens et eller flere børn er interviewet i 10 familier. Interviewene er gennemført fra april 2011 til februar 2012.

INFORMANTERNE

I den kvalitative undersøgelse interviewer vi voksne og børn i familier, der er blevet sat ud af egen bolig. I undersøgelsen inkluderer vi familier med børn mellem 6 og 16 år, men der kan godt være børn og unge i andre aldre i familien. De interviewede børn er i det nævnte aldersspektrum. Der findes meget lidt viden om børns og unges erfaringer med udsættelse, og i undersøgelsen har vi ønsket et bredt aldersspektrum for børnene, således at der er en vis variation.

Vi har forsøgt at interviewe både mænd og kvinder; i praksis har vi interviewet 2 mænd og 12 kvinder. Der er én familie med anden etnisk baggrund med i undersøgelsen. Det var for lidt til at have særskilt fokus

på etnicitet. Familierne bor i syv forskellige kommuner på Sjælland og Fyn. I alt er der fire familier fra København og ni familier fra Storkøbenhavn (København inkluderet). Vi har ikke haft fokus på betydning af kommune eller region, da vi ikke forventede, at udsatte familiers oplevelser varierer geografisk.

Forældrene var mellem 25 og 54 år på interviewtidspunktet, og i alt blev 12 kvinder og 2 mænd interviewet. Af de 14 interviewede forældre, var fire i forhold, mens 10 var enlige. Der var ingen kernefamilier. Informanternes familiestatus svarer derfor til det generelle billede af boligudsatte familier, hvor enlige er i overtal. Én informant er af anden etnisk baggrund end dansk og har boet i Danmark i omkring 20 år.

De 14 familier har tilsammen 32 børn, men 16 børn fra 10 familier er blevet interviewet. De resterende 16 børn var enten for små til at blive interviewet, havde ikke mulighed for at deltage eller ønskede ikke at deltage. Otte drenge og otte piger blev interviewet. De interviewede børn er alle i skolealderen på interviewtidspunktet. Fem børn var 6-7 år, syv børn var 9-12 år, og fire børn var 13-17 år.

Informanterne og deres børn er gennemgående ældre end blandt boligudsatte familier generelt, det kan hænge sammen med, at vi ønskede at interviewe familier med børn i skolealderen, og måske også med, at ældre familier har større overskud til at deltage i et interview.

Vi ønskede ikke at interviewe familier, der var blevet udsat fornylig (mindre end 3 måneder forinden), da man kan forvente, at udsættelsen er en voldsom oplevelse, hvor man ikke kan interviewe umiddelbart efter udsættelsen. Ligeledes havde vi fokus på, hvordan barnet og familien etablerer sig efterfølgende. Vi ønskede derfor et tidsrum mellem udsættelsen og interviewet, så fokus er på processer omkring håndtering og forståelse af udsættelsen og perioden efter.

Vi forsøgte at finde familier, der har oplevet udsættelse i op til 1 år før interviewtidspunktet. I praksis har vi måttet slække på disse krav, og der er gået mellem en måned og halvandet år, fra familien er sat ud og til interviewtidspunktet. Fem familier blev interviewet mindre end 6 måneder efter udsættelsen, mens ni familier blev interviewet mere end 6 måneder efter udsættelsen. Undersøgelsen viste imidlertid også, at der går markant længere tid end forventet, til familien er genetableret i ny bolig. Ni familier boede fortsat i midlertidig bolig på tidspunktet for interviewet, heri medregnet familier, der bor til fremleje. De har således ikke opnået ny fast bolig ved interviewtidspunktet.

REKRUTTERING AF INFORMANTER

Det har været en stor udfordring at finde familier, der inden for det sidste år har oplevet boligudsættelse og har indvilliget i at blive interviewet omkring deres oplevelser. I hele landet i 2010 var det omkring 4.000 børnefamilier, der blev sat ud.

Familier, der er udsat af egen bolig, er ikke samlet i bestemte boligområder, i bestemte boligforeninger eller på bestemte institutioner. De er heller ikke organiseret i bestemte foreninger eller har andre typer af samlingssteder. Nogle familier har dog ophold på herberger eller i nødboliger, men her opholder sig også familier med andre typer problemer. Familier, der sættes ud, bliver heller ikke registreret hos de sociale myndigheder som 'boligudsatte', ej heller fører boligselskaber registre over disse familier. Familier, der sættes ud, kan derfor ikke opsøges bestemte steder eller gennem bestemte foreninger og organisation.

For at finde de boligudsatte familier har vi anvendt et eksplorativt design. Vi brugte to overordnede strategier for at få kontakt til disse familier. For det første søgte vi hjælp til at få kontakt til de udsatte familier fra forskellige myndigheder, institutioner og organisationer, der gennem deres virke har kontakt til sådanne familier. For det andet søgte vi at henvende os mere direkte til familierne. I bilagstabel B1.1 er de anvendte strategier opført.

BILAGSTABEL B1.1

Rekruttering af informanter.

Rekruttering gennem myndigheder, institutioner, boligselskaber mv.	Rekruttering direkte
Familieherberger, krisecentre, nødboliger i københavnsområdet	Artikler i lokalaviser i det storkøbenhavnske område
Socialforvaltninger (både børn og unge-forvaltninger såvel som boligrådgiverne) i første omgang i det storkøbenhavnske område, senere også hele Sjælland og Fyn	Brochurer udlagt på diverse socialforvaltninger i det storkøbenhavnske område
Skolesocialrådgivere på skoler i København	Snebold-metode, via informanter
Boligforeninger, lokalafdelinger i det storkøbenhavnske område	
Gældsrådgivninger i det storkøbenhavnske område, Gældsrådgivningen i Odense	
Private hjælpeorganisationer: herunder Mødrehjælpen, Familiefonden og SR-bistand	

Vi rekrutterede familier, der sættes ud med myndigheder, institutioner og boligselskaber mv. som mellemlid. Selvom disse familier ikke er registreret systematisk hos myndigheder og andre, var socialforvaltninger, boligselskaber og private hjælpeorganisationer behjælpelige med at finde frem til disse familier.

Da disse familier ikke registreres som sat ud af egen bolig, gennemgik mange af de socialforvaltninger, vi henvendte os til, manuelt deres sager eller deres hukommelse for at finde frem til disse familier. Nogle forvaltninger og andre organisationer fremsendte undersøgelsens invitationsbrev og en kort beskrivelse af projektet til de boligudsatte familier. Nogle sagsbehandlere eller andre kontaktpersoner kontaktede familierne direkte og opfordrede dem til at være med. Nogle lagde brochurer frem på deres kontorer, hvor de kunne ses af familierne. I nogle tilfælde henvendte familierne sig selv til os, fordi de gerne ville interviewes. I andre tilfælde fik vi kontaktnummer til en udsat familie, der via mellemlid havde givet tilsagn om at ville deltage. Der var mange kommuner, som meldte, at de ikke havde haft nogle boligudsatte det sidste år eller ikke kunne finde frem til dem, og at de derfor ikke kunne hjælpe os. I vores henvendelse til socialforvaltninger i kommuner afgrænsede vi os geografisk i første omgang til det storkøbenhavnske område, men da det viste sig særdeles vanskeligt at finde informanter, kontaktede vi socialforvaltninger på hele Sjælland og udvalgte kommuner på Fyn, Lolland og Falster.

I forhold til *direkte rekruttering* kontaktede vi lokalaviser i det storkøbenhavnske område, og flere bragte artikler om undersøgelsen med opfordring til at deltage. Ligeledes lagde vi brochurer ud på socialkontorerne, og vi spurgte, om informanterne kendte andre, vi kunne interviewe. Vi fik én informant via udlagte brochurer.

For at gøre det mere attraktivt at deltage fik familierne en gave i form af et gavekort til Fona på 100 kr. til hvert medvirkende barn, en tur i zoologisk have for familien eller en biograftur til familien. Gaven var tænkt som noget, familien sammen kunne få en oplevelse ud af.

Samlet set vurderer vi, at det især er gennem socialforvaltninger, boligselskaber og private hjælpeorganisationer, at vi har rekrutteret vores informanter.

Det viste sig at være særdeles tidskrævende og langvarigt at finde familier, der ønskede at deltage. En årsag kan være, at det er svært at finde frem til de udsatte familier. De adspurgte forvaltninger, boligselskaber og private hjælpeorganisationer har haft vanskeligt ved at finde frem til de udsatte familier, i og med at de ikke registreres som udsatte.

En anden vigtig årsag kan være, at det kun er få af de familier, der har fået invitation til at deltage, der har ønsket at deltage i undersøgelsen. Vi ved fra den kvantitative undersøgelse (se kapitel 3), at familier, der bliver sat ud, ofte har dårligere økonomiske, sundhedsmæssige, og

arbejdsmæssige forhold end lejergruppen generelt. Ligeledes er det at blive sat ud fra egen bolig et stort praktisk problem, der kræver mange fysiske og psykiske ressourcer. Endelig viser den kvalitative undersøgelse, at det er forbundet med skam at blive sat ud af boligen. Det er derfor ikke noget, familierne ønsker at tale om – og slet ikke, hvis de er ved at få genetableret sig. Disse faktorer kan derfor være med til at forklare, hvorfor så få har meldt sig til at deltage i undersøgelsen.

Den valgte fremgangsmåde, hvor det især er mellemed, der formidler kontakten, kan ses som forholdsvis skånsom, da det kun er familier, der selv har taget en aktiv beslutning om at deltage, der rent faktisk deltager. Fremgangsmåden betyder dog, at det nok er familier, der har et ekstra overskud i forhold til deres situation, der vælger at deltage. Enkelte familier siger selv om motivationen til at deltage, at de ønsker at bidrage til, at der kommer større viden om problemstillingen. Det er personer, der fortsat er i en svær situation, men som alligevel har et vist overskud til at tale om udsættelsen, og flere vil gerne benytte chancen for at videregive deres viden og erfaringer. Endelig er der ingen tvivl om, at muligheden for at give børnene en oplevelse eller gave har spillet ind på forældrenes beslutning om at deltage.

Fremgangsmåden kan også tænkes påvirket af en fagpersons vurdering af, om en familie var egnet til at deltage. Det kan tænkes, at for eksempel en socialrådgiver bevidst eller ubevidst har sorteret familier fra, der blev anset som for skrøbelige ud fra et ønske om ikke at belaste dem yderligere. Eksempelvis kontaktede vi flere krisecentre, som havde familier, der faldt inden for målgruppen, men som krisecentret ikke formidlede kontakt til, selvom vi ventede i op til 5 måneder. I flere tilfælde oplevede vi, at den interviewede voksne talte meget positivt om en sagsbehandler, der varetog deres sag, som samtidig var den sagsbehandler, der havde formidlet kontakt til undersøgelsen og opfordret dem til at deltage.

I forhold til børnenes deltagelse har vi opfattelsen af, at forældrene konsulterede børnene om, hvorvidt de ønskede at deltage i undersøgelsen. Alle familier gav først tilsagn om deltagelse, efter at de havde konsulteret deres børn. For børnene har gaven nok haft betydning som 'belønning' for at tale med intervieweren. Den har virket motiverende for, at børnene sagde ja til at blive interviewet. I fire familier fravalgte børnene at deltage. De børn, der ikke ønskede at deltage, var unge på 16 år eller mere. I disse familier fortalte den interviewede forælder om store konflikter og mistrivelsesproblemer hos den unge.

GENNEMFØRELSE AF INTERVIEW

Selve interviewene varede 1-2 timer og foregik på informantens bopæl, bortset fra tre, der foregik på SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd efter informantens eget valg. I alle interview, hvor børnene blev interviewet, var der to interviewere til stede, og forældre og børn blev interviewet hver for sig. Det gav mulighed for, at både voksne og børn kunne tale fra egne præmisser. I det følgende vil vi fremlægge gennemførelse af interview med henholdsvis forældre og børn.

INTERVIEW MED FORÆLDRE

Ved interview med forældrene præsenterede vi formålet med undersøgelsen ved interviewets start, og vi gjorde det klart, at vi kom fra en forskningsinstitution. Ligeledes gjorde vi det klart, at vi ville sikre deres anonymitet i den skrevne rapport. Grundlaget for samtalen bestod af en semi-struktureret interviewguide, som berørte en række spørgsmål opdelt efter følgende temaer:

- Familiens generelle situation: arbejde, familie, helbred
- Bolighistorie – før udsættelse
- Baggrund for udsættelse
- Selve boligudsættelsen
- Efter udsættelsen: bolig, hverdagsliv, arbejde
- Kontakt til socialforvaltningen før, under og efter udsættelse
- Børnenes trivsel og hverdagsliv efter udsættelse.

Spørgeguiden sikrede, at de ønskede temaer blev berørt, men informanten var i høj grad med til at bestemme rækkefølge og vægtning af samtaleens emner, ligesom andre temaer eventuelt blev bragt op. Det var med til at sikre en dynamisk interviewsituation (Egelund, Jakobsen & Steen, 2010). Spørgeguiden fungerer i denne type interview som ”støttende, ikke disciplinerende” (Warming, 2005). Det var også tilfældet i denne undersøgelse, hvor de enkelte interview var præget af den enkeltes situation, baggrund og aktuelle omstændigheder. I undersøgelsesforløbet blev det således klart, at informanterne havde vidt forskellige baggrunde og omstændigheder omkring boligudsættelse.

INTERVIEW MED BØRN

Ved interview med børn og unge begyndte vi interviewet med at præsentere formålet med undersøgelsen – at høre om deres liv og om at flytte. Vi valgte med vilje et neutralt ord for 'udsættelse af bolig' for at lade børnenes egne betydninger af situationen komme frem. Vi fortalte, at vi skulle skrive en bog om børn, der flyttede, som de havde gjort, og at vi derfor skulle snakke med familier, der var flyttet. For at de ikke skulle føle, at deres loyalitet til forældrene blev sat på en prøve, gjorde vi det også klart, at vi havde fået lov af deres forældre til at snakke med dem om det. Endelig fortalte vi dem, at de ikke behøvede at svare på spørgsmål, hvis ikke de ønskede det, og at vi kunne stoppe, når de ønskede det.

Grundlaget for samtalen med børnene bestod – som ved interview med de voksne – af en semistruktureret interviewguide. Den var opdelt i følgende temaer:

- Hverdagsliv: skolegang, fritidsinteresser, venner
- Bolig og hverdagsliv før udsættelsen
- Boligudsættelsen: hvordan skete det?
- Efter udsættelsen: hverdagsliv, nye venner, fritid
- Retrospektive erfaringer.

Børnene og de unge var 6-17 år. Det er en relativt stor spredning, der har betydning for deres udtryksmåde. Ikke overraskende har børnenes alder betydning for, hvordan deres erfaringer med hverdagsliv, boligudsættelse og flytning kan italesættes. De yngre børn havde vanskeligere ved at fortælle sammenhængende om deres oplevelser af hverdagsliv og af flytning, som er foregået over længere tid. Ligeledes formulerede de yngre børn sig mere kortfattet og konkret (se også Egelund, Jakobsen og Steen, 2010).

For at engagere børnene og sikre, at deres dagsorden kom frem, anvendte vi forskellige metodiske teknikker (Thorne, 1993; O'Kane, 2000). Hvor der var flere søskende, valgte vi at interviewe søskende sammen, i det omfang det var muligt. I en interviewsituation kan det virke betryggende for børn at blive interviewet med andre børn i den uvannte situation, som et interview er. Ved søskendeinterview har børnene mulighed for at rekonstruere situationer og oplevelser sammen, trække på fælles viden og supplere hinanden (Kampmann, 2000). Interview med mere end ét barn kan endvidere i højere grad end ved enkeltinterview

give det enkelte barn mulighed for at trække sig og lade den anden svare i enkelte situationer.

Vi anvendte et såkaldt edderkoppediagram (Punch, 2002), her kaldet ”steder i min hverdag”, som en måde at visualisere og kortlægge barnets nye hverdagsliv. Det viser blandt andet, hvilke aktiviteter barnet deltager i uden for hjemmet, samtidig med at barnet fortæller om indholdet. Ved hvert af edderkoppens ben skriver interviewerens et sted, som barnet er i sin hverdag, hvis muligt er der en kronologisk fremgang: Hvor er du om mandagen, hvad gør du her, hvem er du sammen med, hvad betyder det for dig mv. Samtidig med at barnets hverdag bliver kortlagt, samtales der om, hvad barnet laver der, hvilke relationer der er til stedet/aktiviteten. Diagrammet fungerede ofte som en måde at komme i gang med at tale på.

En anden teknik vi anvendte var tegninger. Børnetegninger kan være en måde at hjælpe børn til at fortælle om deres erfaringer, især erfaringer, der er svære at fortælle om (Leitch, 2008). Vi tilbød børnene, at de kunne tegne boligudsættelsen og deres nye og deres gamle hjem. Ikke overraskende var det især de yngre børn, der gerne ville det. I flere interview betød tegningerne, at børn kunne sætte flere ord på deres oplevelser med boligudsættelsen.

For nogle af informanterne var deres aktuelle situation medvirkende til at sætte rammer for interviewsamtalens forløb. En familie var udsat blot 1 måned før interviewet. Samtidig havde familien fået tilbudt ny bolig, men et barn skulle samtidig flytte til den anden forælder. De turbulente begivenheder påvirkede naturligvis de interviewede børn og gjorde det vanskeligt at svare på spørgsmål om hverdagsliv og rutiner. Fra en forskningsmæssig vinkel bidrager sådanne interview dog med vigtig indsigt i den vanskelige situation, som barnet står i, og udfordringen med at håndtere den.

Samtidig var det vigtigt, at vi ikke vanskeliggjorde situationen yderligere for de interviewede børn og unge. Vi har været bevidste om, at børn ikke skulle presses til at tale om boligudsættelse eller andre vanskelige forhold, hvis de ikke kunne håndtere det. Vi benævnte derfor boligudsættelsen som ’at flytte’ og spurgte ind til deres erfaringer med at flytte. Vi har hele tiden forsøgt at aflæse barnets reaktioner på spørgsmålenes indhold. Ved enkelte interview var børnene – set i bakspejlet – overtilpassede i interviewsituationen, idet de sad pænt og svarede på spørgsmål, så godt de kunne, i over halvanden time. Det prøvede vi at være op-

mærksomme på ved de efterfølgende interview. I nogle interview fandt vi, at barnet svarede normativt 'rigtigt', måske for at beskytte sine forældre. Her undlod vi at spørge mere ind til det og forsøgte at tage udgangspunkt i det, barnet selv sagde.

I almindelighed var børnene interesserede og deltog, hvilket vi tog som udtryk for, at situationen ikke stresse dem for meget. De mindre børn meldte selv fra, når de ikke kunne koncentrere sig mere, ved at begynde at lege. Ved de større børn og unge sluttede interviewet, når samtalen havde været rundt om alle temaer. Alle interviewene blev afsluttet i en god atmosfære, hvor børnene, efter at diktafonen blev slukket, har sludret videre med interviewereren.

ANONYMITET

Det har været vigtigt at sikre informanternes anonymitet. I afrapporteringen er alle navne på personer og lokaliteter ændret af hensyn til deltagerens anonymitet. Hændelser eller træk, som kunne virke afslørende for den enkelte, er udeladt, eller vigtige detaljer er ændret, så de ikke kan genkendes af andre end familierne selv. Det betyder samtidig, at de mest dramatiske hændelser er udeladt, da de vil være genkendelige.

METODERNES MULIGHEDER OG BEGRÆNSNINGER

Når vi i undersøgelsen anvender henholdsvis registerdata og kvalitative interview data, har disse metoder forskellige muligheder og begrænsninger.

De kvantitative registerdata bidrager med et overblik over, hvad der kendetegner boligudsatte familier og familier med en fogedsag med henvisning til demografiske og socioøkonomiske forhold samt bosætning og flyttemønstre. Analysen giver således indblik i, hvilke børnefamilier der udgør de største grupper af de boligudsatte familier, og hvilke børnefamilier, om nogen, der udgør en stadig større eller mindre andel af de boligudsatte børnefamilier. I forlængelse heraf giver den deskriptive analyse indblik i, hvilke børnefamilier der på baggrund af udvalgte familie-specifikke karakteristika har den højeste samlede risiko for at blive sat ud ved en effektiv udsættelse eller fraflytte adressen grundet en fogedsag. Dermed bidrager den deskriptive analyse med viden om, hvilke familier man med fordel kan fokusere på for at forebygge flest mulige boligudsættelser af børnefamilier.

Samtidig giver det en forståelse af, hvilke socioøkonomiske vilkår de boligudsatte børn vokser op under, herunder hvor ofte de må flyt-

te til en anden bolig. I forlængelse heraf gør de anvendte registerdata det ligeledes muligt at følge børnene over længere tid. Vi ser på børnenes flyttemønstre og ændringer i nære familieforhold, forebyggende foranstaltninger og anbringelser samt børnenes skolepræstationer, herunder karaktergennemsnit og påbegyndelse af en ungdomsuddannelse. Analysen giver således indblik i børnenes opvækstvilkår før boligudsættelsen og livsvilkår, psykiske og sociale vanskeligheder samt uddannelseschancer og dermed livschancer efter boligudsættelsen.

Styrken ved registerdata er, at data ikke er afhængige af de boligudsattes egen forståelsesramme for årsagssammenhænge, institutionelle begrænsninger, egne intentioner og adfærd. Samtidig er det muligt at sammenligne med andre familier og dermed se, om de boligudsatte familier rent faktisk skiller sig ud på udvalgte punkter.

Imidlertid giver registerdata ikke indblik i dynamikkerne og de involverede parterets handlingsmønstre før, under og efter udsættelsen.

Det gør til gengæld de kvalitative data, der bidrager med at give mere detaljeret viden om, hvad der sker ved og efter en udsættelse, såvel som de ser udsættelse fra de udsattes eget perspektiv. For eksempel viser de kvantitative data usikre boligforhold på udvalgte parametre som antal flytninger, mens de kvalitative beskrivelser indfanger kompleksiteten i boligforløb efter en udsættelse. Ligeledes indfanger de forskellige måder at agere og håndtere udsættelse og midlertidige boligforhold på.

Desuden bidrager de kvalitative interviewdata med at give indblik i, hvordan de boligudsatte forældre og børn selv håndterer, forstår og oplever en udsættelse og perioden efter. De giver dermed viden om, hvordan en boligudsættelse ser ud fra de boligudsattes eget perspektiv, og hvordan den tillægges betydning i hverdagslivet. Særligt bidrager den med indsigt i, hvordan en udsættelse ser ud fra henholdsvis børns og voksnes perspektiver. De kvalitative data synliggør, hvordan de udsatte positioneres af de betingelser, de har.

Samtidig kan den kvalitative metode ikke dække alle de situationer og erfaringer, som familier, der sættes ud, har. Det gælder for alle kvalitative studier. Der kan derfor altid findes andre variationer. Undersøgelsen indfanger et udsnit af typer af fælles erfaringer og oplevelser.

BILAG 2 TABELLER TIL KAPITEL 4

HUSSTANDSTYPER

BILAGSTABEL B2.1

Familier fordelt på husstandstyper, særskilt for familier generelt, familier med en fogedsag og boligudsatte familier. 2002-2009. Procent og antal.

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	Total
<i>Familier generelt</i>									
Enlige fædre	3	4	4	4	4	4	4	4	4
Enlige mødre	36	37	38	39	40	40	40	42	39
Kernefamilier	46	45	44	43	43	42	41	40	43
Sammenbragte familier	12	12	12	11	11	11	11	11	11
Andre voksne	3	3	3	3	3	3	3	3	3
Total	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Beregningsgrundlag	119.541	118.096	118.038	115.935	114.318	163.899	164.667	160.604	1.075.098
<i>Familier med en fogedsag</i>									
Enlige fædre	5	7	9	6	5	9	6	8	7
Enlige mødre	39	43	42	45	52	48	49	49	48
Kernefamilier	28	28	23	26	23	24	26	22	24
Sammenbragte familier	25	17	21	18	16	13	15	16	16
Andre voksne	4	5	6	6	4	5	4	5	5
Total	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Beregningsgrundlag	209	261	233	223	247	800	972	1.148	4.093

Tabellen fortsættes

BILAGSTABEL B2.1 FORTSAT

Familier fordelt på husstandstyper, særskilt for familier generelt, familier med en fogedsag og boligudsatte familier. 2002-2009. Procent og antal.

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	Total
<i>Boligudsatte familier</i>									
Enlige fædre	7	11	10	14	13	11	11	9	11
Enlige mødre	50	52	51	53	57	59	59	60	57
Kernefamilier	24	19	17	16	15	13	14	13	15
Sammenbragte familier	15	13	18	12	10	13	14	14	14
Andre voksne	3	5	3	5	5	4	3	3	3
Total	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Beregningsgrundlag	232	290	321	284	305	575	821	780	3.608

Anm.: Boligudsatte familier: Chi²-værdi = 34,08, P-værdi = 0,083.
 Familier med en fogedsag: Chi²-værdi = 32,43, P-værdi = 0,117.
 Familier generelt: Chi²-værdi = 1,332, P-værdi < 0,001.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata fra Domstolsstyrelsen og Danmarks Statistik.

BILAGSTABEL B2.2

Forskellen i andelen af familier, der boligudsættes, særskilt for husstandstyper. 2003-2009. Procent.

	Enlige fædre	Enlige mødre	Kernek familier	Sammenbragte familier	Andre voksne
Nul	0,928 ***	0,504 ***	0,124 ***	0,422 ***	0,452 ***
Enlige fædre	-	0,424 ***	0,805 ***	0,506 ***	0,477 ***
Enlige mødre	-0,424 ***	-	0,380 ***	0,082 ***	0,053
Kernek familier	-0,805 ***	-0,380 ***	-	-0,299 ***	-0,328 ***
Sammenbragte familier	-0,506 ***	-0,082 ***	0,299 ***	-	-0,029
Andre voksne	-0,477 ***	-0,053	0,328 ***	0,029	-

Anm.: Beregningsgrundlag: 962.817. Nul = I rækken angiver vi forskellen fra nul og dermed den gennemsnitlige andel, der boligudsættes, over hele perioden, særskilt for husstandstyper.
Signifikansniveau: * = 0,1, ** = 0,05, *** = 0,01.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata fra Domstolsstyrelsen og Danmarks Statistik.

BILAGSTABEL B2.3

Forskellen i den gennemsnitlige ændring i andelen af familier, der boligudsættes, særskilt for husstandstyper. 2003-2009. Procent.

	Enlige fædre	Enlige mødre	Kernek familier	Sammenbragte familier	Andre voksne
Nul	0,069 ***	0,070 ***	0,012 ***	0,056 ***	0,028
Enlige fædre	-	-0,002	0,057 ***	0,013	0,041 *
Enlige mødre	0,002	-	0,059 ***	0,014	0,043 **
Kernek familier	-0,057	-0,059	-	-0,044 ***	-0,016
Sammenbragte familier	-0,013	-0,014	0,044	-	0,028
Andre voksne	-0,041	-0,043	0,016	-0,028	-

Anm.: Beregningsgrundlag: 962.817. Nul = I rækken angiver vi forskellen fra nul og dermed den gennemsnitlige ændring i andelen, der boligudsættes, fra år til år, særskilt for husstandstyper.
Signifikansniveau: * = 0,1, ** = 0,05, *** = 0,01.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata fra Domstolsstyrelsen og Danmarks Statistik.

BILAGSTABEL B2.4

Forskellen i andelen af familier med en fogedsag, der boligudsættes, særskilt for husstandstyper. 2003-2009. Procent.

	Enlige fædre	Enlige mødre	Kernefamilier	Sammenbragte familier	Andre voksne
Nul	57,0 ***	50,7 ***	35,0 ***	43,2 ***	37,7 ***
Enlige fædre	-	6,3 ***	22,0 ***	13,9 ***	19,3 ***
Enlige mødre	-6,3 ***	-	15,7 ***	7,5 ***	13,0 ***
Kernefamilier	-22,0 ***	-15,7 ***	-	-8,2 ***	-2,7
Sammenbragte familier	-13,9 ***	-7,5 ***	8,2 ***	-	0,06 *
Andre voksne	-19,3 ***	-13,0 ***	2,7	-5,5 *	-

Anm.: Beregningsgrundlag: 7.260. Nul = I rækken angiver vi forskellen fra nul og dermed den gennemsnitlige andel, der boligudsættes, over hele perioden, særskilt for husstandstyper.
Signifikansniveau: * = 0,1, ** = 0,05, *** = 0,01.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata fra Domstolsstyrelsen og Danmarks Statistik.

BILAGSTABEL B2.5

Forskellen i den gennemsnitlige ændring i andelen af familier med en fogedsag, der boligudsættes, særskilt for husstandstyper. 2003-2009. Procent.

	Enlige fædre	Enlige mødre	Kernefamilier	Sammenbragte familier	Andre voksne
Nul	-3,4 ***	-2,7 ***	-3,2 ***	-2,1 ***	-4,7 ***
Enlige fædre	-	-0,7	-0,2	-1,3	1,3
Enlige mødre	0,7	-	0,5	-0,6	2,0
Kernefamilier	0,2	-0,5	-	-1,1	1,5
Sammenbragte familier	1,3	0,6	1,1	-	2,5
Andre voksne	-1,3	-2,0	-1,5	-2,5	-

Anm.: Beregningsgrundlag: 7.260. Nul = I rækken angiver vi forskellen fra nul og dermed den gennemsnitlige ændring i andelen, der boligudsættes, fra år til år, særskilt for husstandstyper.
Signifikansniveau: * = 0,1, ** = 0,05, *** = 0,01.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata fra Domstolsstyrelsen og Danmarks Statistik.

ANTAL BØRN I FAMILIEN

ENLIGE FORÆLDRE

BILAGSTABEL B2.6

Familier med enlige fædre og enlige mødre fordelt efter antal børn, særskilt for familier generelt, familier med en fogedsag og boligudsatte familier. 2002-2009. Procent og antal.

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	Total
<i>Familier generelt</i>									
Et barn	54	54	53	53	53	53	53	53	53
To børn	35	35	36	35	35	35	35	36	35
Tre børn	9	9	9	9	9	9	9	9	9
Fire børn	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Fem eller flere børn	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Total	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Beregningsgrundlag	47.507	47.670	49.431	49.597	49.953	72.425	73.540	74.216	464.339
<i>Familier med en fogedsag</i>									
Et barn	40	46	51	46	47	44	41	47	45
To børn	42	36	33	35	31	33	37	34	35
Tre børn	12	11	11	15	16	15	16	15	15
Fire børn	4	8	4	4	4	5	5	3	4
Fem eller flere børn	2	0	1	1	2	2	1	2	1
Total	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Beregningsgrundlag	91	131	119	113	141	457	533	653	2.238

Tabellen fortsættes

BILAGSTABEL B2.6 FORTSAT

Familier med enlige fædre og enlige mødre fordelt efter antal børn, særskilt for familier generelt, familier med en fogedsag og boligudsatte familier. 2002-2009. Procent og antal.

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	Total
<i>Boligudsatte familier</i>									
Et barn	42	49	51	56	55	50	50	50	51
To børn	39	35	32	23	31	33	34	34	33
Tre børn	13	13	12	14	12	13	12	12	12
Fire børn	5	2	4	6	1	2	3	3	3
Fem eller flere børn	1	2	1	2	1	1	2	1	1
Total	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Beregningsgrundlag	134	182	197	190	213	401	569	540	2.426

Anm.: Boligudsatte familier: Chi²-værdi = 24,55, P-værdi = 0,431.
 Familier med en fogedsag: Chi²-værdi = 24,22, P-værdi = 0,449.
 Familier generelt: Chi²-værdi = 40,20, P-værdi = 0,020.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata fra Domstolsstyrelsen og Danmarks Statistik.

KERNEFAMILIER OG SAMMENBRAGTE FAMILIER

BILAGSTABEL B2.7

Kernefamilier og sammenbragte familier fordelt efter antal børn, særskilt for familier generelt, familier med en fogedsag og boligudsatte familier. 2002-2009. Procent og antal.

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	Total
<i>Familier generelt</i>									
Et barn	33	33	33	33	32	32	32	30	32
To børn	38	38	38	38	39	39	39	40	39
Tre børn	10	10	10	11	11	11	11	11	11
Fire børn	12	12	12	12	12	12	12	12	12
Fem eller flere børn	7	7	7	7	7	7	7	7	7
Total	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Beregningsgrundlag	68.815	67.002	65.314	63.176	61.441	87.189	86.604	82.178	581.719
<i>Familier med en fogedsag</i>									
Et barn	14	16	17	14	22	19	18	18	17
To børn	38	41	28	40	39	32	34	33	34
Tre børn	15	14	15	12	9	16	15	15	15
Fire børn	18	16	20	15	17	18	19	21	19
Fem eller flere børn	15	14	21	18	14	15	13	14	15
Total	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Beregningsgrundlag	110	118	101	97	96	300	398	432	1.652

Tabellen fortsættes

BILAGSTABEL B2.7 FORTSAT

Kernefamilier og sammenbragte familier fordelt efter antal børn, særskilt for familier generelt, familier med en fogedsag og boligudsatte familier. 2002-2009. Procent og antal.

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	Total
<i>Boligudsatte familier</i>									
Et barn	19	17	21	20	21	14	20	18	19
To børn	39	34	32	38	35	43	38	38	38
Tre børn	12	12	12	10	9	11	9	9	10
Fire børn	14	19	21	16	19	17	20	21	19
Fem eller flere børn	16	18	14	16	16	14	13	13	14
Total	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Beregningsgrundlag	90	94	114	81	77	152	231	217	1.056

Anm.: Boligudsatte familier: Chi-værdi² = 9,85, P-værdi = 0,995.
 Familier med en fogedsag: Chi²-værdi = 16,29, P-værdi = 0,887.
 Familier generelt: Chi²-værdi = 277,73, P-værdi < 0,001.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata fra Domstolsstyrelsen og Danmarks Statistik.

ALDER FOR DEN ÆLDSTE I HUSSTANDEN

BILAGSTABEL B2.8

Familier fordelt efter alder for den ældste i familien, særskilt for familier generelt, familier med en fogedsag og boligudsatte familier. 2002-2009. Procent og antal.

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	Total
<i>Familier generelt</i>									
15-24-årige	3	3	3	3	2	3	3	3	3
25-34-årige	32	30	30	29	28	27	26	24	28
35-44-årige	45	46	46	46	46	46	46	45	46
45-54-årige	17	18	19	19	20	21	22	24	20
55-årige og ældre	3	3	3	3	3	3	3	4	3
Total	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Beregningsgrundlag	119.541	118.096	118.038	115.935	114.318	163.899	164.667	160.604	1.075.098
<i>Familier med en fogedsag</i>									
15-24-årige	5	5	3	9	6	5	7	5	6
25-34-årige	33	39	33	33	30	35	30	33	33
35-44-årige	49	45	50	44	44	44	47	44	45
45-54-årige	12	10	12	13	18	15	16	17	15
55-årige og ældre	0	0	1	2	2	1	1	1	1
Total	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Beregningsgrundlag	209	261	233	223	247	800	972	1.148	4.093

Tabellen fortsættes

BILAGSTABEL B2.8 FORTSAT

Familier fordelt efter alder for den ældste i familien, særskilt for familier generelt, familier med en fogedsag og boligudsatte familier. 2002-2009. Procent og antal.

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	Total
<i>Boligudsatte familier</i>									
15-24-årige	9	10	10	11	10	10	10	9	10
25-34-årige	36	34	38	31	32	35	34	33	34
35-44-årige	45	44	44	45	47	43	43	41	43
45-54-årige	9	12	7	11	9	11	12	15	12
55-årige og ældre	2	1	1	2	1	1	1	2	1
Total	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Beregningsgrundlag	232	290	321	284	305	575	821	780	3.608

Anm.: Boligudsatte familier: χ^2 -værdi = 29,97, P-værdi = 0,186.
 Familier med en fogedsag: χ^2 -værdi = 33,14, P-værdi = 0,101.
 Familier generelt: χ^2 -værdi = 3.678,7, P-værdi < 0,001.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata fra Domstolsstyrelsen og Danmarks Statistik.

ETNICITET

BILAGSTABEL B2.9

Forskellen i andelen af familier, der boligudsættes, særskilt for familiens etniske baggrund. 2003-2009. Procent og antal.

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	Total
<i>Danmark</i>								
Nul	0,25 ***	0,29 ***	0,25 ***	0,28 ***	0,38 ***	0,52 ***	0,49 ***	0,37 ***
Vestlige lande	0,06	-0,06	-0,06	0,06	0,10	-0,01	0,12	0,05
Ikke-vestlige lande	-0,01	-0,09 **	-0,02	-0,06	-0,18 ***	-0,15 ***	-0,10 **	-0,10 ***
<i>Vestlige lande</i>								
Nul	0,30 ***	0,23 **	0,19 **	0,33 ***	0,48 ***	0,51 *	0,61 ***	0,41 ***
Danmark	-0,06	0,06	0,06	-0,06	-0,10	0,01	-0,12	-0,05
Ikke-vestlige lande	-0,07	-0,03	0,03	-0,12	-0,28 ***	-0,13	-0,21 *	-0,14 ***
<i>Ikke-vestlige lande</i>								
Nul	0,30 ***	0,23 **	0,19 **	0,33 ***	0,48 ***	0,51 *	0,61 ***	0,41 ***
Danmark	-0,01	-0,09 **	-0,02	-0,06	-0,18 ***	-0,15 ***	-0,10 **	-0,10
Vestlige lande	-0,07	-0,03	0,03	-0,12	-0,28 ***	-0,13	-0,21 *	-0,14 ***
Beregningsgrundlag	118.645	118.590	116.440	114.867	165.274	166.460	162.531	962.807

Anm.: Signifikansniveau: * = 0,1, ** = 0,05, *** = 0,01. Nul = I rækken angiver vi forskellen fra nul og dermed for hvert år den gennemsnitlige andel, der boligudsættes, særskilt for etnisk baggrund.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata fra Domstolsstyrelsen og Danmarks Statistik.

BILAGSTABEL B2.10

Forskellen i den gennemsnitlige ændring i andelen af familier, der boligudsættes, særskilt for familiens etniske baggrund. 2003-2009. Procent

	Danmark	Vestlige lande	Ikke-vestlige lande
Nul	0,049 ***	0,066 ***	0,031 ***
Danmark	-	-0,017	-0,018 **
Vestlige lande	0,017	-	-0,034 *
Ikke-vestlige lande	-0,018 **	-0,034 *	-

Anm.: Beregningsgrundlag: 962.807. Nul = I rækken angiver vi forskellen fra nul og dermed den gennemsnitlige ændring i andelen, der boligudsættes, fra år til år, særskilt for etnisk baggrund.
Signifikansniveau: * = 0,1, ** = 0,05, *** = 0,01.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata fra Domstolsstyrelsen og Danmarks Statistik.

UDDANNELSE

BILAGSTABEL B2.11

Familier fordelt efter familiernes uddannelsesbaggrund, særskilt for familier generelt, familier med en fogedsag og boligudsatte familier.
2002-2009. Procent og antal.

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	Total
<i>Familier generelt</i>									
MVU/LVU	24	25	25	26	26	27	27	27	26
KVU/Erhvervsfag.	40	40	40	40	40	40	40	40	40
Under uddannelse	5	5	5	4	5	5	5	5	5
Ingen	28	28	28	27	27	26	26	26	27
Uoplyst	3	2	2	2	2	2	3	2	2
Total	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Beregningsgrundlag	119.541	118.096	118.038	115.935	114.318	163.899	164.667	160.604	1.075.098
<i>Familier med en fogedsag</i>									
MVU/LVU	3	7	8	8	8	5	6	5	6
KVU/Erhvervsfag.	36	38	36	35	35	35	33	34	35
Under uddannelse	4	4	4	6	6	7	8	7	7
Ingen	55	47	47	48	49	50	50	50	50
Uoplyst	1	3	5	3	2	3	3	4	3
Total	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Beregningsgrundlag	209	261	233	223	247	800	972	1.148	4.093

Tabellen fortsættes

BILAGSTABEL B2.11 FORTSAT

Familier fordelt efter familiernes uddannelsesbaggrund, særskilt for familier generelt, familier med en fogedsag og boligudsatte familier. 2002-2009. Procent og antal.

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	Total
<i>Boligudsatte familier</i>									
MVU/LVU	4	6	4	5	4	2	5	6	5
KVU/Erhvervsfag.	33	28	29	27	27	28	28	30	29
Under uddannelse	5	5	9	8	7	8	8	8	7
Ingen	56	57	56	56	58	58	57	52	56
Uoplyst	2	4	2	4	4	3	4	5	4
Total	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Beregningsgrundlag	232	290	321	284	305	575	821	780	3.608

Anm.: Boligudsatte familier: Chi²-værdi = 25,35, P-værdi = 0,387.
 Familier med en fogedsag: Chi²-værdi = 19,44, P-værdi = 0,728.
 Familier generelt: Chi²-værdi = 800,3, P-værdi < 0,001.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata fra Domstolsstyrelsen og Danmarks Statistik.

PRIMÆR INDKOMSTKILDE

BILAGSTABEL B2.12

Familier fordelt efter familiens primære indkomstkilde særskilt for familier generelt, familier med en fogedsag og familier, der sættes ud. 2002-2009. Procent og antal.

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	Total
<i>Familier generelt</i>								
Beskæftigelse	70	69	69	70	72	74	76	72
Dagpenge/orlov	7	9	9	8	7	6	4	7
Kontanthjælp	12	12	12	12	11	9	10	11
Varig ydelse	3	3	3	3	3	3	4	3
Under uddannelse	6	6	6	6	6	6	6	6
Restgruppen	2	2	1	1	1	2	2	2
Total	100	100	100	100	100	100	100	100
Beregningsgrundlag	118.096	118.038	115.935	114.318	163.899	164.667	160.604	955.557
<i>Familier med en fogedsag</i>								
Beskæftigelse	58	51	52	46	53	57	63	57
Dagpenge/orlov	11	13	13	13	10	10	6	9
Kontanthjælp	25	26	28	31	24	19	18	22
Varig ydelse	0	3	0	2	2	2	2	2
Under uddannelse	4	5	4	4	6	6	6	6
Restgruppen	3	3	2	4	5	6	5	5
Total	100	100	100	100	100	100	100	100
Beregningsgrundlag	261	233	223	247	800	972	1.148	3.884

Tabellen fortsættes

BILAGSTABEL B2.12 FORTSAT

Familier fordelt efter familiens primære indkomstkilde særskilt for familier generelt, familier med en fogedsag og familier, der sættes ud. 2002-2009. Procent og antal.

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	Total
<i>Boligudsatte familier</i>								
Beskæftigelse	47	43	42	38	44	48	53	47
Dagpenge/orlov	9	12	12	11	13	12	5	10
Kontanthjælp	36	31	35	37	31	25	25	30
Varig ydelse	1	1	1	2	2	2	2	1
Under uddannelse	6	8	7	8	6	7	8	7
Restgruppen	2	4	4	4	5	5	7	5
Total	100	100	100	100	100	100	100	100
Beregningsgrundlag	290	321	284	305	575	821	780	3.376

Anm.: Boligudsatte familier: Chi²-værdi = 81,39, P-værdi < 0,001.
 Familier med en fogedsag: Chi²-værdi = 81,72, P-værdi < 0,001.
 Familier generelt: Chi²-værdi = 7.386,7, P-værdi < 0,001.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata fra Domstolsstyrelsen og Danmarks Statistik.

BILAGSTABEL B2.13

Forskellen i andelen af familier, der boligudsættes, særskilt for familiens primære indkomstkilde året forinden. 2004-2007. Procent.

	Beskæftigelse	Dagpenge/orlov	Kontanthjælp	Varig ydelse	Under uddannelse	Restgruppen
Nul	0,17 ***	0,44 ***	0,81 ***	0,13 ***	0,34 ***	0,89 ***
Beskæftigelse	-	-0,27 ***	-0,64 ***	0,04	-0,17 ***	-0,72 ***
Dagpenge/orlov	0,27 ***	-	-0,38 ***	0,31 ***	0,09 **	-0,45 ***
Kontanthjælp	0,64 ***	0,38 ***	-	0,69 ***	0,47 ***	-0,08
Varig ydelse	-0,04	-0,31 ***	-0,69 ***	-	-0,22 ***	-0,76 ***
Under uddannelse	0,17 ***	-0,09 **	-0,47 ***	0,22 ***	-	-0,55 ***
Restgruppen	0,72 ***	0,45 ***	0,08	0,76 ***	0,55 ***	-

Anm.: Beregningsgrundlag: 515.178. Nul = I rækken angiver vi forskellen fra nul og dermed den gennemsnitlige andel, der boligudsættes, over hele perioden, særskilt for familiens primære indkomstkilde.
Signifikansniveau: * = 0,1, ** = 0,05, *** = 0,01.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata fra Domstolsstyrelsen og Danmarks Statistik.

BILAGSTABEL B2.14

Forskellen i den gennemsnitlige ændring i andelen af familier, der boligudsættes, særskilt for familiens primære indkomstkilde året forinden. 2003-2009. Procent.

	Beskæftigelse	Dagpenge/orlov	Kontanthjælp	Varig ydelse	Under uddannelse	Restgruppen
Nul	0,03 ***	0,11 ***	0,12 ***	0,03 *	0,06 ***	0,26 ***
Beskæftigelse	-	-0,08 ***	-0,08 ***	0,00	-0,02 *	-0,23 ***
Dagpenge/orlov	0,08 ***	-	0,00	0,08 ***	0,05 ***	-0,15 ***
Kontanthjælp	0,08 ***	0,00	-	0,09 ***	0,06 ***	-0,14 ***
Varig ydelse	0,00	-0,08 ***	-0,09 ***	-	-0,03	-0,23 ***
Under uddannelse	0,02 *	-0,05 ***	-0,06 ***	0,03	-	-0,21 ***
Restgruppen	0,23 ***	0,15 ***	0,14 ***	0,23 ***	0,21 ***	-

Anm.: Beregningsgrundlag: 962.817. Nul = I rækken angiver vi forskellen fra nul og dermed den gennemsnitlige ændring i andelen, der boligudsættes, fra år til år, særskilt for familiens primære indkomstkilde. Signifikansniveau: * = 0,1, ** = 0,05, *** = 0,01.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata fra Domstolsstyrelsen og Danmarks Statistik.

BOPÆLSKOMMUNE

BILAGSTABEL B2.15

Forskellen i andelen af familier, der boligudsættes, særskilt for kommunekategorier. 2003-2006. Procent.

	København	De tre næststørste byer	Øvrige bykommuner	Mellemkommuner	Landkommuner	Yderkommuner
Nul	0,18 ***	0,22 ***	0,31 ***	0,33 ***	0,21 ***	0,23 ***
København	-	-0,03	-0,13 ***	-0,15 ***	-0,02	-0,05
De tre næststørste byer	0,03	-	-0,10 ***	-0,11 ***	0,01	-0,01
Øvrige bykommuner	0,13 ***	0,10 ***	-	-0,02	0,11 ***	0,09 **
Mellemkommuner	0,15 ***	0,11 ***	0,02	-	0,12 ***	0,10 ***
Landkommuner	0,02	-0,01	-0,11 ***	-0,12 ***	-	-0,02
Yderkommuner	0,05	0,01	-0,09 **	-0,10 ***	0,02	-

Anm.: Beregningsgrundlag: 468.551. Nul = I rækken angiver vi forskellen fra nul og dermed den gennemsnitlige andel, der boligudsættes, over hele perioden, særskilt for kommunekategorier.
Signifikansniveau: * = 0,1, ** = 0,05, *** = 0,01.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata fra Domstolsstyrelsen og Danmarks Statistik.

BILAGSTABEL B2.16

Forskellen i den gennemsnitlige ændring i andelen af familier, der boligudsættes, særskilt for kommunekategorier. 2003-2009. Procent.

	København	De tre næststørste byer	Øvrige bykommuner	Mellemkommuner	Landkommuner	Yderkommuner
Nul	0,01 **	0,04 ***	0,04 ***	0,07 ***	0,06 ***	0,06 ***
København	-	0,00 **	-0,03 ***	-0,05 ***	-0,05 ***	-0,04 ***
De tre næststørste byer	0,02 **	-	0,00	-0,03 ***	-0,03 **	-0,02
Øvrige bykommuner	0,03 ***	0,00	-	-0,03 ***	-0,02 **	-0,02
Mellemkommuner	0,05 ***	0,03 ***	0,03 ***	-	0,01	0,01
Landkommuner	0,05 ***	0,03 **	0,02 **	-0,01	-	0,01
Yderkommuner	0,04 ***	0,02	0,02	-0,01	-0,01	-

Anm.: Beregningsgrundlag: 962.817. Nul = I rækken angiver vi forskellen fra nul og dermed den gennemsnitlige ændring i andelen, der boligudsættes, fra år til år, særskilt for kommunekategorier.
Signifikansniveau: * = 0,1, ** = 0,05, *** = 0,01.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata fra Domstolsstyrelsen og Danmarks Statistik.

FLYTTEMØNSTER

BILAGSTABEL B2.17

Familier fordelt efter flyttemønstre inden for det sidste år, særskilt for familier generelt, familier med en fogedsag og boligudsatte familier. 2002-2009. Procent og antal.

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	Total
<i>Familier generelt</i>									
Ingen	79	79	78	77	77	79	78	78	78
En flytning	17	17	18	19	19	18	19	18	18
To flytninger	4	3	3	3	3	3	3	3	3
Tre eller flere flytninger	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Total	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Beregningsgrundlag	119.541	118.096	118.038	115.935	114.318	163.899	164.667	160.604	1.075.098
<i>Familier med en fogedsag</i>									
Ingen	73	79	70	70	72	78	78	76	76
En flytning	18	13	23	20	19	16	17	17	17
To flytninger	6	5	4	7	7	5	5	4	5
Tre eller flere flytninger	3	3	3	2	2	1	1	2	2
Total	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Beregningsgrundlag	209	261	233	223	247	800	972	1.148	4.093

Tabellen fortsættes

BILAGSTABEL B2.17 FORTSAT

Familier fordelt efter flyttemønstre inden for det sidste år, særskilt for familier generelt, familier med en fogedsag og boligudsatte familier. 2002-2009. Procent og antal.

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	Total
<i>Boligudsatte familier</i>									
Ingen	53	61	56	55	53	55	53	53	54
En flytning	30	24	26	26	29	26	31	31	29
To flytninger	10	10	12	12	12	13	12	11	12
Tre eller flere flytninger	7	5	5	6	6	6	4	4	5
Total	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Beregningsgrundlag	232	290	321	284	305	575	821	780	3.608

Anm.: Boligudsatte familier: Chi²-værdi = 15,75, P-værdi = 0,609.

Familier med en fogedsag: Chi²-værdi = 31,39, P-værdi = 0,026.

Familier generelt: Chi²-værdi = 440,38, P-værdi < 0,001.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata fra Domstolsstyrelsen og Danmarks Statistik.

BILAG 3 TABELLER TIL KAPITEL 8

ÆNDRINGER I NÆRE FAMILIERELATIONER OG FLYTTEMØNSTRE

ÆNDRINGER I NÆRE FAMILIERELATIONER

BILAGSTABEL B3.1

Børn og unge, der bor hos enlige forældre, fordelt efter familieændringer inden for 1 til 2 år for børn og unge, der bor hos enlige forældre, særskilt for børn og unge fra henholdsvis familier generelt, familier med en fogedsag og boligudsatte familier. 2002-2009. Procent og antal.

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	Total
<i>Familier generelt</i>									
Ingen	73	72	73	73	74	74	74	74	73
Enlig forælder med ny partner	17	17	17	16	16	15	15	15	16
Forældreskift	3	4	4	4	4	4	4	4	4
Flytter hjemmefra	4	4	4	4	5	5	5	5	5
Andet	3	3	3	3	2	2	2	2	2
Total	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Beregningsgrundlag	124.661	124.116	127.845	130.847	133.814	135.224	136.314	138.970	1.051.791

Tabellen fortsættes

BILAGSTABEL B3.1 FORTSAT

Børn og unge, der bor hos enlige forældre, fordelt efter familieændringer inden for 1 til 2 år for børn og unge, der bor hos enlige forældre, særskilt for børn og unge fra henholdsvis familier generelt, familier med en fogedsag og boligudsatte familier. 2002-2009. Procent og antal.

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	Total
<i>Familier med en fogedsag</i>									
Ingen	66	64	72	74	75	71	68	70	70
Enlig forælder med ny partner	16	19	14	13	11	16	14	14	15
Forældreskift	6	8	7	7	6	6	7	7	7
Flytter hjemmefra	5	4	4	3	6	4	6	6	5
Andet	7	6	4	3	3	3	4	3	4
Total	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Beregningsgrundlag	167	231	197	198	248	747	834	992	3.614
<i>Boligudsatte familier</i>									
Ingen	58	51	59	54	48	57	60	60	57
Enlig forælder med ny partner	13	22	15	16	16	19	14	15	16
Forældreskift	11	14	13	10	14	10	12	13	12
Flytter hjemmefra	6	5	6	7	10	7	6	6	7
Andet	11	8	6	13	12	7	8	5	8
Total	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Beregningsgrundlag	239	299	327	326	326	604	825	779	3.725

Anm.: Boligudsatte familier: Chi²-værdi = 65, P-værdi < 0,001.
 Familier med en fogedsag: Chi²-værdi = 32,3, P-værdi = 0,26.
 Familier generelt: Chi²-værdi = 2,268, P-værdi < 0,001.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata fra Domstolsstyrelsen og Danmarks Statistik.

BILAGSTABEL B3.2

Børn og unge, der bor i kernefamilie eller i sammenbragt familie, fordelt efter familieændringer inden for 1 til 2 år efter boligudsættelsen, særskilt for børn og unge i familier generelt, i familier med en fogedsag og i boligudsatte familier. 2002-2009. Procent og antal.

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	Total
<i>Familier generelt</i>									
Ingen	83	83	84	84	85	85	84	84	84
Forældre skilt	11	11	11	10	10	10	10	10	10
Forældreskift	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Flytter hjemmefra	2	2	2	2	2	3	3	3	2
Andet	3	3	3	3	2	2	2	2	2
Total	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Beregningsgrundlag	214.075	206.448	202.794	198.924	195.760	193.621	189.660	181.735	1.583.017
<i>Familier med en fogedsag</i>									
Ingen	62	62	63	77	66	72	71	70	69
Forældre skilt	28	30	28	15	28	21	21	22	23
Forældreskift	3	3	4	2	1	3	2	3	3
Flytter hjemmefra	3	3	2	1	2	3	2	4	3
Andet	4	2	3	4	2	2	3	1	2
Total	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Beregningsgrundlag	233	243	230	211	188	565	717	807	3.194

Tabellen fortsættes

BILAGSTABEL B3.2 FORTSAT

Børn og unge, der bor i kernefamilie eller i sammenbragt familie, fordelt efter familieændringer inden for 1 til 2 år efter boligudsættelsen, særskilt for børn og unge i familier generelt, i familier med en fogedsag og i boligudsatte familier. 2002-2009. Procent og antal.

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	Total
<i>Boligudsatte familier</i>									
Ingen	58	62	56	54	62	64	53	57	58
Forældre skilt	30	22	28	33	28	21	31	31	28
Forældreskift	3	1	3	3	4	4	5	4	4
Flytter hjemmefra	3	3	3	5	1	5	4	4	4
Andet	7	12	10	6	6	6	6	4	7
Total	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Beregningsgrundlag	183	214	231	160	160	271	378	358	1.955

Anm.: Boligudsatte familier: Chi²-værdi = 45,94, P-værdi = 0,02.
 Familier med en fogedsag: Chi²-værdi = 59,25, P-værdi < 0,001.
 Familier generelt: Chi²-værdi = 1.387, P-værdi < 0,001.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata fra Domstolsstyrelsen og Danmarks Statistik.

ÆNDRINGER I FLYTTEMØNSTRE

BILAGSTABEL B3.3

Børn og unge, fordelt efter antal flytninger inden for 1 år, særskilt for børn og unge fra familier generelt, i familier med en fogedsag og i bolig-udsatte familier. 2002-2009. Procent og antal.

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	Total
<i>Familier generelt</i>									
Ingen	81	80	79	80	80	80	80	80	80
En gang	16	17	19	18	17	18	18	18	18
To gange	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Tre eller flere gange	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Total	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Beregningsgrundlag	349.560	356.841	358.446	356.319	352.499	348.812	350.770	339.774	2.813.021
<i>Familier med en fogedsag</i>									
Ingen	65	76	72	65	67	71	71	74	71
En gang	19	17	20	20	21	22	21	20	20
To gange	11	6	5	12	9	4	7	4	6
Tre eller flere gange	4	1	2	3	2	2	2	1	2
Total	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Beregningsgrundlag	417	498	453	436	452	1.342	1.510	1.812	6.920

Tabellen fortsættes

BILAGSTABEL B3.3 FORTSAT

Børn og unge, fordelt efter antal flytninger inden for 1 år, særskilt for børn og unge fra familier generelt, i familier med en fogedsag og i boligudsatte familier. 2002-2009. Procent og antal.

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	Total
<i>Boligudsatte familier</i>									
Ingen	35	37	35	33	37	32	32	35	34
En gang	41	38	43	44	40	44	42	41	42
To gange	18	19	14	17	19	19	17	19	18
Tre eller flere gange	7	6	8	6	5	5	9	5	6
Total	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Beregningsgrundlag	439	543	581	509	531	976	1.361	1.279	6.219

Anm.: Boligudsatte familier: Chi²-værdi = 37,43, P-værdi = 0,005.

Familier med en fogedsag: Chi²-værdi = 74,14, P-værdi < 0,001.

Familier generelt: Chi²-værdi = 454,6, P-værdi < 0,001.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata fra Domstolsstyrelsen og Danmarks Statistik.

BILAGSTABEL B3.4

Børn og unge fordelt efter antal flytninger inden for 3 år, særskilt for børn og unge i familier generelt, i familier med en fogedsag og i boligudsatte familier. 2002-2007. Procent og antal.

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	Total
<i>Familier generelt</i>							
Ingen	54	53	53	53	54	54	53
En gang	31	33	33	32	32	32	32
To gange	8	9	9	9	9	9	9
Tre eller flere gange	6	6	6	5	6	6	6
Total	100	100	100	100	100	100	100
Beregningsgrundlag	349.560	356.841	358.446	356.319	352.499	348.812	2.122.477
<i>Familier med en fogedsag</i>							
Ingen	39	48	45	40	39	36	40
En gang	22	29	25	25	25	28	26
To gange	15	11	14	12	13	16	14
Tre eller flere gange	24	12	16	23	23	19	19
Total	100	100	100	100	100	100	100
Beregningsgrundlag	417	498	453	436	452	1.342	3.598
<i>Boligudsatte familier</i>							
Ingen	15	22	18	16	15	17	17
En gang	23	24	22	27	30	28	26
To gange	21	23	23	21	22	21	22
Tre eller flere gange	41	31	37	36	33	35	35
Total	100	100	100	100	100	100	100
Beregningsgrundlag	439	543	581	509	531	976	3.579

Anm.: Boligudsatte familier: Chi²-værdi = 25,18, P-værdi = 0,014.
 Familier med en fogedsag: Chi²-værdi = 53,69, P-værdi < 0,001.
 Familier generelt: Chi²-værdi = 237,9, P-værdi < 0,001.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata fra Domstolsstyrelsen og Danmarks Statistik.

FORANSTALTNINGER OG ANBRINGELSER

UNGE OG BØRN, DER I FORVEJEN ER KENDT AF KOMMUNEN

BILAGSTABEL B3.5

Forskellen i andelen af børn, der har været genstand for en foranstaltning eller en anbringelse forud for det pågældende år, særskilt for børn og unge i familier generelt, i familier med en fogedsag og i boligudsatte familier. 2003-2009. Procent.

	Familier generelt	Familier med en fogedsag	Boligudsatte familier
Nul	4,83 ***	9,97 ***	13,15 ***
Familier generelt	-	-5,14 ***	-8,32 ***
Familier med en fogedsag	5,14 ***	-	-3,18 ***
Boligudsatte familier	8,32 ***	3,18 ***	-

Anm.: Beregningsgrundlag: 2.418.461. Nul = I rækken angiver vi forskellen fra nul og dermed den gennemsnitlige andel, der er kendt af kommunen i forvejen, over hele perioden, særskilt for børn og unge i familier generelt, i familier med en fogedsag og i boligudsatte familier.

Signifikansniveau: * = 0,1, ** = 0,05, *** = 0,01.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata fra Domstolsstyrelsen og Danmarks Statistik.

BILAGSTABEL B3.6

Forskellen i den gennemsnitlige ændring af andelen af børn, der har været genstand for en foranstaltning eller en anbringelse forud for det pågældende år, særskilt for børn og unge i familier generelt, i familier med en fogedsag og i boligudsatte familier. 2003-2009. Procent.

	Familier generelt	Familier med en fogedsag	Boligudsatte familier
Nul	-0,06 ***	-0,34 **	0,57 ***
Familier generelt	-	0,28 **	-0,63 ***
Familier med en fogedsag	-0,28 **	-	-0,91 ***
Boligudsatte familier	0,63 ***	0,91 ***	-

Anm.: Beregningsgrundlag: 2.418.461. Nul = I rækken angiver vi forskellen fra nul og dermed den gennemsnitlige ændring i andelen, der er kendt af kommunen i forvejen, fra år til år, særskilt for børn og unge i familier generelt, i familier med en fogedsag og i boligudsatte familier.

Signifikansniveau: * = 0,1, ** = 0,05, *** = 0,01.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata fra Domstolsstyrelsen og Danmarks Statistik.

FORANSTALTNINGER 1 ÅR EFTER

BILAGSTABEL B3.7

Forskellen i andelen af børn og unge, der ikke tidligere er kendt af kommunen, som får en foranstaltning inden for 12 måneder, særskilt for børn og unge i familier generelt, i familier med en fogedsag og i boligudsatte familier. 2003-2008. Procent.

	Familier generelt	Familier med en fogedsag	Boligudsatte familier
Nul	0,99 ***	2,09 ***	2,52 ***
Familier generelt	-	-1,10 ***	-1,53 ***
Familier med en fogedsag	1,10 ***	-	-0,42 *
Boligudsatte familier	1,53 ***	0,42 *	-

Anm.: Beregningsgrundlag: 1.977.274. Nul = I rækken angiver vi forskellen fra nul og dermed den gennemsnitlige andel, der får en foranstaltning, over hele perioden, særskilt for børn og unge i familier generelt, i familier med en fogedsag og i boligudsatte familier.

Signifikansniveau: * = 0,1, ** = 0,05, *** = 0,01.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata fra Domstolsstyrelsen og Danmarks Statistik.

BILAGSTABEL B3.8

Forskellen i den gennemsnitlige ændring af andelen af børn og unge, der ikke tidligere er kendt af kommunen, som får en foranstaltning inden for 12 måneder, særskilt for børn og unge i familier generelt, i familier med en fogedsag og i boligudsatte familier. 2003-2008. Procent.

	Familier generelt	Familier med en fogedsag	Boligudsatte familier
Nul	-0,06	-0,03	-0,03
Familier generelt	-	-0,03	-0,03
Familier med en fogedsag	0,03	-	0,00
Boligudsatte familier	0,03	0,00	-

Anm.: Beregningsgrundlag: 1.977.274. Nul = I rækken angiver vi forskellen fra nul og dermed den gennemsnitlige ændring i andelen, der får en foranstaltning, fra år til år, særskilt for børn og unge i familier generelt, i familier med en fogedsag og i boligudsatte familier.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata fra Domstolsstyrelsen og Danmarks Statistik.

FORANSTALTNINGER 3 ÅR EFTER

BILAGSTABEL B3.9

Forskellen i andelen af børn og unge, der ikke tidligere er kendt af kommunen, som får en foranstaltning inden for 36 måneder, særskilt for børn og unge i familier generelt, i familier med en fogedsag og i boligudsatte familier. 2003-2006. Procent.

	Familier generelt	Familier med en fogedsag	Boligudsatte familier
Nul	2,44 ***	5,51 ***	5,94 ***
Familier generelt	-	-3,07 ***	-3,50 ***
Familier med en fogedsag	3,07 ***	-	-0,43
Boligudsatte familier	3,50 ***	0,43	-

Anm.: Beregningsgrundlag: 1.318.856. Nul = I rækken angiver vi forskellen fra nul og dermed den gennemsnitlige andel, der får en foranstaltning, over hele perioden, særskilt for børn og unge i familier generelt, i familier med en fogedsag og i boligudsatte familier.

Signifikansniveau: * = 0,1, ** = 0,05, *** = 0,01.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata fra Domstolsstyrelsen og Danmarks Statistik.

BILAGSTABEL B3.10

Forskellen i den gennemsnitlige ændring af andelen af børn og unge, der ikke tidligere er kendt af kommunen, som får en foranstaltning inden for 36 måneder, særskilt for børn og unge i familier generelt, i familier med en fogedsag og i boligudsatte familier. 2003-2006. Procent.

	Familier generelt	Familier med en fogedsag	Boligudsatte familier
Nul	-0,25 ***	0,76 **	0,50
Familier generelt	-	-1,01 ***	-0,75 **
Familier med en fogedsag	1,01 ***	-	0,26
Boligudsatte familier	0,75 **	-0,26	-

Anm.: Beregningsgrundlag: 1.318.856. Nul = I rækken angiver vi forskellen fra nul og dermed den gennemsnitlige ændring i andelen, der får en foranstaltning, fra år til år, særskilt for børn og unge i familier generelt, i familier med en fogedsag og i boligudsatte familier.

Signifikansniveau: * = 0,1, ** = 0,05, *** = 0,01.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata fra Domstolsstyrelsen og Danmarks Statistik.

ANBRINGELSER 1 ÅR EFTER

BILAGSTABEL B3.11

Forskellen i andelen af børn, der ikke tidligere er kendt af kommunen, som anbringes uden for hjemme inden for 12 måneder, særskilt for børn og unge i familier generelt, i familier med en fogedsag og i boligudsatte familier. 2003-2008. Procent.

	Familier generelt	Familier med en fogedsag	Boligudsatte familier
Nul	0,71 ***	2,00 ***	3,90 ***
Familier generelt	-	-1,28 ***	-3,19 ***
Familier med en fogedsag	1,28 ***	-	-1,91 ***
Boligudsatte familier	3,19 ***	1,91 ***	-

Anm.: Beregningsgrundlag: 1.977.274. Nul = I rækken angiver vi forskellen fra nul og dermed den gennemsnitlige andel, der anbringes uden for hjemmet, over hele perioden, særskilt for børn og unge i familier generelt, i familier med en fogedsag og i boligudsatte familier.

Signifikansniveau: * = 0,1, ** = 0,05, *** = 0,01.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata fra Domstolsstyrelsen og Danmarks Statistik.

BILAGSTABEL B3.12

Forskellen i den gennemsnitlige ændring af andelen af børn, der ikke tidligere er kendt af kommunen, som anbringes uden for hjemme inden for 12 måneder, særskilt for børn og unge i familier generelt, i familier med en fogedsag og i boligudsatte familier. 2003-2008. Procent.

	Familier generelt	Familier med en fogedsag	Boligudsatte familier
Nul	-0,03 ***	-0,12	-0,13 *
Familier generelt	-	0,10	0,10
Familier med en fogedsag	-0,10	-	0,01
Boligudsatte familier	-0,10	-0,01	-

Anm.: Beregningsgrundlag: 1.977.274. Nul = I rækken angiver vi forskellen fra nul og dermed den gennemsnitlige ændring i andelen, der anbringes uden for hjemmet, fra år til år, særskilt for børn og unge i familier generelt, i familier med en fogedsag og i boligudsatte familier.

Signifikansniveau: * = 0,1, ** = 0,05, *** = 0,01.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata fra Domstolsstyrelsen og Danmarks Statistik.

ANBRINGELSER 3 ÅR EFTER

BILAGSTABEL B3.13

Forskellen i andelen af børn, der ikke tidligere er kendt af kommunen, som anbringes uden for hjemme inden for 36 måneder, særskilt for børn og unge i familier generelt, i familier med en fogedsag og i boligudsatte familier. 2003-2006. Procent.

	Familier generelt	Familier med en fogedsag	Boligudsatte familier
Nul	1,82 ***	5,33 ***	8,89 ***
Familier generelt	-	-3,51 ***	-7,07 ***
Familier med en fogedsag	3,51 ***	-	-3,56 ***
Boligudsatte familier	7,07 ***	3,56 ***	-

Anm.: Beregningsgrundlag: 1.318.856. Nul = I rækken angiver vi forskellen fra nul og dermed den gennemsnitlige andel, der anbringes uden for hjemmet, over hele perioden, særskilt for børn og unge i familier generelt, i familier med en fogedsag og i boligudsatte familier.

Signifikansniveau: * = 0,1, ** = 0,05, *** = 0,01.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata fra Domstolsstyrelsen og Danmarks Statistik.

BILAGSTABEL B3.14

Forskellen i den gennemsnitlige ændring af andelen af børn, der ikke tidligere er kendt af kommunen, som anbringes uden for hjemme inden for 36 måneder, særskilt for børn og unge i familier generelt, i familier med en fogedsag og i boligudsatte familier. 2003-2006. Procent.

	Familier generelt	Familier med en fogedsag	Boligudsatte familier
Nul	-0,09 ***	0,49 *	0,91 ***
Familier generelt	-	-0,58 ***	-0,99 ***
Familier med en fogedsag	0,58 **	-	-0,42
Boligudsatte familier	0,99 ***	0,42	-

Anm.: Beregningsgrundlag: 1.318.856. Nul = I rækken angiver vi forskellen fra nul og dermed den gennemsnitlige ændring i andelen, der anbringes uden for hjemmet, fra år til år, særskilt for børn og unge i familier generelt, i familier med en fogedsag og i boligudsatte familier.

Signifikansniveau: * = 0,1, ** = 0,05, *** = 0,01.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata fra Domstolsstyrelsen og Danmarks Statistik.

UDDANNELSESCHANCER

KARAKTERGENNEMSNIT

BILAGSTABEL B3.15

Unge fordelt efter karaktergennemsnit ved afgangseksamen, særskilt for unge i familier generelt, i familier med en fogedsag og i boligudsatte familier. 2004-2009. Procent og antal.

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	Total
<i>Familier generelt</i>							
Uoplyst	14	12	12	12	13	13	13
Ej bestået	4	4	5	5	5	5	5
Under middel	42	44	43	41	40	41	42
Over middel	40	39	39	40	40	40	40
Godt	0	0	1	1	2	2	1
Total	100	100	100	100	100	100	100
Beregningsgrundlag	20.995	22.981	25.294	26.753	27.416	28.256	151.695
<i>Familier med en fogedsag</i>							
Uoplyst	20	12	19	14	23	21	19
Ej bestået	4	9	12	17	9	9	11
Under middel	60	55	47	46	49	49	50
Over middel	16	24	22	23	19	22	21
Godt	0	0	0	0	0	0	0
Total	100	100	100	100	100	100	100
Beregningsgrundlag	55	58	90	138	164	111	616
<i>Boligudsatte familier</i>							
Uoplyst	23	24	16	24	20	29	22
Ej bestået	6	4	21	10	7	14	10
Under middel	48	58	52	55	56	34	51
Over middel	23	14	12	11	16	22	16
Godt	0	0	0	0	1	1	1
Total	100	100	100	100	100	100	100
Beregningsgrundlag	62	76	77	110	138	77	540

Anm.: Boligudsatte familier: χ^2 -værdi = 36,06, P-værdi = 0,015.

Familier med en fogedsag: χ^2 -værdi = 17,51, P-værdi = 0,289.

Familier generelt: χ^2 -værdi = 981,64, P-værdi < 0,001.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata fra Domstolsstyrelsen og Danmarks Statistik.

PÅBEGYNDELSE AF UNGDOMSUDDANNELSE

BILAGSTABEL B3.16

Unge fordelt efter påbegyndelse af ungdomsuddannelse et år efter afsluttet 9. eller 10. klasse, særskilt for unge i familier generelt, i familier med en fogedsag og i boligudsatte familier. 2003-2009. Procent og antal.

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	Total
<i>Familier generelt</i>								
Ingen	26	30	29	28	29	26	27	28
Gymnasial ungdomsuddannelse	43	41	40	42	42	45	48	43
Erhvervsfaglig ungdomsuddannelse	31	29	31	30	29	29	25	29
Total	100	100	100	100	100	100	100	100
Beregningsgrundlag	25.377	20.824	22.713	24.848	26.193	26.646	27.292	173.893
<i>Familier med en fogedsag</i>								
Ingen	32	45	39	41	46	45	49	44
Gymnasial ungdomsuddannelse	34	21	22	26	22	22	26	24
Erhvervsfaglig ungdomsuddannelse	34	34	39	32	33	33	25	32
Total	100	100	100	100	100	100	100	100
Beregningsgrundlag	65	58	69	114	200	237	136	879
<i>Boligudsatte familier</i>								
Ingen	51	56	52	49	54	48	49	51
Gymnasial ungdomsuddannelse	13	24	18	11	9	20	17	16
Erhvervsfaglig ungdomsuddannelse	36	21	30	39	37	32	35	33
Total	100	100	100	100	100	100	100	100
Beregningsgrundlag	72	68	79	87	130	164	84	684

Anm.: Boligudsatte familier: Chi²-værdi = 15,99, P-værdi = 0,19.

Familier med en fogedsag: Chi²-værdi = 11,67, P-værdi = 0,472.

Familier generelt: Chi²-værdi = 604,42, P-værdi < 0,001.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata fra Domstolsstyrelsen og Danmarks Statistik.

BILAGSTABEL B3.17

Unge fordelt efter påbegyndelse af ungdomsuddannelse to år efter afsluttet 9. eller 10. klasse, særskilt for unge i familier generelt, i familier med en fogedsag og i boligudsatte familier. 2003-2008. Procent og antal.

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	Total
<i>Familier generelt</i>							
Ingen	19	21	20	20	19	19	19
Gymnasial ungdomsuddannelse	45	44	44	45	46	49	46
Erhvervsfaglig ungdomsuddannelse	36	35	36	35	35	32	35
Total	100	100	100	100	100	100	100
Beregningsgrundlag	25.392	20.832	22.725	24.913	26.286	26.786	146.934
<i>Familier med en fogedsag</i>							
Ingen	25	36	29	35	35	37	34
Gymnasial ungdomsuddannelse	32	21	23	29	23	25	25
Erhvervsfaglig ungdomsuddannelse	43	43	48	36	43	38	41
Total	100	100	100	100	100	100	100
Beregningsgrundlag	65	58	69	114	200	237	743
<i>Boligudsatte familier</i>							
Ingen	39	44	41	40	38	42	41
Gymnasial ungdomsuddannelse	14	26	22	11	8	23	17
Erhvervsfaglig ungdomsuddannelse	47	29	38	48	53	35	42
Total	100	100	100	100	100	100	100
Beregningsgrundlag	72	68	79	87	130	164	600

Anm.: Boligudsatte familier: χ^2 -værdi = 25,02, P-værdi = 0,005.

Familier med en fogedsag: χ^2 -værdi = 7,88, P-værdi = 0,641.

Familier generelt: χ^2 -værdi = 243,97, P-værdi < 0,001.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata fra Domstolsstyrelsen og Danmarks Statistik.

BILAGSTABEL B3.18

Unge fordelt efter påbegyndelse af ungdomsuddannelse to år efter afsluttet 9. eller 10. klasse, særskilt for unge i familier generelt, i familier med en fogedsag og i boligudsatte familier. Samlet 2003-2007. Procent.

	2003	2004	2005	2006	2007	Total
<i>Familier generelt</i>						
Ingen	15,65	17,66	17,73	16,45	16,08	16,65
Gymnasial ungdomsuddannelse	45,18	44,36	43,96	45,34	47,12	45,26
Erhvervsfaglig ungdomsuddannelse	39,17	37,98	38,31	38,22	36,8	38,08
Total	100	100	100	100	100	100
Beregningsgrundlag	25.392	20.835	22.728	24.929	26.300	120.184
<i>Familier med en fogedsag</i>						
Ingen	24,62	32,76	26,09	28,95	28,5	28,26
Gymnasial ungdomsuddannelse	32,31	20,69	21,74	32,46	27	27,47
Erhvervsfaglig ungdomsuddannelse	43,08	46,55	52,17	38,6	44,5	44,27
Total	100	100	100	100	100	100
Beregningsgrundlag	65	58	69	114	200	506
<i>Boligudsatte familier</i>						
Ingen	34,72	44,12	35,44	34,48	32,31	35,55
Gymnasial ungdomsuddannelse	15,28	23,53	21,52	10,34	10	15,14
Erhvervsfaglig ungdomsuddannelse	50	32,35	43,04	55,17	57,69	49,31
Total	100	100	100	100	100	100
Beregningsgrundlag	72	68	79	87	130	436

Anm.: Boligudsatte familier: Chi^2 -værdi = 17,77, P-værdi = 0,023.

Familier med en fogedsag: Chi^2 -værdi = 6,15, P-værdi = 0,63.

Familier generelt: Chi^2 -værdi = 102,04, P-værdi < 0,001.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata fra Domstolsstyrelsen og Danmarks Statistik.

LITTERATUR

- Bassuk, E.L., J.C. Buckner, L.F. Weinreb, A. Browne, S.S. Bassuk, R. Dawson & J.N. Perloff (1997): "Homelessness in Female-Headed Families: Childhood and Adult Risk and Protective Factors". *American Journal of Public Health*, 87(2), s. 241-248.
- Bekendtgørelse af lov om leje. Lov nr. 963 af 11-08-2010 (Lejeloven).
- Bekendtgørelse af lov om leje af almene boliger. Lov nr. 961 af 11-08-2010 (Almenlejeloven).
- Bekendtgørelse af lov om retssikkerhed og administration på det sociale område. Lov nr. 1054 af 07-09-2010 (Retssikkerhedsloven).
- Bekendtgørelse af lov om social service. Lov nr. 81 af 04-02-2011 (Serviceloven).
- Benjaminsen, L. (2009): *Hjemløshed i Danmark 2009: National kortlægning*. København: SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd, 09:25.
- Benjaminsen, L. & I. Christensen (2007): *Hjemløshed i Danmark 2007: National kortlægning*. København: SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd, 07:22.
- BL (Boligselskabernes Landsforening) (2010): "Opbevaring af beboeres ejendele er en gråzone". *Boligen*, 9.
- Blunt, A. & R.M. Dowling (2006): *Home*. London: Routledge.

- Bourdieu, P. (1999): *The Weight of the World. Social Suffering in Contemporary Society*. Cambridge: Polity Press.
- Bourdieu, P. (1984): *Distinction: A Social Critique of the Judgement of Taste*. London: Routledge.
- Brannen, J. & M. O'Brien (1996): *Children in Families: Research and Policy*. London: Falmer Press.
- Christensen, G. & T.H. Nielsen (2008): *Hvorfor lejere bliver sat ud af deres bolig og konsekvenserne af en udsættelse*. København: SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd, 08:09.
- Christensen, P. & M. O'Brien (2003): *Children in the City Home, Neighborhood and Community*. London: Routledge.
- Clapham, D. (2005): *The Meaning of Housing: A Pathways Approach*. Bristol: The Policy Press.
- Douglas, M. (1991): "The Idea of Home: A Kind of Space". *Social Research*, 58(1), s. 287-307.
- Edgar, B. & H. Meert (2005): *Fourth Review of Statistics on Homelessness in Europe: The ETHOS Definition of Homelessness*. Bruxelles: FEANTSA.
- Egelund, T., T.B. Jakobsen & L. Steen (2010): *Det er jo min familie! Beretninger fra børn og unge i slægtspleje*. København: SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd, 10:34.
- Egelund, T., A.-D. Hestbæk, D. Andersen, M. Lausten, L. Knudsen, R.F. Olsen & F. Gerstoft (2008): *Anbragte børns udvikling og vilkår. Resultater fra SFI's forløbsundersøgelse af årgang 1995*. København: SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd, 08:23.
- Goodman, L.A. (1991): "The Relationship between Social Support and Family Homelessness: A Comparison Study of Homeless and Housed Mothers". *Journal of Community Psychology*, 19(4), s. 321-332.
- Habitat for Humanity (2013): Tilgængelig på: www.habitat.org. Besøgt 5-1-2013.
- Hohnen, P. (2005): "Frit valg for forbrugere uden penge?" I: Bonke, J. (red.): *Udsathed og forbrug i de nordiske velfærdstater*. København: SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd, 05:18.
- Høst, A., B. Boje-Kovacs, D.L. Stigaard & T. Fridberg (2012): *Når fogeden banker på. Fogedsager og effektive udsættelser*. København: SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd, 12:27.

- Järvinen, M. (1993): *De nye hjemløse: kvinder, fattigdom og vold*. København: SOCPOL.
- Kampmann, J. (2000): "Børn som informanter og børneperspektiv". I: Kampmann, J. & P.S. Jørgensen (red.): *Børn som informanter*. København: Børnerådet.
- KL & BL (Kommunernes Landsforening & Boligselskabernes Landsforening) (2011): *Begrænsning af udsættelser – i samarbejde mellem kommuner og boligorganisationer*. København: KL & BL.
- Kristensen, H., H.S. Andersen & J.E. Larsen (2011): "Socialpolitik og boligforhold". I: Hornemann Møller, I. & J. Elm Larsen (red.): *Socialpolitik*. København (Viborg): Hans Reitzels Forlag.
- Københavns Kommunes Socialforvaltning, Notat af 10-07-2009, § 5: *Vejledning i Socialforvaltningens behandling af sager om udsættelse af borgere i lejebolig*.
- Lauritzen, H.H., B. Boje-Kovacs & L. Benjaminsen (2011): *Hjemløshed i Danmark 2011. National kortlægning*. København: SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd, 11:45.
- Leitch, R. (2008): "Creatively Researching Children's Narratives through images and drawings". I: Thomson, P.: *Doing Visual Research with Children and Young People*. London; New York: Routledge, s. 37-58.
- Martens, L., D. Southerton & S. Scott (2004): "Bringing Children (and Parents) into the Sociology of Consumption: Towards a Theoretical and Empirical Agenda". *Journal of Consumer Culture*, 4(2), s. 155-182.
- Nettleton, S. & R. Burrows (2000): "When a Capital Investment Becomes an Emotional Loss: The Health Consequences of the Mortgage Possession in England". *Housing Studies*, 15(3), s. 463-478.
- Nettleton, S. & R. Burrows (1998): "Mortgage Debt, insecure Home Ownership and Health: an Exploratory Analysis". *Sociology of Health and Illness*, 20(5), s. 731-753.
- O'Kane, C. (2000): "The Development of Participatory Techniques: Facilitating Children's View about Decisions Wich Affect Them". I: Christensen, P. & A. James (red.): *Research with Children. Perspectives and Practices*. New York: Routledge, s. 125-155.
- Pleace, N. & Great Britain Dept. for Communities and Local Government (2008): *Statutory Homelessness in England: the Experience of*

- Families and 16-17 Year olds*. London: Department for Communities and Local Government.
- Punch, S. (2002): "Research with Children: The Same or Different from Research with Adults?". *Childhood*, 9(3), s. 321-341.
- Saunders, P. & P. Williams (1988): "The Constitution of the Home: Towards a Research Agenda". *Housing Studies*, 3(2), s. 81-93.
- Scherer, A. (2012): "Eviction". I: Carswell, A.T. (red.) (2012): *The Encyclopedia of Housing*. 2. Ed. London; Thousand Oaks, California: Sage.
- Thorne, B. (1993): *Gender Play: Girls and Boys in School*. Michigan: Rutgers University Press.
- Toohey, S.M., M. Shinn & B.C. Weitzman (2004): "Social Networks and Homelessness Among Women Heads of Household". *American Journal of Community Psychology*, 33(1/2), s. 7-20.
- Tuan, Y.F. (1971): "Geography, Phenomenology and the Study of Human Nature". *Canadian Geographer*, (15), s. 181-192.
- Valentine, G. (2001): *Social Geographies: Space and Society*. New York, N.Y.: Prentice Hall.
- Vejledning om kommunernes handlepligt og handlemuligheder i forhold til udsættelsestruede eller udsatte lejere. VEJ nr. 72 af 10-08-2010.
- Warming, H. (2005): *Har andre plejebørn det som mig?* København: Frydenlund.
- Winther, I. (2004): *Hjem og hjemlighed: En kulturfænomenologisk feltvandring*. Herlev: Danmarks Pædagogiske Universitets Forlag.

SFI-RAPPORTER SIDEN 2012

SFI-rapporter kan købes eller downloades gratis fra www.sfi.dk. Enkelte rapporter er kun udkommet som netpublikationer, hvilket vil fremgå af listen nedenfor.

- 12:01 Lyk-Jensen, S.V., A. Glad, J. Heidemann & M. Damgaard: *Soldater efter udsendelse. En spørgeskemaundersøgelse*. 117 sider. e-ISBN: 978-87-7119-075-5. Netpublikation.
- 12:02 Lausten, M., H. Hansen, A.-K. Mølholt, K.S. Vammen & A.-C. Legendre: *Forebyggende foranstaltninger 14-17 år. Dialoggruppe – om forebyggelse som alternativ til anbringelse. Delrapport 5*. 235 sider. ISBN: 978-87-7119-078-6. e-ISBN: 978-87-7119-079-3. Vejledende pris: 230,00 kr.
- 12:03 Rostgaard, T., T.N. Brunner & T. Fridberg: *Omsorg og livskvalitet i plejeboligen*. 150 sider. ISBN: 978-87-7119-080-9. e-ISBN: 978-87-7119-081-6. Vejledende pris: 150,00 kr.
- 12:04 Mølholt, A.-K., S. Stage, J.H. Pejtersen & P. Thomsen: *Efterværn for tidligere anbragte unge. En videns- og erfaringsopsamling*. 222 sider. ISBN: 978-87-7119-082-3. e-ISBN: 978-87-7119-083-0. Vejledende pris: 220,00 kr.
- 12:05 Ellerbæk, L.S. & A. Høst: *Udlejningsredskaber i almene boliger. En analyse af brugen og effekterne af udlejningsredskaber i almene boligområder*.

- 258 sider. ISBN: 978-87-7119-084-7. e-ISBN: 978-87-7119- 085-4. Vejledende pris: 250,00 kr.
- 12:06 Høgelund, J.: *Effekter af den beskæftigelsesrettede indsats for sygemeldte. En litteraturoversigt*. 112 sider. e-ISBN: 978-87-7119-086-1. Netpublikation.
- 12:07 Rasmussen, P.S. & P.S. Olsen: *Positiv adfærd i læring og samspil (PALS). En evaluering af en skoleomfattende intervention på 11 pilotskoler*. 159 sider. ISBN: 978-87-7119-087-8. e-ISBN: 978-87-7119-088-5. Vejledende pris: 150,00 kr.
- 12:08 Fridberg, T. & M. Damgaard: *Frivillige i hjemmeværnet 2011*. 120 sider. ISBN: 978-87-7119-089-2. e-ISBN: 978-87-7119-090-8. Vejledende pris: 120,00 kr.
- 12:09 Lyk-Jensen, S.V., J. Heidemann & A. Glad: *Soldater – før og efter udsendelse. En analyse af motivation, økonomiske forhold og kriminalitet*. 164 sider. e-ISBN: 978-87-7119-091-5. Netpublikation.
- 12:10 Bengtsson, S.: *Vækstfaktorer på det specialiserede socialområde*. 120 sider. ISBN: 978-87-7119-092-2. e-ISBN: 978-87-7119-093-9. Vejledende pris: 120,00 kr.
- 12:11 Dines, A., V. Jakobsen, V.M. Jensen, S.S. Nielsen, S., K.C.Z. Pedersen, D.S. Petersen & K.M. Thorsen: *Indsætter for tosprogede elever. Kortlægning og analyse*. 162 sider. e-ISBN: 978-87-7119-094-6. Netpublikation.
- 12:12 Christensen, E.: *Nakuusa – vi vil og vi kan. En opfølgning på Youth Forum i Ilulissat 2011*. 48 sider. e-ISBN: 978-87-7119-096-0. Netpublikation.
- 12:13 Christensen, E.: *Nakuusa – piumavugut saperatalu. 2011-mi ilulissani Youth Forum pillugu nangitsineq*. 50 sider. e-ISBN: 978-87-7119-097-7. Netpublikation.
- 12:14 Larsen, M. & L.S. Ellerbæk: *Evaluering af jobplanen. Nuværende og kommende pensionisters kendskab til og betydning af reglerne for at arbejde*. 111 sider. ISBN: 978-87-7119-100-4. e-ISBN: 978-87-7119-101-1. Vejledende pris: 110,00 kr.
- 12:15 Larsen, M., H.B. Bach & A. Liversage: *Pensionisters og efterlønsmodtageres arbejdskraftpotentiale. Fokus på genindtræden*. 181 sider. ISBN: 978-87-7119-102-8. e-ISBN: 978-87-7119-103-5. Vejledende pris: 180,00 kr.
- 12:16 Ottosen, M.H. & S. Stage: *Delebørn i tal. En analyse af skilsmissebørns samvær baseret på SFI's børneforløbsundersøgelse*. 111 sider. ISBN:

- 978-87-7119-104-2. e-ISBN: 978-87-7119-105-9. Vejledende pris: 110,00 kr.
- 12:17 Nilsson, K. & H. Holt: *En vurdering af arbejdsskadedstyrelsens fastholdelsecenter. Kommuners, fagforeningers, arbejdsgiveres og forsikringssekskabers erfaringer med fastholdelsescentret.* 89 sider. ISBN: 978-87-7119-106-6. e-ISBN: 978-87-7119-107-3. Vejledende pris: 80,00 kr.
- 12:18 Holt, H: *Lokal løn på kommunale arbejdspladser. Forskelle i kvinders og mænds løn.* 82 sider. e-ISBN: 978-87-7119-108-0. Netpublikation.
- 12:19 Bengtsson, S. & M. Røgeskov: *Et liv i egen bolig. Analyse af bostøtte til borgere med sindslidelser.* 145 sider. ISBN: 978-87-7119-109-7. e-ISBN: 978-87-7119-110-3. Vejledende pris: 140,00 kr.
- 12:20 Graversen, B: *Effekter af virksomhedsrettet aktivering for udsatte ledige. En litteraturoversigt.* 72 sider. e-ISBN: 978-87-7119-112-7. Netpublikation.
- 12:21 Albæk, K., H.B. Bach & S. Jensen: *Effekter af mentorstøtte for udsatte ledige. En litteraturoversigt.* 68 sider. e-ISBN: 978-87-7119-114-1. Netpublikation.
- 12:22 Jensen, T.G., K. Weibel, M.K. Tørslev, L.L. Knudsen & S.J. Jacobsen: *Måling af diskrimination på baggrund af etniske oprindelse.* 134 sider. ISBN: 978-87-7119-115-8, e-ISBN: 978-87-7119-116-5. Vejledende pris: 130,00 kr.
- 12:23 Madsen, M.B. & K. Weibel: *Delt viden. Aktiveringsindsatsen for ikke-arbejdsmarkedsparete kontanthjælpsmodtagere.* 152 sider. ISBN: 978-87-7119-117-2. e-ISBN: 978-87-7119-118-9. Vejledende pris: 150,00 kr.
- 12:24 Lyk-Jensen, S.V., J. Heidemann, A. Glad & C.D. Weatherall: *Danske hjemvendte soldater. Soldaternes psykiske sundhedsprofil før og efter udsendelse.* 210 sider. e-ISBN: 978-87-7119-119-6. Netpublikation.
- 12:25 Lausten, M., H. Hansen, K.S. Vammen & K. Vasegaard: *Forebyggende foranstaltninger 18-22 år. Dialoggruppe – Om forebyggelse som alternativ til anbringelse. Delrapport 6.* 164 sider. ISBN: 978-87-7119-121-9. e-ISBN: 978-87-7119-122-6. Vejledende pris: 160,00 kr.
- 12:26 Lauritzen, H.H., R.N. Brünner, P. Thomsen & M. Wüst: *Ældres ressourcer og behov. Status og udvikling på baggrund af Ældredatabasen.* 180 sider. ISBN: 978-87-7119-123-3. e-ISBN: 978-87-7119-124-0. Vejledende pris: 180,00 kr.

- 12:27 Høst, A.K., T. Fridberg, D.L. Stigaard & B. Boje-Kovacs: *Når fogeden banker på. Fogedsager og effektive udsættelser af lejere*. 422 sider. ISBN: 978-87-7119-125-7. e-ISBN: 978-87-7119-126-4. Vejledende pris 420,00 kr.
- 12:28 Nielsen, H., A. Mølgaard & L. Dybdal: *Procesevaluering af boligsociale indsatser. Delrapport 2. Kvalitativ kortlægning af Landsbyggefondens 2006-2010-pulje med fokus på projektorganisering og samarbejde*. 118 sider. e-ISBN: 978-87-7119-127-1. Netpublikation.
- 12:29 Andrade, S.B.: *Levevilkår i danske landbrug. Analyse af sammenhænge mellem risikofaktorer og dyrværnsager i landbruget fra 2000 til 2008*. 176 sider. ISBN: 978-87-7119-128-8. e-ISBN: 978-87-7119-129-5. Vejledende pris: 170,00 kr.
- 12:30 Ottosen, M.H. (red.): *15-åriges hverdagsliv og udfordringer. Rapport fra femte dataindsamling af forløbsundersøgelsen af børn født i 1995*. 348 sider. ISBN: 978-87-7119-130-1. e-ISBN: 978-87-7119-131-8. Vejledende pris: 340,00 kr.
- 12:31 Bach, H.B.: *Arbejdsmarkedsparathed og selvforsørgelse*. 36 sider. e-ISBN: 978-87-7119-133-2. Netpublikation.
- 12:33 Termansen, T. & C.S. Sonne-Schmidt: *Forebyggende fysisk træning til ældre. En undersøgelse af effekten af en kort træningsindsats på ældres fysiske funktionsevne*. 64 sider. ISBN: 978-87-7119-135-6. e-ISBN: 978-87-7119-136-3. Vejledende pris: 60,00 kr.
- 12:34 Hansen, H., P.R. Skov & K.M. Sørensen: *Støtte til udsatte børnefamilier. En effektmåling af familiebehandling og praktiske pædagogiske støtte*. 112 sider. e-ISBN: 978-87-7119-137-0. Netpublikation
- 12:35 Ellerbæk, L.S., V. Jakobsen, S. Jensen & H. Holt: *Virksomheders sociale engagement. Årbog 2012*. 182 sider. ISBN: 978-87-7119-138-7. e-ISBN: 978-87-7119-139-4. Vejledende pris: 180,00 kr.
- 12:36 Jakobsen, T.B., S.V. Lyk-Jensen & D.L. Stigaard: *Lige muligheder – metodiske grundlag for en effektevaluering. Evalueringsrapport 2*. 82 sider. e-ISBN: 978-87-7487-140-0. Netpublikation.
- 13:01 Kjeldsen, M.M., H.S. Houlberg & J. Høgelund: *Handicap og beskæftigelse. Udviklingen mellem 2002 og 2012*. 176 sider. ISBN: 978-87-7119-141-7. e-ISBN: 978-87-7119-142-4. Vejledende pris: 170,00 kr.
- 13:03 Oldrup, H., A.K. Høst, A.A. Nielsen & B. Boje-Kovacs: *Når børnefamilier sættes ud af deres lejebolig*. 222 sider. ISBN: 978-87-

7119-145-5. e-ISBN: 978-87-7119-146-2. Vejledende pris: 220,00 kr.

NÅR BØRNEFAMILIER SÆTTES UD AF DERES LEJEBOLIG

Gennem de senere år er antallet af boligudsættelser og fogedsager i Danmark steget betydeligt. Disse sager rammer ikke kun voksne, idet knap en fjerdedel af alle husstande, der sættes ud, er børnefamilier. Mellem 2002 og 2009 skønnes det, at godt 11.500 børn har været berørt af en udsættelse.

Formålet med denne rapport er at belyse, hvad en fogedsag og udsættelse af egen lejebolig betyder for forældres og børns hverdagsliv, boligforhold og trivsel. Rapporten bygger både på kvantitative data om boligudsættelse og kvalitative interview med børn, unge og forældre. De vigtigste kendetegn ved de boligudsatte familier beskrives, og familiernes oplevelse af tiden under og efter udsættelsen belyses.

Rapporten viser, at de boligudsatte familier generelt er socialt og økonomisk sårbare. Familierne lever ofte med usikre boligforhold i en lang periode efter udsættelsen, og det præger børnenes hverdag og trivsel negativt.

Undersøgelsen er gennemført med støtte fra Egmont Fonden.